RAJK LÁSZLÓ ÉS TÁRSAI A NÉPBÍRÓSÁG ELŐTT

SZIKRA

Felelős kiadó és nyomdavezető: Radnóti Károly

Budapesti Szikra Nyomda NV, V., Honvéd-utca 10. — 50861. (4).

A VÁDIRAT

1949. áü. 85/166/2. szám.

NÉPBÍRÓSÁGNAK

Budapest

A demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett és más bűncselekmények miatt Rajk László és társai elleni bűnügyben a nyomozás iratait a következő

VÁDIRAT

benyujtása mellett küldöm meg. Vádat emelek,

I. Rajk László ellen,

aki 1909 március 8-án Székelyudvarhelyen született, nős Földi Júliával, egyetemi képzettségű tanár, volt külügyminiszter, budapesti lakos,

A) egyrendbeli, az 1945:VII. tc-vel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. rendelet 13. § 4. pontjába és az 1440/1945. M. E. rendelet 10. § 5. pontjába ütköző háborús és népellenes bűntettek.

B) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett az 1930:III. tc. 66. § 2. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette,

C) és egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette;

II. Pálffy György ellen,

aki 1909 szeptember 16-án Temesvárott született, nős Sármány Katalinnal, Ludovika Akadémiai végzettségű, volt altábornagy, budapesti lakos,

A) egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette,

B) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 2. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette;

III. Brankov Lázár ellen,

aki 1912 július 17-én Stari Becsejen született, nőtlen, jogi egyetemet végzett, volt jugoszláv követségi tanácsos, budapesti lakos,

A) egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette,

B) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 3. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő kémkedés bűntette,

C) valamint a Btk. 69. § 1. pontja szerinti felbujtói bűnrészességben elkövetett, a Btk. 278. §-ába ütköző gyilkosság bűntette;

IV. Dr. Szőnyi Tibor ellen,

aki 1903 december 31-én Budapesten született, nős Bernstein Annával, orvosi egyetemet végzett, orvos, volt országgyűlési képviselő, budapesti lakos,

A) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 2. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette,

B) egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette;

V. Szalai András ellen,

aki 1917 február 6-án Pécsett született, nős Glied Zórával, műegyetemet végzett tisztviselő, budapesti lakos,

A) az 1945:VII. tc.-vel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. rendelet 11. § 5. pontjában meghatározott háborús bűntett,

B) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 3. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette,

C) és egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette;

VI. Ognyenovics Milán ellen,

aki 1916 június 9-én Sárokon született, nős Kovács Veronikával, reálgimnáziumot végzett tisztviselő, budapesti lakos,

egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 3. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette;

VII. Korondy Béla ellen,

aki 1914 augusztus 16-án Erzsébetvárosban született, nős Poltáry Edittel, Ludovika Akadémiát végzett, volt rendőrezredes, budapesti lakos,

egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette;

VIII. Justus Pál ellen,

aki 1905 április 7-én Pecsett született, nős Wagner Edittel, egyetemet végzett, volt országgyűlési képviselő, a Magyar Rádió volt alelnöke, budapesti lakos,

A) az 1945:VII. tc.-vel törvényerőre emelt 1400/1945. M. E. rendelet 10. § 5. pontjában meghatározott és folytatólagosan elkövetett népellenes bűntett,

B) egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930:III. tc. 60. § 2. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette,

C) valamint egyrendbeli, az 1946:VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette miatt,

mert

Rajk László és társai szervezkedést kezdeményeztek és vezettek, amelynek célja az 1946:I. tc.-vel törvénybe iktatott demokratikus államrend erőszakos megdöntése volt.

I.

A) Rajk Lászlót 1931-ben kommunista röpiratokkal kapcsolatban a rendőrség Budapesten őrizetbe vette. Miután írásban kötelezte magát, hogy besúgó lesz, sógora, Bokor Lajos rendőrkapitány közbelépésére szabadlábra került. Ettől az időtől kezdve, mint rendőri besúgó és provokátor működött az egyetemen; 1932-ben lebuktatta Schöpflin Gyulát, Olt Károlyt és társait, 1933-ban Birki Agnest, Széll Jenőt és csoportjukat. 1934-ben a rendőrség az építőmunkások közé küldte, Az építőmunkások között ebben az időben erős volt a kommunista szervezet. 1935-ben Rajk provokációja következtében egy építőmunkássztrájkkal kapcsolatban 200 letartóztatás történt.

Ezután Rajk egy időre eltűnt: a rendőrség Csehszlovákiába küldte, hogy a magyar kommunisták külföldi kapcsolatait kémlelje ki. A spanyol polgárháború kitörése után Rajk a magyar titkosrendőrségtől azt a feladatot kapta, hogy utazzon Spanyolországba, jelentse: a felszabadító háborúban ki

vesz részt a magyar kommunisták közül s egyben igyekezzék a Rákosi-zászlóaljban bomlasztó tevékenységet kifejteni. Rajk e provokációs és trockista működése Spanyolországban gyanút keltett. Vizsgálat indult ellene; minden funkció viselésétől eltiltották, majd kizárták a Pártból. A spanyol szabadságharc veresége előtt Franciaországba szökött, ahol a saint-cyprieni, gursi, verneti internálótáborokban megismerkedett a külföldi kémszervezetek jugoszláv ügynökeivel, akik — mint Bebler, Koszta-Nagy, Gosznjak, Maszlarics, Mrázovics stb. — Rajkhoz hasonlóan Spanyolországban, vagy később az internálótáborokban folytatták provokációikat.

E táborokba beépültek a francia, az amerikai kémszervezetek és a Gestapo. Egy napon megjelent Rajknál Noel H. Field, az „Office of Strategic Service" (OSS) nevű amerikai kémszervezet egyik svájci vezetője és közölte vele, hogy feletteseinek külön utasítására haza kívánja segíteni. Vernetbe érkezett egy német küldöttség is, melynek vezetője, egy Gestapo-őrnagy, hivatta Rajkot és közölte vele, hogy Magyarországra küldi „munkára".

Rajk hazaérkezése után azonnal jelentkezett a politikai rendőrségen régi főnökénél, Hain Péternél, Szálasi későbbi rendőrkapitányánál. Rajk erről így vall:

> „Elmondtam neki mindent, amit Spanyolországban és Franciaországban megtudtam. Hain közölte velem, hogy a Gestapo-tiszt az ő kérésére segített rajtam."

Hain utasítására Rajk, akinek külföldi üzelmeit nem ismerték itthon, bekapcsolta a földalatti kommunista mozgalomba Gayer Imre provokátort. Gayer besúgása alapján elfogták és kivégezték Schönherz Zoltánt, a Kommunista Párt titkárát, s meggyilkolták Rózsa Ferencet.

Rajkot, hogy le ne lepleződjék, ugyancsak letartóztatták, de csak hathónapi fogházra ítélték. 1944 decemberében a nyilas katonai nyomozók, másokkal együtt, Rajkot is letartóztatták és 1945 márciusában Sopronkőhidán katonai bíróság elé került. A tárgyalás ügyésze, dr. Jánosi Ferenc erről ezt vallja:

> „A tárgyalás során Rajk László védekezésképpen előadta, hogy a rendőrséggel régóta kapcsolatban áll, melynek nem egy esetben komoly szolgálatot teljesített."

A zárt tárgyaláson megjelent és Rajk László érdekében közbelépett bátyja, Rajk Endre nyilas államtitkár. Rajkot felmentették, ügyét áttették a polgári bírósághoz, mely később már Bajorországban szabadlábra helyezte Rajkot; négy vádlottársát azonban kivégezték.

Rajk László tehát a Horthy-rendőrség és a Gestapo besúgója és provokátora volt: ezzel háborús és népellenes bűntettet követett el.

B) 1945 május végén Rajk László visszatért Magyarországra. Multját sikerült ellepleznie és megjátszotta a sokat üldözött, a spanyol harcokban

megedzett kommunista szerepét. A Magyar Kommunista Párt nagybudapesti titkára, országgyűlési képviselő, belügyminiszter, majd külügyminiszter lett. Természetesen folytatta régi tevékenységét. Erre vonatkozóan vallomásában beismeri:

„Állandóan és rendszeresen tájékoztattam az amerikai hírszerzőket a belügyminisztérium, majd később a külügyminisztérium minden kérdéséről."

Az amerikai kémkedés Magyarországon egyre inkább a külföldi felderítés jugoszláv kémeit, Tito küldötteit, tolta előtérbe. Aljasul visszaélve azzal a testvéri rokonszenvvel, melyet a magyar demokrácia a jugoszláv dolgozó néppel szemben táplált, Tito diplomáciai képviselői és egyéb hivatalos küldöttei attól a pillanattól kezdve, hogy 1945 elején Magyarországra tették lábukat, a legarcátlanabb módon építették ki kémhálózatukat. Elsősorban Rajk Lászlót állították szolgálatukba, akinek rendőrspicli- és kémmultját ismerték. Rajk készséggel adta Ciemil ezredesnek, a jugoszláv katonai bizottság vezetőjének, Mrazovics jugoszláv követnek, Brankov követségi ügyvivőnek és a hozzáforduló jugoszláv kémek hosszú sorának a legkülönbözőbb információkat. A bizalmas adatokat, melyeket, mint miniszter, a magyar viszonyokról, a Szovjet Hadseregről, a szovjet diplomáciai testületről, stb. megtudott, a jugoszláv kémeknek adta át. Átadta például a Nagy Ferenc-féle összeesküvés felderítése közben a nyomozat aktáit a jugoszláv kémeknek, akik ezt rögtön továbbították az amerikai követségre. Államtitkárát, dr. Szebenyi Endrét utasította, hogy a jugoszláv kémek által követelt minden bizalmas adatot szolgáltasson ki. A jugoszláv kémszolgálat utasítására maga mellé vette, mint belügyminiszteri sajtófőnököt Cseresnyés Sándor kémet, akiről tudta, hogy azelőtt az angol felderítésnél dolgozott, s aki közte és a jugoszláv követségen működő kémek között az összeköttetést megkönnyítette.

Rajk László, mint miniszter és az országgyűlés tagja, tehát közhivatalnok, hivatali megbízásával visszaélve, a magyar állam érdekeit súlyosan veszélyeztető titkokat közölt idegen hatalmakkal, ami által kémkedés, hűtlenség bűntettét követte el.

C) A jugoszláv kémek előtérbe nyomulása azzal függött össze, hogy a felszabadult Jugoszláviában a Rajkhoz hasonló amerikai kémek, provokátorok és trockisták — akik közül a Gestapo 1941-ben, Rajkkal egyidőben, csak a francia táborokból kémmunkára vagy 150-et küldött haza — jutottak uralomra. Ezek a kémek képezték Tito közvetlen körének zömét és rendszeresen szorították vissza a jugoszláv partizánok becsületes, a néphez hű elemeit. E sikeren felbuzdulva, az amerikai imperialisták nem kisebb célt tűztek ki maguk elé, mint hogy a népi demokrácia országait Titoék segítségével a maguk oldalára állítsák. Rajk erről így vall:

„Rankovics jugoszláv belügyminiszter egyenesen megmondta nekem, hogy a népi demokratikus államok Jugoszláviával és Titoval az élükön kell, hogy egyesüljenek."

A cél elérésére a jugoszláv-, az amerikai és egyéb kémszervezetek teljes erejükkel támogatták Rajkot. 1946 novemberében alárendelték neki dr. Szőnyi Tibort, aki Svájcban az OSS nevű amerikai kémszervezet vezetőjének, Allan Dullesnek utasítására az ottani magyar trockista emigránsokból kémcsoportot szervezett. Ezt a kémcsoportot Tito svájci és franciaországi ügynökei segítségével Dulles 1944—45 telén amerikai hadirepülőgépen Belgrádon át, mint jugoszláv tiszti bizottságot, Magyarországra, a Szovjet Hadsereg hátába dobta. Rajkhoz kapcsolták a jugoszláv felderítők 1946 nyarán Pálffy Györgyöt, Horthy hadseregének fasiszta tisztjét. Pálffy, aki saját bevallása szerint 1945 nyara óta beszervezett jugoszláv kém volt, megjátszotta a kommunista tisztet: fokozatosan altábornagy, a határőrség parancsnoka, majd a honvédelmi miniszter helyettese lett. E cinkostársak segítségével Rajk szélesen elágazó szervezetet hozott létre. Ahová csak lehetett, magas állásokba juttatta az imperialisták ügynökeit, főleg volt trockistákat, provokátorokat, kémeket. Így jutott a *külügyminisztérium* vezető állásaiba Szász Béla, az angol Intelligence Service Dél-Amerikából hazaküldött kéme, Major Frigyes a „*CIC*" *amerikai* kémszervezet ügynöke, Marschall Lászlót, a francia „2-ième Bureau" kémét, a rendőrség politikai nevelésével bízták meg; a trockista Oszkó Gyula és Mátyás László rendőrezredesek lettek. A politikai rendőrségbe Rajk beépítette dr. Beck Jánost, Ráth Károlyt, Kovács Ferencet, Kálcsics Józsefet s más régi kémbarátait. Korondy Béla volt csendőrszázados, mint rendőrezredes kapta azt a megbízatást, hogy volt csendőrökből, horthysta tisztekből különleges belügyi készültségi zászlóaljat szervezzen.

Pálffy ugyanakkor a honvédséget rakta meg fasiszta, horthysta tisztekkel, Szőnyi pedig az államapparátusban, a gazdasági posztokon és a Kommunista Pártban igyekezett ügynökeit elhelyezni. A népi demokrácia híveit, különösen a munkásokat és parasztokat Rajk és kémbandája rendszeresen kiszorították a rendőrségből, a hadseregből, az államapparátusból; ugyanakkor kiszabadították az internálótáborokból az odakerült kémeket és provokátorokat.

Politikai téren is nagy aktivitást fejtettek ki. Rajk felesége lett a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének főtitkára. A Népi Kollégiumok Országos Szövetségén keresztül, melyet Rajk, a belügyminisztérium alapjaiból bőven támogatott, kiterjesztették befolyásukat a diákok, az ifjúság egy részére. Rajk, mint „tiszteletbeli építőmunkás", az Építőmunkások Szakszervezetén keresztül megkísérelte befolyását a szakszervezetekre is kiterjeszteni. Rajk lett a Magyar-Jugoszláv Társaság elnöke, stb., stb.

A Rajk-féle szervezkedés mellett a jugoszlávok saját külön kémszervezeteiket is kiépítették. Visszaélve a magyar népi demokrácia bizalmával, beépültek nemcsak az állami szervekbe, de a politikai pártokba, gazdasági

intézményekbe, társadalmi egyesületekbe is. Szervezetük olyan szerteágazónak és jelentősnek látszott, hogy Rajkra és bandájára támaszkodva 1947 őszén már irányt vettek a magyar népi demokrácia megdöntésére. Brankov Lázár, a jugoszláv követség volt ügyvivője erről a következőket vallja:

„Kémhálózatunk lassanként átfogta az államapparátus valamennyi ágát, a hadsereget és a rendőrséget. Ugyanaz a kémhálózat 1945-től kezdve benyomult a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt vezetőségeibe is, valamint számos társadalmi és politikai szervezet vezetőségébe. Az államapparátusban, valamint a hadseregben lévő kémhálózat segítségével a jugoszláv kormány Magyarország területén nagyarányú kémtevékenységet folytatott a magyar kormány ellen. Ez tette lehetővé, hogy Rankovics jugoszláv belügyminiszter Tito tervei szerint konkrét intézkedéseket tehetett a kémhálózaton keresztül a magyar kormány megdöntésére, Magyarország államrendjének megváltoztatására."

E terv végrehajtásának előkészületeit szolgálta Tito magyarországi látogatása 1947 decemberében. Ez a látogatás — mely sokban hasonlított egy hódító bevonulásához Budapestre — a jugoszláv vezetők gondosan előkészített tervei szerint történt és az volt a célja, hogy Tito, valamint Jugoszlávia tekintélyét Magyarországon megnövelje, mint ahogy Rajkék és jugoszláv cinkosaik állandóan arra törekedtek, hogy megpróbálják Titot mesterségesen népszerűsíteni s a Szovjetunió hatalmas népszerűségét csökkenteni. Budapesti látogatásáról visszatérve Tito Kelebián, a Jugoszláv határ közelében vadászat ürügye alatt egy napot tartózkodott. Vonatján utazott Rajk belügyminiszter is, aki már előzően ismételten tárgyalt Titoval és a jugoszláv vezetőkkel. Kelebia állomáson, Tito vonatán, Rankovics jugoszláv belügyminiszter magához kérette Rajkot. Brankov tolmácsolásával részletesen közölte vele a tennivalókat.

„A terv — mondotta Rajk vallomása szerint Rankovics — abban áll, hogy észrevétlenül, a szomszéd államok kormányainak éberségét kijátszva, Belgrád központtal fokozatosan Jugoszlávia köré tömörítsék a népi demokratikus országokat."

Ennek előkészítését szolgálta az ú. n. Balkáni Szakszervezeti Szövetség, a Balkáni Sportszövetség, a Balkáni Ifjúmunkás Szövetség, a Balkáni Nőszövetség, stb., melyeknek központja mind Belgrádban volt. A magyar belpolitikára vonatkozóan Rankovics utasította Rajkot, hogy

„Orientálódjék a nacionalista, soviniszta elemekre a hadseregben, a rendőrségen, az államapparátusban, a kispolgári erőkre a városokban, de különösen a falun."

Rankovics közölte Tito utasításait, mely szerint Rajk arra vegyen irányt, hogy likvidálják a magyar állam és a Kommunista Párt jelenlegi vezetőit, s hogy ennek megtörténte után Magyarország vezetését Rajk vegye kezébe. Rajk ezt a megbízatást vállalta és fokozta tevékenységét.

1948 március óta azonban szaporodtak a jelek, melyek azt mutatták, hogy a jugoszláv-amerikai tervek kezdenek lelepleződni. Mint a Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagja, Rajk értesült arról, hogy a Tájékoztató Iroda leleplezni készül Titoék árulását. Erről a készülődésről Rajk folyamatosan értesítette Titoékat. A Tájékoztató Iroda határozatának nyilvánosságrahozatala leleplezte és meg is hiúsította Titoék tervét. Ezért Titoék közölték Rajkkal, hogy a változott helyzetnek megfelelő új taktika kidolgozására Rajknak titkos találkozást kell létrehoznia Rankoviccsal, a jugoszláv belügyminiszterrel. Ez a titkos találkozás 1948 október elején Klein Antal, horthysta földbirtokos Paks melletti vadászterületén létre is jött. A magyar határőrség parancsnokának, Pálffynak segítségével Rankovics két kísérőjével együtt illegálisan átjött a határon és találkozott Rajkkal, akit Mrazovics budapesti jugoszláv követ és szeretője Tarisznyás Györgyi, paksi tanítónő kalauzoltak a találkozás színhelyére. A megbeszélés, mely egy csőszházban folyt le, két és félóráig tartott.

Rankovics közölte Rajkkal az új tervet, melyre vonatkozólag aláhúzta, hogy Tito személyes munkájának eredménye és rajta kívül csak Gyilasz és Kardelj ismeri. Közölte, hogy a Tájékoztató Iroda határozata után a régi célok megvalósítása érdekében új utakra kell térni. Közölte Tito „lángeszű" tervét arra vonatkozólag, hogy hogyan fogja fokozatosan a jugoszláv népet a Szovjetunió ellen fordítani és hogyan viszi át e népet a nyugati imperialisták táborába és egyben, hogy hogyan szándékozik megnövelni a népi demokratikus államok reakciós erőit és biztosítani szervezeti összefogásukat s hogyan akarja őket az imperialisták oldalára, a Szovjetunió ellen állítani.

„Tito — mondotta Rankovics — e cél megvalósítására az új helyzetben három feladatot jelölt meg. Először Jugoszlávia népeinek mozgósítását a Szovjetunió ellen. Másodszor a népi demokratikus államok szovjetellenes erőinek növelését és szervezeti összefogását. Harmadszor, felhasználni a nemzetközi kérdésekben a Szovjetunió és az angol-amerikai államok közötti nézeteltéréseket. Az utóbbi esetben nekünk a Szovjetunióval szemben, a nyugati nagyhatalmakra kell támaszkodnunk... Tito lángeszűen megoldotta ezt a problémát, kidolgozott egy tervet, mely szerint a jugoszláv nép szovjetbarát hangulatát fokozatosan likvidálni lehet."

Ennek a tervnek lényegét kifejtve, Rajk azt vallja:

„Ennek a lángeszű tervnek alapvető elvei — amint Rankovics velem közölte — a következők: először csak bírálattal illetik a

Tájékoztató Iroda határozatát, utána a határozatot rágalomnak minősítik, de ebben a periódusban még semmiesetre sem bírálják a Szovjetuniót és vezetőit. Ellenkezőleg, ebben a szakaszban kiemelik a Szovjetunió iránti barátságot... Utána — folytatta Rankovics — mi fokozatosan, de egyre erőteljesebben arról kezdünk beszélni, hogy a Szovjetunióra hárul a felelősség azért, hogy nem tudjuk megvalósítani a jugoszláv ötéves tervet és ezzel kapcsolatban a szocialista építés terveit és különösen őket tesszük felelőssé azért, hogy nem tudjuk megvalósítani a néptömegek életszínvonalának beigért növekedését... Ez a propaganda kétségkívül nagyon hatásos lesz — jelentette ki Rankovics —, ennek segítségével a mi népünknek a Szovjetunió iránt táplált barátsága gyűlöletté alakul át... Tito számításai szerint — mondotta Rankovics — ez a propaganda a mi néptömegeink előtt egyengeti az utat annak igazolására, hogy Tito miért orientálodik a nyugati nagyhatalmak felé a helyett, hogy a Szovjetunióra venné az irányt."

Magyarországra vonatkozólag Rajk vallomása szerint:

„Tito a legközelebbi időkben éles kampányt kezd a magyar kormány és állam vezetői ellen. Rákosit revizionizmussal fogják megvádolni és azzal, hogy vezetése alatt a magyar kormány Jugoszláviától el akarja szakítani a magyarlakta területeket. Miután ilyenmodon ellentéteket keltenek a magyar és jugoszláv nép között, a megfelelő pillanatban ezt a kérdést a jugoszláv parlamentben felvetik. Ezt az akciót határincidensek fogják követni, amelyekért Jugoszlávia Magyarországot teszi majd felelőssé."

Ezek a határincidensek a Rankovics által kifejtett terv szerint azt a célt szolgálták volna, hogy Jugoszláviának formális ürügyet szolgáltassanak erőszakos katonai beavatkozásra Magyarország ellen, a magyar terület egy részének fegyveres megszállására. Ez a beavatkozás akkor történt volna meg, amikor a Szovjetunió valamilyen nemzetközi bonyodalommal kapcsolatban el lett volna foglalva. A fegyveres katonai akció egy részét képezte volna a jugoszláv hadsereg magyar egyenruhába öltözött részének átdobása a határon, valamint az angol és amerikai megszállási övezetekben összegyűjtött, ugyancsak magyar egyenruhás csendőrök, nyilasok és horthysták Jugoszlávia területén történő átvonulása Magyarországra.

A tervhez tartozott a magyar kormány egyes minisztereinek, elsősorban Rákosi Mátyásnak, Farkas Mihálynak és Gerő Ernőnek „fizikai megsemmisítése."

Rankovics az aggodalmaskodó Rajkot megnyugtatta, hogy nekik nagy gyakorlatuk van e téren:

„Tito ellenségei közül jónéhányan beszélhetnének azokról a módszerekről, melyekkel Tito és ő (Rankovics) ellenségeiket eltüntetik."

Rankovics azt javasolta Rajknak, hogy a magyar kormány vezető miniszereinek meggyilkolását Pálffy és a hadseregben levő emberei vegyék magukra.

„Gondolkozzanak — mondta Rankovics — ennek a likvidálásnak a változatain, éspedig úgy, hogy egyiknél valamilyen szerencsétlenséget okoznánk, a másiknál öngyilkosságot, a harmadik hirtelen betegségben halna meg, vagy pedig megölnék őket a lakásukon és később megfelelő magyarázatot adnának, például, hogy szökés közben lőtték le őket."

Rankovics befejezésül közölte Tito utasításait és feltételeit:

„A jugoszláv segítség az új magyar kormányra olyan természetes kötelezettségeket ró Jugoszláviával szemben, amelyek nem képezhetik vita tárgyát. A magyar kül- és belpolitikai kérdéseket, melyeket én és Rob Anton irányítunk, valamint a honvédség kérdéseit mind összhangba kell hozni Jugoszlávia érdekeivel. Másodszor: a magyar iparnak a jugoszláv gazdasági tervek végrehajtására áldozatot kell hoznia."

Rankovics közölte utasításait az új kormányra vonatkozólag. Az új kormány miniszterelnöke Rajk László, belügyminisztere Rob Anton (a jugoszláv kémszolgálat, UDB egyik magyarországi vezetője), hadügyminiszter Pálffy György jugoszláv kém. Rankovics hozzátette:

„Titonak nem lesz kifogása az ellen, ha az eljövendő kormányban résztvesznek a Szociáldemokrata Párt nyugatra menekült vezetői és több személy Nagy Ferenc köréből."

A politikai utasítások között szerepelt az a követelés is, hogy Rajk támaszkodjon Horthy és Szálasi hiveire, a katolikus reakcióra, a kulákokra és az utóbbival kapcsolatban hangsúlyozza ki Jugoszlávia példáját, ahol „Tito nem folytat harcot a kulákság ellen." Végül közölte Rankovics, hogy a kormány fegyveres megdöntésére saját katonai szakértőjét bocsátja majd Rajk rendelkezésére.

Rajk László vállalta Tito utasításainak végrehajtását. Budapestre érkezése után megbizta Pálffy Györgyöt, hogy a Köztársaság megdöntésére tegye meg a hadseregen belül a megfelelő fegyveres előkészületeket. Pálffy, aki saját külön vonalán már értesülve volt a Rankovics által közölt tervről, jelentette Rajknak, hogy az előkészületeket már megkezdte és ismertette vele a fegyveres fellépés tervének részleteit.

Rajk László hasonlóképpen utasította Szőnyi Tibort, hogy ugyancsak tegye meg az előkészületeit, készítsen elő pártkonferenciát, melynek feladata lett volna a Magyar Dolgozók Pártját Rajk vezetése alá helyezni. Rankovics a maga részéről két pribékjét Joanovicsot és Jojkicsot, két, politikai gyilkosságokban jártas egyént, mint jugoszláv diplomatát Magyarországra küldte. Azzal a feladattal bízta meg őket, hogy Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes meggyilkolását előkészítsék.

Mindezeket a terveket keresztülhúzták a reakciós elemek és kémek ellen foganatosított rendszabályok, melyek eredményeképpen Rajk híveinek jelentékeny részét eltávolították a hadseregből, a rendőrségből, az államapparátusból. Május közepén pedig megkezdődött az összeesküvők letartóztatása.

A fent felsorolt tényekből kiviláglik, hogy Rajk László az 1946:I. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend, valamint a Köztársaság kormányának erőszakos megdöntésére irányuló szervezkedést kezdeményezett és annak vezetésével bűntettet követett el.

II.

A) Pálffy György 1909-ben született, Jómódú polgári családból származik. Mint Ludovika Akadémiát végzett hivatásos tiszt, a második világháború előtt egy évet szolgált az olasz fasiszta hadseregben, s onnan, mint meggyőződéses fasiszta tért vissza. A Horthy-hadsereg tisztjeként résztvett Kárpát-Ukrajna megszállásában, s ezzel kapcsolatban írásbeli dicséretet kapott az akkori honvédelmi minisztériumtól. A hadseregből felesége származása miatt ki kellett lépnie és ez módot adott neki arra, hogy 1945 elején, mint „németellenes" tiszt belépjen az új hadseregbe. 1945 nyarán már a jugoszláv felderítő szervezet kémeként működött. Ugyancsak már 1945-ben felvette az összeköttetést Rajk Lászlóval. A Rajkkal folytatott sorozatos tárgyalásokon megismerte és elfogadta állam- és népellenes szervezkedésének célkitűzéseit. Pálffy feladata a szervezkedés katonai vezetése volt. Rajkkal egyetértésben a honvédségen belül védte és előtérbe tolta a reakciós, horthysta, fasiszta tiszteket, fontos parancsnoki állásokba helyezte azokat, akikről biztosan tudta, hogy aljas célkitűzéseit és utasításait vakon követik. 1947-ben Rajk utasítására fokozta tevékenységét és a fegyveres összeesküvéssel kapcsolatos mozgósítási kérdések begyakorlására riadóztatásokat katonai összevonásokat, stb. rendezett.

Pálffy összeköttetésbe lépett Lozits ezredes — a budapesti jugoszláv katonai attasé — közvetítésével Nedelkovics jugoszláv ezredessel. A találkozás Rómában történt 1947 decemberében a partizánkongresszuson, ahol Nedelkovics Tito közvetlen utasításait közölte Pálffyval. Biztosította Pálffyt, hogy Tito céljai megvalósulnak, mert a célokat az Amerikai Egyesült Államok támogatják.

1948 októberében, miután Rajk Pakson titkosan találkozott Rankovics jugoszláv belügyminiszterrel, Pálffy meggyorsította a Köztársaság megdöntésére irányuló fegyveres előkészületeket. Elkészítette és írásban lefektette a tervet, amelyet 10 zászlóaljjal vélt megvalósíthatni. E zászlóaljaknak Pálffy azt a feladatot szánta, hogy szállják meg a fontosabb középületeket, a postát, a rádiót, a pártközpontot, valamint a vidéki ipari gócokat. Ugyancsak tervet dolgozott ki a kormány tagjainak, Rákosi Mátyásnak, Farkas Mihálynak és

Gerő Ernőnek meggyilkolására. Ezt a feladatot Korondy Béla rendőrezredes, volt csendőrszázadosra bízta, akinek a Korondy által már megszervezett különleges zászlóaljon kívül egy Horthy-tisztekből alakított különítményt is rendelkezésre bocsátott volna. A tervet Nagybudapest térképvázlatán lerögzítette és hivatali páncélszekrényében őrízte mindaddig, amíg bűntársai letartóztatásáról nem értesült. Akkor titkárnője, Rosenfeld Edit segítségével a terveket elégette.

Pálffy György tehát ezáltal az 1946 : I. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend és Köztársaság erőszakos megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével bűntettet követett el.

B) Pálffy György 1945 óta a jugoszláv kémszolgálat ügynöke volt. Brankov Lázárnak, a jugoszláv követség tanácsosának, a jugoszláv kémszervezet magyarországi vezetőjének sorozatosan átadta a honvédség bizalmas okmányait és adatait. A katonai politikai osztály beosztottait a Brankov által kért adatok kiszolgáltatására utasította. Pálffy György ezt a kémszolgálatot Lozits ezredes, jugoszláv katonai attasé részére folytatta, majd ennek leváltása után Zsokalj ezredesnek, a jugoszláv követség katonai attaséjának bocsátotta rendelkezésére.

Pálffy György, mint altábornagy és a honvédség felügyelője, tehát mint közhivatalnok, hivatali megbízatásával visszaélve, a magyar állam nemzetközi, katonai és gazdasági helyzetét érintő titkokat idegen állam hatóságaival közölte. Ezzel az ország érdekeit súlyosan sértve, kémkedés, hűtlenség bűntettét követte el.

III.

A) Brankov Lázár, a jugoszláv belügyminiszternek magyarországi főrezidense volt. Kezdetben a jugoszláv katonai misszió vezetője, majd a követség első tanácsosa, később a jugoszláv követség ügyvivője lett. Magyarországra küldése előtt, 1945 elején Cicmil Obrád ezredes, a jugoszláv katonai misszió vezetője, Tito kifejezett utasítására hivatkozva a misszió tagjainak feladatát — Brankov vallomása szerint — a következőkben szabta meg:

> „Tito, Kardelj és Rankovics számítanak arra, hogy a misszió tagjai Magyarországon való tartózkodásukat felhasználják, hogy kémanyagot szereznek a magyar kormány politikai és gazdasági intézkedéseiről, valamint hírszerzést végeznek a magyarországi szovjet csapatokról. Értésünkre adta, hogy szoros kapcsolatot kell létesítenünk az angol-amerikai megbízottakkal és el kell kerülnünk, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet vezetőségének, különösen Vorosilov marsallnak befolyása alá kerüljünk."

Brankov ennek megfelelően éveken keresztül tartotta fenn az összeköttetést Rajkkal, Pálffyval és a magyar demokratikus állam ellen összeesküvő

más elemekkel. Ő volt az, aki Rajkhoz kapcsolta Pálffy Györgyöt. Ő volt aki Rajk László, Pálffy György és mások szervezeteit egybehangolta. Ő irányította Rob Anton jugoszláv kém működését, akit az ő követelésére a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének titkárául választottak és aki az országgyűlésnek is tagja lett. Brankov volt a tolmács Rajk és Rankovics 1947 decemberében Kelebián folytatott tárgyalásán. Ez, mint Tito és Rankovics bizalmi emberére hárult az a feladat, hogy a Magyar Köztársaság megdöntésére irányuló tervek kivitelét szorgalmazza és ellenőrizze. Amikor a Tájékoztató Iroda közleménye után ez a szerepe megnehezült, Rankovics egyenes utasítására Tito ellen fordult és erről nyilvános nyilatkozatot is adott. Titokban pedig folytatta a Köztársaság megdöntésére irányuló működését.

Brankov Lázár tehát ezáltal az 1946:1. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend és demokratikus Köztársaság kormányának erőszakos megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével bűntettet követett el.

B) Brankov Lázár a jugoszláv hivatalos kémszervezet fővezetője volt Magyarországon. Több, mint négy éven át Rajk Lászlótól, Pálffytól és az ügynökeiként beszervezett egyéb magyar kémek egész sorától folyamatosan szerezte be a titkos adatokat. Erre a tevékenységére közvetlenül Titotól kapott utasítást. Ő volt Tito legszívósabb ügynöke.

Brankov Lázár egész magyarországi tartózkodása alatt állandóan kémkedett, ezzel a kémkedés bűntettét követte el.

C) 1948 nyarán Brankov Lázár magához rendelte a jugoszláv kémszervezet tagját, a budapesti jugoszláv követség sajtóattaséját, Zsivko Boarovot és közölte vele, hogy Moics Milos, a magyarországi jugoszlávok egyik vezetője, a Tájékoztató Iroda határozata mellett foglal állást és ezért félő, hogy leleplezi Titoék magyarországi működését. Brankov azt az utasítást adta Boarovnak, bírja rá Moics Milost, hogy ettől a szándékától álljon el és ha Moics Milos kitartana álláspontja mellett, akkor ölje meg. Brankov az utasítás után átadta Mrázovics jugoszláv követ revolverét Boarovnak, aki 1948 július 10-én éjjel Moics Milost, annak lakásán, több revolverlövéssel meggyilkolta.

Brankov Lázár tehát Zsivko Boarovot rábírta arra, hogy Moics Milost előre megfontolt szándékkal megölje, vagyis gyilkosságra való felbujtás bűntettét követte el.

IV.

A) Dr. Szőnyi Tibor 1903-ban született. 1930-tól 1945-ig, amikor mint amerikai kém Magyarországra jött, kizárólag külföldön élt. 1938-ban Svájcban bukkant fel, ahol a háború alatt az ottani magyar emigránsokból, trockistákból csoportot szervezett. Csakhamar összeköttetésbe lépett Noel H. Fielddel, az amerikai kémszolgálat egyik vezetőjével, majd ennek főnökével, Allan Dullesszal, aki az „Office of Strategic Service" (OSS) nevű USA-

kémszolgálat európai főnöke volt. Field az ú. n. „baloldali" elemekből toborzott kémekre specializálta magát, s hozzá tartoztak a különböző nemzetiségű svájci emigráns kémcsoportok.

Dulles utasítására Szőnyi Tibor kapcsolatba lépett Misa Lomparral, a bukaresti jugoszláv követség jelenlegi első tanácsosával, aki a háború alatt Svájcban Tito és az Egyesült Államok közös kéme volt és Szőnyihez hasonlóan, anyagi ellenszolgáltatás fejében kémszolgálatot végzett Dullesnek. Szőnyi vallja, hogy 1944 decemberében neki és csoportja tagjainak Misa Lompar hamis igazolványokat adott át, melyeken Szőnyi és csoportjának tagjai, mint Jugoszláviába utazó tisztek szerepeltek. Szőnyi Tibort és kémcsoportját a jugoszláv és amerikai felderítő szervezet Svájcból Marseille-be juttatta, ahol Latinovics, az akkori marseille-i jugoszláv konzul (jelenleg svájci jugoszláv követ) elintézte az amerikai kémszolgálat ottani vezetőjénél, hogy a kémcsoport rendelkezésére amerikai katonai repülőgépet bocsássanak. Minthogy akkor még folyt a háború, a speciális katonai repülőgép használatára az amerikai főhadiszállás adott engedélyt.

Szőnyi elmondja, hogy Belgrádban a belügyminisztériumban jelentkeztek, ahol bemutatták Lompar és Latinovics kémektől kapott igazolványaikat Kovacsevics jugoszláv őrnagynak. Az őrnagy elhelyezte őket a jugoszláv politikai rendőrségen, az OZNA-n, néhány napon át kioktatta őket, majd megfelelő kísérettel Novisadon és Suboticán keresztül, mint jugoszláv tiszti missziót, Szegedre küldte. Szegeden Kalafatics őrnagy, az OZNA ott tartózkodó tisztjének utasítására Szőnyiék a jugoszláv igazolványokat megsemmisítették.

Szőnyi és kémbandája idővel jelentős poziciókba jutottak. Szőnyi maga a Kommunista Párt Káderosztályának a vezetője lett, ami lehetővé tette, hogy a vele megérkezett amerikai kémeket, vagy azokat, akiket Rajk hozzá utasított, megfelelő állásokba helyezze el. Szőnyi és az általa elhelyezett kémek az általuk megszerzett titkos belpolitikai és gazdasági adatok egy részét közvetlenül Budapesten adták át megbízóiknak, részben pedig futár útján Svájcba küldték az Egyesült Államok ottani kémszolgálatának.

Szőnyi 1947 februárjában külön utasítást kapott arra, hogy Szász Béla, Adám György és Máté Iván amerikai kémeket fontos közigazgatási beosztásba helyezze el. 1946 őszén Allan Dulles utasítására Szőnyi működését Rajknak rendelte alá és rendelkezésére bocsátotta kémcsoportját is. Szőnyi Tibor, aki nemzetgyűlési képviselő is volt, tehát közhivatalnok, hivatali megbízásával visszaélve, a magyar állam nemzetközi és gazdasági helyzetét érintő titkokat, az állam érdekeinek súlyos sérelmére, idegen állam hatóságaival közölt, kémkedett, hűtlenség bűntettét követte el.

B) Szőnyi Tibor csoportjának tagjait 1945 januárjában történt hazatérése után a legkülönbözőbb állami, közigazgatási és fontos gazdasági poziciókba helyezte el. Igy többek között elhelyezte Vági Ferencet a miniszterelnökségi sajtóosztályra, Földi Iványt a Magyar-Szovjet Olajvállalathoz, majd az iparügyi minisztériumba, Balabán Pétert a Rádió szerkesztőségébe,

Hódos Györgyöt a Tervhivatalba, dr. Kálmán Andrást a népjóléti minisztériumba, dr. Kuty Gyulát az Orvosszakszervezetbe. Kémcsoportját Szőnyi 1947 februárjáig mintegy kéthavonként rendszeres megbeszélésekre hívta össze. Ez időpont után konspirációs okokból már csak egyénenként tárgyalt velük. Az értekezleten utasította kémszervezetének tagjait, hogy kapcsoljanak be új embereket is a kémszervezetbe, olyanokat, akik ellenségei a népi demokráciának. Szőnyi állandóan informálta Rajkot az általa beszervezett kémek beosztási helyéről és szervezetét Rajk rendelkezésére bocsátotta. Rajk viszont rendszeresen informálta Szőnyit saját célkitűzéseiről, valamint azokról az utasításokról, amelyeket Titotól, illetve Rankovicstól kapott, 1949 tavaszán Szőnyi Tibor több alkalommal tárgyalt Rajk Lászlóval a Köztársaság megdöntéséről és a hatalom erőszakos megszerzéséről.

Szőnyi Tibor tehát az 1946:I. tc.-ben megalkotott államrend és a magyar demokratikus Köztársaság kormányának megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével bűntettet követett el.

V.

A) Szalai András 1917-ben született. Rendőri besúgó 1935-ben lett. Ettől kezdve felváltva hol Jugoszláviában, hol Magyarországon volt provokátor. Mint rendőri besúgó 1942-ben Juhász Antal csendőrnyomozónak kiszolgáltatta a Kommunista Ifjúmunkás Szovetség vezetőségi tagjait: Ságvári Endrét, Orbán Lászlót és Lakos Évát. Hogy leleplezését elkerüljék, kis büntetést szabtak rá, melyet 1944-ben a sátoraljaújhelyi börtönben töltött, ahol folytatta besúgói tevékenységét. Abban az időben a sátoraljaújhelyi magyar és jugoszláv politikai foglyok kitörést készítettek elő. Szalai András a kitörés, illetve a szökési terv általa megtudott részleteit jelentette Lindenbergnek, a börtön parancsnokának. Minthogy a börtönparancsnok az árulás folytán ismerte a kitörési tervet, megtette az ellenintézkedéseket. A kitörés következtében 64 foglyot megöltek, vagy később kivégeztek. Szalai András pedig besúgása jutalmául szabadlábra került.

Szalai András tehát 64 politikai fogoly meggyilkolásának, illetve törvénytelen kivégzésének bűnrészességével háborús bűntettet követett el.

B) Szalai András a jugoszláv kémszervezet számára hosszú időn keresztül tevékenykedett Magyarországon. Brankov vallomása szerint:

> „Szalai életre-halálra oda volt kötve Rankovicshoz és az UDB-hez, mely kézben tartotta azzal, hogy ismerte a sátoraljaújhelyi börtönben elkövetett árulását."

Szalai András először Szmiljanics jugoszláv őrnagy megbízásából kémkedett, aki mint a jugoszláv Jóvátételi Hivatal vezetője dolgozott Magyarországon. Később Brankov követségi tanácsoshoz kapcsolták, majd

pedig Sebjanics nevű jugoszláv kémhez. Kémtevékenysége közben Brankov megbízásából megszerezte többek között a határvédelmi előkészületekre készített térképvázlatot és kiegészítő feljegyzéseket. Titkos adatokat szolgáltatott ki a minisztertanács bizalmas határozatairól és egyebekről. Szalai összeköttetésben állt Rob Anton jugoszláv kémmel is, akinek elárulta az üzemek államosításáról szóló törvény előkészületeit a törvény nyilvánosságrahozatala előtt.

Szalai András tehát katonai jellegű és a magyar állam fontos nemzetközi érdekeit és gazdasági helyzetét érintő titkokat kikémlelt és ezeket illetéktelen külföldi személyeknek továbbítva, az állam érdekeit súlyosan veszélyeztette, ami által kémkedést, hűtlenség bűntettét követte el.

C) Szalai András, mint a jugoszláv kémszervezet ügynöke, a kémszolgálat által megjelölt egyéneket az államgépezet fontos pozicióiba helyezte el. Az elhelyezettek működését a jugoszláv kémszervezet utasításainak megfelelően összefogta és irányította. Szalai András így helyezte el a külügyminisztériumba Rex Józsefet és Brankov utasítására keresztülvitte, hogy Rex a külügyminisztériumban maradhatott akkor is, amikor alaposan gyanúsították, hogy a jugoszlávoknak kémkedett. Ugyancsak így helyezte el a Jóvátételi Hivatalba Hegedüs József volt rendőrszázadost, jugoszláv kémet. Szalai keresztülvitte, hogy Rob Antont, a jugoszláv kémszolgálat magyarországi hírszerzőjét, képviselőnek jelöljék. 1948 szeptemberében Rob Anton korábbi utasítására Kovácsevics Milenko jugoszláv kémet a pártiskolán helyezte el. Ezeket a kémeket állandóan vezetése alatt tartotta.

Szalai András tehát ezáltal az 1946 : I. tc-ben megalkotott demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezet egyik vezetője volt.

VI.

Ognyenovics Milán született 1916-ban. Mint magyar állampolgár Rob Antonnak, a jugoszláv kémszolgálat vezetőjének beszervezett kéme volt. Rob Anton utasítása szerint kapcsolatba lépett Blázsics Józseffel, a budapesti jugoszláv követség titkárával, a jugoszláv kémszolgálat másik ügynökével. Blázsics felszólítására Ognyenovics Milán kötelezvényt írt alá arról, hogy mint jugoszláv hírszerző fog működni. Blázsics utasításai szerint jugoszláv hírszerző-ügynökként beszervezte Kovácsevics Metiát, Bratzkov Milost, Gromcsics Jovant, Suput Milánt. Rajtuk keresztül belpolitikai természetű és egyéb titkos adatokat szerzett meg. Ezeket az adatokat havonta jelentésbe foglalta és a jugoszláv kémszolgálat rendelkezésére bocsátotta. A kémszolgálat ennek fejében rendszeres pénzbeli díjazásban részesítette.

A magyar állampolgár Ognyenovics Milán e működésével a kémkedés, hűtlenség bűntettét követte el.

VII.

Korondy Béla született 1914-ben. A Horthy-fasizmus alatt mint csendőrszázados szolgált. Pálffy György intézte el igazolását és őrnagyi rangban becsempészte a demokratikus honvédségbe. Pálffy ezután Rajk László kémszervezetének megerősítése végett Korondyt a belügyminisztériumnak adta át, ahol Rajk rendőrezredessé neveztette ki. Rajk azt a feladatot adta Korondynak, hogy volt csendőrökből, horthysta katonatisztekből, továbbszolgáló altisztekből és egyéb fasiszta csőcselékből, olyan — számára megbízható — zászlóaljat szervezzen, mely a Köztársaság ellen feltétlenül rendelkezésre álljon. Miután Rajk László közölte vele, hogy kormányellenes fegyveres összeesküvésről van szó, Korondy megkapta Pálffy Györgytől az összeesküvés tervének végrehajtására szolgáló utasításokat. 1948 júliusában, Korondy vallomása szerint, Pálffy neki a következőket mondotta:

> „Ismeri az utasításokat, melyeket Rajktól kaptam. Kijelentette, hogy meg kell szerveznem Budapest fontos objektumainak elfoglalását. Kijelentette továbbá, hogy számíthatok egy általa megszervezett különleges századra, mely megbízható horthysta tisztekből áll. Pálffy közölte, hogy a kormány kijelölt tagjainak, Rákosi Mátyás, Farkas Mihály és Gerő Ernő tartózkodási helyét le kell figyeltetnem, s letartóztatásukat egyszerre foganatosítanom. Kijelentette, hogy minden ellenállás esetén azonnal fegyvert kell használnom."

A tárgyalás végén Pálffy azt is közölte Korondyval, hogy a kormány erőszakos eltávolítása feltétlenül sikerül, mert a jugoszláv haderők karhatalmi támogatását megkapja.

Korondy Béla tehát az 1946 : I. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend és a demokratikus Köztársaság kormányának erőszakos eltávolítására szervezkedést vezetett, ami által bűntettet követett el.

VIII.

A) Justus Pál 1905-ben született. 1932 óta a magyar politikai rendőrség besúgója volt. A fasiszta rendőrségen Hain Péternek és másoknak „J. 17" fedőjel alatt a kommunista szervezkedésről sorozatosan adatokat szolgáltatott, ezáltal, mint fasiszta hivatalos szerv besúgója működött, tehát népellenes bűntettet követett el.

B) Ismerve Justus rendőrbesúgó szerepét, Cicmil Obrád ezredes, a budapesti jugoszláv katonai misszió vezetője, valamint Jávorszky őrnagy, a misszió tagja, Justust a jugoszláv kémszolgálatba állították. Mint nemzetgyűlési képviselő, a Szociáldemokrata Párt vezetőségi tagja és a Magyar Rádió alelnöke, Justus információkat gyüjtött és ezeket továbbította a jugo-

szláv kémszervezetnek. Justus Pál, aki egyébként régi trockista és számos nemzetközi trockista kémmel személyes összeköttetést tartott, különösen a Szociáldemokrata Párt, a Kommunista Párt és később a Magyar Dolgozók Pártja viszonyairól adott a jugoszláv kémszervezetnek bizalmas információkat. Az adatokat hol írásba foglalva, hol pedig a jugoszláv kémszolgálat ügynökének élőszóval adta át.

Titoék olyan fontosnak tartották Justus kémszolgálatait, hogy megtiltották, hogy a budapesti jugoszláv követségen működő kémek tartsák vele az összeköttetést. E helyett Justustól Rankovicsnak erre a célra kijelölt külön megbízottja vette át mindenkor az információs anyagot.

Justus Pál a jugoszláv kémügynökségen kívül a budapesti francia követség kultúrattaséja, François Gachot számára is kémkedett. Átadta neki a jugoszlávok számára gyüjtött kémanyag jelentékeny részét. Külön, részletesen közölte vele a Szociáldemokrata Párt, majd a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségi ülésein megszerzett bizalmas adatokat, a Magyar Rádió szervezeti, igazgatási és technikai kérdéseinek bizalmas adatait.

Justus Pál, mint nemzetgyűlési képviselő és a Rádió alelnöke, tehát közalkalmazott, a magyar állam fontos érdekeit, nemzetközi és gazdasági helyzetét érintő titkos adatokat kikémlelt abból a célból, hogy azt idegen államok hatóságának tudomására hozza, amely cselekménye az állam érdekeit súlyosan sértette, ezáltal kémkedés, hűtlenség bűntettét követte el.

C) Justus Pál hozzá közelálló személyeket trockista szemináriumba szervezett, őket a demokrácia ellen nevelte és állandó irányítása alatt tartotta. Csoportja közvetlenül Rankovics jugoszláv belügyminiszterhez kapcsolódott.

Justus Pál tehát az 1946 : I. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend erőszakos megdöntésére irányuló szervezet vezetésével bűntettet követett el.

*

A vádirat tárgyalására az 1945 : VII. tc.-kel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. rendelet 20. §-a, az 1440/1945. M. E. rendelet 15. §-a, illetve az 1946 : VII. tc. 11. §-a szerint a budapesti Népbíróság illetékes és hatáskörébe tartozik.

Az elrendelt előzetes letartóztatás fenntartását indítványozom. A megidézendők jegyzékét a vádirathoz csatolom.

Indokolás

Rajk László és társai olyan szervezkedést létesítettek, amely célul tűzte ki az alkotmányos törvénnyel biztosított magyar demokrácia megdöntését, Magyarország függetlenségének megsemmisítését, az ország idegen szolgaságba taszítását. Rajk és bandája azt a célt tűzték maguk elé, hogy

kiszakítsák Magyarországot a béke védőinek táborából, mely egyedüli biztosítéka népünk szabadságának, boldogulásának, országunkat odaláncolják az imperialista háborús fronthoz, s ezzel az imperialisták csatlósává, játékszerévé alacsonyítsák. Ezt a célt megbízóik, a jugoszláv állam mai vezetői, Tito, Rankovics, Kardelj és Gyilasz fegyveres segítségével remélték megvalósítani. Rajk és bandája meg akarták semmisíteni a magyar népi demokrácia minden nagy vívmányát, a parasztoknak kiosztott földet vissza akarták adni a nagybirtokosoknak, a bányákat, a gyárakat a nagytőkéseknek, a dolgozó nép kezét újra bilincsbe verni és újra hatalomra juttatni a magyar nép nyugatra szökött ellenségeit. Az összeesküvők Magyarországot jugoszláv gyarmattá akarták süllyeszteni, annak a Titonak gyarmatává, aki bandájával együtt megszökött a szocializmus és a demokráciák táborából, átszökött a külföldi tőke és a reakció táborába és ilymódon Jugoszláviát az imperialisták csatlósává tette. Rajk és társai tervei mögött is az amerikai imperializmus állott, mely a német és osztrák megszállási zónában már összegyüjtötte láncos kutyáit, azokat a nyilas, fasiszta, horthysta volt tiszteket, volt csendőröket, akik arra számítanak, hogy, mint 1944-ben, újra térdig gázolhatnak a magyar dolgozó nép vérében és újra — ezúttal nem a német fasizmus, hanem az amerikai imperialisták érdekében — áruba bocsáthatják Magyarországot, s ezzel elpusztítsák, megsemmisítsék felszabadulásunk, újjáépítésünk minden eredményét.

*

Rajk László és társai e bűnös, aljas célok elérésére semmiféle gazságtól nem riadtak vissza. A vád a vádlottak beismerésével, az iratokhoz csatolt és a főtárgyaláson ismertetendő iratokkal és feljegyzésekkel bizonyított. A vádakat mindenben igazolja azoknak a tanúknak a vallomása, akiknek kihallgatására a vádiratban indítványt tettem. A vádlottakkal szemben cselekményük beszámíthatóságát, megbüntethetőségüket és az eljárás megindítását kizáró okok nem forog fenn. Ezért a velük szemben emelt vád törvényre alapított.

Budapest, 1949 szeptember 6-án.

Dr. Alapi Gyula s. k.
ügyészségi elnök.

A TÁRGYALÁS

Rajk László kihallgatása

A budapesti Népbíróság különtanácsa 1949 szeptember 16-án, pénteken délelőtt kezdte meg a Vas- és Fémmunkasok Szakszervezete székháza nagytermében a Rajk László és társai elleni bűnügy tárgyalását.

A fogházőrök 9 óra után néhány perccel vezették elő a vádlottakat. Ezután bevonultak a terembe dr. Jankó Péter tanácselnök vezetésével a Népbíróság különtanácsának tagjai:

Dr. Jankó Péter tanácselnök megnyitja a tárgyalást.

Tanácselnök: A budapesti Népbíróság különtanácsa a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedéssel és hűtlenség bűntettével vádolt Rajk László és társai bűnügyét fogja tárgyalni. A főtárgyalást megnyitom.

Dr. Jankó ezután megállapítja, hogy a vádlottak és az általuk választott védőik jelen vannak. Ezután a vádlottak személyi adatainak felvételére kerül sor. A tanácselnök Rajk László vádlottat szólítja.

Elnök: Mikor született?

Rajk: 1909 május 8-án, Székelyudvarhelyen.

Most Pálffy Györgyöt szólítja a tanácselnök.

Dr. Jankó: Önt mindig így hívták?

Pálffy: Nem, Österreicher György volt a nevem ezelőtt.

Elnök: Mikor változtatta meg nevét?

Pálffy: 1934-ben.

Elnök: Mikor született?

Pálffy: 1909 szeptember 16-án.

Pálffy után Brankov Lázár lép a tanácselnök elé.

Elnök: Mikor született?

Brankov: 1912 július 17-én.

Elnök: Hol?

Brankov: Stari Becsejen, Jugoszláviában.

Elnök: Milyen állampolgár?

Brankov: Jugoszláv.

Elnök: Foglalkozása?

Brankov: Követségi tanácsos.

A következő vádlott dr. Szőnyi Tibor.

Elnök: Önt mindig így hívták?

Szőnyi: Nem, Hoffmannak.

Elnök: Mikor változtatta nevét?
Szőnyi: A felszabadulás után, 1945-ben.
Elnök: Született?
Szőnyi: Budapesten, 1903 december 31-én.
Elnök: Mi a foglalkozása?
Szőnyi: Orvos.
Dr. Szőnyi adatainak felvétele után Szalai András lép elő.
Elnök: Önt mindig így hívták?
Szalai: Nem, Ländler Ervinnek.
Elnök: Mikor született?
Szalai: 1917 február 6-án.
Elnök: Hol?
Szalai: Pécsett.
Ognyenovics Milán következik.
Elnök: Mikor született?
Ognyenovics: 1916 július 9-én.
Elnök: Hol?
Ognyenovics: Sárokon.
Elnök: Magyar állampolgár?
Ognyenovics: Igen.
Elnök: Katona volt?
Ognyenovics: Igen, a jugoszláv hadseregben.
Elnök: Korondy Béla lépjen elő.
Elnök: Önt mindig így hívták?
Korondy: Nem, Dergán Bélának.
Elnök: Mikor változtatta a nevét?
Korondy: 1937-ben.
Elnök: Mikor született?
Korondy: 1914 augusztus 16-án.
Elnök: Foglalkozása?
Korondy: Volt rendőrezredes.
Korondy után Justus Pál lép a tanácselnök elé.
Elnök: Mikor született?
Justus: 1905 április 7-én.
Elnök: Hol?
Justus: Pécsett.
Elnök: Magyar állampolgár?
Justus: Igen.
Elnök: Foglalkozása?
Justus: Utoljára a Központi Híradó alelnöke voltam.

Elnök: Felolvastatom a budapesti államügyészség 1949 85/166/2. szám alatt 1949 szeptember 7-én benyujtott vádiratának a büntető perrendtartás 255. szakasza első és második pontjában meghatározott részét. Felkérem a felolvasás teljesítésére a különtanács jegyzőjét.

A vádirat felolvasása után a tanácselnök Rajk László vádlottat az emelvény elé szólítja és elrendeli, hogy a többi vádlottat vezessék el. Ennek megtörténte után dr. Jankó Péter megkezdi Rajk vádlott kihallgatását.

Elnök: Megértette a vádat?

Rajk: Igen.

Elnök: Bűnösségét elismeri?

Rajk: Elismerem.

Elnök: Az egész vonalon?

Rajk: Az egész vonalon.

Elnök: Térjen tehát részleteiben az eseménysorozatra. Kezdjük azon, hogy 1931-ben Ön hogyan került a horthysta rendőrség szolgálatába?

Rajk: 1930-ban tértem vissza Franciaországból, ahol egy esztendeig tanulmányúton voltam, mint franciaszakos tanárjelölt. Franciaországban ismerkedtem meg a haladó eszmékkel és kezdtem ismerkedni a marxizmussal. Amikor hazajöttem, Magyarországon kapcsolatot kerestem a marxista felfogású emberekkel, a nélkül, hogy a Kommunista Pártnak vagy a Kommunista Párt bármelyik más szervezetének tagja lettem volna. 1931-ben őrizetbe vettek olyan vádlottakkal kapcsolatban, akik valamilyen kommunista szervezet tagjai voltak. Őrizetbe vételem után rokonom, dr. Bokor Lajos rendőrkapitány, mindjárt felkereste Hetényit, aki akkor a budapesti főkapitányság vezetője volt. Hetényi Bokor közbenjárására, Bokor jelenlétében magához hivatott és közölte velem, hogy amennyiben olyan nyilatkozatot adok, hogy a magyar rendőrség számára a Kommunista Párt mozgalmában, vagy az általa szervezett mozgalmakban felderítő munkát végzek, és annak eredményét a rendőrség tudomására hozom, szabadlábra helyeztet. Én Hetényi felszólítására vállalkoztam egy ilyen nyilatkozat aláírására. Hetényi megfogalmazta a nyilatkozatot, amely azt tartalmazta, hogy vállalom a rendőrség részére a Kommunista Párt által szervezett mozgalmakban felderítő munkák végzését és a tudomásomra jutott adatokat a rendőrséggel közlöm. Én ezt a nyilatkozatot aláírtam. Így történt a horthysta rendőrséghez való beszervezésem.

Elnök: Mi lett a fejleménye ennek? Hogyan dolgozott Ön a vállalt kötelezettség értelmében?

Rajk: A fejleménye az lett, hogy mindjárt az aláírás után együtt maradtam Hetényivel, aki négyszemközt közölte velem, hogy mint egyetemistának azt a feladatot adja, hogy a forradalmi, kommunista egyetemi mozgalmakba igyekezzek behatolni és ott felderítő munkát végezni. Én ezt vállaltam. Az én „tájékoztatásomnak" lett az eredménye az, hogy 1932-ben Stoltét és még többeket, velem együtt tizenhét embert a rendőrség őrizetbe vett. Engem nyilvánvalóan azért, hogy a gyanút elterelják arról, hogy a rendőrség beszervezett embere vagyok.

Elnök: Említett itt egy nevet: Stolte. Ki volt az a Stolte?

Rajk: Stolte ugyancsak magyar-francia szakos tanárjelölt volt. Ő volt az, aki 1931 végén vagy 1932 elején — nem emlékszem pontosan a dátumra — az egyetemista kommunista mozgalomhoz kapcsolt. Egyébként, amint ké-

sőbb megtudtam, Stolte ugyancsak a rendőrség embere volt. Később 1933—1934-ben a Kommunista Párt le is leplezte és mint rendőrprovokátort a Pártból, illetőleg a Kommunista Ifjúmunkás Szövetségből kizárta.

Elnök: Mikor tudta meg, hogy Stolte rendőrprovokátor?

Rajk: Hogy Stolte rendőrprovokátor, erről nem volt tudomásom. A letartóztatás idején különböző adatokból sejtettem, hogy a rendőrségnek dolgozik.

Elnök: Tehát akkor sejtette. És mikor tudta meg bizonyosan?

Rajk: Bizonyosan csak akkor tudtam meg, amikor a Párt kizárta. Én három hónapot kaptam. Szabadulásom után Hetényi ismét azzal bízott meg, hogy folytassam tovább az egyetemisták közötti felderítő munkát. „Tájékoztatásaimnak" lett az eredménye az, hogy 1933 első hónapjaiban, ha jól emlékszem februárban, Birki Ágnest, Széll Jenőt több társával együtt őrizetbe vették és megint őrizetbe vettek engem is, nyilván azért, hogy a gyanút eltereljék rólam. Vizsgálati fogságban tartottak, de a tárgyaláson felmentettek. Ez volt az első szakasza ilyen irányú tevékenységemnek.

Elnök: Eddig az időpontig hány ízben tett jelentést Hetényinek?

Rajk: Azt nem tudnám megmondani. Lényegében az egyetemi diákszervezkedésről folyamatosan „tájékoztattam".

Elnök: Szóval folyamatosan. Tehát két ilyen letartóztatás volt a következménye az Ön jelentéseinek. Ez nem jelenti azt, hogy Ön csak két jelentést tett.

Rajk: Nem jelenti azt.

Elnök: A folyamatos jelentéstételnek volt az eredménye ez a két látható eredmény.

Rajk: Folyamatosan tettem jelentést, nemcsak a személyekről, hanem a személyek által végzett munkáról is.

Elnök: A továbbiakban ezután milyen szolgálatokat tett még Hetényinek?

Rajk: Hetényinek emlékezetem szerint nem tettem. Úgy emlékszem, hogy ezután Hetényi Sombor-Schweinitzerrel hozott kapcsolatba. Sombor-Schweinitzer bízott meg azzal...

Elnök: Már akkor kapcsolatba került vele?

Rajk: Már akkor. Hogy próbáljak kapcsolatot teremteni a Kommunista Ifjúmunkás Szövetséghez és ott végezzek felderítő munkát.

Elnök: Várjon kérem! Miért akarta Önt a rendőrség most más területre átállítani? Azért, mert látta, hogy itt most már teljes munkát végzett, hogy ezzel legalább is időlegesen meg volt semmisítve a mozgalomnak ez a része?

Rajk: Nem azért történt. Ennek objektív oka volt. Az a ténykörülmény, hogy engem őrizetbevételeim után és a bírósági ítélet után az egyetemről kizártak.

Elnök: Nem volt működési lehetősége azon a területen?

Rajk: Nem volt lehetőség.

Elnök: Jó. Folytassuk tovább.

Rajk: Sikerült is kapcsolatot találnom a Kommunista Ifjúmunkás Szövetséghez és annak központi propagandaszervében kaptam beosztást. Itt több régi kommunistával dolgoztam együtt. Ekkor az volt a feladatom, mint a propagandaosztály egyik vezető tagjának, hogy egyrészt az Ifjúmunkás Szövetség központi nyomdáját próbáljam felderíteni, másrészt pedig akadályozzam a propagandaanyagok elkészítését és főképpen a terjesztését. A nyomdát felderíteni nem állt módomban. Mivel a propagandaanyagot én írtam és a terjesztés tőlem függött, azt természetesen akadályozni tudtam.

Elnök: Vázolja, hogyan, miben akadályozta?

Rajk: Részint azzal akadályoztam, hogy nem továbbítottam az anyagot sokszorosításra, ezáltal heteken keresztül hevert, aktualitását veszítette és nem volt értelme kihozni. Főképpen ez volt a lehetőség az akadályozásra.

Elnök: Tehát mondjuk úgy, hogy Ön a hatáskörébe utalt propagandatevékenységet szabotálta.

Rajk: Igen.

Elnök: Tovább!

Rajk: Lényegében a Kommunista Ifjúmunkás Szövetség keretében más tevékenységet nem is fejtettem ki, mert ottlétem nagyon rövid ideig tartott. Közben ugyanis lehetőségem nyílott arra, hogy a MÉMOSZ-ba, a Magyar Építőmunkások Országos Szövetségébe tagként beíratkozzam. A MÉMOSz-ba való beiratkozásom nem a saját kezdeményezésemre történt. Abban az időben — ez 1934 vége felé volt — Magyarországon Gömbössel egy erős fasizálódás kezdődött. 1935-ben Gömbös napirendre tűzte a szakszervezetek likvidálását és azt, hogy Mussolini fasiszta munkásszervezetei mintájára Magyarországon is korporációs munkásszervezeteket létesítsen. A budapesti nagyipari munkásság, beleértve az építőmunkásságot is, a szakszervezetek és a munkásság jogainak megvédéséért komoly ellenállást tanúsított ez ellen a politika ellen. 1934 végén, 1935 elején érezhető volt, hogy az építőmunkások egy nagy, általános sztrájkot kezdeményeznek nemcsak gazdasági helyzetük megjavítására, hanem az említett politikai jogaik megvédésére is. Ezért bízott meg Sombor-Schweinitzer azzal, hogy íratkozzam be a MÉMOSz-ba és végezzek ott felderítő munkát az ilyen természetű megmozdulások és sztrájkok megakadályozására. Sikerült is bejutnom és mint párttagnak, sikerült kapcsolatba kerülnöm a mozgalom ottani vezetőivel, akik akkor illegalitásban éltek. Jelentést tettem a szervezkedésről és a személyekről is. A sztrájk azonban mégis kirobbant, nemcsak Budapesten, de országos viszonylatban is. A sztrájk általános jelleget öltött. A sztrájkot Sombor-Schweinitzer utasítására úgy sikerült dezorganizálnom és leszerelnem, hogy ámbár akkor tömeggyűlések tartása szigorúan tilos volt, én egy nyilt tömeggyűlésen azt javasoltam az építőmunkásoknak, hogy tartsanak nagy utcai tömegtüntetést. Az építőmunkások javaslatomat el is fogadták. Az Újlipótvárosban, ahol akkor a legnagyobb építkezések voltak, hatalmas tüntetés robbant ki. A tüntetés alkalmat adott a rendőrség beavatkozására. Körülbelül 200 embert őrizetbe vettek. A rendőrségi beavatkozás egy-

szersmind a sztrájk széthullását, dezorganizálását is jelentette, úgyhogy a sztrájk rövidesen befejeződött.

Elnök: Ön tehát ezt a gyűlést előre megfontolt szándékkal tervezte?

Rajk: Előre megfontolt szándékkal.

Elnök: Azzal a célzattal, hogy ezzel megfelelő okot szolgáltasson a rendőrségnek, hogy közbelépjen?

Rajk: Igen.

Elnök: Tovább!

Rajk: Az építősztrájk befejezése után Sombor azt mondotta nekem, úgy látja helyesnek, hogy én bizonyos időre eltűnjek Magyarországról. Utasított, menjek Csehszlovákiába. 1936-ban Bokor Lajos rendőrkapitány segítségével el is mentem Csehszlovákiába. A magyar-csehszlovák határt illegálisan léptem át. Bokor Lajos, a politikai osztály egy nyomozóját adta mellém kísérőül, nehogy a magyar hatóságok a magyar határon feltartóztassanak, vagy véletlenül letartóztassanak. Így sikerült Bokor Lajos segítségével Csehszlovákiába kerülnöm.

Elnök: Milyen feladatot kapott a rendőrségtől erre az útjára?

Rajk: A rendőrség feltételezte, hogy a külföldről Magyarországra, a Kommunista Párt számára küldött illegális anyagot Salgótarjánon át, illetve a salgótarjáni vonalon hozzák be Csehszlovákiából. A rendőrség azzal bízott meg, hogy próbáljam ezt felfedni. Én természetesen vállaltam ezt. Nem is tehettem más egyebet. Ez a felderítés semmi eredménnyel nem járt, nem is vettem arra irányt, hogy eredménnyel járjon. Nem meggyőződésből tettem, hanem a körülményeim alakultak így.

Elnök: Miért mondja azt, hogy nem tehetett volna másként, hiszen akkoriban más viszonyok voltak Csehszlovákiában, mint idehaza, tehát Ön ott leleplezhette volna az itteni helyzetet. Ha tehát nagyon akarta volna, a Horthy-uralom hatóterületéről csehszlovák területre kikerülve, egyszerűen . . .

Rajk: Nem, én utólag sem látom így a helyzetet, tekintettel arra, hogy én nem akartam magamat leleplezni, mint kommunista párttagot s a magyar rendőrségnek bármikor módja lett volna, hogy külföldi tartózkodásom alatt is leleplezzen engem a magyar kommunisták előtt.

Elnök: Tehát azért csinálta ezt, hogy tovább alakoskodjon a Kommunista Párt előtt?

Rajk: Igen, ezért csináltam.

Elnök: Tessék tovább!

Rajk: Csehszlovákiai tartózkodásom alatt, 1937-ben Pozsonyban kaptam, ugyancsak Sombortól, azt az üzenetet, hogy menjek ki Spanyolországba, kettős céllal: megtudni a Rákosi zászlóaljban a forradalmi köztársaságnak . . .

Elnök: Hogy került Spanyolországba?

Rajk: Spanyolországba úgy kerültem, hogy Csehszlovákiából hamis iratokkal Párizsba utaztam. Párizsban megkerültem a francia párt központi

szervét, amely a Spanyolországba indultakat politikailag ellenőrizte. Csatlakoztam egy csoporthoz; s ezzel a csoporttal keltem át a spanyol határon.

Elnök: Kinek volt ez a gondolata? Milyen rendelkezés volt erre?

Rajk: Említettem, hogy Budapestről Sombor-Schweinitzertől kaptam utasítást, hogy menjek Spanyolországba.

Elnök: Szóval Budapestről, a rendőrségről jött az utasítás, hogy Spanyolországba menjen. Tovább!

Rajk: Spanyolországba azzal a kettős megbízatással mentem ki, hogy egyrészt megtudjam a Rákosi zászlóaljban — a magyar egységnek volt ez a neve — a neveket, másrészt pedig politikai bomlasztó munkával hassak oda, hogy a Rákosi zászlóalj harci ütőképességét csökkentsem. Az első feladatnak nem volt nehéz eleget tenni, hiszen mindannyian ismertük egymást. A másodiknak azzal tettem eleget, hogy 1938-ban az ebroi harcok előtt, mint a Rákosi-zászlóaljnak a párttitkára, mesterségesen napirendre tűztem Haas Lászlónak, aki a zászlóaljnak egyik tisztje volt, politikai fegyelmi ügyét, hogy ezzel politikai ellentéteket szítsak a zászlóaljban Megjegyzem, hogy e mellett a tevékenységem mellett a Rákosi-zászlóaljban trockista propagandát is kifejtettem. Ennek az lett a következménye, hogy amikor a pártvezetőség a Haas-ügyet tárgyalta, a zászlóalj kommunista tagjai leleplezték az én trockista magatartásomat. Lényegében tehát visszafelé sült el az egész dolog; engem a Pártból kizártak.

Elnök: Mikor történt ez?

Rajk: 1938 júniusában, az ebroi ütközet előtt . . .

Elnök: Csendet kérek.

Rajk: Mindenesetre ennek az egész politikai tevékenységnek és Haas László-ügy tárgyalásának az lett az eredménye, hogy a Rákosi-zászlóalj ütőképessége — a zászlóalj igen fontos frontszakaszon harcolt — éppen a spanyol köztársasági csapatok egyik legdöntőbb ütközete előtt rendkívül legyengült.

Elnök: Az Ön távozása után a Rákosi-zászlóalj folytatta a maga működését?

Rajk: Igen, folytatta. Spanyolországi „tevékenységem" azzal zárult, hogy még mielőtt a harcok Spanyolországban befejeződtek volna, 1939 februárjában dezertáltam, megszöktem Spanyolországból. Így kerültem a francia internálótáborba. Ide jutottak és velünk együtt voltak később a visszavonuló nemzetközi és spanyol egységek is.

Elnök: Jugoszlávok voltak itt?

Rajk: A jugoszlávokkal Spanyolországban nem voltam érintkezésben, mert a jugoszláv egységek teljesen más szakaszon voltak.

Elnök: És a francia internálótáborban?

Rajk: A francia internálótáborokban, Saint Cyprienben, Gursban és Vernetben együtt voltam jugoszlávokkal. A francia internálótáborokban rendkívül erős trockista politikai tevékenység folyt. Ennek a politikának a legfőbb szervezői és egyszersmind végrehajtói is a jugoszláv csoportbeliek voltak. Emlékezetem szerint körülbelül százötvenen lehettek, akik a jugo-

szláv csoportban ilyenirányú tevékenységet folytattak. Ezek között döntő többségében értelmiségiek, kispolgáriak, egyetemisták voltak. A fontosabb személyek között volt Koszta-Nagy, Milics, Vukmanovics, akit azt hiszem akkor Temponak hívtak, Stefanovics, Gnéber, ezek voltak a fontosabb személyek. Ezek a felsorolt személyek voltak egyszersmind azok, akik nemcsak a jugoszláv trockista csoport munkáját szervezték és irányították, hanem a táborban levő többi trockista csoportok, illetőleg a többi nemzetiségi csoportokban élő trockista frakciók munkáját is. A magyarok közül Major Frigyest, Cseresnyést és sajátmagamat tudom felemlíteni.

Elnök: Hol találkozott velük?

Rajk: A francia internálótáborban. Én szoros kapcsolatban voltam ezekkel a jugoszlávokkal és velük együtt magam is ezt a trockista politikát folytattam a táborban.

Elnök: Azt mondja, hogy trockista politikát folytattak. Mi volt ennek a csoportnak az álláspontja?

Rajk: Lényegileg pár szóval azzal tudnám vázolni, hogy teljesen elvtelen politikai alapon állva, cáfolása és bomlasztása mindennek, ami a forradalmi munkásmozgalom érdekébe való.

Elnök: Menjünk tovább.

Rajk: Gursban, később pedig Vernetben mint trockista tevékenységet kifejtő, volt nemzetközi brigádistát, a „2-ième Bureau", a francia hírszerző szerv tisztje, több alkalommal magához hivatott és tájékoztatót kért arról, ami a táborban folyik. Az előzőleg feltett kérdésre visszatérve, meg kell jegyeznem, hogy ahhoz, hogy a francia tiszt engem hívhasson, nem volt szükséges, hogy ismerje előéletemet, mert általában véve nemzetközi vonatkozásban a trockisták a rendőrséggel mindig és mindenhol szoros kapcsolatban együttműködtek.

Elnök: Trockisták alatt ugye azokat értjük, akik az említett meghatározás alá vonhatók?

Rajk: Igen. Az utóbb mondottakat csak indokolásképpen hoztam fel arra, hogy hogyan jutott eszébe a francia tisztnek, hogy engem hívjon.

Elnök: Menjünk tovább.

Rajk: A francia tisztnek, a „2-ième Bureau" vezetőjének beszámoltam arról, hogy a táborban erős trockista jugoszláv csoport tevékenykedik és hogy körülbelül kik a csoport vezetői. Erre a francia „2-ième Bureau" tisztje elővett egy listát, amely végig jugoszláv nevekkel volt teleírva; az általam elmondott neveket külön ellenőrizte ezen a listán. Megállapítottam, hogy akiket én mint vezetőket tüntettem fel, nála ezen a listán is úgy szerepeltek, mint ennek a jugoszláv trockista csoportnak a vezetősége. A „2-ième Bureau" tisztje azt mondta nekem, hogy tud ennek a csoportnak tevékenységéről, sőt egyes dolgokat vele egyetértésben, mi több; néha az ő utasítására hajtanak végre. Én, aki több alkalommal fordultam meg a „2-ième Bureau" vezető tisztjénél, egyízben láttam a fentemlített jugoszláv trockista csoport vezetőit, Koszta-Nagyot, Vukmanovicsot, Stefanovicsot, Milicset és másokat, akik ugyancsak a „2-ième Bureau"-os tiszthez mentek, vagy onnan jöttek. Ebből

nyilvánvaló volt előttem, hogy ezek a jugoszlávok valóban a „2-ième Bureau" beszervezett emberei es éppúgy, mint jómagam, annak utasításait hajtják vegre

Elnok További célja nem volt Onnel a „2-ième Bureau" tisztjenek?

Rajk További célja velem kapcsolatban az volt, hogy amilyen tevékenységet az ő vezetése és irányítása alatt a jugoszlávok fejtenek ki döntően jugoszláv csoporton belul, de más csoportok felé is, éppolyan tevékenységet vállaljak a magyar csoportban Én természetesen ezt végre is hajtottam

Elnok Az On működése ezekben a táborokban mekkora letszámot erintett?

Rajk A magyar csoport létszáma nem volt nagy Vernetben osszesen 60—70 ember lehetett

Elnok Az On mukodése csak erre a 60—70 szemelyre, vagy ezeken túlra is kiterjedt?

Rajk: A kozvetlen, a kifelé hato munkaban csak ezekre terjedt ki. Ennél azonban több szerepem volt, mert mint emlitettem, a jugoszláv vezetőkkel szoros kapcsolatom volt és veluk egyutt mintegy en is a vezetőséghez tartoztam

Elnök. Meddig volt Ön ezekben a taborokban? Hogyan kerult el onnan?

Rajk· 1941-ig voltam a francia taborban, Vernetben 1941 tavaszán ugyanis megjelent egy német bizottsag, amely Nemetországba munkasokat toborzott kulonböző épitkezések es más munkalatok elvegzésére

Elnok 1941 tavaszan? Ez már a vichyi Franciaorszagban volt

Rajk Igen, ez már Petain Franciaorszagaban, Eszak Franciaország nemet megszállasa idején volt Ennek a német toborzobizottsagnak vezetője egy Gestapo- vagy Abwehr-őrnagy volt, a nevét nem tudom A bizottság nehány napos mükodése után ez az ornagy magahoz hivatott es azt javasolta nekem, hogy jelentkezzem én is Nemetországba munkara, Nemetországból ő hazasegit engem Magyarországra Meg is mondta, hogy ő azért teszi ezt a javaslatot, mert Haim Péter, a magyar rendorseg politikai osztályának vezetője fordult hozza azzal a keressel, hogy engem, mint a magyar rendorségnek régóta dolgozo, beszervezett ugynoket, segitsen haza Magyarországra és ő más megoldast a hazajuttatasra nem talalt, csak ezt Ennél a beszélgetésemnél ez a Gestapo- vagy Abwehr-ornagy elővett egy listát és egyes jugoszlávok utan érdeklődött A lista, amiről a neveket felolvasta, ugyanaz a lista volt, amit a táborban a „2-ième Bureau" vezeto tisztje nézegetett, mikozben én a jugoszlav trockista csoportnak tevékenységéről beszéltem neki A nemet őrnagy személy szerint Koszta-Nagy, Vukomanovics és mások után érdeklődott, azt kérdezte, hogy milyen tevekenyseget fejtettek ki a táborban Megmondotta, hogy azért érdeklodik nalam, mert ha Haim Péter fordul hozzá azzal a kéréssel, hogy segitsen haza engem, akkor az én véleményemre ad és a maga szempontjából megbizhato embernek tart, másrészt pedig ezek a jugoszlávok és sok más jugoszlav, — korulbelul azok, akik azon a listán szerepeltek, tehát korulbelul 150 en — azzal a

kéréssel fordultak őhozzá, mármint ehhez az őrnagyhoz, hogy segítse hazatérésüket Jugoszláviába. Beszámoltam neki arról, amit tudtam: a jugoszláv trockista csoport működéséről. A Gestapo-őrnagy örömmel vette tudomásul trockista aktivitásukat és nekem azt mondta, hogy kérésüknek eleget is fog tenni, haza is fogja őket segíteni Jugoszláviába. Hogy ezt ő valóban megtette, azt én két tény által látom beigazoltnak. Az egyik tény, hogy abban a csoportban, amellyel én Németországba mentem, igen sok jugoszláv volt. A másik tény, hogy Leipzig környékéről, ahol én dolgoztam, bizonyos időközökben kisebb-nagyobb jugoszláv csoportok indultak haza Jugoszláviába és hazaindulásuk ilyen legális formában, ahogy az történt, nyilvánvalóan nem történhetett másként, csak úgy, hogy azt német hatósági szervek, a Gestapo, vagy más szervek támogatták.

Elnök: Közbevetőleg megkérdezem, nem tud-e Ön arról, hogy ezek a jugoszláv személyek, akikről beszélt, milyen kapcsolatban voltak az akkori időkben Jugoszláviában Hitleréket kiszolgáló jugoszláv vezető rendszerrel?

Rajk: Nekem erről konkrét tudomásom nincs. De nyilvanvalónak tartom, hogyha a „2-ième Bureau" tisztje után ők a Gestapoval felveszik az érintkezést és egyenesen a Gestapohoz fordulnak, hogy segítse őket haza Jugoszláviába, akkor a Gestapo őket továbbra is kézbentartotta, saját embereinek tekintette és feladatokkal küldte őket haza.

Elnök: Ön erre akkor is gondolt, vagy csak most?

Rajk: Akkor is gondoltam erre.

Elnök: Szóval akkor is gondolt erre, ennek tudatában volt.

Rajk: Németországból én Magyarországra tértem haza ugyancsak azon az úton, a német hatóságok...

Elnök: (közbevág) Volt valami párhuzam ön és Gayer Imre között?

Rajk: Gayer Imre ugyanígy került haza Magyarországra, mint én.

Elnök: Ki volt ez a Gayer Imre?

Rajk: Gayer Imre Délamerikából jött Spanyolországba. Foglalkozását nem tudtam. Ő lényegében nem is volt soha frontvonalban, mindig valahol a hátországban dolgozott. A francia internálótáborban ő is jelentkezett munkára Németországba, és velem együtt került Németországba, szintén ennek a Gestapo-tisztnek, az őrnagynak a támogatásával. Majdnem ugyanabban a hónapban, 1941 augusztusában jöttünk át mindketten Németországból Magyarországra, Budapestre.

Elnök: Ismerte közelebbről Gayer politikai beállítottságát és működését?

Rajk: Gayer Imrének politikai beállítottsága nyilván nem lehetett más, mint nekem. Egyébként nem fordult volna a Gestapohoz. Amikor én hazajöttem, akkor Gayer Imrét kapcsoltam a Kommunista Párthoz és...

Elnök: A rendőrséggel felvette a kapcsolatot?

Rajk: Igen, előzetesen felvettem a rendőrséggel a kapcsolatot.

Elnök: Multja után nyilván jelentkeznie kellett a rendőrségen.

Rajk: Jelentkeztem Hain Péternél, aki nekem meg is mondotta azt, ő kérte a Gestapotól, hogy engem küldjön haza. Hain Péternek volt az az

utasítása, hogy én Gayer Imrét kapcsoljam a Kommunista Párt valamelyik szervéhez, hogy ott felderítő munkát végezzen. Ez meg is történt. Engemi a rendőrség internált, nyilván azért, hogyha Gayernek munkája lebukáshoz vezetne, a gyanú ne terelődjék rám. 1941 októberében internáltak le. Később értesültem arról, hogy Gayer Imre . . .

Elnök (közbevág): Szóval Gayer Imre kapcsolása után Önt internálták?

Rajk: Én Gayer Imrét a Kommunista Párt előtt úgy jellemeztem, mint aki teljesen megbízható, értelmes ember, politikailag fejlett és felelős munkát lehet rábízni, és hogy egyszersmind ő lesz az, aki a hazatérő volt spanyolországi magyar harcosokat igazolni fogja a Párt számára.

Elnök: Tette ezt annak dacára, hogy — mint előző szavaival mondotta — tudta, hogy ennek épp az ellenkezője igaz. Folytassa.

Rajk: 1942-ben nagyméretű letartóztatások voltak Magyarországon az úgynevezett függetlenségi mozgalomból. Később értesültem róla, hogy ez a nagyméretű letartóztatás döntően Gayer Imre tevékenységének az eredménye.

Elnök: Honnan értesült Ön erről?

Rajk: A per anyagából és a vizsgálat anyagából, mert hiszen én Gayer Imrével nem beszéltem. Gayer Imre felderítő munkája alapján vették őrizetbe Rózsa Ferencet is, aki a kínzásokba pusztult bele a letartóztatás ideje alatt, valamint Schönherz Zoltánt, aki később halálos ítéletet kapott és akit felakasztottak. Én csak 1944 októberében szabadultam az internálásból, illetőleg ebből az ügyből kifolyólag . . .

Elnök: Szóval Ön itt büntetést kapott?

Rajk: Igen.

Elnök: Ebben az eljárásban értesült róla, hogy Gayer Imre besugása következtében történt Rózsa Ferenc és Schönherz elfogatása?

Rajk: Igen. Miután Gayer Imrét én kapcsoltam a Kommunista Párthoz, természetesen a nyomozás engem sem hagyhatott ki, engem is őrizetbe kellett hogy vegyenek De szándékosan enyhítő körülménynek tekintve, hogy a kapcsolás után engem leinternáltak, én mindössze csak hat hónap börtönbüntetést kaptam.

Elnök: Ennek letelte után internálták Önt úgy, hogy csak 1944 októberben szabadult?

Rajk: 1944 októbere után a katonai kémelhárító, nem tudva arról, hogy a magyar rendőrség beszervezett ügynöke vagyok, őrizetbe vett és a hadihelyzet következtében őrizetbevételem után mindjárt néhány nappal Sopronkőhidára kerültem.

Elnök: Semmit sem tevékenykedett 1941 és letartóztatása között?

Rajk: Tevékenykedtem. Tevékenykedtem olyan értelemben, hogy a Magyar Front munkájában vettem részt, szintén annak a megbízásnak téve eleget, hogy ott felderítő munkát végezzek.

Elnök (félbeszakítja): Az internálásból való szabadulása után Ön nem beszélt Hain Péterrel?

Rajk: De igen. Éppen ő adta azt a megbízást, hogy a Magyar Frontban próbáljak felderítő munkát végezni. Ez azonban nem sikerült, mert a katonai kémelhárító a Magyar Front katonai vonalát felgöngyölítve engem is őrizetbe vett a nélkül, hogy még bármiféle tevékenységet kifejthettem volna Hain Péter felé. Sopronkőhidán katonai bíróság elé kerültem.

Elnök: A vkf. 3 elé?

Rajk: A vkf. 3 elé. Félve attól, hogy mint volt spanyolországi harcost, a Magyar Frontban résztvevőt — mert ilyen vádiratom volt —, esetleg súlyosan vagy halálra fognak ítélni, zárt targyalást kértem és a zárt tárgyaláson felfedtem, hogy én 1931 óta egész tevékenységemet a rendőrség szolgálatában fejtettem ki. Kértem erre vonatkozóan megidézni Sombor-Schweinitzert és Hain Pétert. Továbbá igénybevettem bátyámat, Rajk Endrét.

Elnök: Ki volt ő akkor?

Rajk: Akkor a készletgazdálkodás kormánybiztosa volt a Szálasi-kormányon belül. Ő a tárgyaláson mentőtanuként meg is jelent és ennek a két ténynek köszönhetem azt, hogy a tárgyaláson az ellenem felhozott vádat elejtették.

Elnök: Hogyan vallott a fivére a tárgyaláson?

Rajk: Olyan szellemben, hogy engem politikailag, a rendszer szempontjából megbízhatónak tart és értem kezességet vállalt. Ennek a két ténynek az alapján a vádat ellenem elejtették, ügyemet áttették formális okok miatt a polgári bírósághoz. Ennek tárgyalására azonban nem került sor, mert a hadiesemények miatt egész Sopronkőhidát kiürítették, menekült a Szálasi-kormány, Magyarország felszabadult. Engem éppúgy, mint Sopronkőhida többi foglyait, Németországba vittek. Németországból az összeomlás után jöttem haza.

Elnök: Németországban találkozott azzal a bizonyos Stoltéval?

Rajk: Találkoztam, vele együtt mentünk Németországba. Én Stolténak megmondottam, hogy onnan hazajövök. Közölte viszont velem, hogy továbbmegy és lehetőleg az amerikai zónába igyekszik jutni. Én kértem Stoltét, hogy ha az amerikai zónába kerül és értesíteni tudja Sombor-Schweinitzert, közölje vele, hogy én visszatértem Magyarországra.

Elnök: De az amerikai kémszervezetet illetően, nem adott valami megbizatást Stoltének?

Rajk: Emlékezetem szerint nem.

Elnök: Hogy keressen az Ön számára amerikai kapcsolatokat?

Rajk: Én Sombor-Schweinitzert mondtam emlékezetem szerint. Persze nem tartom kizárt dolognak, hogy az is felmerülhetett.

Az elnök ezután negyedórás szünetet rendel el. Szünet után dr. Jankó folytatja Rajk vádlott kihallgatását.

Elnök: Tehát a felszabadulás után hazatért Budapestre. Vázolja az itteni dolgokat.

Rajk: Amikor hazatértem Budapestre, akkor a Magyar Kommunista Párt, a felszabadult országban, természetszerűen már legálisan működött.

Az én tevékenységem a Kommunista Párt vezetősége előtt nem volt ismeretes. Úgy ismertek engem, mint a Kommunista Párt legjobb tagját. Éppen ezért mindjárt hazajövetelem után a pártban magas funkciót kaptam, a budapesti pártszervezetnek lettem a titkára. Nem sokkal azután, hogy a Pártvezetőségtől én ezt a megbizatást kaptam, felkeresett egy Kovách nevezetű ember, aki az amerikai katonai missziónak volt a tagja. Ez 1945 augusztus—szeptember körül lehetett. Ő közölte velem azt, hogy az amerikai zónában tartózkodó Sombor-Schweinitzertől üzenetet kapott, amelynek értelmében tudja, hogy én a horthysta rendőrségnek dolgoztam. Ennek az adatnak birtokában Schweinitzer felszólít engem, hogy álljak az amerikai hírszerző szervek szolgálatába. Amennyiben ennek nem tennék eleget, le fognak leplezni a Kommunista Párt vezetősége előtt. Természetesen vállalkoztam erre. Kovách politikai tájékoztatót kért a magyar belpolitikai helyzetről. Megmondotta nekem, hogy engem, aki ilyen magas funkcióban vagyok, ő nem is akar megbízni apró hírszerző tevékenységgel, valami közönséges ügynöki teendővel, ő azt akarta, hogy én, mint aki közel vagyok a politikai vezető körökhöz, olyan politikai kérdésekről adjak felvilágosítást az Egyesült Államok budapesti szerveinek, amelyekről ők egyébként nem szerezhetnének semmiféle forrásból tudomást. Én Kovácsot — azt hiszem, Kovách alezredesi rangban volt, mint a katonai misszió tagja — tájékoztattam a belpolitikai helyzetről. Különös fontossággal bírt számára az 1945-ös választásokról való tájékoztatásom.

Elnök: Tehát Kovácsnak a belpolitikai helyzet olyan kérdéseiről kellett tájékoztatást adnia, amelyeket ő máshonnan nem tudhatott volna meg

Rajk: Igen, éppen azért bírt jelentőséggel a tájékoztatás az 1945-ös választások előkészületeiről, főleg a baloldal részéről történt előkészületekről. Kovácsot tájékoztattam arról is, hogy a Kommunista Párt értesülése és értékelése szerint, Magyarországon a különböző jobboldali elemek, a Horthy—Szálasi-rendszer hívei, a trockisták, a Weiszhaus-csoport, a jobboldali pártok, mint a Kisgazda Párt, a Szociáldemokrata Párt jobbszárnya, erős szervezkedésbe kezdtek, üzemekbe, intézményekbe, hivatalokba, mindenüvé a népi demokrácia-ellenes, nacionalista, soviniszta, szovjetellenes elemeket igyekeznek elhelyezni. Kovách alezredes nekem azt mondta, hogy erről neki van tudomása. Hiszen ez nem az Egyesült Államok tudta nélkül történik, hanem ellenkezőleg — megfelelő áttételekkel ugyan —, de az Egyesült Államok vezetésével és irányításával történik, mert főtörekvésük Magyarországon a baloldali, forradalmi, szocialista elemek felszámolása és egy jobboldali kormányzat uralomrajuttatása. Éppen azért az én feladatom az, hogy mindenről, ami ezeknek az elemeknek a felszámolására irányul a Kommunista Párt részéről, informáljam őt, másrészt pedig a pártban viselt tisztségemnél fogva hassak oda, hogy ezek az elemek lehetőleg zavartalanul fejthessék ki a már említett politikai tevékenységüket.

Elnök: Nem emlékszik-e vissza valamire a franciaországi táborokban történt dolgokkal kapcsolatban, ami a most elmondottakkal egyenes összefüggésben van?

Rajk: De igen. Mielőtt én Kovácshcsal kapcsolatba kerültem volna korábban is volt az amerikaiak részéről kísérletezés arra, hogy engem beszervezzenek mint az amerikai hírszerző ügynökség emberét. A Vernet-i internálótáborban történt, hogy egy Field nevezetű amerikai állampolgár, aki tudomásom szerint Közép- és Kelet-Európa amerikai hírszerző ügynökségének vezetője volt, a polgárháború befejezése után felkeresett engem az internálótáborban. Hivatkozott arra, hogy Washingtonból utasították: beszéljen velem és segítsen engem abban, hogy a táborból kiszabaduljak és hazajöjjek Magyarországra. Ő meg is mondotta, hogy azért szeretnének engem hazajuttatni, hogy mint le nem leplezett kommunista, a párton belül az amerikaiaktól kapott utasítás szerint dolgozva, a pártot igyekezzem dezorganizálni, bomlasztani, lehetőség szerint a pártvezetést is a kezembe kaparintani. A Fielddel való találkozásomnál azonban meg is szakadt kapcsolatom az amerikaiakkal, mert ő akkor érkezett a táborba, amikor én a már előadott módon a Gestapo őrnaggyal megállapodtam abban, hogy Németországon keresztül hazajövök.

Elnök: A felajánlott feladatokkal kapcsolatban hogyan nyilatkozott Ön?

Rajk: Azt mondottam neki, hogy nekem lehetőségem van Németországban munkára jelentkezni és onnan haza tudok jönni Magyarországra és éppen ezért nincs szükségem az ő közbelépésére. Természetesen én neki nem mondottam meg azt, hogy a Gestapo őrnagyon keresztül kerülök Németországba. Emlékszem arra, hogy Field még rosszalását is kifejezte.

Elnök: Menjünk tovább.

Rajk: Kovách alezredes, az Egyesült Államok budapesti katonai misszziójának egyik tagja, 1945 végén, vagy 1946 elején, — már nem emlékszem rá pontosan — összekötött engemet Himmler Mártonnal. Himmler Márton ebben az időben Magyarországon járt, a magyar háborús bűnösöket szállította Magyarországra, az amerikai megszállási övezetből. Ez a találkozásom Himmler Mártonnal tulajdonképpen csak ismerkedési találkozó volt, semmi különösebb kérdésről közöttünk szó nem esett. Himmler Mártonnal másodszor és utóljára 1946 őszén beszéltem, amikor ő Magyarországon — ahogy nekem említette — inkognitóban, illetőleg illegálisan járt. Megmondotta akkor nekem, hogy ezt az utazását ő azért iktatta be programjába, mert velem fontos megbeszélnivalója van. Közölte velem azt, hogy Magyarországon a különböző jobboldali erők döntően Nagy Ferenc, Kovács Béla, Varga Béla vezetése alatt állanak. A kisgazdapárti jobboldali erők, valamint a Kovács Imre vezetése alatt álló parasztpárti jobboldali erők, Peyer, Szeder, Kéthly, Szélig vezetése alatt álló jobboldali szociáldemokrata erők, valamint a szervezettel nem rendelkező, de igen aktívan dolgozó földalatti horthysta és volt Szálasi-fasiszta erők nagy tevékenységet fejtenek ki a kormányhatalom átvételére, a baloldali forradalmi erők, azaz a Kommunista Párt és baloldali szociáldemokraták eltávolítására a kormányhatalomból. Nekem azt a feladatot akarja adni, hogy a jobboldali erők uralomrajutásának biztosítása végett hassak oda, hogy a baloldali forradalmi erők legna-

gyobb egységének, a Kommunista Párt erejét bomlasszam, olyképpen, hogy a Rákosi vezetése alatt álló pártban én egy külön frakciót szervezzek Rákosi ellen. Akár sikerül ezt a frakciót széles alapokra helyeznem, akár nem, propagandával mindenképpen vigyem bele a köztudatba, hogy van egy Rajk-frakció, szemben a Rákosi vezetése alatt álló Kommunista Párttal. — Himmlernek az volt az elképzelése — és nyilván nem az egyéni elképzelése volt, hanem hozzátartozott az Egyesült Államok általános politikájához —, hogy ha sikerül legalább propagandával belevinni a köztudatba, hogy a Kommunista Párton belül nincs egység, hanem az én vezetésem alatt van egy erős szovjetellenes és amerikai orientációjú nacionalista frakció, ez már olyan dezorientálódást, irányvesztést, zavart jelent a baloldali erők táborában, amely könnyebben lehetővé teszi a jobboldali erők felülkerekedését.

Elnök: Milyen kormányzattal?

Rajk: Polgári demokratikus kormányzattal, de természetesen kapitalista tartalommal, a kapitalizmus visszaállításával.

Elnök: De személy szerint az Ön vezetésével?

Rajk: Nem. Amikor én Himmlerrel beszéltem, erről nem volt szó, hogy kinek a vezetésével. Nem is nagyon lehetett szó, mert hiszen akkor Nagy Ferenc, Kovács Béla és más figurák is voltak még a magyar közéletben. Himmler Márton egyszersmind közölte velem azt is, hogy minden valószínűség szerint vele, vagy általában az amerikai hírszerző szervek képviselőivel ez lesz az utolsó beszélgetésem, mert ők az egész hálózatukat átadják a jugoszlavoknak és a jövőben a további tennivalókra az utasításokat jugoszláv vonalon fogom megkapni. Ő nekem semmiféle említést nem tett arra vonatkozóan, hogy ki lesz az, akitől jugoszláv vonalon az utasításokat kapni fogom, sem arra vonatkozóan nem tett említést, hogy jugoszláv részről a kapcsolatot milyen módon fogják felvenni velem. Ezzel a Himmlerrel való beszélgetésem véget is ért. — Amerikai részről még egy kapcsolatom volt: ez Chapin amerikai követtel való nem állandó jellegű, időnkinti titkos érintkezésem.

Elnök: Az amerikai kapcsolatainak volt valami befolyása Cseresnyés, Marschall, Major, Szász, stb. elhelyezésére?

Rajk: Igen. Elfelejtettem mondani, hogy Himmler Márton 1946 végén, amikor beszéltem vele, közölte velem azt is, hogy kihasználva az én belügyminiszteri hatáskörömet — mert akkor már belügyminiszter voltam —, igyekezzem egyrészt a vezető állásokba számukra megbízható embereket, azaz az amerikaiak politikáját folytató vagy az amerikai hírügynökségbe beszervezett embereket elhelyezni, nemcsak a belügyminisztériumban, hanem kihasználva a Magyar Kommunista Pártban betöltött funkciómat, valamint a kormányban elfoglalt helyemet, igyekezzem az államapparátus más területén is ilyenfajta elemeket elhelyezni. Én a későbbiek folyamán részint Himmlernek erre az utasítására, részint más utasításra — arra azt hiszem, jobb ha később térek ki — el is helyeztem a belügyminisztériumban Cseresnyés Sándort, aki a jugoszláv hírszerző szerveknek volt az embere. Marschall Lászlót, aki a francia hírszerző szerveknek, a „2-ième Bureau"-nak volt a beszer-

vezett embere, Major Frigyest, aki az amerikai CIC hírügynökségnek volt az ügynöke, Szász Bélát, aki az angol Intelligence Servicenek volt az embere. Azonkívül Kovách alezredes már 1946 elején hozzám kapcsolta Szőnyi Tibort, aki az ő beszervezett emberük volt, Szőnyi Tibort használtam fel arra, hogy a Kommunista Párt vonalán különböző állásokba, különböző jobboldali, nacionalista, soviniszta, szovjetellenes erőket helyeztek el.

Elnök: Vázolja Ön most ezt a káderpolitikát, amelyet részben Ön sajátmaga, részben Szőnyi Tiboron keresztül végzett az említett célok érdekében.

Rajk: Ennek a káderpolitikának a lényege az volt, hogy lehetőség szerint az államéletnek azokon a területein, amelyek a hatalomátvétel szempontjából döntőek, legyenek megbízható emberek, akikre a népi demokratikus rendszer megbuktatása szempontjából számítani lehet. Meg kell jegyeznem azonban, hogy ez a káderpolitika 1946-ban, amikor én Himmler Mártonnal beszéltem, még csak felmerült, de nem realizálódott. A realizálása már nem a Himmler Mártonnal való megbeszélés alapján, hanem Tito, Rankovics utasítása és politikai tervei alapján történt. Ez azonban természetesen végső fokon egy és ugyanaz a vonal volt, mert Tito és Rankovics az amerikai hírügynökséggel szorosan és szervesen együttdolgozott. Arra vonatkozóan, hogy ők szorosan és szervesen együttdolgoztak, különböző tények is rendelkezésemre állnak. Mindenekelőtt a francia internálótáborban szerzett tapasztalatok, amikoris sajátmagam győződtem meg róla, hogy olyan személyek, akik a mai Jugoszláviában döntő, vezető állami állásokat töltenek be, a 2-ième Bureau beszervezett ügynökei voltak és a Gestapo útján kerültek haza. Természetesen a 2-ième Bureau már a háború tartama alatt szorosan együttműködött az amerikai hírszerző szervezetekkel. A 2-ième Bureau beszervezett emberei a háború befejezése után Közép- és Kelet-Európában az amerikaiak beszervezett embereivé váltak. Hogy a jugoszláv vezetőkörök, kormánykörök, Tito, Rankovics és mások és az amerikai hírszerző szervek között szoros kapcsolat volt, erről meg kellett győzzön engem az a tény is, hogy 1945-ben az amerikaiak a saját embereiket túlnyomó nagyrészt mind Jugoszlávián keresztül küldötték haza Magyarországra. Éspedig úgy, hogy a jugoszlávok előtt is ismert volt az, hogy ezek a személyek amerikai ügynökök voltak. Így például Jugoszlávián keresztül kerültek haza Magyarországra Szőnyi Tibor és társai, ez a svájci trockista csoport, amely teljes egészében az amerikaiak beszervezett embereiből állott. Meg kell mondanom, hogy valamennyi tény közül a legdöntőbb és legkézenfekvőbb, amely előttem igazolta a jugoszláv vezető államférfiak, Tito miniszterelnök, Rankovics belügyminiszter kapcsolatait az amerikaiakkal, az én Rankoviccsal való beszélgetésem, találkozásom 1947 nyarán, amikoris én szabadságomat Jugoszláviában, Abbáziában töltöttem.

Elnök: Most beszéljen arról, hogyan kezdődtek a kapcsolatok a jugoszláv hivatalos tényezők és ön között. Majd így jutunk el azután a Rankoviccsal való találkozásig.

Rajk: A jugoszláv hírszerző szervekkel nekem az amerikai hírszerző szervektől teljesen függetlenül, 1945-ben volt már kapcsolatom, Brankovval. Akkor még nem tudtam, hogy ők szorosan együttdolgoznak az amerikaiakkal. Brankovval a NÉKOSz, a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének különböző ünnepségei alkalmával találkoztam, s egy ilyen ünnepség alkalmával ismerkedtem meg. Később pedig, amikor belügyminiszter lettem, 1946 tavaszától ő, mint a jugoszláv katonai misszionak akkor a vezetője, gyakran felkeresett engem a belügyminisztériumban. Már a NÉKOSz-ismeretségem alkalmával is nagyon kiemelte a NÉKOSz-nak a helyes politikai vonalát. Helyesnek tartotta a NÉKOSz politikáját azért, mert nacionalista alapokon állott és utalt arra, hogy a NÉKOSz kicsinyben az, ami a nagy jugoszláv ifjúsági mozgalom fejlettebb formában, ugyancsak nacionalista alapon. Ezzel kapcsolatban már abban az időben beszélt nekem Tito politikájáról, aki a háború befejezése után nacionalista alapon igyekszik a maga politikáját érvényre juttatni. Úgy igyekezett Brankov nekem beállítani Titonak ezt a politikáját, mintha a második világháborúban megváltozott össz-történelmi helyzetnek egy új taktikája lenne a szocializmus építésében. Ő, amikor belügyminiszter lettem, erre minduntalan visszatért és fel kellett fedeznem ezekben a beszélgetésekben, hogy ő azért irányítja így a velem való tárgyalásait, hogy kipuhatolja, milyen az én beállítottságom a Szovjetunió iránt, a Kommunista Pártnak szovjetbarát politikát folytató vezetői iránt, tehát Rákosi, Gerő, Farkas és mások iránt, mennyiben szimpatizálok, rokonszenvezek Tito nacionalista politikájával, mennyiben vannak meg bennem ezek a politikai beállítottságok. Brankov az én válaszaimból meggyőződhetett arról, hogy én nemcsak rokonszenvezem Titoval, de helyeslem az ő nacionalista és lényegében szovjetellenes politikáját. Ennek következtében lett Brankov magatartása olyan nyílt, hogy megmondta nekem egyenesen: ő Magyarországon a jugoszláv hírszerzésnek a vezetője és kér engem arra, mint belügyminisztert, hogy különböző adatokat szolgáltassak ki neki, adjak tájékoztatásokat a magyar politikai helyzetről, különböző államtitkokat képező dolgokról és így tovább. Brankovval ez volt az érintkezésemnek, kapcsolatomnak a lényege.

Elnök: Az Ön internálótáborból származó ismeretségei szóbakerültek?

Rajk: Szóbakerültek. Brankov, mint a katonai misszió vezetője...

Elnök: Csak röviden! Mit mondott erről?

Rajk: Több alkalommal megfordult Belgrádban utasításokért és mindannyiszor, amikor visszatért, üdvözletet hozott számomra, Rankovicstól, Milicstől, Vukmanovicstól és másoktól, akik Spanyolországban voltak. Ezzel kapcsolatban közölte velem azt is, hogy ezek a volt jugoszláv spanyol harcosok mind igen tekintélyes vezető államférfiak.

Elnök: Koszta-Nagyot, Stefanovicsot és Gubert is mondta?

Rajk: Igen.

Elnök: Kérem, Ön azt mondja, hogy ezek már a francia táborokban is megnyilatkoztak Ön előtt, hogy mindenképpen ellenségesen állnak szemben a munkásmozgalommal és a szocializmussal. Ebből láthatta, hogy Jugoszláviá-

ban nem valamiféle szocializmusnak ilyen vagy olyan módon való kiépítéséről van szó. Hiszen állami vezetőpozíciókat töltöttek be azok az egyének, akik 1939-ben s 1940-ben — mint említette — aknamunkát folytattak a szocializmus ellen.

Rajk: Legyen szabad erre válaszolnom, éspedig azzal; hogy ebben az időben ők milyen politikát folytattak, azt nem láthattam, legfeljebb azt sejthettem, hogy egyeseknek, akiket én ismertem, milyen politikai beállítottságuk van. De, hogy ők Tito személye miatt, akit én közelebbről nem ismertem, kifejezésre tudják-e juttatni az ő politikájukat, érvényt tudnak-e szerezni az ő politikájuknak, vagy nem, azt én abban az időben még nem láttam.

Elnök: Ez mindenesetre feltűnő jelenség volt.

Rajk: Igen.

Elnök: Na, menjünk tovább.

Rajk: Brankov a vele való beszélgetések alapján mindenesetre olyan benyomást, sőt meggyőződést szerezhetett rólam, hogy én azokkal a politikai szempontokkal, amiket ő felemlített; Népfront nacionalista alapon, ifjúsági mozgalom nacionalista alapon, egyetértettem. Ezt abból tudom következtetni, hogy 1947 nyarán, amikor én Jugoszláviába mentem nyaralni, rendkívül melegen, sőt szinte tüntető előzékenységgel fogadtak. En később, amikor Rankoviccsal beszélgettem, ugyancsak Abbáziában, megértettem, hogy ez nem általános szokás az ő vendéglátásukban, hanem ilyen előzékenységet azért iktattak be programjukba, hogy engem ezáltal is közelebb vonzzanak magukhoz, megnyerjenek a maguk számára. A jugoszláv hírszerző szervekkel a kapcsolatom tulajdonképpen itt, Abbáziában vált formálissá, itt történt meg jugoszláv vonalon is a beszervezésem és itt vált világossá előttem elsőízben, hogy nemcsak Rankovics, Vukmanovics, Milics és mások, akik Spanyolországban voltak, folytatnak trockista politikát és állanak az amerikai hírszerző szervekkel kapcsolatban, hanem maga Tito is, a jugoszláv kormány miniszterelnöke. Ezt én a következő tényekkel tudom alátámasztani: Abbáziai tartózkodásom alatt megjelent nálam a villában a horvátországi UDB-nek egy vezető tagja, egy körülbelül 30 év körüli szőke nő. Magyarul beszélt. Közölte velem, hogy Rankovics rövidesen Abbáziába fog utazni, velem akar beszélni és erről a beszélgetésről találkozásról Rankoviccsal, hármunkon kívül senkinek nem szabad tudnia. Valóban, Rankovics meg is érkezett Abbáziába néhány nap múlva. A tolmácsi szerepét kettőnk között ez a horvátországi UDB-nő töltötte be. Rankovics megmondotta, tud róla, hogy én a magyar rendőrséggel kapcsolatban állottam és ő egyenesen Tito utasítására azért jött le most Abbáziába, hogy közölje velem: amennyiben én a jövőben nem fejtenék ki olyan politikai magatartást, amellyel mindenben alátámasztom Magyarországon Tito politikáját, úgy le fognak engem leplezni. Azt válaszoltam, hogy teljesen meddő és felesleges ilyen fenyegetéssel élni velem szemben, mert nem felel meg a valóságnak az, hogy én a magyar rendőrséggel kapcsolatban állottam, s ha én velük politikailag együttműködöm, nem azért működöm együtt, mert ők engem be akarnak szervezni, hanem azért, mert az én politikai felfogásom

rokon az övékkel. Rankovics erre meglehetősen gúnyos magatartással kihúzott a zsebéből egy fényképmásolatot, amit elolvasás végett átadott nekem. En abban a fényképmásolatban felfedeztem annak a nyilatkozatnak a fényképmásolatát, amelyet 1931-ben Heténynek adtam letartóztatásom alkalmával. Meg is kérdeztem Rankovicstól, hogyan került az ő kezébe ilyen dokumentumról egy ilyen fényképmásolat? Talán a jugoszláv fasiszta rendőrségnek volt korábban kapcsolata a magyar rendőrséggel és onnan kaptak adatokat, mint ahogy ki szokták cserélni egymással a fasiszta rendőrségek az információt, vagy milyen formában? Rankovics erre azt válaszolta, hogy nem a jugoszláv fasiszta rendőrségnek az irattárából került az elő, hanem az amerikaiak adták át. A horthysta rendőrség irattárát Nyugatra mentették át, amikor a kormány és különböző hatósági szervek Nyugatra menekültek a háború befejező szakaszában és ez az irattár az amerikai zónában az amerikaiak kezébe került. Rankovicstól megkérdeztem, milyen alapon adhatták neki az amerikaiak ezt a fényképmásolatot. Rankovics azt válaszolta, semmi értelme sincs, hogy egymás előtt zsákbamacskát áruljunk, annál kevésbbé, mert nekem látnom kell az ő teljes politikájukat és kapcsolataikat. Ezért megmondhatja nekem, hogy az amerikaiakkal ők kapcsolatban állnak. O tud az én beszélgetésemről Himmlerrel, amit 1946 végén folytattam, tehát egy félesztendővel korábban, tud arról is, hogy Himmler nekem milyen feladatokat jelölt ki a jobboldali erők hatalomrajutásának elősegítésére, a Kommunista Párt egységének megbontására, tud arról is, hogy Himmler közölte velem, hogy minden valószínűség szerint a közvetlen jövőben már nem közvetlenül az amerikaiaktól, hanem jugoszláv vonalról fogom megkapni a további tennivalókat és utasításokat. Nos, — mondotta Rankovics — a jugoszláv vonal az Tito és ő maga, jövőben Titotól, illetőleg a Tito által kijelölt közvetítő személytől fogom megkapni az utasításokat a tennivalók elvégzésére. Ez mindenekelőtt az a kézenfekvő tény, amely előttem első alkalommal bebizonyította, hogy nemcsak a már Franciaországban beszervezett jugoszlávok voltak szoros kapcsolatban az amerikaiakkal, hanem a jugoszláv kormánykörök tagjai közül is többen, beleértve Tito miniszterelnököt. Rankovics belügyminisztert is. Itt még ki kell térnem arra, hogy miután Rankovics nekem ezt a fényképmásolatot felmutatta, én azt mondottam neki, hogy teljesen felesleges ennek a fényképmásolatnak a birtokában engem formálisan is beszervezni, hiszen én úgyis politikailag egyetértek velük. Rankovics erre azt mondotta, én, mint belügyminiszter megérthetem, hogy ő mint belügyminiszter szakszerűségi szempontból fontosnak tartja ennek az apró munkának is elvégzését, hogy minden eszközzel be legyenek biztosítva arról, hogy én az ő utasításainak eleget fogok tenni. Egyébként megnyugtattak engem, hogy énreám ők nem apró munkát akarnak bízni, ismerik az én képességeimet, a kormányban és Pártban elfoglalt helyemet és énrám ők nagy politikai feladatokat fognak hárítani. Ezzel kapcsolatban megmondotta, hogy később sok mindenről fogunk még beszélni, egyelőre Tito nevében is vegyem utasításnak azt, hogy hajtsam végre azokat a feladatokat — amennyiben még nem tettem volna

nekik teljesen eleget —, amelyeket 1946 végén Himmler, tehát az amerikai hírszerzés egyik vezetője adott énnekem.

Elnök: Akkor hivatkozott ő is Himmlerre?

Rajk: Ezzel kapcsolatban is említette újból, hogy őket pontosan értesítették a Himmlerrel való beszélgetésemről, erről tud Tito miniszterelnök és ő is. Különösképpen aláhúzták azt, hogy a Kommunista Párton belül minél tevékenyebben hassak oda, hogy egy erős Rákosi-ellenes frakció, azaz nacionalista, szovjetellenes frakció alakuljon ki. Ez alkalommal, mint ahogy mondottam, ténybelileg kellett meggyőződnöm arról, hogy Tito miniszterelnök, Rankovics belügyminiszter és más jugoszláv vezető államférfiak között és az amerikai hírszerző szervek között szoros kapcsolat van és az volt a feltevésem, ami később még jobban megerősödött, hogy ennek a kapcsolatnak régebbi keletűnek kell lennie, mert hiszen újkeletű kapcsolatnál lehetetlen egy ilyen teljes együttműködés. Ma sem tudok szabadulni attól a feltételezéstől, hogy az amerikaiak magát Titot is minden valószínűség szerint már a fasiszta Jugoszlávia idejéből Titot kompromittáló adat birtokában kézbentartják, éppúgy, mint ahogy a már Franciaországban beszervezett többi mai jugoszláv vezető államférfit is.

Elnök: Nos, úgy-e ezzel párhuzamosan folyt Önnek a kapcsolata a Magyarországon működő jugoszláv tényezőkkel. Brankovval, Mrázoviccsal, Jávorszkival, Csacsinoviccsal?

Rajk: Ami a jugoszlávokkal való kapcsolatomat, tehát Brankovval, később, amikor Mrázovics követ lett, Mrázoviccsal, valamint Ciemillel és a felsoroltakkal való kapcsolatomat illeti, ez tulajdonképpen két szakaszra osztható: az egyik a Rankoviccsal való beszélgetésem idejéig, tehát 1947 nyaráig; a másik 1947 nyarától, amikor visszajöttem szabadságomról, Rankoviccsal folytatott kelebiai beszélgetésemig.

Elnök: Az első szakaszt ismertette már, csak még az adatszolgáltatásról nem beszélt részletesen.

Rajk: Az első szakaszhoz tisztán annyit kívánok hozzáfűzni, hogy ez a kapcsolatom nemcsak egy tapogatózási, ismerkedési viszony volt, amikoris ők próbáltak engem megismerni, én viszont őket, hanem állandó politikai tájékoztatást és egyéb adatszolgáltatást is teljesítettem Brankov részére és a többiek számára. Ez az adatszolgáltatás természetesen nem szakadt meg a Rankoviccsal való beszélgetésem után sem.

Elnök: Milyen természetű volt ez az adatszolgáltatás? Ténybelileg mire terjedt ki?

Rajk: Kiterjedt például, ami a jugoszlávokat, a jugoszláv kormányt rendkívül érdekelte — a magyar költségvetésre. Aztán a Nagy Ferenc-féle, illetőleg a Független Kisgazdapárt jobboldala által, a Kovács Béla és mások által vezetett összeesküvés adataira. Megkapták tőlem a rendőrség működési és szolgálati szabályzatát. Kérték tőlem és megkapták Magyarország közigazgatási térképét. Mindezek lényegében államtitkot képeznek és mint államtitkot kapták meg tőlem Brankovon kereszül a jugoszláv körök.

Elnök: Az államvédelmi hatóságról is kaptak adatokat?

Rajk: Ezektől az adatoktól függetlenül állandóan és folyamatosan minden egyes kérdésben felvilágosítást kaptak, a belügyminisztérium vagy az államvédelmi hatóság bármilyen kérdése leti légyen is az. Tőlem függetlenül adatokat kaptak Szebenyi Endre államtitkártól és Cseresnyéstől is, akik tőlem személyesen kaptak utasítást, hogy a jugoszlávoknak mindenben álljanak rendelkezésükre.

Elnök: Kinek adott Ön még ilyen utasítást?

Rajk: En tulajdonképpen a belügyminisztériumban ennek a két személynek. Egészen más jellege lett, illetőleg új jelleggel módosult a Brankovval való kapcsolatom a Rankoviccsal való beszélgetésem után.

Elnök: Katonai területre nem terjedt ki az adatszolgáltatás?

Rajk: Katonai területre nem terjedt ki azért — jóllehet én akkor ezt nem tudtam, később szereztem róla tudomást —, mert nekik katonai vonalon külön hálózatuk volt, közvetlenül Pálffyhoz.

Elnök: Szóval, általában azt lehet mondani, hogy Ön a politikai és gazdasági élet egészét érintő anyagot szolgáltatott nekik.

Rajk: Igen. Rankoviccsal való első találkozásom után a Brankovval való érintkezésem új jelleget kapott. Egymás után érkeztek az ő részéről utasítások. Alig, hogy visszatértem, a Brankov útján továbbított egyik ilyen utasítás az volt, hogy minden eszközzel hassak oda, hogy a rendőrség, valamint a honvédség vezető posztjaira a mi politikánknak megfelelő, tehát nacionalista, soviniszta, szovjetellenes, számunkra megbízható elemeket helyezzek el. Ezzel kapcsolatban nyomatékosan felhívta a figyelmet arra is, hogy nem elég csak ilyenfajta elemeknek az elhelyezése vezető posztokban, hanem igyekezzek odahatni, hogy a rendőrség egésze és a honvédség egésze, mint fegyveres alakulatok, Tito politikájának a befolyása alá kerüljenek, azaz nacionalista, szovjetellenes tartalommal az Egyesült Államok felé való orientálódással telítődjenek. Ennek a megvalósítására Rankovics az üzeneten keresztül javasolta rendőr- és honvédküldöttségek küldését Jugoszláviába, ahol a rendőr- és honvédküldötteket minden jóval el fogják látni, Tito személyét közöttük népszerűsítik, Jugoszláviának minden előnyét és nagyszerűségét be fogják nekik mutatni, hogy ezáltal a legjobb benyomással hazatérve ők a rendőrségen és a honvédségen belül, jugoszlávbarát politikát folytassanak. Megjegyzem, hogy a rendőrküldöttség kiküldése Jugoszláviába meg is történt, s hogy ne legyen az egyoldalúság miatt nagyon feltűnő a dolog, a jugoszlávok is küldtek ide cserealapon egy jugoszláv rendőrküldöttséget.

Ugyancsak a honvédségen és a rendőrségen belüli jugoszláv-barát politikának az elmélyítésére Rankovics javasolta, hogy honvédtiszteket és rendőrtiszteket hozzak javaslatba a kormánynál, jugoszláv honvéd-, illetőleg rendőrtiszti iskolákra való küldés végett, hogy ott teljes egészében a Tito-rendszer és Tito-politika számára megbízható fegyveres vezetőembereket faragjanak ki belőlük. Ha sikerült is a rendőrküldöttségek útjának megvalósítása, közbejött események miatt — amelyekről később lesz szó — már nem

tudtam megvalósítani a honvédküldöttség megszervezését, valamint honvéd- és rendőrtiszteknek küldését Jugoszláviába.

Rankovics Brankovon keresztül egy másik alkalommal üzente azt is, hogy nemcsak a honvédség és a rendőrség vezetőhelyein, hanem az államapparátus legkülönbözőbb területein, minisztériumokba, közhivatalokba, üzemekbe, községi, városi intézményekbe, mindenüvé igyekezzek nacionalista, soviniszta, szovjetellenes, angol-amerikai-barát elemeket elhelyezni. Meg is nevezte, hogy erre a célra felhasználhatom Szőnyi Tibort is, aki a Kommunista Párt vonalán ezt a politikát elősegítheti. Így tudtam meg azt, hogy Szőnyi Tibort is — aki az amerikaiaknak volt a beszervezett embere és már mint ilyen került haza Jugoszlávián keresztül Magyarországra — az amerikaiak részbeni feladatok ellátására ugyancsak átadták a jugoszláv vonalra. Azért mondom, hogy részbeni feladatok ellátására, mert az én tudomásom szerint Szőnyinek a jugoszláv vonaltól függetlenül, az amerikaiakkal mindvégig szoros, közvetlen kapcsolata volt. Szőnyi éntőlem ezeknek a feladatoknak az ellátására a Rankovics-üzenet alapján az utasítást meg is kapta, mint ahogy Pálffynak a honvédséget illető feladatok ellátására az utasítást ugyancsak megadta. Ami a rendőrségi részt illeti, ott nem kellett utasítást adnom senkinek, mert én mint belügyminiszter, magam hajthattam azt végre. Rankovics üzenetéhez tartozott az is, hogy — és ez talán időbelileg még hamarabb történt, mint a Szőnyinek szóló üzenet — az 1947-es választásokon igyekezzem elősegíteni a Barankovics-pártnak és a Pfeiffer-pártnak a választási propagandáját. Tudni kell ugyanis azt, hogy, amikor én Jugoszláviából szabadságról visszatértem, röviddel utána lepleződött le Nagy Ferenc, bukott meg a Nagy Ferenc kormány és ezzel kapcsolatban kiírták az új országgyűlési választásokat, amelyeken e két új párt, Barankovics és Pfeiffer pártja indult. Az üzenet úgy szólt, hogy az összeesküvés következtében szétvert kisgazdapárti jobboldal helyett, elő kell segíteni a jobboldali erők új tömörítését és növekedését azzal, hogy a Barankovics- és Pfeiffer-párt választási propagandája elé, én, mint belügyminiszter akadályokat ne gördítsek. Természetesen a Magyar Köztársaság alkotmánya szerint ők szabadon fejthettek ki választási propagandát. Nem is arról volt szó, hogy én alkotmányellenesen akadályozzam meg Barankovics vagy Pfeiffer propagandáját, hanem arról — és ezt húzta alá az üzenet —, hogy a Barankovics-párt és a Pfeiffer-párt választási propagandájában a Magyar Köztársaság alkotmányába ütköző propagandát se akadályozzam.

Rankovicsnak egy másik üzenete ebből az időből az volt — ez szorosan kapcsolódik ehhez a választási üzenethez —, hogy hunyjak szemet a fölött és a pártvezetőségen, a Kommunista Pártvezetőségen belül, mint a titkárságnak a tagja, igyekezzek odahatni, hogy a jobboldali szociáldemokratáknak a választások alatt kifejtett, rendkívül erős népi demokráciaellenes, szovjetellenes, angolszász-barát politikáját megtűrjük. Az üzenet olyan értelemben szólt, hogy én a párton belül érvelhetek azzal, hogy egyszerre két fronton harcolni nem lehet a választások alatt; nem lehet a fasisztajellegű jobboldal ellen harcolni és ugyanakkor a mégiscsak munkáspárt-

jobboldal ellen is harcolni, tehát a kisebbik rossz politikája alapján engedjünk szabadabb teret a jobboldali szociáldemokraták működésének. Ezzel kapcsolatban utalt Rankovics üzenetében arra, hogy a jobboldali szociáldemokraták az ő tudomása szerint — hogy honnan tudott róla, azt nem tudom — a választásokat, a választási hadjáratot és majd a választási eredményeket igyekszenek felhasználni zsarolásra a Kommunista Párt ellen, különböző vezető állami állásoknak az elhódítására. Ő azt üzente — ugyancsak az előző politikai érveléssel — , hogy én hassak oda a pártvezetőségen belül, hogy a jobboldali szociáldemokratáknak semlegesítésük végett különböző pozíciókat engedjünk át, legfeljebb érveljek azzal, hogy átmenetileg ezt az engedményt megtesszük és később visszahódítjuk.

Ezen az alapon — szólt az üzenet — kitűnő lehetőségem kínálkozik arra, hogy az államélet különböző területén, de különösképpen a rendőrség karhatalmi alakulatainál, az államvédelmi szerveknél, így az AVO-nál, az Államvédelmi Osztálynál, valamint a Gazdasági Rendőrségnél, katonapolitikai osztálynál, valamint a honvédségnél vezető állásokba jobboldali szociáldemokratákat juttathassak be, Rankovics itt már meg is indokolta, hogy miért javasolja ő ezt Brankovon keresztül. Ő azt mondotta, a jobboldali szociáldemokratákkal mindenesetre van egy közös bázis, az, hogy az Egyesült Államokra és Angliára orientálódnak, szovjetellenesek és éppen ezért, ha ők vannak benn a hadseregben, rendőrségnél, fegyveres alakulatnál, az államapparátus különböző területein, ez megfelel a mi politikai céljainknak is, azaz népi demokrácia- és szovjetellenes célkitűzéseinknek is.

Rankovicsnak ebből az időből — 1947 második feléből — volt még egy másik igen fontos üzenete, amelyre megint nem tudtam magyarázatot adni, ő is csak később Kelebiában adott rá felvilágosítást. Ez az üzenet így szólt: amennyiben a magyar kormány felé a jugoszláv kormánytól javaslat érkezne ifjúsági, női, szakszervezeti, Balkán-szövetségek létrehozására, én ezt, mint kormánytag igyekezzek minden erővel támogatni.

Végül még egy utasítás jött Tito és Rankovics részéről 1947 második felében, tehát kelebiai találkozásom után. Igyekezni kell az egész rendőrséget, honvédséget, mint fegyveres erőket kihúzni a Kommunista Párt, általában a népi demokrácia politikai befolyása alól és minél inkább jobboldali befolyás alá helyezni politikailag. Ennek egyik eszköze — szólt az üzenet indokolása — az, hogy én oszlassam fel a rendőrségen belül valamennyi pártszervezet politikai működését és ezzel lényegében egycsapásra két legyet tudok ütni. Először is: kihúzom a rendőrséget a népi demokratikus politika befolyása alól, ezenfelül a Kommunista Párt politikai befolyása és ellenőrzése alól. Másrészt pedig, mint belügyminiszter pártellenőrzés nélkül teljhatalmú urává és vezetőjévé válhatok a rendőrségi szervezetnek, tőlem teszem függővé az egész alakulatot és mint ilyen alkalmas lesz majd egy kormányellenes megmozdulásnál, mint teljesen megbízható, egységes fegyveres alakulat. Ezt kellett volna a rendőrség mintájára később a honvédségnél is végrehajtani. Ezek voltak azok az üzenetek, amelyeket én Rankovicstól 1947 második felében kaptam. 1947 végén került napirendre Jugo-

szlávia és Magyarország között a barátsági szerződés megkötése. Ezzel kapcsolatban Brankov azt üzente, hogy használjam ki az alkalmat Tito népszerűsítésére, mert ez Tito politikájának a népszerűsítését, vonzóerejének megnövekedését jelenti. Azt is üzente, hogy Tito fogadtatása Magyarországon hivatalból is, mint belügyminiszterre, reám tartozik és én olyan fogadtatásról gondoskodjam, amely csak a legnagyobb vezérnek jár ki. A részletek megbeszélésére Rankovics belügyminiszter leküldötte pár nappal a kormányküldöttség érkezése előtt egy küldöttségében Milicset, aki tudomásom szerint a jugoszláv UDB-nek a vezetője, vagy legalább is egyik vezető tisztviselője volt. Milics Brankovval együtt keresett fel engem lakásomon. Előadták, hogy ezt az alkalmat ki kell használni egy túlméretezett biztonsági intézkedésre, hogy ezen keresztül Tito vezéri egyénisége kihangsúlyozást nyerjen. Olyan dolgokat javasoltak, hogy azon az útvonalon, ahol Tito az elszállásolási helyére megy, vagy, ahol itt tartózkodása alatt a különböző hivatalos teendők ellátása végett meg kell, hogy forduljon, az összes utcára néző lakásokból mindenkit lakoltassanak ki, nehogy valamelyik ablakból Titora bombát hajítsanak, vagy rálőhessenek. Valamennyi útvonalon már az előző napokon az összes kanálisokat át kell vizsgáltatni, hogy nincs-e ott pokolgép, vagy valamilyen bomba elhelyezve és miután egy-egy ilyen csatorna nyílását lezárták, a megvizsgálásuk után oda tüntetően egy őrt kell állítani, hogy mindenki lássa, hogy ez Tito személyi biztonsága miatt történik. Külön kihangsúlyozta Mrazovics, aki akkor itt volt már, mint követ, hogy ami pedig Tito elszállásolását illeti, Budapestnek egyik legszebb villáját kell megkapnia. Amikor énnekem ez utóbbi feltételt nem sikerült biztosítanom, az első napokban Mrazovics engem, mint követ, tehát hivatalosan is felkeresett és közölte velem a következőket: megkér engem arra, hogy a magyar kormánynak hivatalosan hozzam tudomására, hogy a jugoszláv kormánytól érkezett utasítás alapján közli: amennyiben Tito személyéhez méltó villát nem tudunk az ő elszállásolására biztosítani és a megfelelő biztonsági intézkedéseket nem vagyunk hajlandók megtenni, a jugoszláv kormányküldöttség le fogja mondani a Magyarországra való utazását, ami a két ország közötti barátsági szerződés megkötése végett kellett, hogy megtörténjen. Ez a bejelentés az érkezés időpontja előtt kb. 36 órával történt. Én ezeket a követeléseket teljes mértékben igyekeztem végrehajtani. Nem rajtam mulott, hogy nem teljesítettük százszázalékosan. A magyar kormány beavatkozott a dologba és a túlzott intézkedések megtételét, énnálam, mint belügyminiszternél, egyszerűen megtiltotta. Tito érkezésével kapcsolatban külön feladatot kaptam arra, hogy a Népi Kollégiumok Országos Szövetségét, a Magyar-Jugoszláv Társaságot, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségét teljes egészében mozgósítsam, hogy egy valóságos Tito-örömünnepet rendezzünk Budapesten, fáklyás-menettel, hogy ezzel is kihangsulyozzák Tito személyi fontosságát. Belügyminiszterségem idejére esik még egy adatszolgáltatás, amelyet nem említettem meg, mert ott csak 1947-ről beszéltem. 1948-ban Brankovnak átadtam a Tájékoztató Iroda határozatát szóbelileg, mert írásban nekem nem volt meg hetek-

kel azelőtt, mielőtt az még nyilvánosan megjelent volna. Titoék tehát az én révemen sokkal hamarabb tudtak a Tájékoztató Iroda határozatairól, mintsem azt ők megkaphatták volna szervezeti úton, vagy nyilvánosságrahozatala után. Kémtevékenységemmel rokonjellegű a kémeknek az elhelyezése is. Itt azokra a személyekre gondolok, akiket már felemlítettem: Cseresnyés Sándor, a jugoszláv hírszerzés ügynöke, Szász Béla, az Intelligence Service ügynöke, Major Frigyes, a CIC amerikai hírszerző ügynökség embere, Marschall, a francia hírszerzőügynökség embere. Időbelileg most már nem tudom elválasztani, hogy kit, mikor neveztem ki ilyen vagy amolyan vezető állásba.

Elnök: Vagy neveztetett ki.

Rajk: Vagy neveztettem ki.

Ugyancsak a belügyminisztériumi tevékenységem kategóriájába tartozik az is, hogy nemcsak beszervezett embereket igyekeztem elhelyezni, hanem olyanokat is, akik előttem is ismeretesek voltak mint trockisták, deményisták és weisshausisták, nacionalisták, soviniszták, szovjetellenesek, kommunistaellenesek. Sőt olyan embereket is megfelelőnek tartottam, akiknél talán ezek a vonások nem is voltak teljes egészében felismerhetők, de tudtam, hogy személyemhez tűzön-vizen keresztül ragaszkodnak és éppen ezért rajtuk keresztül is az én politikámat tudom érvényesíteni. Most ebbe a kategóriába, ebbe a nacionalista, soviniszta, vagy személyi befolyásom alatt álló kategóriába egyrészt tartoznak olyan személyek, akiket megtűrtem magam körül a minisztériumban, mint felhasználható embereket, akiket már ott találtam hivatalbalépésemkor. Ilyen volt például Szebenyi Endre, akkor még csak osztályfőnök, később én léptettem elő államtitkárrá. Én vittem be a minisztériumba Oszkó Gyula rendőrezredest, akit megtettem éppen azért, mert politikailag a magam szempontjából megbízhatónak tartottam, a rendőrségi káderosztály, személyzeti osztály vezetőjévé.

Ezek mellett az elemek mellett a belügyminisztériumban kimondottan horthysta elemek is voltak rendőrségi vonalon, mint például Korondy, akiről tudtam, hogy csendőrtiszt volt és mint ilyet vettem át Pálffytól, Szőnyi vonalán ilyen emberek elhelyezése történt honvédségi vonalon és az államapparátus különböző területén. Az államvédelmi osztályra saját befolyásomnak növelésére én igyekeztem elhelyezni, kinevezni Kálcsics, Ráth, Kovács, Beck ezredeseket, alezredeseket, illetőleg századosokat. Nem rajtam mulott, hogy nem sikerült őket ott meggyökereztetnem. Az államvédelmi osztály vezető tisztjei leleplezték és eltávolították őket.

Eleget tettem annak is, hogy Magyarországról különböző jobboldali vezető politikusok kiszökhessenek, miután leleplezték őket. Igy Varga Béla, Peyer Károly, Szélig, Sulyok, Pfeiffer, ezek mind az én belügyminiszterségem alatt hagyták el az országot. Erre én nem kaptam Rankovicstól utasítást, de a dolgot sajátmagamtól is úgy fogtam fel, hogy ha az ő politikájuk a jobboldali erők általános előretörésének és megszervezésének az elősegítése, akkor ennek egy szerves részét képezi az is, hogy a jobboldali erők szökését elősegítsem, mert hiszen azok külföldről felhasználhatók.

Valamennyi belügyminiszteri tényked̄ésem között én a legsúlyosabbnak és egyszersmind önmagában legfontosabbnak természetesen az összeesküvésben való részvételemet tartom, annak a kormányellenes összeesküvésnek, szervezkedésnek a vezetését, amelyet magam vállaltam, amelyet Rankovics Kelebián jelölt ki előttem feladatul Tito nevében.

Elnök (felmutat egy iratot): Nézze meg ezt! Az Ön szignója?

Rajk (az emelvényre lép és megnézi az iratot): Igen, ez az enyém.

Elnök: Igen. Tehát Ön írta alá, Ön szignálta a Gayer Imre internálásának megszüntetésére vonatkozó okiratot...

Rajk: Igen.

Elnök: ... 1946 december 17-én mint belügyminiszter, azét a Gayer Imréét, akiről ön már beszélt...

Rajk: Igen.

Elnök: ... akinek a politikai szerepét, a szocialista fejlődéssel élesen szembenálló irányvonalát, multját ismerte.

Rajk: En nemcsak Gayer Imrét helyeztem szabadlábra mint belügyminiszter az internálásból, hanem emlékezetem szerint másokat is, így például Dudás Józsefet, Horváthot, akik ismert trockisták voltak Magyarországon. - En ezeknek szabadlábrahelyezését szintén azért rendeltem el, hogy ezzel a jobboldali szervezkedéseket elősegítsem.

Elnök: Igen. Felmutatok Önnek még valamit. Ez is az Ön írása? Tessék megnézni!

Rajk (az emelvényhez lép és megnézi az iratot): Az én írásom.

Elnök: „Gischitz Endre, a budapesti területi titkárságra bejárhat. Meghosszabbítva, Rajk. A Magyar Kommunista Párt Budapesti Bizottsága". Ki ez a Gischitz Endre?

Rajk: A Demény-frakciónak egyik vezető tagja volt.

Elnök: Ezek után térjünk át a kelebiai találkozóra.

Rajk: Igen. A Tito által vezetett kormányküldöttség a barátsági szerződés aláírására megérkezett és a szerződés aláírásának megtörténte után a magyar kormány a Tito vezetése alatti álló jugoszláv kormányküldöttség tiszteletére vadászatot rendezett.

Elnök: Kérem, csak a főbb vonásokat. Vadászatot rendeznek Kelebián, Ön ott találkozik Rankoviccsal. Röviden vázolja, hogy mi történt azon a találkozón.

Rajk: Rankovics közölte velem Brankov révén, hogy a vadászat befejezése után az egyik különtermes kocsiban a jugoszláv vonaton a szerelvényen velem beszélni akar. Ez a beszélgetés meg is történt. A beszélgetésen mindvégig Brankov volt a tolmács köztem és Rankovics közt, senki más a termeskocsiban nem is volt. Összefoglalva a politikai részét annak, amit Rankovics itt nekem mondott, a következőket adhatom elő: Oda kell hatni, hogy a felszabadulás után keletkezett népi demokratikus országok népi demokratikus kormányzati rendszerét megbuktassuk, szocialista fejlődésüket megakadályozzuk, a demokratikus forradalmi erőket részint elhódítsuk, elszakítsuk a Szovjetunió oldala mellől, részint pedig, ahol ez másképpen nem

megy, megsemmisítjük. A népi demokratikus kormányzati rendszerek helyett mindezekben az országokban, vagyis a népi demokráciákban polgári demokratikus rendszereket kell létrehozni, azaz a szocializmushoz való fejlődés helyett a kapitalizmust kell visszaállítani. Ezek a polgári demokratikus kormányok a Szovjetunió helyett az Egyesült Államokra orientálódnának éspedig-len olyképpen, hogy Jugoszlávia köré tömörülve, Jugoszlávia, illetőleg Tito, a jugoszláv kormány vezetése alatt egy államközi szövetséget képeznének, amely államszövetség az Egyesült Államokra támaszkodna. Ez az államszövetség egyszersmind egy katonai blokkot is képezne az Egyesült Államok oldala mellett a Szovjetunió ellen.

Elnök: Milyen tervet közölt Önnel Rankovics ennek a megvalósítására?

Rajk: Én közöltem vele, hogy nem egészen értem, hogyan akarja Jugoszlávia, Tito kormánya ezt a politikát végrehajtani, megvalósítani? Mert bizonyos ellentmondások vannak, legalábbis látszatra, a között, ami ma Jugoszláviában a helyzet és a között, hogy ők végcélként a kapitalizmus visszaállítását akarják a népi demokratikus kormányzati rendszerek megdöntésével.

Elnök: Erre mit mondott Rankovics?

Rajk: Erre Rankovics nekem a következőket adta elő: Először is tisztában kell lennem azzal — mondotta —, hogy sem Tito, sem a jugoszláv kormány többi tagja, a felszabadulás után sem akarták a népi demokratikus rendszert és azon keresztül Jugoszláviában a szocializmus építését. Hogyha ők, mint kormány, mégis kénytelenek voltak olyan forradalmi intézkedéseket hozni, amelyek lényegében és de facto a kapitalizmus likvidálása felé kezdtek vezetni, ez nem onnan van, hogy ők komolyan akarták ezt a programot megvalósítani, hanem a jugoszláv dolgozó néptömegek nyomása alatt kényszerültek ezt megtenni. Másrészt pedig a második világháború befejeződése után Közép- és Délkelet-Európában olyan volt az össz-helyzet, hogy Jugoszláviának, illetőleg a jugoszláv kormánynak, Tito miniszterelnöknek és társainak számolnia kellett a Szovjetunióval és az új népi demokratikus országokkal is. Tehát ez a két tényező volt az, aminek alapján ők a kapitalizmus likvidálása felé vezető intézkedéseket kénytelenek voltak megtenni. Rankovics nagyon aláhúzta azt, hogy „kénytelenek voltak megtenni", és mindjárt ki is hangsúlyozta, hogy ugyanakkor már kezdet-kezdetétől nagyon nagy súlyt helyeztek arra, hogy a valóban forradalmi szocialista elemek ne juthassanak hatalomra Jugoszláviában és hogy az államhatalom központilag Tito és az ő kezükben maradjon. Itt mindjárt meg is mondotta, hogy ez a magyarázata annak, hogy Jugoszláviában a Népfrontot nacionalista alapon szervezték meg, a Kommunista Pártnak önálló, független szerepet nem biztosítottak és nem engedtek, hanem beolvasztották a Népfrontba, éppen azért, hogy egy ilyen forradalmi erőket kikristályosító és mozgósító önálló, független párt Jugoszláviában ne legyen, Rankovics azt mondotta nekem, hogy a felszabadulás után, 1945-ben 46-ban a helyzet olyan volt, hogy Jugoszlávia nyugodtan maradhatott háttérben, kijátszva látszólagos forradalmiságát a Szovjetunió és a többi népi demokratikus országok felé. Neki, mármint Jugoszláviának, kellemetlen feladatokat a Szovjetunió ellen és a népi demokratikus országok

ellen nem kellett vállalnia, mert minden egyes népi demokratikus fejlődésnek induló országban aránylagosan olyan nagyok voltak még a régi reakciós politikai erők, hogy lehetett számítani azoknak a győzelmére és győzelmük esetén, ezekben az országokban polgári demokratikus rendszerek létrejöttére. Így például — mondotta — Magyarország az összeesküvés leleplezése nélkül egészen közel volt ahhoz, hogy egy ilyen fejlődés bekövetkezzék. Ebben az esetben, ha így bontakozott volna ki a fejlődés — mondotta Rankovics —, Jugoszlávia aktív külpolitikája csak akkor kezdődött volna meg, amikor ezek a jobboldali erők győzedelmeskednek az egyes népi demokratikus országokban és akkor Jugoszlávia ezekkel szövetségben végre tudott volna hajtani egy ilyen blokk-tömörülést. Ezek után azt mondotta: a helyzet azonban annyira megváltozott, hogy Jugoszláviának az eddigi tartalékszerepet betöltő mivoltát fel kell adnia és magának Jugoszláviának kell előtérbe lépnie, Jugoszlávia kell legyen a szervező és irányító a többi népi demokratikus országokban a népi demokratikus kormányzati rendszerek megdöntésére és egy ilyen, az Egyesült Államokra támaszkodó polgári demokratikus alapon álló államszövetség létrehozására katonai blokk-ként, szemben a Szovjetunióval. Hangsúlyozom közbevetőleg, hogy Rankovics a kelebiai beszélgetése alkalmával aláhúzta, hogy amit ő nekem mond, az a Tito-terv velem való ismertetése és ő Tito utasításának tesz eleget, amikor erről velem beszél.

Elnök: Mi az a terv?

Rajk: Szóval a terv az, hogy miután a jobboldali erők az összes népi demokratikus országokban sorban nagy vereségeket szenvedtek, Jugoszláviának kell a népi demokratikus kormányzati rendszerek megdöntéséért a szervező, vezetőszerepet vállalnia. Jugoszlávia azonban — mondotta Rankovics — Tito értékelése szerint ezt nem hajthatja úgy végre, hogy nyiltan kiáll egy ilyen politika meghirdetésével. Nem pedig azért, mert úgy a jugoszláv néptömegek között, mint a többi népi demokratikus országokban is hatalmas, mély gyökerei vannak a szovjetbarátságnak és hatalmas erői a szocialista tábornak. Titonak ezt a politikát éppen azért álcázva, megtévesztő módon kell végrehajtania. Ezt a megtévesztő politikát Rankovics szerint Tito a következőképpen képzelte el. Először Jugoszláviának a háborúból kifolyólag, pontosabban Jugoszlávia népeinek nagy hősi partizánharcaiból kifolyóan nagy a vonzóereje a többi népi demokratikus ország felé. Tito tehát arra gondolt, hogy ezt a vonzást, ezt a népszerűséget külső formában a szovjet barátságot és a népi demokratikus országokkal való barátságot hangsúlyozva és aláhúzva — ki kell használni és elősegíteni, hogy Jugoszlávia köré tömörülve különböző szövetségek jöjjenek létre Jugoszlávia és a többi országok között. A Jugoszlávia köré való tömörülést Tito ugyancsak szocialista, szovjetbarát, népi demokratikus-barát köntösbe öltözve, megtévesztéssel úgy akarta végrehajtani, hogy hivatkozott volna arra, hogy az Egyesült Államok, általában az angolszászok támadó politikájával szemben Jugoszláviának földrajzi helyzeténél fogva fontos stratégiai szerepe van. Éppen ezért úgy a Szovjetuniónak, mint valamennyi népi demokratikus országnak érdeke, hogy Jugoszláviát támogassa, hogy Jugoszlávia egyszersmind a

többi népi demokratikus országok érdekeit is megvédje az angolszászok támadásaival szemben. Ez lett volna az a fő érv, aminek alapján Jugoszlávia népszerűségét, vonzóerejét kihasználva, gazdaságilag is indokolták volna, hogy Jugoszlávia köré kell kiépíteni egy ilyen államszövetséget. Ez egyelőre a népi demokratikus országok meglévő kormányaival folyt volna, tárgyalási alapon ilyen szövetségnek a létrehozása. Tito azonban kihangsúlyozta, hogy ilyen szerződésekkel vagy szerződésekre vonatkozó tárgyalásokkal egyidejűleg lépéseket kell tenni arra — ugyancsak álcázva szovjetbarátsággal, a népi demokráciák iránti barátsággal —, hogy a demokratikus erőket kivonják a népi demokratikus országokban a szovjet befolyás alól és Tito befolyása alá szervezzék meg. Ezt szolgálta volna a különböző Balkán-szövetségek létrehozása, amelyekkel Tito politikailag is megalapozta volna, elősegítette volna egy ilyen államszövetség létrehozását. Végül ennek a feladatnak utolsó pontját képezte az is, hogy ugyanakkor, amikor ezen a két síkon a népi demokráciák megdöntésére irányuló politika folyik, egyidejűleg ezzel komoly lépéseket kellett volna tenni minden egyes népi demokratikus országban, Tito utasítása szerint, a kimondott jobboldali reakciós erők gyors tömörítésére, készenléti állapotba helyezésére, hogy adott időpontban, akár fegyveresen, azaz kényszereszközökkel is, el lehessen távolítani a kormányon lévő, uralmon lévő népi demokratikus kormányokat.

Elnök: Magyarországot illetően Ön kapta ezt a feladatot?

Rajk: Magyarországot illetően én kaptam ezt a feladatot.

Elnök: Magyarországot illetően volt ennek a feladatnak valamilyen speciális része? Vagy ez a feladat azonos volt valamennyi népi demokráciát illetően?

Rajk: Magyarországot illetően is és a többi népi demokratikus országokat illetően is, Rankovics ezt a Tito-tervet, — ahogy ők maguk között szokták nevezni — Tito különleges tervének és a megvalósítását különleges útnak, különleges politikának minősítette. És ez nemcsak Magyarországra vonatkozott, hanem vonatkozott valamennyi többi népi demokratikus országra is. Rankovics ugyanakkor megjegyezte, hogy természetesen Tito sokkal jobb stratéga annál, semhogy mindenegyes országra egy kaptafa-módon akarná ezt a programot végrehajtani. Ő figyelembeveszi minden egyes ország adott speciális körülményeit, az adott politikai erőviszonyokat.

Elnök: És a magyarországi kormánytényezőkkel szemben kifejtendő ténykedésére nem kapott Ön valami különös feladatot? Nem voltak olyan kormányzati tényezők, akiket különös ellenfeleknek tartottak, akiknek félreállítása a legelsőrendű feladatot képezte volna? Erről nem volt szó?

Rajk: Igen, volt szó erről. A feladat az volt Magyarországra vonatkozólag, hogy Magyarországon meg kell dönteni a népi demokratikus kormányzati rendszert, természetesen a népi demokratikus kormányzat tagjait le kell tartóztatni, ezen belül...

Elnök: Kik voltak az elsőrendű ellenfelek?

Rajk: ...ezen belül a legveszedelmesebbeket, ahogy Rankovics mondotta, a végső esetben likvidálni is kell.

Elnök: Kik voltak ezek személy szerint?

Rajk: Személy szerint mindenekelőtt Rákosira, Gerőre, Farkasra gondolt...

Elnök: Csak gondolt, vagy kifejezetten mondotta?

Rajk: Ő kifejezetten felemlítette ezeket.

Elnök: Szóval felemlítette ezeket a neveket?

Rajk: És megmondotta azt, hogy ennek az egész magyarországi program végrehajtásának felelősévé engem fognak tenni... és ezzel kapcsolatban mindjárt közölte velem Titonak Magyarországra vonatkozó helyzet-értékelését, az erőket, amikre építeni lehet.

Elnök: Szóval felsorolta az összes reakciós erőket?

Rajk: Általában véve az összes reakciós erőket sorolta fel, döntően a hangsúlyt arra helyezve, hogy a fegyveres alakulatokban, a honvédségnél és a rendőrségnél kell mindenekelőtt a vezető pozíciókat kézbentartani, ide megfelelő embereket elhelyezni és ezeken keresztül megfelelő politikát folytatni.

Elnök: És ezzel befejeződött a kelebiai találkozó? Nem mondta, hogyan fognak tovább kapcsolatban maradni, fog-e Ön további utasításokat kapni?

Rajk: A kelebiai találkozás azzal fejeződött be, hogy Rankovics egyrészt további utasításokat helyezett kilátásba, másrészt pedig külön felhívta figyelmemet arra, ne érezzem magam elszigeteltnek, mert ő rajtuk kívül olyan más erők is dolgoznak, amelyek majdnem akkora súllyal bírnak, mint amilyent mi fogunk kifejteni. Ezzel kapcsolatban felemlítette, hogy az Egyesült Államok részéről életbeléptetett Marshall-tervnek többek között lesz egy olyan kihatása is, amely a népi demokratikus országok gazdasági helyzetét van hivatva megnehezíteni azért, hogy gazdasági nehézségek keltésével meggyorsítsák gazdasági érdekközösségi alapon is, ezeknek az államoknak egy frontba való tömörítését.

Elnök: Mi volt a másik szempont?

Rajk: Számításba kell venni — mondotta Rankovics — az Egyesült Államok, általában az angolszászok részéről egyre inkább fokozódó háborús provokációs politikát, aminek többek között feltétlenül lesz Magyarországra is és az összes többi népi demokratikus országra is olyan kihatása, hogy bizonytalanságot kelt a politikailag kevésbbé érett emberekben, akik háborús pánikba esnek és a pánik miatt inkább Amerika felé próbálnak orientálódni.

Elnök: Tényleges jugoszláv fegyveres segítséget igért?

Rajk: Igen. Kihangsúlyozta, hogy az erők megfelelő tömörítése mellett számíthatok ilyen támogatásra, de ő döntő súlyt helyez arra, hogy a politikai tevékenységben az erők szervezésénél saját belső bázisra támaszkodjak

Elnök: Igen, ezt már mondotta.

Rajk: Még van egy-két szempont, amit fontosnak tartok felemlíteni. Többek között nagyon alábízta Rankovics azt, hogy az angol Labour-párt, valamint a blumisták és saragatisták részéről, tehát francia és olasz jobb-

oldali szocialisták részéről, az angol jobboldali munkáspárt részéről az Egyesült Államok egész Marshall-tervét és háborús provokációs politikáját alátámasztó rendkívül erős propaganda fog megindulni a népi demokratikus országok ellen, kihasználva döntően az egyes országokban levő jobboldali szociáldemokraták csatornahálózatát.

Elnök: A kelebiai találkozás után amerikai hivatalos tényezővel beszélt Ön erről a dologról?

Rajk: Igen. Ez 1948 tavaszán történt. Chapinnal, az Egyesült Államok budapesti követével beszéltem erről. Ismertettem előtte, hogy Rankoviccsal ilyen megbeszélésem volt, s ezen Rankovics azt is kihangsúlyozta, hogy ha a cselekvés ideje elérkezik, az Egyesült Államok igyekszik valamit időzíteni a Szovjetunió lekötésére, hogy a Szovjetunió ne tudjon Magyarországon a hatalom átvételénél beavatkozni.

Elnök: Chapin mit szólt?

Rajk: Chapin kissé habozott, hogy előttem nyilatkozzon-e vagy ne nyilatkozzon — később nyilatkozott és azt mondotta: tudomása van erről a tervről és az Egyesült Államok Jugoszlávia politikájának végrehajtása elé akadályokat nem fog gördíteni. Ez mindenesetre kézenfekvővé tette előttem, hogy Tito nem egyszerűen személyi hiúságból akart több ország vezére lenni egy államszövetség élén, hanem Tito az ő kidolgozott tervét az amerikaiaknak bemutatta, azok jóváhagyták, vagy éppen közösen dolgozták ki és Tito és kormánya egyszerűen csak ennek végrehajtója.

Az elnök rövid szünetet rendel el. Szünet után a tárgyalás Rajk vádlott kihallgatásával folytatódik.

Elnök: Tehát végeztünk a kelebiai találkozóval. Mit hajtott Ön végre az ekkor kapott utasításokból?

Rajk: A kelebiai találkozás után, amit legelőször végre kellett volna hajtanom: ez az úgynevezett Balkáni-szövetségek létrehozásának elősegítése. Erre vonatkozóan Rankovicstól már a találkozás előtt is kaptam értesítést Tito politikájában ugyanis arra vonatkozóan, hogy a demokratikus erőket elszakítsák a Szovjetuniótól, döntő helyet foglalt el különböző Balkán-szövetségek létrehozása Belgrád központtal. 1947 közepén — mint ahogy Rankovics mondotta nekem — azért kezdeményezték az ötéves terv keretében ifjúsági vasútvonalak építését, hogy különböző népi demokratikus országokból nagy ifjúsági küldöttségeket tömörítsenek oda, ezeket Tito politikájának megnyerjék, úgy, hogy ezek országaikba visszatérve, a felvetett balkán-ifjúsági szövetség megvalósítását a belgrádi központtal előkészítsék. Ez az ifjúság elszakítását, kivonását jelentette volna a szovjet befolyás alól.

Elnök: Beszéljen arról, hogy az utasításokat, amelyeket Ön Rankovicstól Kelebián kapott, mennyiben és hogyan hajtotta végre a kelebiai találkozás időpontját követően.

Rajk: Mindezeket a szövetségeket kellett volna Magyarországon elősegítenem. Ezek között pedig legdöntőbb mértékben a szakszervezeti szövetséget arra való hivatkozással, hogy külön szakmai, sajátos problémáik vannak és a munkásosztályt így kivontuk volna a Szovjetunió befolyása alól.

Elnök: Mennyiben sikerült ez?

Rajk: Ezt nem sikerült végrehajtani. A reakciós erők tömörítését sem sikerült végrehajtani azért, mert 1948 kora tavaszán, tehát a kelebiai találkozás után, megindult a két munkáspárt között az egyesülésre vonatkozó tárgyalás és a két munkáspárt egyesülése egy olyan folyamatot vitt bele az egész magyar belpolitikai életbe, amely kiszórta a különböző posztokról ezeket az erőket, amelyeket eddig elhelyeztünk. Nem sikerült továbbá végrehajtani a különböző társadalmi egyesületekre nézve kapott feladatokat sem azért, mert 1948 folyamán az új kormányrekonstrukcióval, az állami élet minden területéről és a társadalmi egyesületek területeiről is, az állami hivatalokból, a hadseregből, a társadalmi egyesületek vezetőségéből és mindenünnen eltávolították a már oda beépített embereinket. Nem sikerült a Mindszenty által vezetett katolikus reakció tevékenysége és propagandája sem, amire Tito sokat épített, mert az iskolák államosításával a megerősödött népi demokratikus központi kormányzat a katolikus reakció kezéből kivette egyik legfontosabb eszközét, kivonta az ifjúságot a katolikus reakció befolyása alól. Döntően nagy csapást mért erre az egész tervre a Tájékoztató Iroda határozata, amely leleplezte Tito politikáját és ezzel lényegében le is zárult Tito politikájának első szakasza, amikor álcázva, megtévesztő baráti magatartást tanusítva akarta elérni az egyes országokban a népi demokratikus kormányzat megdöntését.

Elnök: De valami pozitív ténykedést mégis fejtett ki a közös célkitűzések érdekében?

Rajk: Pozitív ténykedést fejtettem ki. A Rankoviccsal való beszélgetés után Pálffyval vettem fel az érintkezést, aki éppen akkor tért vissza Rómából, ahol szinte párhuzamosan . . .

Elnök: Ezt majd elmondja ő. Tehát Ön elismeri, hogy Pálffyval felvette azonos vonalon, azonos szándékkal az érintkezést.

Rajk: Igen. Én utasítást adtam Pálffynak. Hasonló utasítást adtam Szőnyinek.

Elnök: Ugyanazt. A Rómában Nedelkoviccsal folytatott beszélgetésről ő beszámolt Önnek, Ön pedig a Rankoviccsal folytatott megbeszéléséről, neki. Azután? Adatszolgáltató tevékenységét folytatta?

Rajk: Az adatszolgáltató tevékenységet mindvégig folytattam.

Elnök: Mindvégig folytatta. Egy jelentős mozzanatáról be is számolt, úgy-e, a Tájékoztató Iroda határozatát előre elárulta.

Rajk: Előre elárultam. Ide tartozik a Szőnyivel való beszélgetésem. Szőnyi konkrét utasításokat kapott, fokozni a szovjetellenes nacionalista propagandát és a reakciós erők szervezését; de mindezt a már említett politikai körülmények alakulása keresztülhúzta. Konkrét tevékenységem: az utasítás értelmében ekkor beszéltem Korondyval, hogy ő a kormány esetleges letartóztatásával kapcsolatban kell, hogy már gondoljon egy külön rendőrségi különítmény-zászlóalj létrehozására. Tőlem Korondy az utasítást megkapta azzal, hogy a jövőben Pálffytól fog minden további feladatra utasítást

kapni, én Korondyval azóta nem is beszéltem ilyen dolgokról. A Tájékoztató Iroda határozata után, ha jól emlékszem, augusztusban keresett fel Brankov és közölte velem, hogy Rankovics feltétlenül találkozni akar velem az új helyzet megvitatására és a feladatok megbeszélésére. Én mondottam, hogy kész vagyok találkozni vele, de csak úgy, ha Rankovics Magyarországra jön és titokban marad ez a beszélgetés. Ezt a találkozást Rankoviccsal Mrazovics hozta létre október első napjaiban és hozzá úgy, hogy Mrazovics a saját autóján vitt le Pakson túlra Klein Antal vadászterületére, Biritó-pusztára, ahol Rankovics már várt engem egy csőszkunyhóban két kísérőjével. Később tudtam meg, hogy Rankovicsnak Magyarországra való illegális utazását Pálffy, mint a határvadász-egységek parancsnoka készítette elő, ő segítette át a határon.

Elnök: Szóval tud Ön arról, hogy Pálffy megfelelő határrendészeti intézkedéseket foganatosított ebből a célból?

Rajk: Igen. Rankoviccsal való beszélgetésemet, mivel én szerbül nem tudok, Mrazovics jugoszláv követ tolmácsolta mindvégig. Rankovics a következőkkel kezdte itten:

A Tájékoztatási Iroda határozata semmit sem változtat azon a végcélon, amelyet már velem Kelebián közölt, vagyis a népi demokratikus kormányzatok megdöntésével polgári demokráciák létrehozása, államszövetség kialakítása jugoszláv központtal, az Egyesült Államokra támaszkodva a Szovjetunió ellen. Változtak azonban a körülményekkel együtt a módszerek, ahogyan ezt végre kell hajtani — mondotta Rankovics. A körülmények arra kényszerítenek bennünket, hogy élesen és határozottan lépjünk fel ennek a programnak a végrehajtására és három döntő feladatot kell elvégezni ezzel kapcsolatban. Az első feladat, ami magára Jugoszláviára hárul, Jugoszlávia népeinek mozgósítása a Szovjetunió ellen. A második a népi demokratikus országokban a szovjetellenes erők növelése és megszervezése, a reakciós erők készenléti állapotba helyezése. A harmadik feladat pedig, kihasználva az Egyesült Államok és a Szovjetunió közötti nagyhatalmi ellentéteket, adott időpontban fegyveres, erőszakos úton Magyarországon a népi demokratikus kormányhatalom megdöntése. A három program megvalósításával kapcsolatban Rankovics részleteiben a következőket adta nekem elő:

Egy bizonyos átmeneti időre van szükség, amíg nyíltan lehet fellépni a Szovjetunióval szemben, mert az ő saját legnagyobb meglepetésükre is a jugoszláv dolgozó néptömegekben pár esztendős Tito-propaganda után is sokkal mélyebben él a szovjetbarátság, a Szovjetunió iránti hűség, semmint ők azt feltételezték volna, úgyhogy ahhoz, hogy a Szovjetunió ellen tudják fordítani a jugoszláv néptömegeket, külön programot kellett kidolgozni. Ezt a programot Rankovics Tito zseniális áthangolási tervének nevezte, ami alatt azt értette, hogy a szovjetbarát jugoszláv dolgozó néptömegeket szovjetellenessé kell tenni. Ezt a tervet — Rankovics szerint — Tito kidolgozva bemutatta Gyilasz, Kardelj miniszterelnöknek és Rankovics belügyminiszternek és együtt megvitatva fogadták el.

Ennek az áthangolási tervnek a lényege az, hogy először csak barátilag bírálják a Tájékoztatási Iroda határozatát, hogy a saját tömegeik felé úgy mutassák, mint hogyha a Szovjetunióval valami félreértést akarnának csak tisztázni. A baráti kritikával egyidejűleg még a Szovjetunió dicséretét is fogják hangoztatni. Később a baráti kritika hangját megváltoztatják és rágalomnak kezdik minősíteni a Tájékoztatási Iroda határozatát, de még mindig nem ellenséges hangon a Szovjetunióval és a népi demokráciák kormányaival szemben. Egy későbbi szakaszban a Szovjetuniót teszik felelőssé azért, hogy rosszindulatúan Jugoszlávia népeit meg akarja akadályozni a szocializmus fejlődésében, le akarja szorítani a szocializmus útjáról és a Szovjetunió így mesterségesen propagált magatartásával teszik indokolttá azt, hogy Tito, aki a szocializmust akarja építeni, az Egyesült Államok felé fordul különböző gazdasági segítségért.

Ezt követné ennek az áthangolási politikának az utolsó fázisa, amely arra mutatna rá, hogy míg a Szovjetunió Jugoszláviának a szocialista fejlődését akadályozza, az Egyesült Államok ezt elősegíti és azzal Jugoszlávia népeit sikerülne a Szovjetunió ellen fordítani.

Tito — mondotta Rankovics — ezzel kapcsolatban számít arra is, hogy ezt a propagandát a nyugati országok fel fogják kapni, terjeszteni fogják és a Tito-híveknek az egyes népi demokráciákban a feladata ugyancsak az, hogy ezt a propagandát elmélyítsük. Megmondotta Rankovics azt, hogy e mellett a propaganda mellett, amely a néptömegek szovjetellenessé tétele céljából történik, meg kell érteni azt, hogy ma a döntő hangsúly nemcsak ezen a propagandán van, hanem az összes létező, minden árnyalatú reakciós erőnek az összefogásán, tehát a nacionalista elemektől, a szovjetellenes elemektől kezdve egészen a volt fasiszta elemekig. Mert — mint ahogy ő mondotta — minden eszközt, amit csak fel lehet használni a cél érdekében, gyorsan harcba kell vetni, mielőtt még az egyes népi demokráciákban további megszilárdulás következhetnék. Éppen ezért ő azt javasolta, hogy a kifejtett propaganda mellett határozott irányt vegyünk nemcsak a hadseregben és a rendőrségnél meglapuló ellenséges elemekre, de a hadsereg kötelékéből elbocsátott régi fasiszta, horthysta elemekre is. Meg is nevezte, hogy olyan elemekre is támaszkodhatunk, mint régi katonai tekintélyekre, mint például Vörös János volt hadügyminiszter és mások, akiket fasiszta multjuk miatt elbocsátottak el a honvédség vagy a rendőrség kötelékéből. Rankovics döntően kihangsúlyozta azt, hogy ezekre az elemekre kell fordítani most a főfigyelmet, mert ezek potenciálisan adva vannak, éppen csak össze kell gyűjteni őket. Ezen az alapon hívta fel figyelmemet, hogy a kulákséggal kapcsolatban fejtsünk ki a kulák elemek megnyerésére, tömörítésére nagyobb aktivitást, mint eddig.

Rankovics aláhúzta: Titonak leghatározottabb álláspontja, hogy a Tájékoztató Iroda határozata után több már nem lehet szó a hatalom békés úton való átvételéről, hanem erőszakosan, fegyveres államppuccsal kell a népi demokratikus kormányzati rendszert megdönteni. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy fordítsak figyelmet arra a tevékenységre, amelyet ennek az

eseménynek előkészítésére a nyugati nagyhatalmak is megtesznek. Akkor még nem volt napirenden a népi demokráciák ellen alkalmazott árulista, amely a népi demokráciáknak a Marshall-terv alapján, bizonyos döntő fontosságú nyersanyagok vagy félkészáruk, vagy készáruk szállítását megtiltja, de Rankovics Tito üzenete alapján már ennek a bekövetkezésére is felhívja a figyelmet, mivel a cél ezekben az országokban nagy gazdasági nehézségeket és ezzel elégedetlenséget kelteni. Döntően aláhúzta Rankovics azt, hogy figyeljek fel arra, hogy már abban az időben, tehát 1948 októberében, amikor én vele beszélgetek, Mindszenty minden eddiginél sokkal élesebb, leplezetlenebb politikai támadást vezet a kormány ellen. Rankovics megmondotta, hogy ez nem Mindszentynek a saját feje és meggyőződése alapján történik. A népi demokratikus országokban a további demokratikus szocialista fejlődés megakadályozására a Vatikán minden erejét is harcba kell vinni. Azt is mondotta Rankovics, hogy az iskolák államosítása körül Mindszenty ki tudott váltani Pócspetrin egy kis parasztzendülést a kormány intézkedésével szemben; Mindszenty most különböző nagyhatalmi körök sugallatára, a Vatikán sugallatára, olyan mindenre elszánt politikát fog folytatni, hogy január végére, februárra, 1949-ben odáig érjenek az események, hogy ne egy Pócspetri legyen, hanem minden vármegyében, városban, járásban, a falvakban hasonló zendülések robbanjanak ki a demokratikus központi kormányzattal szemben. Rankovics azért hívta fel erre a figyelmet, mert mindezek az események nagyon alkalmasak lesznek arra, hogy megfelelő előkészülettel ezeket az erőket összegyűjtve további harcba lehessen bevetni egészen a központi kormányhatalom megbuktatásáig. Erre mondotta Rankovics azt, hogy Titonak tehát a végcél elérése érdekében nemcsak egy zseniális áthangolási politikája van, hanem Tito az Egyesült Államok, Anglia, általában a nyugati nagyhatalmak és a Vatikán között megvan az összehangolt politika is a népi demokratikus országok demokratikus kormányzati hatalmának a megdöntésére. E mellett — mondotta Rankovics — mindenesetre Tito üzenete alapján aláhúzza, hogy a kormányhatalom megdöntésénél a legdöntőbb a fegyveres erő. És itt én ne csak a magyar fegyveres erővel számoljak, ami adva van Magyarországon, számoljak mindenekelőtt azzal, hogy eltérőleg a kelebiai tervtől, Tito kész arra, hogy számottevő jugoszláv egységet bocsásson már azonnal az indulásnál a kormányhatalom megdöntésére a rendelkezésemre. Ezzel kapcsolatban Rankovics Tito nevében a következőket közölte: ki fognak válogatni megfelelő embereket és különböző egységeket fognak alakítani, amelyet a magyar-jugoszláv határon fognak elhelyezni. Hogy ezeknek a felhasználása Magyarországon ne legyen feltűnő, igyekeznek jugoszláviai magyarokból megalakítani ezeket az egységeket és magyar honvédségi egyenruhában fogják majd a határon általtenni. Megmondotta, természetesen elkerülhetetlen, hogy döntően, főképpen a vezetők között, ne legyenek csak szerbül beszélők is, de mint vezetők elcsúsznak a sok magyar között. Megmondotta Rankovics azt, hogy Tito biztosra akar menni és nem is bízik egészen, akármilyen információkat is kapna mitőlünk, a magyar egységeknek a megbízhatóságában. Éppen ezért a magyar területre átdobott

jugoszlávokkal fogja „bekeretezni" az összes egységeket, amelyeknek egy-egy fontos feladatot kell végrehajtaniok. Külön felhívta a figyelmemet arra, hogy Tito feltétlenül ragaszkodik ahhoz, hogy a puccs idejében, a puccsal egyidőben őrizetbe kell venni a magyar kormányt és annak három tagját, Rákosit, Gerőt, Farkast, mindjárt az első akciónál meg is kell gyilkolni. Ezzel kapcsolatban Rankovics azt mondotta, hogy: persze, a brutális külsőt kerülni kell. Lehet majd olyan magyarázatot adni, hogy az egyik baleset, a másik betegség, a harmadik öngyilkossággal pusztult el, vagy pediglen szökés kísérlete miatt voltak kénytelenek velük végezni. Rankovics szerint ez az a három ember, akit Tito annyira veszélyesnek tart, hogy a likvidálásukhoz fizikailág feltétlenül ragaszkodik és döntően jugoszláv káderekből álló egységgel akarja ezt a feladatot végrehajtani, mert őnekik a partizánharcokból kifolyólag kitűnő tapasztalataik vannak, hogyan kell emberekkel leszámolni s ezekről a tapasztalatokról beszélhetnének a Tájékoztatási Iroda határozatának letartóztatott vagy szökni próbáló hívei is.

Elnök: Más fegyveres segítséget nem ajánlott?

Rajk: E mellett a fegyveres erő mellett más fegyveres erőt is számításba vett Tito miniszterelnök az ő terve kidolgozásánál, éspediglen Nyugaton, angol-amerikai zónában tartózkodó volt horthysta, Szálasi — katonai, rendőrségi, csendőrségi fasiszta egységeket. Ezzel kapcsolatban azt mondotta nekem: Amikor ő velem beszélt, már korábban az ő részükről, azaz Tito miniszterelnök és Rankovics belügyminiszter részéről megtörténtek az intézkedések, hogy ezeknek az egységeknek a parancsnokaival az érintkezést felvegyék. Mivel Magyarországot ezektől a zónáktól az osztrák határ mellett egy szovjet zóna-határsávterület választja el, ezek az egységek Ausztriából Magyarországra Jugoszlávián keresztül fognak visszajönni és mindenesetre arra az időpontra, amikorra a puccsot végre kell hajtani, ezek az erők is rendelkezésre fognak állani. Na most, hogy ezeknek az erőknek az összevonása a magyar határ mentén, ne legyen feltűnő, Tito miniszterelnök erre vonatkozólag külön tervet dolgozott ki, amit Gyilasz és Kardelj miniszterek is helybenhagytak, méghozzá azt, hogy Magyarország ellen fel fogják támasztani a revizionizmus vádját.

Elnök: Mit gondol kérem, ha magyar területre kerültek volna ezek a fasiszta és jugoszláv egységek, akkor ezek itt mit csináltak volna? Gondoltak akkor erre?

Rajk: Mindenesetre a legmesszebbmenő kegyetlenség, mészárlás azokkal a demokratikus erőkkel szemben, amelyek őket az országból kiszorították, a kapitalizmust fokozatosan likvidálták, a földeket felosztották, az üzemeket, bankokat államosították és így tovább. Erre nyilvánvalóan gondoltam, hiszen politikus ember vagyok, az ABC-jét ismerem a politikának.

Elnök: Menjünk tovább.

Rajk: Tito terve az volt, hogy Magyarország ellen azt a vádat terjeszti el a jugoszláv néptömegek között, hogy Magyarország támadó szándékkal lép fel Jugoszlávia ellen, a többi népi demokratikus országok, sőt a Szovjetuniónak is hallgatólagos támogatásával, hogy Jugoszláviától a ma-

gyarlakta területet visszahódítsa. A revizionizmus vádjából kiindulva és ezzel indokolva tervbe vették a határincidensek tömegének a kiprovokálását Magyarország és Jugoszlávia között. 1948 végétől kezdődőleg valóban a jugoszláv kormány hivatalos bejelentések formájában is felvetette Magyarország ellen a revizionizmus vádját, így például a szerb parlament elnöke a parlamentben jelentette be és tiltakozott a magyar kormány revizionista politikája ellen. A jugoszláv részről provokált határincidensek is körülbelül ugyanebben az időben elkezdődtek, sőt nem egy esetben a békés magyar határőröknek brutális legyilkolásával fejeződtek be és mindezt úgy állították be, mintha magyar részről vette volna kezdetét a határincidens. Ezzel a tervvel volt összefüggésben az is, hogy jugoszláv területen előállított magyar és Magyarországon lakó délszlávok részére szláv nyelvű röpiratokat készítettek, amelyek éles támadásokat tartalmaztak a magyar kormány ellen, szovjetellenes rágalmakat, nem egy ízben nagyon lojális és baráti hangot ütve meg az Egyesült Államok felé és ezeknek egy részét határmenti ügynökeiken keresztül az ő fedő szerveikhez, a Jugoszláv-Magyar Társaság, vagy délszláv egyesületek szerveihez juttatták át terjesztés végett. Ami azonban ennél sokkal súlyosabb, igen nagy mennyiségben diplomáciai postával hozták át a jugoszláv követségre és a követség diplomáciai testülete foglalkozott ennek a szétosztásával és terjesztésével.

Elnök: Milyen követeléseket támasztott Rankovics Jugoszlávia részéről Magyarországgal szemben?

Rajk: Tito miniszterelnök és társai, Gyilasz, Kardelj, Rankovics már konkrét követeléseket közöltek velem, hogy a hatalom átvétele után mire tartanak igényt.

Először a fegyveres erők felett akartak teljes rendelkezési jogot biztosítani maguknak, tehát a honvédség és a rendőrség felett. Hogy ez megvalósuljon, Tito miniszterelnök közölte velem, leghatározottabb kívánsága, hogy Pálffy legyen a honvédelmi miniszter, mint az ő megbízható embere, valamint Rob Antal, jugoszláv ügynök a belügyminiszter. Tito miniszterelnök természetesen a végcélt szemelőtt tartva, azaz egy állam-blokk létrehozását, olyan külpolitikát követelt Magyarország részéről és erre garanciát, amely mindenkor összhangban áll Jugoszlávia külpolitikájával, azaz külpolitikailag is alárendelt viszonyt a jugoszláv kormányhoz. Végül mivel Jugoszlávia iparilag fejletlenebb ország, követelte, hogy akár a magyar érdekek háttérbe szorításával is, a teljes magyar ipart elsősorban a jugoszláv ötéves terv és gazdasági politika megvalósításának kell alárendelni.

Ennek biztosítékát látta bennem, akit miniszterelnöknek akart, Pálffyban, Rob Antalban. Üzente azt is Rankovicson keresztül, hogy semmi kifogása sincs az ellen, ha ebben a kormányban helyet kapnak a nyugatra menekült Nagy Ferenc hívei és a nyugatra menekült szociáldemokraták közül is néhányan. Tehát lényegében egy jobboldali koalíciós kormány elképzelése volt Tito kormányalakítási terve.

Elnök: (Több fényképfelvételt mutat fel.) Nézze meg ezeket a fényképeket. Felismeri ezekben a paksi találkozó színhelyét?

Rajk: (Odalép az elnökhöz, hosszasan nézegeti a fényképfelvételeket.) Igen, felismerem az útvonalat, a környéket és a csőszházat is.

Elnök: (az egyik felvételre mutatva) Ugye ez a csőszkunyhóhoz vezető út?

Rajk: Igen, ez a csőszkunyhóhoz vezető út. Ez maga a csőszkunyhó. Ez pedig a 116-os kilométerkő.

Elnök: Ez az autóbuszmegálló, ugye?

Rajk: Igen.

Elnök: Ez pedig itt egész közelről a 116-os kilométerkő?

Rajk: Igen.

Elnök: Ki volt jelen ezen a találkozón?

Rajk: Ezen a találkozón a lovaskocsin ülő Klein Antal és Tarisznyás Györgyi volt jelen.

Elnök: Ön azt mondotta az előbb a paksi találkozóval kapcsolatosan, hogy akkor mondotta Rankovics először, hogy a Tájékoztató Iroda Jugoszlávia vezetőinek politikáját megbélyegző határozata folytán előállott helyzetben céljaikat most már csak fegyveres úton válthatják valóra. Elhangzott ez a beszélgetés során?

Rajk: Igen, elhangzott.

Elnök: Igy van ez? Előzőleg nem volt szó fegyveres, erőszakos útról? Legalább is erre vall az, amit Ön az előbbiekben mondott, hogy 1948 nyarán, tehát még a paksi találkozó előtt Ön már beszélt Korondyval abban az irányban, hogy nekik bizonyos speciális fegyveres egységet kell szervezniök, amelynek célja lesz magyar politikai vezetők megsemmisítése, az úgynevezett „likvidálás". Hát ez is erőszakos fegyveres út. Tehát ez már előzőleg is szóba került. Ez nem új.

Rajk: 1947-ben a kelebiai találkozón volt erről szó . . .

Elnök: Elég, csak ezt akartam. Nem Pakson merült fel először, hanem már korábban.

Rajk: Van egy különbség, amit szeretnék aláhúzni. A kelebiai találkozónál ez még egy eshetőség volt, hogy adott esetben fegyveres erővel... Most pedig a Tito-terv kimondottan hangsúlyozta, hogy ezek fegyveres úton...

Elnök: Szóval, csak mint egyedül szóbajöhető eszköz.

Rajk: Csak mint egyedül szóbajöhető eszköz és méghozzá jugoszláv erők támogatásával.

Elnök: És a paksi találkozó után mi történt? Vázolja. Mit tett Ön a megbeszéltek érdekében?

Rajk: Beszéltem Pálffyval, megmondtam neki, hogy mik a tennivalók, utána Szőnyivel is beszéltem, beavattam őt a Rankoviccsal való tárgyalásba.

Elnök: Pálffynak mit mondott?

Rajk: Pálffynak azt mondottam, hogy a hadseregben levő összes erőket számba kell venni és olyan egységeket létrehozni, amelyek alkalmasak egy ilyen fegyveres állampuccs végrehajtására, figyelembevéve, hogy kiegé-

szülnek a Rankovics—Tito által bevetett jugoszláv és átdobott nyugatos egységekkel.

Elnök: Nem hozott Rankovicstól valami utasítást Pálffynak?

Rajk: Rankovics velem azt közölte, hogy az egész katonai vonalon a felelős Pálffy, aki közvetlenül is hozzájuk kapcsolódik, mert ők a katonai akciókat saját kezükbe akarják tartani.

Elnök: Nem mondotta Pálffynak, hogy Rankovics utasította, hogy készítsen tervet?

Rajk: Nem mondottam, tekintettel arra, hogy Pálffy ezt, mielőtt még vele beszéltem, saját vonalán a jugoszlávoktól már megkapta. Ő nekem már a tervéről kezdett beszélni és ő a tervének vázlatait be is akarta nekem mutatni. Én ezt nem vettem át, de élő szóval beszámolt különböző egységek létrehozásáról, intézmények, telefonközpontok, minisztériumok, stb. megszállására... Először csak szóban referált róla, de akkor csak a legfontosabbakat vázolta.

Elnök: Azután készítette el írásban?

Rajk: Azután elkészítette írásban s akkor át is akarta adni, de nem vettem át és csak szóbelileg a legfontosabb részletekről tájékoztatott.

Elnök: Mikor volt az, amikor Pálffy említést tett az írásban elkészített tervről?

Rajk: Ez 1949 elején volt, hogy melyik hónapban, nem tudom pontosan.

Elnök: Szóval már 1949 elején volt. Tehát lényegileg Pálffyval az Ön viszonyát az jellemezte ebben az időszakban, hogy nála szorgalmazta ennek a tervnek elkészítését és bizonyos megbeszéléseket folytatott ebben az irányban. Szőnyi Tiborral való kapcsolata miben állott?

Rajk: Szőnyi Tiborral olyan értelemben beszéltem, hogy neki állami vonalon és káderpolitikai vonalon kell végrehajtani az erőknek ezt a mozgósítását. Én be is avattam őt abba, hogy most már fegyveres puccs végrehajtásáról van szó.

Azonban ezek az intézkedések, amiket én megtettem, a végrehajtásnál már olyan nehézségekbe ütköztek, hogy nem sok jött ki belőlük. Először is azt, akire Tito legjobban számított, Mindszentyt a magyar kormány intézkedésére őrizetbe vették és ezzel az egész katolikus reakcióra épített reakciós erők mozgósítása csődöt mondott. Megkezdődött továbbá a központi kormányhatalom erős megszilárdulása a Népfrontnak a létrehozásával és ezzel kapcsolatban a hadseregnek és az államélet különböző területének megtisztítása, úgy hogy a Tito-féle erő-összpontosításra az egyik csapás a másik után következett be, azaz más szemszögből nézve a dolgot, éppen 1948 végétől kezdve a magyar központi kormányhatalom, a népi demokrácia óriási, gyors tempóban megerősödött. Ennek volt a következménye az, hogy Tito miniszterelnök és Rankovics belügyminiszter részéről rendkívüli idegesség mutatkozott Magyarország irányában. Október végén, tehát a találkozásunk után alig három héttel Brankov, Rankovics utasítására felkeresett engem.

Rankovics utasítására közölte velem, hogy Gyilasz-szal együtt nin-

csen megelégedve Magyarországon a fejlődéssel. Rá két hétre Mrázovics keresett fel ugyancsak Rankovics utasítására, hogy szemrehányást tegyen nekem, hogy a jobboldali reakciós erők tömörítésében nem haladunk kellően előre, holott Jugoszlávia a maga részéről már meglehetősen előrehaladott állapotban van a határmentén a csapatok összevonásával. Mrázovicsnak ekkor kijelentettem, hogy bármennyire is törekszik Tito miniszterelnök és Rankovics miniszter egy puccs végrehajtására, az erők tömörítésére, közölnöm kell, hogy ha józanul gondolkoznak, akármennyire is elvakult ellenségként álljunk szemben a magyar demokratikus kormánnyal, világosan látnunk kell, hogy egy ilyen puccsot most már végrehajtani nem lehet. Jellemző az, hogy Tito miniszterelnöknek, Gyilasz, Kardelj, Rankovics miniszterelnek az én üzenetemre nem az volt a válaszuk, hogy revizió alá vették addigi álláspontjukat, hanem ellenkezőleg, utasították Brankovot, hogy látszólag hagyja cserben Titot, pártoljon át a népi demokrácia oldalára, hogy mint a népi demokrácia híve, budapesti székhellyel, részint az én tevékenységemet ellenőrizhesse, Rankovics utasításai alapján engem kézbentartson, másrészt pedig köztem és Rankovics között aktuális kérdéseknél a kapcsolatot tarthassa.

Azaz röviden összefoglalva, minél inkább úgy értékeltem a helyzetet, hogy szinte lehetetlen már józanul egy ilyen puccs elkövetésére gondolni a körülmények alakulása miatt, annál elszántabb és határozottabb vonásokat vett Tito miniszterelnök és társai részéről a magyar politikai életbe való beavatkozás, a fegyveres puccs előkészítésére, Brankov, Rankovics utasítására áprilisban már azt közölte velem, semmi szükség sincs arra, hogy pesszimista legyek, egyrészt a csapatösszevonások a magyar határon rendben mennek, másrészt pedig a Nyugaton tartózkodó Horthy-fasiszta katonai egységekkel kisbarnaki Farkas Ferenc személyében a kapcsolatuk megvan. Ez a kisbarnaki Farkas Ferenc, ahogy ők mondották, a Nyugaton állomásozó horthysta, Szálasi-fasiszta katonai egységeknek a parancsnoka. Titoék tehát a maguk részéről minden intézkedést megtettek, hogy programjukat valóban végre is hajtsák.

Elnök: E mellett Önt állandóan sürgették?

Rajk: Igen, engem sürgettek.

Elnök: Ennek a sürgetésnek eredményeképpen történt talán az, hogy Ön Szőnyivel beszélt volna egy bizonyos 1949 nyarán tartandó értekezletről? Tud erről?

Rajk: Igen. Ők engem nagyon nyomtak. Nekem mindenesetre kellett valamit produkálnom és ámbár Mrazovicsnak már novemberben kijelentettem, hogy egy ilyen puccs végrehajtására gondolni is esztelen dolog, hogy valamit mutassak, jelentettem Brankovon keresztül, hogy Szőnyi révén tervbe vettem a nyár végére egy konferenciát, amelyen megtárgyaljuk a dolgot.

Elnök: De Szőnyivel valóban tárgyalt!

Rajk: Szőnyivel valóban tárgyaltam, Szőnyinek ezt megmondottam, annál is inkább, hogyha Brankov Rankovics utasítására leellenőrzi ezt a dolgot, meggyőződjék róla, hogy én ezt Szőnyinek valóban megmondottam.

Elnök: És amikor Ön a bizonyos vonatkozásban nemleges választ megadta Brankovnak, akkor ez Önnek végleges állásfoglalása volt, vagy pedig csak bizonyos ezidőszerinti jellegre mutatott?

Rajk: Nekem csak ezidőszerinti állásfoglalásom volt, mert objektíve lehetetlennek láttam a terv keresztülvitelét.

Elnök: A jövőt illetőleg sem számított változásra?

Rajk: Ez azt jelenti, hogyha a jövőben kínálkozott volna alkalom, minden bizonnyal éltem volna az alkalommal.

Tito intervenciós támogatásával kapcsolatban meg kell még jegyeznem azt, amit Brankov és Mrazovics is közölt velem Rankovics utasítására, Tito üzeneteképpen, éspedig azt, hogy ők nemcsak Magyarország intervenciós, fegyveres „támogatására" gondolnak, hanem igyekeznek ugyanakkor a Magyarországot körülvevő szomszédos népi demokráciák részéről is megfelelő kedvező körülményeket teremteni egy ilyen akció végrehajtására Magyarországon.

Ebbe a politikába tartozott bele az, aminek a megkezdéséről ugyancsak hírt adtak nekem és amiről egyébként, mint külföldi lapokat olvasó embert, ténybelileg is meggyőződhettem, hogy azokban az országokban, ahol a katolikus egyháznak nagyobb befolyása volt, tehát döntően Lengyelországban és Csehszlovákiában, a Mindszenty által kezdeményezett akcióhoz, politikai agitációhoz hasonló nagyméretű mozgolódás kezdődött el az illető országok kormányai ellen.

Tito üzenete, hogy Bulgária felé, amellyel szemben nemzetiségi sérelmeket lehet mesterségesen felhozni, a nemzetiségi kérdésen keresztül fogják ezt a reakciós kikristályosító politikát előmozdítani, komoly nemzetiségi incidensek felidézésével. Az egész blokk-politikára már Pakson megjegyezte nekem Rankovics, hogy olyan kis országgal, mint Albánia, ők egy-kettőre el fognak bánni, nemcsak gyarmatosítani fogják, hanem mint önálló országot megszüntetik és bekebelezik Jugoszláviába.

Igen döntő Titonak Görögországgal kapcsolatos segélynyujtási terve. Amikor én Pakson beszéltem Rankoviccsal, akkor ő már hangsúlyozta azt, hogy Görögország felé már nincs értelme takargatni az ő politikájukat, érdekük, hogy ott az Egyesült Államok velük, tehát Titoékkal való egyetértésben minél hamarabb megszilárdítsa a maga bázisát. Éppen ezért Jugoszlávia bizonyos maszkírozással ugyan, de egyre nyiltabban irányt fog venni a demokratikus szabad Görögország elszigetelésére a többi népi demokratikus országtól, hogy az elszigeteltsége miatt megfulladjon, a monarchista erők fölénybe kerekedjenek. Ezenkívül megmondta Rankovics azt is, hogy körülbelül a magyarországi eseményekkel párhuzamosan, ugyanolyan módszerekkel, mint amilyenekkel Magyarországon dolgoznak, tehát követségeik útján — amelyek már 1945 óta minden egyes népi demokratikus országban ellenséges kémszervezkedést és a reakciós erők toborzását hajtották végre — ezeken a követségeken keresztül igyekeznek ottlevő híveiket ugyancsak aktív politikai tevékenységre sarkalni, kihasználva körülbelül ugyanazokat a reak-

ciós erőkategóriákat, amiket Magyarországgal kapcsolatban is felsoroltak. Azaz: Titonak Magyarországgal kapcsolatos intervenciós politkája szervesen kiegészült Tito állandó politikájával a többi népi demokratikus országokkal szemben. Mint ahogy ő mondotta, a mellett, hogy egy puccs idejére az Egyesült Államok fognak a Szovjetunió ellen valamit tempírozni, hogy lekössék a Szovjetunió kezét, ők maguk is gondoskodni fognak az egyes népi demokratikus országokban is különböző apróbb-nagyobb zavargásokról, hogy teljes legyen a kavarodás. Persze a végcél ezekben a népi demokratikus országokban is a hatalom megdöntése és a kapitalizmus restaurálása volt.

Elnök: Brankov színleges átállásáról Ön értesült?

Rajk: Értesültem, mindjárt az átállása után.

Elnök: Ezt mindjárt elmondja Ön, majd tisztázzuk. Amikor Ön már tudatában volt annak, hogy Brankov átállása színleges, mi következett? Az Önnel folytatott beszélgetésben egy alkalommal Brankov valami speciális feladatra kérte, hogy igyekezzék vele szemben a bizalmatlanságot eloszlatni, mert bizonyos jelentős tényezők részéről bizalmatlanságot érez! Erről beszéljen röviden.

Rajk: Két speciális feladatra kért. Az egyik az volt, hogy ő úgy érezte, hogy Rákosi, a Magyar Dolgozók Pártja főtitkára, Farkas főtitkárhelyettes és Péter Gábor, az ÁVH vezetője részéről nem teljes a bizalom vele szemben. Ezt ő arra alapozta, hogy valami tervet dolgozott ki és úgy vette észre, hogy csak látszólag tették magukévá, de bizalmatlanul viselkednek vele szemben és kérte, hogy én, mint a Magyar Dolgozók Pártja titkárságának tagja, hassak oda, hogy a bizalom vele szemben megszilárduljon, illetve teljes legyen. En megmondottam neki, hogy nincs értelme, hogy erre vállalkozzam, mert valóban tudom, hogy ilyen bizalmatlanság vele szemben fennforog.

Elnök: A másik speciális feladat?

Rajk: A másik speciális feladat az volt, hogy 1949 februárjában vagy e körül ő kért engem arra, mint külügyminisztert, hogy külügyi futárpostát és diplomáciai autót időnként bocsássak az ő rendelkezésére, hogy veszély nélkül, tarthassa a kapcsolatot Rankoviccsal, illetőleg, hogy a különböző jugoszláv kémek speciális megbizatással, ellenőrzés nélkül jöjjenek Magyarországra.

Elnök: Teljesítette ezt?

Rajk: En az előbbi meggondolások miatt nem teljesítettem.

Elnök: Egy utolsó kérdésem van most még Önhöz. Önnek az apját hogy hívják?

Rajk: Néhai József.

Elnök: A vezetékneve micsoda?

Rajk: Rajk József.

Elnök: Tehát Rajk József, azt mondja Ön. Nagyapját hogy hívták?

Rajk: (ingerülten) Nagyapám, mint szász származású, még Reichnak írta a nevét.

Elnök: Azt mondja, hogy az Ön nagyapja Reich volt. Hogy lett ebből Rajk? Törvényes úton?

Rajk: Törvényes úton.

Elnök: Hogyan?

Rajk: Én nem tudnám az időpontot megjelölni, hogy mikor lett törvényes úton. A keresztlevélben még á-val van írva, tehát Reichből Rájk, de mindenesetre már az egyetemi okmányaim is így vannak kiállítva.

Elnök: Egyszerűen „a" betűt vett az ékezet elhagyásával. Szóval ezt Ön törvényesnek tartja?

Rajk: (hallgat).

Elnök: Szóval Önnek tudomása van arról, hogy Reichből lett Rajk.

Rajk: Ezzel kapcsolatban meg kívánom jegyezni, hogy jóllehet árjaszármazású vagyok, még hozzá valódi, mert szász az egyik ágon. A magyar árjatörvény . . .

Elnök: Arról egyáltalában nincsen szó, hogy árja, vagy szász származású-e. Hanem nézze meg, ez az Ön születésére vonatkozó anyakönyvi kivonat (a vádlottnak mutatja): született 1909-ben, március 8-án, az Ön apja Rájk József, a fia László, tehát Ön, ha nincs belügyminiszteri jóváhagyás, törvényellenesen használta ezt a nevet.

Rajk: (felmegy az emelvényre megtekinteni az iratot, visszaadja az elnöknek, majd ismét visszamegy a mikrofon elé).

Elnök: Befejeztem. Holnap reggel 9 órakor folytatjuk a tárgyalást.

A budapesti Népbíróság különtanácsa szombaton délelőtt folytatta a Rajk László és társai elleni bűnügy tárgyalását.

Elnök: A népbíró uraknak van Rajk László vádlotthoz kérdésük?

— Nincs — hangzik a népbírák válasza.

Elnök: Az ügyész úrnak?

— Nem kívánok kérdést feltenni! — mondotta Alapi Gyula dr., a budapesti államügyészség elnöke, népügyész.

Elnök: Védelem?

Dr. Kaszó Elek védő: Nincs kérdésem.

Elnök: Üljön le, Rajk László. Pálffy György vádlottat vezessék elő.

Pálffy György kihallgatása

Pálffy György kihallgatása előtt védője, dr. Kovács István kér szót:

— Mielőtt a vádlottat kihallgatni méltóztatnék, kérném, hogy vallomása megtételénél jegyzetei használatára engedélyt adni szíveskedjék.

Elnök: Kérem, semmi akadálya nincs, használhatja tetszése szerint jegyzeteit, ha kívánja. — Pálffy György megértette a vádat?

Pálffy: Megértettem.

Elnök: Elismeri bűnösségét?

Pálffy: Bűnösnek érzem magam.

Elnök: A vád tárgyává tett cselekményekben?

Pálffy: Igen.

Elnök: Ön a Horthy honvédségnek volt hivatásos tisztje?

Pálffy: Igen.

Elnök: Milyen rangban?

Pálffy: Mint főhadnagy léptem ki a Horthy-hadseregből.

Elnök: Milyen okból?

Pálffy: Személyes okból. Én a Horthy-hadseregben akartam katonai karriert csinálni, 1939-ben a Hadiakadémián tanultam azért, hogy vezérkari tiszt lehessek. Feleségem zsidó származású volt. Mint hivatásos tiszt nem tudtam elvenni. Dacára annak, hogy fasiszta beállítottságú voltam, ez a magántermészetű személyes ok arra kényszerített, hogy otthagyjam a hadsereget. Ezért váltam meg 1939-ben a Horthy-hadseregtől. Ez a körülmény bizonyosfokú németellenességet idézett elő nálam. Ennek dacára 1942—43 teléig még azt hittem, hogy a német fasizmus megnyeri a háborút, csak a doni összeomlás után ismertem fel, hogy a németek elvesztették a háborút. Akkor viszont azt hittem, hogy Anglia és Amerika fogják megszállni Magyarországot és Magyarországon burzsoá-demokratikus irányzat fog a fasizmus helyébe kerekedni. Ez megfelelt az én politikai álláspontomnak. Csak 1944-ben láttam, hogy nyilvánvaló már, hogy Magyarországot nem Anglia és Amerika fogja megszállni, hanem a Szovjetunió. Ebből arra következtettem, hogy Magyarországon a háború vége után a Kommunista Pártnak nagy befolyása lesz, hogy Magyarországon a szocializmus fog kialakulni. Ez nem felelt meg az én politikai álláspontomnak.

Elnök: Szülei mik voltak?

Pálffy: Én polgári családból származom. Apám bankigazgató volt, nagyapám kulák. Nevelésem is ez volt, a gimnáziumban is, otthon is és különösen a Ludovika Akadémián, ahol az ellenforradalmi hadsereg tisztikarát nevelték és képezték, ahol engem is neveltek. Megerősödött ez a nevelésem akkor, amikor egy évig Olaszországban, az olasz fasiszta hadseregben voltam, ahova mint vezérkari tisztjelölt kértem magam tanulmányi útra. Azért kértem ezt, hogy ide küldjenek, mert Mussolini és a fasiszta rendszer akkor a politikai ideálom volt. Ez is nyomot hagyott rajtam. Szóval mindez együttvéve eredményezte azt, hogy az a várható alakulás Magyarországon, ami 1944-ben már előrelátható volt, nem tetszett nekem.

Elnök: Milyen álláspontot foglalt el ezzel szemben gyakorlati téren?

Pálffy: Gyakorlati téren arra törekedtem, hogy megtaláljam a helyemet ebben a várható kialakuló rendszerben, de nem azért, hogy ezt a rendszert tényleg, őszintén szolgáljam, hanem, hogy magas állami pozicióba jussak, befolyáshoz jussak és ezt felhasználjam az én változatlan politikai elképzeléseim szolgálatában, vagyis, a nyugati imperialisták érdekében.

Elnök: Miért? Mire gondolt?

Pálffy: Arra gondoltam, hogy előbb-utóbb el fog jönni az idő, amikor Magyarországon is ilyen rendszer fog uralomrajutni és én, aki szolgálatot tettem ennek a rendszernek, akkor még magasabb pozicióba juthatok.

Elnök: Az aknamunkájával azt remélte, hogy akkor ennek eredményeképpen még magasabbra fog jutni. Beszélt ezen a vonalon Láncz Istvánnal?

Pálffy: 1944-ben, mikor ez a probléma élesen felvetődött előttem, mikor döntenem kellett, hogy viszonyuljak a várható alakuláshoz, régi barátommal, Láncz István századossal, aki a Horthy-hadsereg tisztje volt, nem egyszer beszéltem erről a kérdésről.

Elnök: És milyen megállapodásra jutottak?

Pálffy: Megegyeztem vele abban, hogy ő a Horthy-hadsereggel, amelyben akkor ténylegesen szolgált, menjen ki Nyugatra. Akkor már folyt a nyugatra áramlás. Vegye fel ott a kapcsolatot az angolokkal, amerikaiakkal a szerint, hogy kinek a fogságába, vagy hatáskörébe fog kerülni. Én itthon maradok és igyekszem itthon baloldali kapcsolatokhoz jutni, minél erősebbekhez, sőt igyekszem a Kommunista Párttal, amelyről hallottam már, hogy van, valahogy kapcsolatot létesíteni, hogy ezzel az előbb említett célok érdekében itt a fejlődést biztosítsam. Az volt az elképzelésünk, hogy akárhogy fordul a helyzet, egymást...

Elnök: Igazolják.

Pálffy: Egymást fedezzük. Lánczot én hazahívtam, megmondtam, hogy hazajöhet. Leigazoltam, dacára annak, hogy tudtam, hogy ő valóban felvette az angol hírszerző szolgálattal odakinn a kapcsolatot. Nemcsak, hogy nem vontam vagy vonattam felelősségre, hanem visszajuttattam a hadseregbe és felelős pozicióhoz juttattam. Helyettes tüzérségi szemlélővé neveztettem ki.

Elnök: Itthon azután hamarosan kapcsolatba került Rajk Lászlóval. Erről beszéljen.

Pálffy: Igen. Rajkkal az én kapcsolatom 1945-ben kezdődött. Akkor még nem volt szoros, de fokozatosan akkor épült ki. En akkor a katonapolitikának voltam a főnöke, ő nagybudapesti párttitkár. Elég gyakran találkoztunk. Kölcsönösen rokonszenveztünk egymással. Fokozatosan kiderült, hogy politikai beállítottságunk, nézeteink azonosak. Ez kiderült annak dacára, hogy Rajk akkor még nem egész nyiltan, még burkoltan, de azért éreztette velem politikai beállítottságának döntő részét, amelyben egyezett velem. Ez az volt, hogy ellenségei voltunk a munkásosztálynak, a szocializmusnak, a Szovjetuniónak és mind a ketten egy ilyen nyugati burzsoá-demokratikus rendszernek voltunk a hívei.

Elnök: Mikor és mennyiben alakult ki azután véglegesen a közös állásfoglalás?

Pálffy: 1946 tavaszán, amikor én tábornok lettem és a katonapolitikai osztály vezetése mellett új beosztást kaptam, a határőrség főparancsnoka lettem, észrevettem, hogy Rajknak az érdeklődése fokozódik irántam. Ettől kezdve már nyiltabban beszélt előttem. Destruáló kritikája a pártvezetőséggel szemben, a Szovjetunióval szemben, nyiltabbá vált. Még jobban fokozódott ez 1946 végén és 1947 elején. Ő akkor belügyminiszter volt. Sokkal sűrűbben érintkeztünk egymással. Akkor már nemcsak ilyen féligmeddig burkoltan fejtettük ki egymás előtt álláspontunkat, hanem nyiltan beszéltünk az akkor már kialakulóban lévő rendszer ellen és az ellen a fejlődési perspektíva ellen, ami akkor már látszott. Akkor már arról is beszéltünk, hogy tenni is kell valamit elképzeléseink érdekében.

Elnök: Mi volt az akkori perspektíva? A szocializmus felé fejlődés?

Pálffy: Az akkori perspektíva az volt, hogy az ország népi demokratikus úton halad a szocializmus felé. Már akkor arról beszéltünk, hogy aktív harcra, cselekedetekre van szükség.

Elnök: Hogy ezzel a fejlődéssel szemben...

Pálffy: Ezzel a fejlődéssel szemben aktívan fel kell lépnünk. Világos volt, hogy ennek az aktív fellépésnek a végcélja és egyben az eszköze volt az, hogy a hatalmat megragadjuk.

Elnök: Hogyan gondoltak hatalomhoz jutni?

Pálffy: Abban az időben úgy képzeltük, hogy elsősorban azt a két fegyveres erőt, ami hivatali állásunknál fogva befolyásunk alatt volt, a rendőrséget és a hadsereget igyekszünk egy olyan személyes eszközzé kiformálni, amelyre mi nyugodtan támaszkodhatunk a hatalomátvételre irányuló törekvéseinkben. Ezért ő a rendőrségnél, én a hadseregnél ettől kezdve ennek érdekében tervszerű és tudatos munkát végeztünk.

Elnök: Beszéljen erről a tudatos munkáról.

Pálffy: Az én ilyen romboló munkám a hadseregben többágú volt. Legfontosabb és legszélesebb ága a káderpolitika volt. Szabotáltam a munkáskádereknek a hadseregbe való behozatalát és azt a kevés munkást, aki

mégis benn volt, vagy bejutott, azt nem hogy nem támogattam, hanem elnyomtam, háttérbe szorítottam. Három évig voltam a katonapolitikai osztálynak a vezetője és ez alatt a három év alatt egyetlen egy munkásember még alsóbb vezetői pozicióba sem jutott. Ezzel szemben éppen az előbb említett cél érdekében tömegesen hoztam vissza a régi Horthy-hadseregnek részben nyugatos, egyébként fasiszta, soviniszta beállítottságú tisztjeit, őket előléptettem, támogattam, magas pozicióba juttattam. Így Lánczon kívül Németh Dezsőt, a határőrség vezérkari főnökévé tettem, Korondyt, aki csendőr volt, a határőrségnél fontos pozicióba tettem, azután később Rajk kérésére a belügyminisztériumnak engedtem át.

Elnök: Több nevet nem tudna mondani?

Pálffy: Földi szintén a régi Horthy-hadsereg tisztje volt. Tervszerű munkámnak, romboló munkámnak másik ága a hadseregben a politikai nevelés, politikai irányítás volt, amit én tudatosan soviniszta szellemben irányítottam. Azt hangoztattam, hogy egyáltalán nincs szükség a fejlődés érdekében proletárdiktatúrára, hanem mi békésen belenőhetünk a szocializmusba. Nem arra van szükség, hogy a Párt vezesse az országot, hanem arra, hogy, mint Jugoszláviában, egy Népfront-szerű tömegszervezet, amelyben osztályhelyzetre való tekintet nélkül a népesség minden rétege, a városi, falusi burzsoázia is helyet foglal és ez adja meg a vezető szerepet. Ilyen trockista módon — persze óvatosan és burkoltan — szovjetellenes propagandát vittem a politikai vezetésbe. Lebecsültem a Szovjetunió szerepét és ezzel szemben kidomborítottam Titonak és Jugoszláviának a szerepét, mert ez a rendszer nekem militarista voltomnál fogva is politikailag megfelelt és tetszett abban az időben. További ilyen romboló tevékenységem volt a katonapolitikai osztályon, ahol, mint a pártszervezet elnöke, tudatosan ilyen diktatórikus rendszert vezettem be. A pártvezetőséget a hivatali vezetőkből, osztály- és alosztályvezetőkből állítottam össze, akik persze az én közvetlen alárendeltjeim lévén, nekem, mint a pártszervezet elnökének a parancsait hajtották egyszerűen végre. Ezzel elsorvadt a belső pártdemokrácia, lehetetlenné vált a kritika, amivel azt akartam elérni, hogy a katonapolitika ütőereje az imperialista ügynökök elleni harcban gyengüljön és ne fedhessék fel ilyen belső kritika útján ezt az én — például a káderpolitikánál kifejtett — ellenséges tevékenységemet. Általában a hadseregben a pártszervezeteket a mi terveink szempontjából akadályoknak láttam. Arra törekedtem, hogy ezt az akadályt az útból félretegyük. Erre sor is került 1947-ben, mikor Rajk visszatért Jugoszláviából. Elmondotta nekem, hogy a rendőrségen a pártszervezeteket feloszlatja és azt mondotta, ezt csináljam meg én is a honvédségben. Ugyanezt ajánlotta az én jugoszláv kapcsolatom, Lozits ezredes, jugoszláv katonai attasé. Mindezek alapján 1947 végén már elkezdtem bizalmi embereimen keresztül propagálni azt, hogy a pártszervezeteket át kell alakítani, helyükbe tömegszervezetet kell létesíteni és valóban 1948 elején formálisan is sikerült megszüntetni a hadseregben a pártszervezeteket és helyébe olyan tömegszervezetet hoztam létre, amelyikben benne volt az egész tisztikar és amelyik eszköz volt arra, hogy soviniszta szellem-

ben végezhessem a tisztikar nevelését és azon keresztül a hadsereg nevelését. További ilyen romboló munkát végeztem, mint a határőrség főparancsnoka. Ott az volt a célom, hogy a szomszédos népi demokratikus országokkal kialakuló egységet akadályozzam. Erre nagyon jó eszköz volt a határőrség. Így csehszlovák és román viszonylatban a határőrségnél elhelyezett horthysta tiszteken keresztül igen könnyen tudtam határincidenseket teremteni. Lezárattam önkényesen a határt a kettős birtokosok előtt. Ezzel elértem azt, hogy a túloldali parasztok magyarellenesekké váltak, mert az ő gazdasági érdekeiket sértette ez az intézkedés, az itteni parasztok, akik nem mehettek át aratni vagy vetni, azok népi demokrácia-ellenesekké váltak. Románia—Magyarország és Csehszlovákia—Magyarország között pedig ezek az intézkedések feszült viszonyt idéztek elő. A jugoszláv és osztrák határon viszont nem erősítettem a határőrséget, hanem gyöngítettem — azért, hogy ott a nekem szimpatikus rendszernek a képviselői nyugodtabban és szabadabban járkálhassanak át a határon. Így tudtam arról, hogy a jugoszláv határon levő magyar határőrségnél nagyon sok kéme van a jugoszláv titkos szolgálatnak a tisztikarban és a tiszthelyettesi karban, ezenkívül Tito-szimpatizánsok. Ezeket nemcsak, hogy nem távolítottam el, hanem Rajkkal megbeszéltük — mert ugyanez volt a helyzet az ő alá tartozó határrendőrségnél a jugoszláv határon —, hogy nem engedünk azoknak az alulról jövő kezdeményezéseknek, amelyek a Tájékoztató Iroda határozata után sürgették a határőrség és a határrendőrség megtisztítását. Megbeszéltük, hogy nem fogunk senkit elbocsátani és valóban nem mozdítottunk el onnan egy embert sem.

Ilyen konkrét romboló tevékenységet ugyancsak a déli határon egy későbbi jugoszláv kapcsolatom, Lozits utóda, Zsokalj katonai attasé kérésére végeztem. A Tájékoztató Iroda ismert határozata után ő azt kérte tőlem, tegyem lehetővé, hogy Tito simán és akadálytalanul propagandaanyagot juttasson Magyarországra. En átnéztem a déli határt és megjelöltem neki öt pontot. Hármat a Dunántúlon, kettőt a Duna-Tisza közén. Itt ismertem a viszonyokat, tudtam, hogy gyenge a határőrség, ismertem a terepet, azonkívül még burkoltan gyengítettem tovább is az ottani őrsök létszámát. Megjelöltem e pontokat Zsokaljnak s ezeken a helyeken akkoriban tényleg hoztak is át ilyen szovjetellenes és a határozatot támadó újságokat és röplapokat. Ezt a romboló munkát végeztem a hadseregben. Célom egyrészt az volt, hogy ne lehessen a magyar hadsereget felhasználni háború esetén, az imperialisták támadása esetén a Szovjetunió és a népi demokráciák mellett, másrészt, hogy engedelmes eszköz legyen a hadsereg a mi kezünkben a hatalom átvételére irányuló tevékenységünkben.

Elnök: Ebben, hogy a hadsereg engedelmes eszköz legyen az Önök kezében a hatalom átvétele céljából, mikor állapodtak meg Rajkkal?

Pálffy: 1947 közepe az az időpont, amikor ez konkréten, világossá vált előttünk. Ennek előzménye az, hogy 1947 tavaszán, kora nyarán, Rajk egyszer felkeresett budai lakásomon. Ekkor beszéltünk arról, hogy a hatal-

mat mindenáron meg kell szerezni. Ekkor úgy fogalmaztuk meg: még fegyveres erőszak árán is. Rajk mondotta, hogy mi számíthatunk Jugoszlávia támogatására, számíthatunk Titonak, Rankovicsnak és általában a jugoszláv vezetőknek a támogatására, akikkel neki már régtől fogva vannak bizonyos jó kapcsolatai. Közölte velem azt, hogy ő rövidesen e miatt oda szándékozik utazni. Pihenés ürügyével Jugoszláviába fog menni, mert fontos, hogy személyes, szoros kapcsolatot teremtsen Rankoviccsal. Utazása be is következett.

Elnök: Várjunk egy kicsit. A hatalom átvételéről Rajkkal Önök korábban is beszéltek, nemcsak 1947-ben.

Pálffy: Mi már 1946 végétől beszéltünk arról, hogy a hatalmat át kell venni, kormányra kell jutni.

Elnök: Tehát arról volt szó csak később, hogy esetleg a hadsereget is felhasználják a hatalom átvételének erőszakos úton való megvalósítása érdekében?

Pálffy: Igen. Ez egy folyamat volt, amely 1946 végén kezdődött el. Komoly lökést kapott és a jellege kikristályosodott 1947 őszén, amikor a jugoszlávok bekapcsolódtak. Akkor vált teljesen világossá az irány: hatalomra törni, mégpedig fegyveres puccs útján, a hadsereg és a rendőrség felhasználásával és a jugoszlávok megfelelő segítségével.

Elnök: Most folytassa azt, amit az előbb elkezdett, szóval Rajk említette, hogy Jugoszláviába utazik.

Pálffy: Igen. El is utazott, néhány hétig tartózkodott ott. Visszatérése után a belügyminisztériumban felkerestem, ahol nekem részletesen beszámolt jugoszláviai útjáról. Elmondotta, hogy tárgyalt Rankoviccsal, más vezetőkkel is. Rankoviccsal való beszélgetését közölte velem és közölte azt is, hogy tájékoztatta Rankovicsot a mi elképzeléseinkről. Rankovics nemcsak, hogy helyeselte ezt, hanem a leghatározottabban ebben az irányban befolyásolta Rajkot, utasítást adott neki arra, hogy irányt kell vennünk a hatalom átvételére és ajánlotta a fegyveres puccsot, mint ennek egyetlen eszközét.

Ehhez Titonak és a jugoszláv kormánynak segítségét és támogatását is megígérte és kilátásba helyezte azt, hogy nemcsak Jugoszlávia lesz e mögött a vállalkozás mögött, hanem ott lesznek az Amerikai Egyesült Államok is, amelyekkel neki, már mint Titonak és Rankovicsnak jó kapcsolatai vannak még a második világháborúból. Egyébként azt is mondotta Rajk, hogy Rankovics tájékoztatása szerint a helyzet Jugoszlávia és a Szovjetunió között éles és egyre inkább élesedni fog. Rajk Jugoszláviának adott ebben a kérdésben igazat. Ugyanerre az időre esik — nagyjából 1947 közepére — az én jugoszláv kapcsolatom. Lozits ezredessel szintén néhány ilyen, politikai jellegű beszélgetést folytattam. Lozits a beszélgetés során azt fejtette ki, hogy Jugoszlávia saját maga szabadította fel magát s egyre inkább át fog menni az Egyesült Államok befolyása alá. Magyarországnak is követnie kell ezt az utat, Magyarország ebben a tekintetben le van

maradva, ezt az elmaradást azonban egy politikai fordulattal be lehet hozni. Ennek kapcsán utalt arra, hogy Rajknak szerepe van ebben a politikai fordulatban. Rajk az a politikus, aki a jugoszláv vezetők szerint alkalmas egy ilyen politikai fordulat végrehajtására. Már akkor ő adott nekem tanácsot, hogy a hadseregben ennek érdekében végezzek munkát, mert a hadsereg komoly eszköz egy ilyen politikai fordulat végrehajtásában.

Elnök: Mit tud Rajknak Rankoviccsal való további kapcsolatairól?

Pálffy: Tudok egy találkozásról, amely 1947 végén az ismeretes Tito-látogatáskor történt. Én nem voltam itthon Tito látogatásakor; Rómában voltam ugyanakkor. Visszajövetelem után Rajk elmondotta, hogy sikerült neki — ha jól emlékszem — hazafelé menet, mikor elkísérte a határig a küldöttséget, Rankoviccsal bizalmasan beszélni. Tájékoztatta őt helyzetünkről. Rankovics ekkor újabb utasításokat adott neki. Ennek körülbelül az volt a lényege: annak előfeltétele, hogy Tito és Rankovics a mi terveinket támogassa, az, hogy Rajk létesítsen az államapparátusban, a hadseregben, a rendőrségben is egy erős pártellenes, szovjetellenes, soviniszta, saját embereiből álló csoportot, hogy legyen egy olyan bázis, amelyre támaszkodni tud s amely rendelkezésére álljon a hatalom átvételére.

Tudok Rajknak egy másik találkozójáról is Rankoviccsal. Ez 1948 októberében történt. Illegális, titkos találkozó volt s Magyarországon zajlott le. Rajk elmondotta nekem, hogy találkozott valahol a Dunántúlon Rankoviccsal, akit tájékoztatott arról, hogyan áll a mi tervünk végrehajtása. Rankovics nem volt megelégedve az ütemmel. Sürgetett és ugyanakkor konkrét utasításokat is adott. A puccs, a fegyveres fellépés időpontjául 1949 tavaszát jelölte meg Rankovics, mint legkésőbbi időpontot. A puccs végrehajtására is adott Rajknak irányelveket. Megmondom, hogy ez nem volt előttem újság, mert előzőleg Zsokalj ezredes, katonai attasétól ugyanazokat az irányelveket kaptam meg. Ezek az irányelvek, amelyeket Rajk szerint Rankovics megállapított, a következők voltak: Legkésőbb 1949 tavaszán végre kell hajtani a hadsereg és rendőrség megbízható egységeivel a párt vezetőségének eltávolítását, a kormány eltávolítását, új pártvezetőség és új kormány létesítését. A pártvezetést és az új kormányt, általában az ország vezetését Rajknak kell átvennie. A fegyveres puccs döntő része — ahogy Rankovics kifejtette, Rajk szavait idézem — sikerének előfeltétele a párt vezetőinek, Rákosinak, Farkasnak, Gerőnek letartóztatása, ellenállás esetén még fizikai megsemmisítése is... Éppen, mert ez a puccs döntő része, ezt kell a legaprólékosabban, a legpontosabban előkészíteni. Ehhez különben segítséget is ígért Rankovics. Egyébként irányelve az volt, hogy a puccsot végre kell hajtani, meglepetésszerűen, a budapesti kulcspontok megszállásával, az előbb említett letartóztatásokkal, utána kiáltványt kell közzétenni, amely egyelőre még mintegy fedezésül, színlelésül hangoztassa a Szovjetunióval való baráti viszonyt, de már emelje ki a Jugoszláviával való szoros szövetséget és szerepeljen ebben a kiáltványban az, hogy Magyarország közvetíteni ajánlkozik a Szovjetunió és Jugoszlávia közti, úgynevezett nézeteltérésekben. A kiáltványtól függetlenül azonban azonnal meg kell kezdeni az országnak a szembefordítását a

Szovjetunióval és Jugoszláviával szoros szövetségben átvitelét az Amerikai Egyesült Államok táborába. Rankovics még azt is mondotta, hogy Tito kijelölése szerint a puccs előkészítése az államapparátusban Rajk feladata; a hadsereg és rendőrség, tehát a fegyveres erők felhasználása az én feladatom. Azt is mondotta Rankovics, hogy Tito kijelölése szerint az új kormánynak miniszterelnöke Rajk lesz, a honvédelmi minisztere pedig én.

Elnök: Beszéljen közvetlen kapcsolatairól a jugoszláv hivatalos tényezőkkel.

Pálffy: Nekem összesen négy jugoszláv személlyel volt kapcsolatom. E kapcsolatom 1945 nyarán kezdődött. Én akkor a Katonapolitikai Osztály főnöke voltam és Brankov Lázár, aki engem bevont a jugoszláv hírszerzők szolgálatába, az Ellenőrző Bizottság mellett működő jugoszláv katonai misszió egyik vezetője volt. Ilyen minőségben ismerkedtünk meg és jöttünk össze néhányszor. Ilyenkor politikai kérdésekről beszélgettünk és hamar kiderült, hogy mindketten szovjetellenesek vagyunk és azonos a beállítottságunk. Én nem titkoltam előtte, hogy Tito és az ő rendszere nekem nagyon tetszik. Ezt használta ki Brankov arra, hogy fokozottan bevonjon a jugoszláv hírszerző szolgálatba, tőlem adatokat kérjen. Én 1945 második felétől 1947 közepéig rendszeresen szolgáltattam Brankovnak adatokat, katonai, politikai és gazdasági titkos természetű adatokat. Vele kapcsolatom 1947 közepén szakadt meg azáltal, hogy más valaki vette át szerepét; Lozits ezredes, jugoszláv katonai attasé. Megérkezett Budapestre, ő volt az első jugoszláv katonai attasé. Felkeresett, hivatkozott arra, hogy tudja Brankovval való kapcsolatainat, Belgrádban nagyra értékelik személyemet és teljesítményemet az ő számukra és a jövőben még nagyobb szerepet szánnak nekem. Hangsúlyozta, hogy ő nemcsak katonai attasé, nem egyszerű katonai attasé, hanem elsősorban Tito bizalmi embere, akinek fontos feladata van itt Magyarországon. Kereken megmondotta, hogy ezentúl őt tájékoztassam, mert Brankovtól ő vette át ezt a szerepet. Én elsősorban katonai természetű adatokat, hadseregszervezésről, hadiiparról, a hadsereg politikai összetételéről szóló adatokat adtam neki, bizalmas jelentéseket a tisztikar politikai neveléséről, mindazt, amit kért. Vele a kapcsolatom 1948 legelejéig tartott. Neki akkor egy incidens miatt hirtelen el kellett utaznia. Annyira hirtelen, hogy meg se tudta mondani, ki lesz az utóda. Azt azonban megmondta, hogy bárki lesz az utóda, az új jugoszláv katonai attasé, szintén Tito bizalmia és a jugoszláv titkos szolgálat embere. Hivatkozzam őrá, Lozitsra. Valóban úgy is volt. Körülbelül két hónap elteltével érkezett meg az új katonai attasé, Zsokalj ezredes, aki mindjárt bemutatkozó látogatásakor megmondotta: ismeri szerepemet és átveszi Lozits szerepét. Én ezután Zsokaljt tájékoztattam, neki adtam adatokat, számára végeztem kémszolgálatot, elsősorban a hadsereg szervezéséről, fegyverzetéről, felszereléséről, fejlesztési terveiről és az akkor már meglévő hadiipari fejlesztési tervről. Zsokaljjal kapcsolatom szintén egész végig, távozásáig megvolt, 1948 legvégéig.

Ezen a három emberen kívül még egy jugoszláv személlyel álltam közben egy alkalommal kapcsolatban. 1947 októberében Lozits közölte velem,

hogy Tito kormányküldöttséggel Budapestre jön, de azt hiszi, hogy nem lenne helyes, ha én itt próbálnék valamilyen nála magasabb emberrel kapcsolatba kerülni és vele tárgyalni. Ez itt a zsúfolt program és a nagy nyilvánosság miatt kevéssé lenne keresztülvihető. Ellenben mást ajánl. Ugyanakkor van Rómában a nemzetközi partizánkongresszus. Intézzem el, hogy én oda leutazzam Magyarország képviseletében. Ott a jugoszláv delegációt Nedelkovics ezredes, a szerb federatív köztársaság egy minisztere fogja vezetni, Tito bizalmi embere, vele vegyem fel a kapcsolatot, ő majd engem tájékoztat nagyobb perspektívában, mint ő, Lozits. Én valóben e szerint is jártam el. Rajk segítségével sikerült elérni azt, hogy a partizánszövetség engem küldjön le Rómába. Akkor fel is vettem a kapcsolatot Nedelkovics ezredessel, aki már mindent tudott rólam. Nedelkoviccsal igen alapos megbeszélésünk volt. Nedelkovics bevezetőben nyomatékosan kihangsúlyozta, hogy neki Titótól személyesen van megbízása s azért jött Rómába, hogy velem felvegye a kapcsolatot s engem tájékoztasson most már nagy összefüggéseiben Titonak terveiről és az én feladatomról. Ennek az volt a lényege, hogy a Tito és Rankovics által személyesen kidolgozott terv szerint, amely, mint Nedelkovics mondotta, tekintetbe veszi az Amerikai Egyesült Államok érdekeit, sőt össze van egyeztetve azoknak képviselőivel, sorra le kell választani a Szovjetunió mellől a népi demokratikus országokat. Magyarországnak is ezt az utat kell követnie. A népi demokratikus országokat és közöttük Magyarországot is át kell vinni fokozatosan az Amerikai Egyesült Államok által vezetett táborba, szembe kell állítani a Szovjetunióval. Ennek a politikai fordulatnak a végrehajtása Rajk feladata. Az én feladatom Rajk támogatása, mégpedig azáltal, hogy a hadsereget biztosítom.

Elnök: Ön erre vállalkozott Nedelkovics előtt?

Pálffy: Vállalkoztam. Belpolitikai tekintetben a Népfrontra kell áttérni; ne a Párt legyen a vezető erő, hanem a Népfront, amely egyesíti a burzsoázia maradványait, a kapitalista osztályt is magában foglalja. Nedelkovics mindezt még egy részlettel kiegészítette. Ennek az előbb említett nagy tervnek keretén belül, amelynek lényege leszakítani a Szovjetunió mellől ezeket az országokat és átvinni az amerikai oldalra, Tito az amerikaiakkal együtt kidolgozott egy részlettervet is, egy regionális tervet, a Balkán-szövetség tervét. Ez a Balkán-szövetség a terv szerint Jugoszláviából, mint vezető hatalomból, Magyarországból, Bulgáriából, Albániából, esetleg később — mondotta Nedelkovics — Romániából állt volna.

Ez a szövetség szovjetellenes tömb lett volna és része lett volna az ilyen tömbök hálózatának, amiket Amerika hoz létre és amelyek mind a Szovjetunió bekerítését szolgálták volna. Ennek a Balkán-szövetségnek a létrehozója és vezetője Tito — mondotta Nedelkovics. Én erről a Nedelkoviccsal folytatott beszélgetésről hazajövetelem után beszámoltam Rajknak. Rajk nem fogadta meglepetéssel, sőt meg is mondotta, hogy ismeri ezeket a terveket a saját vonalán. Egyébként mindketten egyetértettünk ezekkel az elképzelésekkel.

Ez a négy személy volt a jugoszláv kapcsolatom. Azonban meg akarom mondani, hogy bár én tényleg elkövettem a hírszerzést, a kémkedést, a lényege ennek a kapcsolatnak nem ez volt. A jugoszlávok a súlyt nem a hírszerzésre helyezték, hanem arra, hogy az említett személyeken keresztül, akik mind Tito és Rankovicsnak a személyes megbizottai voltak, irányítsák a mi aknamunkánkat.

Elnök: De ettől eltekintve, Ön kémszolgálatot teljesitett Brankov, Lozits, Nedelkovics és Zsokalj részére. Milyen természetű adatokat szolgáltatott? Ezt részletezze egy kicsit.

Pálffy: Brankovnak a honvédség akkori szervezeti felépítését adtam át. Különösen részletesen a határőrséget, mert az érdekelte őt a legjobban, ott tehát pontosan az egyes egységeket, a parancsnokok nevét, jellemzését, az egységek állomásait, felszerelését, fegyverzetét, létszámviszonyait. Ezenkívül a Szovjet Hadseregnek az országban állomásozó egységeiről, az általam ismert adatokat. Néhány adatot tudtam arról, hogy hol, melyik városban voltak ilyen vagy olyan fegyvernembeli szovjet erők. Ezeket is átadtam. Ugyancsak azokat a gazdasági és politikai természetű híreket és adatokat, vagy terveket, amelyeket a pártközpontban tudtam meg. 1947 közepétől, egészen 1947 végéig több alkalommal, általában kéthavonta jöttem össze Brankovval és ilyenkor mindig szóban, vagy írásban átadtam az adatokat.

Lozitsnak elsősorban katonai adatokat adtam, a hadsereg részletes szervezetét, felszerelését, a tisztikar összetételére vonatkozó ilyen kimutatásokat, bizalmas jelentéseket a hadseregbeni politikai helyzetről, hangulatjelentéseket, a politikai nevelésről szóló jelentéseket és Lozits kérésére adatokat a hadiiparról. Mégpedig Lozits kérte, hogy adjam meg, mi volt a magyar hadiipar teljesítőképessége a háború előtt, a háború alatt, amikor csúcsponton volt és mi akkor pillanatnyilag.

Zsokaljnak ugyanilyen természetű adatokat adtam, mert közben változás állott be a hadsereg szervezésében. Őt még ezenkívül tájékoztattam konkréten tisztképzésünknek évekre előreirányuló tervéről, valamint hadiiparunk fejlesztésének a tervéről.

Ezek voltak azok az adatok, amiket én átadtam. Ezeket én, mint a Katonapolitikai Osztály vezetője, később mint a honvédség felügyelője, hivatalból tudtam meg.

Elnök: Igen. Megítélése szerint a legbizalmasabb jellegű adatokból kerültek ki azok, amiket Ön kiszolgáltatott?

Pálffy: Volt közöttük. Ha nem is mind, de volt köztük nem egy.

Elnök: Nedelkovicstól Rómában ugyanolyan utasításokat kapott lényegében, mint amelyeket utólag hallott Rajktól, hogy ő azokat Rankovicstól kapta? Ez egybevág lényegében?

Pálffy: Egybevág. Miután nekem külön volt kapcsolatom Titoval és Rankoviccsal, Lozitson, Zsokaljon és egyszer alkalomszerűen Nedelkovicson keresztül.

Elnök: Viszont ugyanígy egybevág ennek megfelelően az is, hogy amilyen utasításokat azután később Rajk a paksi találkozón Rankovicstól kapott, ugyanolyanokat kapott lényegében Ön Zsokaljtól?

Pálffy: Ugyanazokat.

Elnök: Ugyanabból az okból kifolyóan, amelyeket Ön említett?

Pálffy: Igen.

Elnök: Visszatérve erre a paksi találkozóra, Ön milyen utasítást kapott és mit foganatosított Rankovicsnak a határon való átjuthatása érdekében? Emlékszik erre?

Pálffy: Emlékszem. En akkor nem tudtam még, hogy Rankovicsról van szó.

Elnök: Igen.

Pálffy: Rajk nekem annyit mondott — ez körülbelül október elején lehetett — hogy segítsem elő egy fontos jugoszláv személyiségnek a nyugodt, zavartalan, illegális átlépését a határon és még ugyanaznap vissza. En tisztázni akartam egy pár részletet, mert kicsit még nem láttam világosan, és akkor derült ki, hogy egy magyar rendszámú gépkocsiról van szó, amelyben ez az illető személy lesz, ennek kell a Dunántúlon, lehetőleg közel a Dunához, tehát a Dunántúlon minél keletebbre, egy napon átlépnie a határt és még ugyanaznap visszatérnie a nélkül, hogy akadályoztatásnak, igazoltatásnak, vagy feltartóztatásnak lenne kitéve. Ez volt a feladat. En ezt vállaltam, mert mint a határőrség előljárója, ismertem a viszonyokat, tudtam, hogy ezt meg fogom tudni szervezni, meg fogom tudni csinálni.

Vállaltam, és három-négy nap mulva közöltem is Rajkkal a helyet, amelyet én kiszemeltem. En ismerem a jugoszláv határt, Mohácstól délre fekszik Udvar község, 10 és 20 km között. Udvar községtől északra, kb. 2 kilométerre egy jó darabon az Eszék—Mohácsi műút már magyar területen, közvetlenül a határ mentén húzódik, úgyhogy az országút, a műút széle, a magyar-jugoszláv határ. Túl a jugoszláv határon szántók vannak, dülőutakkal, teljesen nyilt terület. Ha ott egy gépkocsi a határ területén leáll és egy kis ideig figyeli a magyar területet, akkor pontosan megtudja állapítani, van-e ott mozgás, van-e határőrség, portyázó járőr. Ha nincs, teljesen símán átgördül azon a párszáz méteren, amely már műút és egy pár perc mulva már messze jár innen a határsávtól, ahol egyáltalán valami történhetik, Mohács alatt jár. Ezt a szakaszt választottam ki. Tudtam, hogy ott nagyon kicsi az őrség létszáma. Abban az időben olyan volt a létszám, hogy naponta két járőrt tudtak csak küldeni, úgyhogy roppant könnyű biztosra menni, hogy járőrök karjába ne fusson bele az autó.

Amikor Rajk nekem elmondotta a Rankoviccsal való találkozót és a vele folytatott megbeszélését, akkor tudtam meg, hogy Rankovics volt ez a fontos személy és ekkor tudtam meg, hogy valóban át is jött.

Elnök: Államrendellenes törekvéseinek során még milyen intézkedéseket foganatosított a jugoszláv határon, a határ megnyitása érdekében? Emlékszik még valamire?

Pálffy: Emlékszem arra, az előbb ezt már vallottam, hogy Zsokalj kért meg egyszer arra, hogy propagandaanyagot át lehessen hozni.

Elnök: Igen. Részletesen tessék elmondani, hol volt ez és hogyan.

Pálffy: A Tájékoztató Iroda határozata után volt. Zsokalj ekkor közölte velem, hogy Titoék tervszerűen propagandát fognak indítani a környező népi demokratikus országok felé a Szovjetunió ellen, a Tájékoztató Iroda határozatai ellen. Tudta Titoéktól, hogy Magyarországon is akarnak ilyen propaganda-kampányt folytatni és ehhez illegális propagandát, sajtót, röplapokat, füzeteket kell átcsempészni az országba.

Elnök: Hogyan hajtotta ezt végre? Erről beszéljen.

Pálffy: Ugy, hogy öt pontot választottam a déli jugoszláv határon, hármat a Dunántúlon, kettőt a Duna-Tisza közén, ahol egyrészt a határ olyan volt, hogy könnyen át lehetett csempészni, másrészt az őrsök létszámviszonyai olyanok voltak, hogy nem tudták lezárni a határt. Ezt elősegítettem még azzal, hogy az őrsök létszámát én más őrsök megerősítésére szolgáló vezénylésekkel ott még jobban meggyengítettem.

Elnök: Most arról beszéljen összefoglalva, milyen utasításokat kapott Ön, vagy Rajk a jugoszláv kormányférfiaktól a magyar kormány egyes tagjai ellen megszervezendő terrorcselekmények vonatkozásában.

Pálffy: Legelőször 1947 végén volt a római út, amikor Nedelkovicsal beszéltem — ő már arról beszélt, hogy a fordulat során, amelyet Magyarországon végre kell hajtani, a pártvezetőket el kell távolítani, félre kell tenni, de ő még nem konkretizálta név szerint, hogy kikről van szó és mondjuk, nem magyarázta meg jobban, mit jelent a félretétel szó, de ezt a kifejezést használta. Zsokalj útján kaptam meg Rankovicstól az utasítást és Rajk is ugyanolyan utasítást kapott Rankovicstól. Mondotta nekem, hogy a fegyveres puccs végrehajtásának kezdetén a Párt és a kormány három vezető tagját, Rákosit, Farkast és Gerőt le kell tartóztatni és ellenállás esetén meg kell semmisíteni. Szóval világos volt előttem, hogy ez a formula: ellenállás esetén megsemmisíteni, lényegében mit jelent. Tudtam, hogy az illető személyek megölését jelenti.

Elnök: Igen.

Pálffy: Ez az utasítás érkezett hozzám két vonalon is, Titotól és Rankovicstól.

Elnök: Mit tett ennek az utasításnak a végrehajtása érdekében?

Pálffy: Abban a tervben, amelyet én a puccs végrehajtására előkészítettem, ez az utasításoknak megfelelően döntő pontként szerepelt. A következő volt a tervnek ez a része. Korondy ezredesnek, aki már régebben be volt avatva a mi illegális tevékenységünkbe, — ezt Rajktól tudom — az lett volna a feladata, hogy 3 csoportot hozzon létre, 3 kis, egységenként egy tucat ember körüli csoportot, amelyek Rákosinak, Farkasnak és Gerőnek egyidőben való letartóztatását a késő esti órákban foganatosítják és szükség esetén, ellenállás esetén a meggyilkolásukat.

A terv az volt — ezt Rajk mondotta —, hogy miután ez a tervnek a legfontosabb része, olyan napon kell csinálni a puccsot, amikor a három

politikus biztosan Budapesten van, tehát vagy a Politikai Bizottság ülésezésének, vagy a minisztertanácsnak a napján. Időpontul este 23 órát, vagy azon túl levő időpontot jelölt meg, amikor biztos, hogy előbb-utóbb a lakásukra megérkeznek. A lakásuk lefigyelése után kellett volna az egyenként egy tucat emberből álló csoportnak rajtaütni és lefegyverezni a környezetet s letartóztatni az illetőket. Korondyval én erről a kérdésről beszéltem is konkréten, ez volt 1949 áprilisában, pár nappal május 1 előtt. Korondy márt tudta a feladatát Rajktól, de én vele részletesebben átbeszéltem. Ő, amikor elmondtam az előbbi feladatot, azt mondta, hogy vannak volt csendőr alárendeltjei, akik jelenleg vagy a rendőrségen, vagy a honvédségen szolgálnak. Ezekből ő össze tudja állítani ezeket a csoportokat. Akkor megmondtam neki azt, amit Zsokalj és Rajk Rankovicstól hallott, hogy ehhez a részhez is kapunk segítséget Rankovicstól, aki nemcsak hangsúlyozta a terrorcselekmény fontosságát, hanem ehhez ígért konkrét segítséget is. Azt mondotta, hogy jugoszláv, de magyar nemzetiségű emberek csoportját, akik magyar honvéd, vagy rendőregyenruhában lesznek, azzal fogja a puccs előtt átdobni a határon, hogy ehhez az akcióhoz mint szakemberek, lényegében, mint bérgyilkosok, rendelkezésre álljanak. Én Korondynak, ha nem is ennyire részletesen, de azt mondottam, hogy jugoszláv támogatásra számíthatnak és fog kapni egy speciális csoportot az akció végrehajtásához.

Elnök: Előbb említette már a szándékolt fegyveres felkelés Ön által előkészített tervét. Most mondja el e terv elkészítésének részleteit. Kitől kapott utasítást a terv elkészítésére? Mikor készítette el, milyen tartalommal?

Pálffy: Én a puccs tervének elkészítésére két közvetítőn keresztül kaptam utasítást, de végeredményben egy személytől, Rankovicstól. mert Zsokalj is Rankovics szavait tolmácsolta, és Rajk is a Rankoviccsal való beszélgetést adta tovább nekem. Mindketten utasítottak arra, hogy most már a konkrét tervet dolgozzam ki. Én ki is dolgoztam az előbb említett szempontoknak megfelelően, amelyek Rankovicstól jöttek. Ez még 1948 novemberében vagy decemberében volt. Szóval is elmondtam Rajknak a nagybani tervemet, amlnek az volt a lényege, hogy tíz zászlóaljjal a honvédség részéről és rendőregységekkel kell végrehajtani a puccsot. Budapesten bizonyos kulcspontokat, elsősorban a Párt központi székházát, a honvédelmi minisztériumot és belügyminisztériumot, az Államvédelmi Hatóságot, a Rádiót, a Szabad Népet, a közüzemeket, minisztériumokat, pályaudvarokat és. még néhány munkáslakta kerületet, ahol ellenállásra számíthatunk, kell ezekkel az erőkkel megszállni. Ezzel egyidőben közvetlenül a megszállás előtt kell végrehajtani az előbb említett három politikus letartóztatását kis csoportok által. Az egész fegyveres erő felett én leszek a parancsnok, a rendőregységnek pedig külön Korondy ezredes lesz a parancsnoka. Ez volt az általános tervem. Ezt Rajk jóváhagyta. A részletes terv kidolgozására később kaptam utasítást.

Elnök: Kitől?

Pálffy: Rajktól. A késésnek az volt az oka, hogy a puccs időpontjának kitűzésére — miután Rankovics azt mondta, hogy konkrét időpontot

csak az ő hozzájárulásával lehet kitűzni, tehát először vele meg kell beszélnünk — nem tudtunk javaslatot tenni, mert egy sor esemény jött közbe, amelyek miatt folyton halogatni kellett. 1948 őszén a megindult pártfelülvizsgálat arra kényszerített bennünket, hogy várjunk, mert nem tudtuk, nem érinti-e esetleg éppen azokat az embereket, akikre baziroztunk a rendőrségnél és a hadseregnél. 1949 elején fokozatosan tért foglaltak a rendőrségnél és hadseregnél a munkáskáderek. Ez megint részben felborította a tervet. Szóval ez az oka annak, hogy húzódott a dolog, és késlekedtünk az időponttal. Ezért csak 1949 márciusában utasított Rajk arra, hogy most már nem halogathatjuk tovább az időpontot, ki kell tűznünk május végére, vagy június elejére és dolgozzam ki a részletes tervet. Én a részletes tervet ki is dolgoztam, magamnak csináltam meg, sajátkezűleg két oldalon, tíz pontba foglaltam emlékeztetőül a legfontosabb dolgokat. Külön papíron, Nagy-Budapest vázlatán meg is jelöltem azokat a kulcspontokat, amelyeket meg kell szállni, és beírtam a megszálló erők nagyságát. Tíz pontban jelöltem meg a három politikai csoportot s az időpontot is, amikor fel kellett volna lépni, s azt, hogy milyen erők vesznek részt a puccsban, tehát a honvédség helyi egységeit. Felsoroltam azokat a pontokat, amelyeket meg kell szállni Budapesten, az időpontokat pontosan kiszámítva, hogy mikor kell Pestről a parancsot kiadni a vidéken levő csapatoknak. Úgy volt az egész tempírozva, hogy este induljon meg a dolog s másnapra a legutolsó vidéki egység is beérkezik és a neki kijelölt fontos helyet Budapesten megszállja. Benne volt az is, hogy az egyes egységek élére kiket fogok parancsnoknak megtenni. Mi már Rajk jugoszláviai útja után 1947 nyarán — amikor jugoszláv utasításra konkrét feladat volt a parancsra való készülődés — beszéltünk arról, hogy bizonyos technikai dolgokat ki kellene próbálni. Erre próbamozgósításokat kell végeznünk.

Elnök: Elvégezte a próbamozgósítást?

Pálffy: Elvégeztem. Három ilyen alkalom adódott. 1948 tavaszán, amikor a zászlók átvételére kellett csapatokat összevonni. A második volt 1948 szeptemberében a honvédnapon, azután 1948 nyarán, amikor az iskolák államosítása ürügyén országos viszonylatban elrendeltük a rendőr- és honvéd karhatalom mozgósítását. Ez csak ürügy volt a próbamozgósítás céljára. Valójában akkor próbáltuk ki, hogy puccs esetén hogyan válna be a mozgósítás. Ezért csináltam meg a törzset a minisztériumban. Úgy csináltam a teherautók lefoglalását is, mint ahogy terveztük puccs esetére.

Elnök: Azt mondotta, hogy az írásbeli tervet közölte Rajk Lászlóval.

Pálffy: Igen, márciusban át akartam neki adni, ő azonban nem vette át, konspirációs okokra hivatkozott.

Elnök: A tartalmát közölte Ön Rajkkal?

Pálffy: Ő azt jóvá is hagyta és azt mondotta, hogy tegyem el, majd visszatérünk rá. Én őriztem a páncélszekrényemben két hónapig s csak akkor égettem el, amikor megtudtam, hogy Rajkot letartóztatták.

Elnök: Mi lett volna a tervben az a gombnyomás, ami hivatva volt megindítani az egész apparátust?

Pálffy: Hiányzott a tervből Rankovics jóváhagyása és az, hogy a napban is egyezzenek meg; május utolsó napjaiban vagy június első felében.

Elnök: Nem a napot kérdezem, hanem hogyan indította volna el Ön az egészet?

Pálffy: Az egésznek a megindítása annak a három tizes csoportnak a közbelépése lett volna Rákosinak, Farkasnak, Gerőnek az esti órákban való letartóztatására.

Elnök: Szóval az első lépés lett volna Korondy három csoportja által Rákosinak, Gerőnek és Farkasnak meggyilkolása?

Pálffy: Igen.

Elnök: Németh Dezsőt Ön már 1948-ban Moszkvába küldötte, úgy-e?

Pálffy: Igen.

Elnök: Ön hatott oda, hogy ő odamenjen és bizonyos különleges megbízásokat kapjon? Időrendben körülbelül akkorra esik, hogy az Ön kémtevékenysége Németh Dezsőn keresztül Moszkvában is folytatódott. Erről beszéljen!

Pálffy: Vissza kell menjek még 1946 második felére, Brankov abban az időben azt kérdezte tőlem, szükséges-e hogy a határőrséggel kapcsolatos adatok átvételére mindig engem keressen, vagy pedig hozzákapcsolhatok-e, egy megbízható embert a határőrségtől. En Németh Dezsőt kapcsoltam Brankovhoz. Őt már ismertem és tudtam, hogy a hadseregnek régi fasiszta tisztje.

Elnök: Németh Dezsőt kérte meg arra, hogy szolgáltassa az adatokat és ő ezt teljesítette is?

Pálffy: Igen, teljesítette, 1948 tavaszáig. Előzetesen Belgrádba akartam küldeni, hogy ott legyen egy személyes emberem.

Elnök: Milyen kémfeladatokkal bízta meg őt Moszkvában?

Pálffy: En tulajdonképpen közvetítettem Zsokalj feladatait. Zsokaljjal megbeszéltem, hogy most van lehetőség őt Moszkvába küldeni. Ő ezt azonnal megragadta és közölte, hogy Némethnek folytatnia kell a kémtevékenységét Moszkvában is. Még nem tudta megmondani a részleteket, csak azt, hogy Moszkvával felveszi a kapcsolatot, de mindenesetre a jugoszláv követség embere lesz. Némethtel ezt közöltem is, csak nem mondtam meg azt, hogy ez Zsokaljtól származik. Ő ki is ment az 1948. év második felében, már a Tájékoztatási Iroda határozata után közölte velem Zsokalj, hogy most Németh szerepe sokkal fontosabbá vált, mint azelőtt, mert a jugoszláv követség helyzete Moszkvában megnehezült. Amíg nem volt Tájékoztató Iroda, addig szabadabban kémkedhetett, a határozat után nehezebb helyzetben lesznek, ezért fontos az, hogy Németh dolgozzon nekik. Még később, 1948 őszén közölte velem, hogy most már tudja, ki fogja felvenni vele a kapcsolatot; Mrázovics, aki azelőtt Budapesten volt jugoszláv követ s azután

Moszkvába került követnek. Én 1948 novemberében, hogy ezt közölhessem vele, pénzügyi elszámolás ürügyével Budapestre hívattam. Megjegyeztem, hogy interurbán telefonon jelezze Moszkvából, ha ez megtörtént. Valóban, az interurbán telefon április végén vagy május elején beérkezett, ebből tudom, hogy felvette a kapcsolatot. Hogy mit adott át Mrázovicsnak, milyen szovjet-ellenes kémanyagot, azt nem tudom, erről nem beszéltem vele.

Elnök: Ön az előbb említette, hogy az 1949 május elsejei ünnepségek főpróbáján Ön beszélt Korondyval. Ugyanekkor beszélt Ön Rajkkal is?

Pálffy: Nem, Rajkkal május 1-én beszéltem.

Elnök: Lényegileg tehát ugyanakkor?

Pálffy: Igen, a felvonulás alatt, amikor lementünk a tribün mögé, arról beszéltünk, hogy most már nem lehet tovább halogatni a puccs kirobbantását. Rajk ekkor azt mondta, hogy feltétlenül ki fogja eszközölni a jóváhagyást Rankovicstól május végére vagy június első napjaira. Ez azért volt sürgős, mert Rajkkal arról beszéltünk, úgy látszik, szaporodnak a bizalmatlanság, sőt a gyanakvás jelei nemcsak vele szemben, mert azt már régebben megállapítottuk, hanem velem szemben is.

Elnök: Rajk László, jöjjön ide!

Rajk: (az elnöki emelvény elé lép).

Elnök: Megfelel a valóságnak az, amit Pálffy György említett most, hogy ő Önnel 1949 május 1-én a felvonulás alkalmával beszélt s ekkor Ön azt mondotta neki, hogy a közeljövőre most már feltétlenül ki fogja eszközölni Rankovics hozzájárulását a fegyveres felkeléshez s hogy a dolog most már tovább nem halogatható?

Rajk: A valóságnak olyan értelemben felel meg, hogy én Pálffynak valóban mondottam, hogy az egész tervet Rankovicsnak át fogom adni jóváhagyás végett. Nem a puccs időpontjának a napirendre tűzéséről volt szó. És hogy én Pálffynak ezt mondottam, ez önmagától adódik a tegnapi vallomásomból.

Elnök: Ne magyarázzon most. Nem a magyarázásról van szó. Ön azt mondja, így mondotta?

Rajk: Igen.

Elnök: Pálffy György pedig azt mondotta, úgy folyt le a beszélgetés, ahogy ő vallotta.

Rajk: Nem beszéltem az időpontról.

Elnök: Pálffy György, fenntartja a vallomását?

Pálffy: Igen.

Elnök: Mondja a szemébe.

Pálffy: Fenntartom.

Elnök: Rajk László, menjen a helyére. (Pálffyhoz): A jugoszláv tényezőkkel való kapcsolata folyamán Ön tőlük milyen célkitűzéseket hallott az Önök fegyveres felkelésének sikere esetére?

Pálffy: A mi fegyveres puccsunknak az volt a célja politikailag, hogy Magyarországot leszakítsa a Szovjetunió és a népi demokratikus országok táboráról és szoros szövetségben Jugoszláviával...

Elnök: Csak Magyarországot, vagy előbb Magyarországot, azután Lengyelországot?

Pálffy: A mi fegyveres puccsunk Magyarországot volt hivatott leszakítani, de Zsokalj már hangsúlyozta, hogy egy hosszú, tervszerű folyamatnak egy része lesz ez a magyarországi momentum.

Elnök: Ezt közbevetőleg említette?

Pálffy: Egy tervszerű folyamatnak a része lesz. Például Zsokalj azt mondotta, hogy legközelebb erre kerül sor Lengyelországban. Ez a tervszerű folyamat az Amerikai Egyesült Államok céltudatos munkájának lesz az eredménye. Politikailag lényegében ez volt tehát: az országot átvinni az Amerikai Egyesült Államok gazdasági és politikai befolyása alá és belpolitikailag a szocializmus felé fejlődő népi demokrácia helyett burzsoá diktatúrát létesíteni.

Elnök: Erről kifejezetten volt szó?

Pálffy: Nedelkovics ezt kifejtette nagy perspektívákban.

Elnök: Rajk László tegnap azt vallotta, hogy ő 1947 decemberében a kelebiai találkozón Rankovicstól azt hallotta, hogy sem Tito, sem a jugoszláv kormány a felszabadulás után egy pillanatig sem akartak komolyan népi demokratikus rendszert és azon keresztül Jugoszláviában a szocializmus építését. Mindaz, melyek ebben az irányban haladni látszottak, csak megtévesztés volt, hogy a jugoszláv népet félrevezessék, s mert a Balkánon, Európának ebben a részében az akkori politikai konstelláció az volt, hogy legalábbis látszatra ezen az úton kell haladni. Hallott Ön ilyesmit?

Pálffy: Így, ebben a formában nem fejtette ki előttem.

Elnök: De lényegében hallott?

Pálffy: Teljes mértékben ugyanaz a kép bontakozott ki előttem, mert Brankov, aki nem magánszemély volt, hanem hivatalos képviselője a jugoszláv kormánynak és ugyanakkor a jugoszláv titkos szolgálat embere, már 1945-ben is élesen szovjetellenes volt.

Elnök: Igen. A népbíró uraknak van kérdésük? Nincs. A népügyész úrnak?

Alapi: Van kérdésem. Ön az előbb vallomást tett arról, hogy a Titoklikk a népi demokráciákban kémtevékenységet folytatott. Mondjon erről részleteket. Tud-e ezekről a kémkedésekről?

Pálffy: Tudok. Lozits is hangoztatta, Nedelkovics is utalt rá és Zsokalj is kereken megmondotta, hogy az a tevékenység, amelyet ők Magyarországon folytatnak — és nemcsak hírszerzésre gondolok itt...

Alapi: Más kérdésre is!

Pálffy: ...hanem tervszerű politikai célzatú illegális munkára gondolok — hogy ilyet folytatnak ők az összes népi demokratikus országokban is.

Alapi: Bizonyos egybehangolással.

Pálffy: Egy közös nagy terv szerint, sőt a Szovjetunióban is.

Alapi: Milyen államokra terjedt ki ez a tevékenysége a Titoklikknek?

Pálffy: Valamennyi népi demokratikus országra. Ezt onnan tudom, hogy nekem Nedelkovics felsorolta a Balkán-szövetségnek tervezett államait, Magyarországot, Bulgáriát, Albániát és mint vezető hatalmat, Jugoszláviát, Zsokaljtól viszont Lengyelországot hallottam említeni, mint amelyik az amerikaiak terve szerint Magyarország után a következő ország lesz, ahol a fordulat bekövetkezik. Ebből én világosan láttam, hogy az összes népi demokratikus országokban tervszerűen megy ez a folyamat.

Alapi: Természetszerűleg nem hagyhatja ki Magyarország és Lengyelország között Csehszlovákiát sem.

Pálffy: Bizonyára.

Alapi: Nem tud arról, hogy ott is folytattak ilyen tevékenységet?

Pálffy: Így konkréten nem emlékszem, hogy említették volna Csehszlovákiát, de előttem sem volt kétséges, hogy nem hagyják ki ezt az országot.

Alapi: Amikor Ön Korondyval találkozott, akkor, ha jól értettem, azt mondotta, hogy bizonyos ellenállás esetén szükséges az, hogy Korondy fegyvert használjon. Viszont az ő utasításuk feltétlenül az volt, hogy likvidálják, amint azután kifejezte magát, meggyilkolják Rákosi miniszterelnökhelyettest, Farkas és Gerő minisztereket. Lényegében tehát ez az ellenállásra való hivatkozás csak ilyen elkendőzés, nemde?

Pálffy: Én úgy fogtam fel. Hadd mondjak itt egy pár szót arról, hogy Rankovicsot személyesen nem ismerem, de annyi ilyen utasítás és szempont jött létre Zsokaljon és Rajkon keresztül is, hogy az ő egyénisége világossá vált előttem. Világos volt előttem, hogy csak szépségflastrom volt az, hogy ellenállás esetén.

Alapi: Lényegében arról volt szó, hogy el kell végezni a feladatot.

Pálffy: Lényegében arról, hogy meg kell ölni.

Alapi: Azokról a bizonyos módszerekről tud még többet is? Egy alkalommal Rankovics Rajk előtt azt a kijelentést tette — ez pontosan Pakson történt —, hogy nekik megvannak a jól bevált módszereik ahhoz, hogy aki a Tájékoztató Iroda határozata mellett kiáll, vagy aki nekik politikai ellenségük, azt ők el tudják tenni láb alól és erről a Jugoszláviában élő olyan egyének, akik a Tájékoztató Iroda határozata mellett valamilyen formában állást foglaltak, sokat tudnának beszélni, — mondotta ezt jelentőségteljesen Rankovics. Tud ezekről a bizonyos módszerekről valamit, vagy ezek közé sorolja Lozits sürgetéseit is?

Pálffy: Így, erről nem. De maga ez az utasítás, ami Rankovicstól jött, ebbe a témakörbe...

Alapi: Ebbe a témakörbe tartozik.

Pálffy: Igen.

Alapi: Ön a Katonapolitikai Osztály vezetője volt. Ennek az osztálynak az a feladata, hogy a kémtevékenységet meggátolja, leleplezze a kémeket. Igaz-e az, hogy Ön, mint ennek az osztálynak a vezetője, maga is főkém volt?

Pálffy: Igaz.

Alapi: Nincs más kérdésem.

Elnök: Védő úrnak?

Védő: Nincs!

Elnök: Rajk László! Van valami észrevétele vádlottársának vallomásával kapcsolatban?

Rajk: Nincs. Az előadottakkal egyetértek.

Az elnök rövid szünetet rendel el.

Brankov Lazar kihallgatása

Szünet után Brankov Lazar harmadrendű vádlottat vezetik elő, Névay László védő kéri, hogy Brankov jegyzeteit használhassa. Az elnök közli, hogy ennek nincs akadálya.

Elnök (Brankovhoz): Megértette a vádat?

Brankov: Megértettem.

Elnök: Elismeri bűnösségét?

Brankov: Elismerem. (Rövid szünet után.) Részben, de nem teljesen.

Elnök: Önnek az állambiztonsági hatóságnál, az úgynevezett UDB-nél milyen beosztása volt?

Brankov: 1945-ben, amikor Magyarországra jöttem — kezdi akadozó magyarsággal vallomását Brankov —, akkor úgy jöttem, mint a jugoszláv katonai misszió tagja. Később, 1947-ben a katonai misszió vezetője lettem, és 1947 végén követségi tanácsos. Az UDB-nek Magyarországon dolgoztam 1947-ben 1948 szeptemberéig.

Elnök: Ki volt közvetlen felettese?

Brankov: Közvetlen felettesem Milics altábornagy és Rankovics belügyminiszter volt.

Elnök: Kik voltak azok a jugoszláv diplomaták, akik hivatali beosztásuknál fogva, ennek felhasználásával Magyarországon kémtevékenységet, romboló munkát folytattak?

Brankov: Ezek a következők voltak: 1945-től kezdve Cicmil ezredes a katonai misszió akkori vezetője, Jávorszky őrnagy, Kovács őrnagy, később Mrazovics, Jugoszlávia budapesti követe, én, Szmiljanics őrnagy, aki később a konzulátusi osztály vezetője lett, Devecsics, a konzulátusi osztály vezetője, Jovanovics tanácsos, dr. Gavrilovics kereskedelmi attasé, Csacsinovics és Judics, a kereskedelmi attasé helyettesei, követségi tisztviselő, Torbicza Lázár, Krek Nikola követségi tisztviselők. Mindezek foglalkoztak hírszerzéssel Magyarország területén.

Elnök: Vagyis magyarul: kémszolgálattal Tito és Rankovics részére.

Brankov: Igen, úgy van.

Elnök: Mióta kezdődött Magyarországon ez a kémszolgálat? Mióta működött egy egész hírszervezet Titoék részére?

Brankov: A kémszolgálat 1945-ben kezdődött, amikor az első jugoszláv katonai misszió Magyarországra érkezett. A katonai missziót Magyarországra annakidején Tito küldötte és a misszió összetételét Rankovics belügyminiszter szervezte meg.

Elnök: Hogy történt ennek a missziónak Magyarországra küldése?

Brankov: Magyarországon 1945-ben Szövetséges Ellenőrző Bizottság működött és Tito azt kérte, engedjék meg, hogy egy jugoszláv katonai misszió küldhessen Magyarországra, amely a Szövetséges Ellenőrző Bizottság mellett működjék. Erre engedélyt is kapott. A katonai misszió arra használta fel tagjait, hogy kémtevékenységet folytassanak Magyarország területén.

Elnök: Ezt Rankovics szervezte meg?

Brankov: Igen, Rankovics szervezte meg.

Elnök: Szóval ő bízta meg őket azzal, hogy Magyarországon kémtevékenységet folytassanak? Mit tud erről?

Brankov: Mielőtt a misszió elindult Belgrádból, a katonai misszió akkori vezetője, Cicmil ezredes, Titotól személyesen kapott utasításokat.

Elnök: Milyen utasításokat kapott?

Brankov: Cicmil nemcsak Titoval beszélt akkor, hanem ugyanúgy Rankoviccsal és Gyilasszal is. Beszélgetésük után összehívta a katonai misszió tagjait és elmondotta, hogy milyen utasításokat kapott Titotól, Rankovicstól és Gyilasztól. Tito elvárja tőlünk, hogy jó munkát végezzünk Magyarországon. Ez nagyon fontos, mert Magyarországon nem stabil a helyzet és fontos, hogy jó hírszerző szolgálatot szervezzünk meg. A második utasítás az volt, hogy Magyarországon fel kell venni a kapcsolatot az ottani angol és amerikai megbízottakkal, akik a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnál dolgoztak. A harmadik, a misszió tagjainak vigyázniok kell arra, hogy semmiesetre se essenek a Szövetséges Ellenőrző Bizottságban működő szovjet katonai misszió befolyása alá.

Elnök: Megérkezett Magyarországra a Rankovics által összeállított bizottság. Hozzáláttak feladatuk megvalósításához. Milyen módszerekkel dolgoztak?

Brankov: Először is, mikor Magyarországra jöttünk, akkor Cicmil ezredes megosztotta a feladatokat. Cicmil foglalkozott azzal, hogy felvegye a kapcsolatokat az angol és amerikai megbízottakkal a Szövetséges Ellenőrző Bizottságban. Ő még a háború alatt jó kapcsolatokat vett fel az akkori amerikai és angol katonai misszió tagjaival, akik a háború alatt Tito fővezérkaránál voltak az Adria mentén. Amikor Magyarországra jött, az volt a feladata, hogy jóviszonyt és jó kapcsolatokat építsen ki az angol és amerikai megbízottakkal. Jávorszky őrnagy az UDB és Rankovics belügyminiszter fő rezidense és megbizottja volt Magyarországon. Neki az volt a feladata, hogy szervezze meg a hírszerzést Magyarországon, építsen ki kémhálózatot Magyarország területén. Feladata volt még, hogy kémkedjen a Szovjet Hadsereg ellen. Kovács őrnagy volt az, aki különösen foglalkozott

a szovjet ügyekkel és a Szovjet Hadsereggel, mert már Jugoszláviában is ezzel foglalkozott, mikor Tito fővezérkaránál dolgozott. Ő oroszul is jól beszél. Engem azzal bízott meg, hogy jóvátételi dolgokkal foglalkozzam és gazdasági kérdésekkel.

Elnök: És mindezt milyen módszerekkel valósították meg?

Brankov: A módszerek olyanok voltak, hogy embereket beszervezés érdekében leleplezéssel fenyegettek, aztán pénzt, állásokat ígértek, aztán erőszakos módszereket is alkalmaztak, embereket vittek el, raboltak el Magyarország területéről.

Elnök: Például Hribár Ljubica esete?

Brankov: Igen, elvitték Jugoszláviába, a követség, illetve misszió gépkocsiján, átvitték a határon hamis útlevelekkel és ugyanúgy vissza is hozták Magyarország területére.

Elnök: Miért csinálták ezt?

Brankov: Hogy kényszerítsék ezeket az embereket, hogy dolgozzanak a jugoszláv hírszerzés számára. Például ilyen eset volt Ljubica Hribár esete. Őt a konzulátusi osztálynak épületében letartóztatták, nem tudom pontosan, hány napig tartózkodott ott, aztán Jugoszláviába vitték követségi gépkocsin, hamis útlevéllel és egy hét mulva visszahozták megint Magyarország területére. Belgrádban kényszerítették Ljubica Hribárt, írjon alá egy kötelezvényt, hogy a jugoszláv hírszerző szolgálatnak, az UDB-nek fog dolgozni... Egy hét múlva visszahozták megint Magyarország területére. Ez volt az az egyik konkrét eset, amiről tudok.

Elnök: Előbb említette azt, hogy Rankovicsnak Magyarországra küldött megbizottja megvesztegetéssel, fenyegetésekkel egész sor magyar állampolgárt szerveztek be kémhálózatukba, különösképpen olyanokat, akik itt magas állami tisztségeket töltöttek be. Soroljon fel magyarok közül ilyeneket, akiket a kémhálózatuk tagjaivá szerveztek.

Brankov: Mielőtt közvetlenül válaszolnék, el akarok mondani még egy konkrét esetet. Ez egy magyar állampolgárról szól. Rob Antal országgyűlési képviselőről, aki itt, Magyarországon a jugoszláv UDB-nek egyik vezetője volt. Mikor őt a magyar hatóságok le akarták tartóztatni, hamis útlevéllel követségi gépkocsin átvittük Jugoszláviába, illegálisan a magyar-jugoszláv határon. Ez úgy történt, hogy amikor Rajk belügyminiszter útján, aki a jugoszláv hírszolgálat egyik ügynöke volt és Szalai András útján, aki szintén ügynöke volt, megtudtuk, hogy Robot le akarják tartóztatni, Rankovicstól utasítás jött, hogy Robot mindenáron, minél hamarább Jugoszláviába kell vinni, hogy ne tartóztassák le. Akkor én megadtam az utasítást Blazicsnak, hogy szervezze meg ezt, — erről Mrazovics követ is tudott. Blazics kiállított egy hamis útlevelet és ezzel Rob átment a határon Jugoszláviába.

Elnök: Kiket szerveztek még be a magyar állampolgárok közül? Kik váltak kémszervezetük tagjává?

Brankov: Először is a legnagyobb ügy számunkra Rajk volt, Rajk belügyminiszter, később külügyminiszter. Azután a második volt Pálffy György altábornagy, a honvédelmi miniszter helyettese. Azután Szalai András.

Elnök: (közbevág) Talán említse meg mindjárt, ki szervezte be ezeket?

Brankov: Rajkot Rankovics belügyminiszter személyesen szervezte be. Szalait Szmiljanics őrnagy szervezte be. Justust, aki ugyanúgy jugoszláv ügynök volt, Jávorszky őrnagy szervezte be. Ognyenovicsot beszervezte Blazics követségi titkár. Mindezek a diplomaták az UDB emberei voltak és . . .

Elnök: (közbevág) És Horváth Zoltán? Emlékszik rá?

Brankov: Horváth Zoltán ugyancsak a jugoszláv hírszolgálatnak egyik fontos ügynöke volt. Őt Jávorszky őrnagy szervezte be. Később Horváth Zoltánnal a kapcsolatot Csacsinovics, a kereskedelmi attasé helyettese tartotta fenn . . .

Elnök: Azután?

Brankov: (gondolkozik) Ljubica Hribárt már említettem.

Elnök: Igen, őt már említette. Szebenyi Endre nevére emlékszik?

Brankov: Emlékszem. Szebenyi Endre belügyi államtitkár szintén fontos ügynökünk volt. Őt Rajk miniszter segítségével szerveztük be . . . (gondolkozik.) Aztán itt van Cseresnyés Sándor, aki a belügyminisztérium sajtóosztályának főnöke volt.

Elnök: Horváth-Kőnigsberg Ottó nevére emlékszik?

Brankov: Horváth-Kőnigsberg Ottó rendőralezredest Jávorszky őrnagy szervezte be, azt hiszem, még 1945-ben vagy 1946-ban. Ő ugyanúgy dolgozott az UDB számára. Aztán Karagics Eduárd, aki a magyarországi délszlávok demokratikus szövetségében dolgozott, vezetőségi tag volt, Ognyenovics Milán, aki a magyarországi délszlávok szövetségének szervezési titkára volt, őt is Blazics követségi titkár szervezte be.

Elnök: Hegedüs Józsefre emlékszik?

Brankov: Igen, Hegedüs Józsefet még Jugoszláviában szervezték be 1944-ben, onnan küldték ide Magyarországra. Itt kapcsolatba lépett Jávorszky őrnaggyal és azután állandóan dolgozott az UDB számára. Rendőrszázados volt, illetve először a Kommunista Pártban dolgozott, azután rendőrszázados lett, később a Magyar-Jugoszláv Társaságban működött. Aztán Mária Vidákovics, aki szintén a magyarországi délszlávok szövetségében dolgozott, mint vezetőségi tag.

Elnök: Rex József és Gondi Ferenc nevére emlékszik? Ezeket a neveket én az ön nyomozati vallomásából tárom Ön elé, persze, hogy nem emlékszik így egyfolytában a sorrendre.

Brankov: Jól emlékszem én. A külügyminisztériumban ügynökeink Rex József és Gondi Ferenc voltak, a protokollosztálynak a főnökhelyettese.

Elnök: Nos, azután, hogy emlékeztessem, talán maga Rob Antal is az Önök beszervezettje volt?

Brankov: Robot Jávorszky szervezte be 1945-ben. Rob a háború alatt Jugoszláviában a Jugoszláv Kommunista Pártnak tagja volt és provokatív tevékenysége miatt kizárták a pártból. 1941-ben Magyarországra jött és itt is maradt. Magyar állampolgár lett és 1945-ben megismerkedett Jávorszky őrnaggyal, aki akkor az UDB-nek főrezidense volt Magyarországon. Rankovics, aki ismerte Rob esetét, engedélyt adott Jávorszkynak arra, hogy Robot beszervezze és ha jól dolgozik, akkor Tito előtt rehabilitálni fogja őt. Azóta Rob állandóan dolgozott, mint az UDB egyik fontos ügynöke. Külön kémhálózatot irányított és közvetlen kapcsolatokat tartott Rankoviccsal.

Elnök: Ennyi név talán elég is lesz. Nyilván tudna még jónéhányat mondani. Most térjünk vissza ezek közül a beszervezettek közül egy-két jelentősebb beszervezésének részleteire. Hogyan történt Rajk beszervezése? Azt mondotta Ön, hogy Rankovics maga szervezte be? Hogyan?

Brankov: Rajkkal kapcsolatban voltunk már 1946-ban és ezek a kapcsolatok nagyon barátiak voltak. Én, Jávorszky őrnagy és Cicmil ezredes sokszor találkoztunk Rajkkal, beszéltünk vele. Előttünk már akkor ismeretes volt Rajknak nacionalista beállítottsága és törekvése az egyéni uralomra Magyarországon. Erre vágyott. Tudtuk, hogy nincs jóviszonyban Rákosival, Farkassal, Gerővel és vele nyiltan beszéltünk. Ő az egész idő alatt barátian viselkedett. Nem volt semmi titok, amelyről ne beszélt volna előttünk, nem volt olyan kérés, követelés részünkről, amelyet ő ne teljesített volna annakidején. De formálisan Rankovics belügyminiszter személyesen szervezte be őt. Rankovics az amerikaiaktól vagy angoloktól kapott anyagot, amelyben az volt, hogy Rajk — azt hiszem 1931-ben — a magyar horthysta rendőrség besúgója volt. Ennek alapján Rankovics beszervezte Rajkot. Ennyit mondtak nekem akkor.

Elnök: Hogyan érti azt, hogy ennek alapján? Megfenyegették őt azzal, hogy különben nyilvánosságra hozzák ezt az ügyiratot?

Brankov: Igen. Megfenyegették azzal, hogy leleplezik.

Elnök: Ezt honnan tudja?

Brankov: Mrazovics követtől. Mrazovics beszélt nekem erről.

Elnök: Pálffy Györgyöt hogyan szervezték be?

Brankov: Pálffy Györgyöt nem volt nehéz beszervezni azért, mert első találkozásunk alkalmával nyilvánvaló volt, hogy nacionalistáról van szó és Tito nacionalista vonala neki már akkor is szívügye volt. Nagyon gyorsan megbarátkozott az akkori katonai misszió tagjaival, Cicmil ezredessel, Jávorszkyval és velem. Sokszor találkoztam vele és ő már akkor készségesen adott minden anyagot a honvédelmi minisztériumból. 1946-ban ő volt a Katona Politikai Osztály vezetője. Formálisan Lozits ezredes szervezte be őt, aki katonai attasé volt itt Budapesten. Attól az időtől kezdve állandóan mint jugoszláv ügynök dolgozott.

Elnök: Szalai Andrásnak a beszervezéséről tud valamit mondani részleteiben?

Brankov: Szalai András Szmiljanics őrnagy szervezte be, aki tudott arról, hogy Szalai 1944 márciusában Sátoraljaújhelyen, ahol 70 politikai

fogoly, a jugoszláv és magyar kommunisták kitörést készítettek elő a börtönből, — elárulta a tervet. Szmiljanics ezt megtudta és ezzel megfenyegette Szalait, akit ennek alapján beszerveztek. Attól az időtől ő a jugoszláv hírszerző szolgálat egyik fontos ügynöke volt.

Elnök: Titoék tehát ebben az esetben egy olyan egyénnel szövetkeztek, akiről tudták, hogy jugoszláv hazafiaknak, kommunistáknak a vére szárad a kezéhez.

Brankov: Igen.

Elnök: Ilyen személy volt Titoék szövetségese.

Brankov: Igen.

Elnök: Justust hogyan szervezték be?

Brankov: Jávorszky őrnagy 1945-ben vagy 1946 elején, pontosan nem emlékszem a dátumra. Kémhálózatán keresztül megtudta, hogy Justus Pál, aki akkor a Szociáldemokrata Párt központi vezetőségi tagja volt, egyben a magyar trockisták vezetője is. Aztán a jugoszláv hírszerző szolgálatnak Franciaországban sikerült adatokat szereznie arról, hogy a háború előtt Justus Pál a horthysta rendőrség besúgója volt: a magyar követségen tartott kapcsolatot a horthysta rendőrség egyik képviselőjével. Ezeknek az adatoknak alapján szervezték be Justust. Szerepe annyira fontos volt, hogy például vele a kapcsolatot nem azok a jugoszláv ügynökök tartották, akik a követségen voltak, hanem Rankovics külön kapcsolatot teremtett vele és az anyagot közvetlenül Belgrádból külön futárokkal küldette Pestre Justusnak.

Elnök: Nem feltűnő Önnek, hogy Rajk rendőrspicli, Szalai rendőrspicli, Justus rendőrspicli? Önök csupa fasiszta rendőrspiclire specializálták magukat?

Brankov: Én már az előbb megmondottam, hogy 1945-ben Rankovics ilyen utasítást adott: fontos, hogy jó hírszerző szolgálatot, hálózatot építsünk ki Magyarországon és nem fontos, hogy milyen módszerekkel. Természetes, hogy ilyen utasítása alapján nem volt válogatás abban, hogy ezek rendőrspiclik vagy nem.

Elnök: Azt mondja, fontos, hogy jó kémhálózatot építsenek ki. Jó volt azután ez a kémhálózat? Mi mindent sikerült kikémlelnie? Mit kémlelt ki?

Brankov: (vontatottan) Hát ez véleményem szerint nagy kémhálózat volt, amelynek sikerült majdnem minden társadalmi, politikai szervezetbe, az államapparátusba benyomulni.

Elnök: És milyen anyagot kaptak ezen a hálózaton keresztül? Politikai, gazdasági, katonai titkokat, vagy miket?

Brankov: Politikai, gazdasági, katonai titkokat.

Elnök: Példaképpen soroljon fel egy párat.

Brankov: Pálffytól megkaptuk a honvédelmi minisztériumból mindent, a legtitkosabb katonai anyagot, például a magyar hadsereg diszlokációjáról. — Ez a legbizalmasabb adat. Azután emlékszem rá, hogy megkaptunk egy titkos térképet Magyarországról, amely nagy katonai titok volt. Azután adatokat kaptunk a határőrség elhelyezéséről, ami nagyon fontos

volt. A belügyminisztériumból Rajktól, Szebenyitől az Államvédelmi Osztály munkájáról, módszereiről, az Államvédelmi Osztály harcáról az angol-amerikai kémszolgálatok ellen itt Magyarország területén, amely ugyancsak nagyon fontos volt. Aztán emlékszem konkréten, a Nagy Ferenc összeesküvésről is megkaptuk az anyagot. Ezt Rajk utasítására Szebenyi adta és jól emlékszem, hogy ezt az anyagot Cicmil 1947 elején az amerikai követségre eljuttatta, mert ő kapcsolatot teremtett az angol és amerikai megbízottakkal.

Elnök: Annak az Edgecombe tábornoknak juttatta el?

Brankov: Igen. De az nem amerikai, hanem angol.

Elnök: Igen. Annak a tábornoknak juttatta el?

Brankov: Igen, Nagy Ferenc összeesküvéséről az amerikaiaknak.

Elnök: Nem jól értettem akkor.

Brankov: Emlékszem rá, hogy Nina Szpaszojovics, Cicmil személyi titkárnője vitte az anyagot.

Elnök: De ha már szó volt erről az angol tábornokról, mondja meg, ennek nem juttattak valamit?

Brankov: Ugy tudom, hogy a legfontosabb anyagot már 1945-től kezdve kicserélte Cicmil Edgecombe tábornokkal és tudom, hogy Popovics hadnagy, aki Cicmil segédtisztje volt a konkrét adatokat zárt borítékban vitte Edgecombe tábornoknak. Én nem láttam, hogy mi volt benne. De egy másik alkalommal megtudtam, hogy itt fontos, titkos anyagról van szó, amelyet a jugoszláv hírszolgálatnak sikerült Magyarországon összeszednie, ezt kiválogatta abból az anyagból és eljuttatta Edgecombe tábornoknak.

Most visszaemlékszem egy beszélgetésre, amely Cicmil, Jávorszky és köztem folyt le. Ő egyszer nagyon sürgette, hogy neki össze kell szednie az anyagot a magyarországi politikai, gazdasági helyzetről. Én el voltam foglalva más ügyekkel és nem volt időm, hogy elvégezzem, amit követelt, a gazdasági jelentés készítését és megkérdeztem tőle, hogy miért olyan sürgős ez? Akkor azt mondotta, hogy Kardeljtől, a miniszterelnök helyettesétől olyan utasítást kapott, hogy Edgecombe tábornokkal kell kicserélni az anyagot és ezért neki ez fontos. Edgecombe már tud erről — mondotta — és kétszer sürgette őt. Én akkor csodálkoztam ezen és ezzel kapcsolatban beszéltem Jávorszkyval, aki az UDB főrezidense volt. Jávorszky megerősítette Cicmilnek ezt a kijelentését és azt mondotta, hogy neki is az az utasítása Rankovicstól, hogy az angolokkal, amerikaiakkal kell együttműködni, velük jó kapcsolatot kell tartani és az anyagot ki kell cserélni.

Elnök: Ezenkívül milyen együttműködésről tud még Magyarországon az Önök hírszerző szolgálata és az ittműködő angol-amerikai hírszerző szolgálat között? Vagyis röviden mit tud még mondani, hogyan dolgozott Magyarországon a jugoszláv és angol kémszervezet.

Brankov: Konkréten tudok egy esetet, amely már 1945-ben történt, amikor Rankovics belügyminiszter segítségével az amerikaiaknak sikerült egy kémcsoportot küldeniök Svájcból Magyarország területére. Akkor ezt a kémcsoportot Rankovics segítségével átdobták a Szovjet Hadsereg háta mögé.

Elnök: Ez a Szőnyi-féle kémcsoport?

Brankov: Ez a Szőnyi-féle kémcsoport volt. Ez úgy történt, hogy még a háború alatt Tito engedélyével Rankovics, Kardelj és Gyilasz emberei kapcsolatokat teremtettek az amerikai és angol hírszerző szolgálattal, nemcsak jugoszláv területen, — ami 1944-ben volt — hanem külföldön is. Tito engedélyével néhány megbízottat küldtek Svájcba, Franciaországba, Olaszországba, Angliába, és ezek felvették a kapcsolatot az angol-amerikai hírszerző szolgálattal. Ilyenmódon Tito, Rankovics megbízottainak segítségével sikerült akkor az amerikaiaknak ezt a Szőnyi-féle kémcsoportot Magyarországra küldeni, a Szovjet Hadsereg háta mögé dobni. Ezt konkréten tudom, mert 1947—48-ban, mikor én az UDB főrezidense voltam, akkor hivatalos funkcióból kifolyólag alkalmam volt betekintést nyernem az UDB titkos archivumába, irataiba, azután beszéltem Cicmil ezredessel, aki közreműködött ebben. Allan Dulles Svájcban volt az amerikai európai hírszerző szolgálatnak, az OSS-nek a vezetője és akkor Tito-Rankovics Lompar Misa nevű megbízottja, aki akkor Svájcban volt, jó kapcsolatot teremtett és együttműködött vele. Allan Dulles akkor Lompar segítségével Jugoszlávián keresztül irányította Magyarországon ezt a kémcsoportot. Ezek Franciaországon keresztül utaztak, Marseillebe mentek, ahol a másik Tito-Rankovics megbízott, Latinovics működött. Latinovics Tito konzulja volt Marseilleben, ahol jó kapcsolatokat teremtett az angol és amerikai hírszolgálattal, és sikerült egy amerikai hadirepülőgépet kapnia. Ezzel az amerikai repülőgéppel a kémcsoportot Belgrádba hozták. Rankovics utasítására jugoszláv igazolványokat adtak nekik. Mint jugoszláv tiszteket Magyarország területére küldték autóval és a Szovjet Hadsereg háta mögé dobták őket, ahol kémkedtek az amerikaiak számára Magyarország területén a Szovjet Hadseregről.

Elnök: Valami továbbira nem emlékszik ennek az együttműködésnek a kérdésében? Emlékszik arra, amikor Ön Belgrádban volt 1948 októberében, akkor egy megbeszélés volt.

Brankov: Az már később volt.

Elnök: Később, de ez is ide tartozik, az angol-amerikai hálózattal való együttműködésre. Azt kérdeztem. Az első utasítás...

Brankov: Igen, emlékszem, az már szeptemberben volt.

Elnök: Az első utasítást kapták, amikor a Cicmil-vezette katonai misszió jött ide, hogy a kapcsolatot szorosan tartsák az angol-amerikai hálózattal. Újabb utasítást kapott 1948 októberében Belgrádban.

Brankov: Igen.

Elnök: Erről beszéljen.

Brankov: Amikor Cicmil ezredest visszahívták Magyarországról — ő most londoni követ —, akkor ezek a kapcsolatok az angol-amerikaiakkal megszüntek. En azt hiszem, azért szüntek meg, mert féltek, hogy ezek a kapcsolatok kitudódnak itt Magyarországon és akkor jobbnak látták, hogy ezeket a kapcsolatokat Belgrádon keresztül bonyolítsák le. De 1948-ban a Tájékoztató Iroda határozata után kiéleződött a helyzet és Rankovics újból utasítást adott — ez 1948 szeptemberében volt —, hogy fel kell venni a kap-

csolatot Magyarország területén az angol-amerikai hírszolgálattal. 1948 októberében, amikor én Belgrádban voltam, Rankovics megmondotta, hogy a helyzet olyan...

Elnök: Ekkor ott volt Gyilasz is?

Brankov: Ezen a beszélgetésen Gyilasz is jelen volt. Éppen most beszélt Titoval, aki tárgyalt az amerikai és angol megbizottakkal Belgrádban és megegyezett velük abban, hogy ezek készek segítséget nyujtani Tito kormányának, nemcsak gazdasági, hanem politikai, sőt katonai segitséget is, ha Tito kormánya hajlandó lesz harcolni a Szovjetunió ellen. Gyilasz szerint a helyzet olyan, hogy ezt el kell fogadni, mert az amerikaiak és az angolok lettek természetes szövetségeseink. Rankovics ezután hozzáfűzte azt is, hogy ez az együttműködés már konkréten megy is más országokban és nemcsak a népi demokrácia országaiban, hanem azokban az országokban, ahol kommunista pártok vannak és ezt ugyanúgy meg kell tenni Magyarországon is.

Elnök: Erről beszéljen.

Brankov: Nekünk is fel kell venni a kapcsolatokat. Ez nagyon fontos azért, mert az angoloknak, amerikaiaknak van sajtójuk, rádiójuk és nekik kell adni az anyagot, amit ők Belgrádban elkészítenek, azt a propagandaanyagot és más anyagot, amit jónak látnak adni. Az angolokkal és az amerikaiakkal együtt kell harcolni a magyar kormány ellen, amely a Tájékoztató Iroda mellett van és más népi demokratikus országok ellen és a Szovjetunió ellen is.

Elnök: Nem mondott még valamit Rankovics, hogy hogyan vegyék fel a kapcsolatokat az angolokkal és amerikaiakkal Budapesten? Közvetlenül?

Brankov: Nem látta jónak, hogy közvetlenül a követség tagjai vegyék fel a kapcsolatot az angolokkal és amerikaiakkal, mert ezt veszélyesnek tartotta és ezért ő azon a véleményen volt, hogy ki kell választani néhány ügynököt, akik Magyarországon vannak és akik alkalmasak arra, hogy az angolokkal és amerikaiakkal felvegyék a kapcsolatot. Egyik fontos ügynökünk utazott ebből a célból illegálisan Belgrádba és ott utasítást is kapott, milyen módon kell együttműködni és felvenni a kapcsolatot az amerikaiakkal és az angolokkal itt Magyarországon.

Elnök: Két új ember is jött Belgrádból, hogy ezeket az ügynököket azután irányítsák.

Brankov: Rankovics nem volt megelégedve a budapesti munkával, különösen ezen a téren, bejelentette, erre a célra ő fog küldeni embereket, akik fel fogják venni ezeket a kapcsolatokat.

Elnök: Kiket küldött?

Brankov: Devecsics Dusant, aki a konzulátusi osztály vezetője lett a követségen és Jovanovics tanácsost. Konkréten tudom, hogy ezeket a kapcsolatokat akkor újból felvették és emlékszem, hogy Devecsics kapcsolatot teremtett az amerikai budapesti kereskedelmi attaséval, Hiltonnal, azután felvette a kapcsolatot Petit angol vicekonzullal, azután Trizónia irodájának budapesti képviselőjével, Marty kapitánnyal és Kopcsak alezredessel, aki az

amerikai katonai attasé helyettese volt Budapesten. Azt a propagandaanyagot, amely angol, magyar, francia és német nyelven volt, át is adták ezeknek.

Elnök: Milyen magatartást tanusítottak Jugoszlávia jelenlegi vezetői már a második világháború alatt Jugoszlávia népeivel szemben?

Brankov: Én arról azt tudom mondani, hogy az a magatartás, amelyet Tito, Kardelj, Gyilasz, Rankovics a nemzetközi munkásmozgalom, Jugoszlávia népei és a Szovjetunióval szemben tanusítottak, nem a Tájékoztató Iroda határozata után vagy idején kezdődött, hanem még hamarabb. Tito még a háború ideje alatt, 1944-ben vagy lehet hogy még 1943-nak a végén engedélyt adott arra, hogy az angol és amerikai katonai missziók az ő fővezérkarához jöhessenek jugoszláv területre.

Elnök: Sőt nemcsak a fővezérkarhoz, hanem azután elmehetnek az alvezérkarokhoz is.

Brankov: Ők először a fővezérkarhoz jöttek, aztán szétosztották őket a tartományi vezérkaroknál is.

Elnök: Hát kik voltak ezek? Tudna neveket említeni?

Brankov: Én emlékszem a nevekre, mert még a háború alatt, amikor ezek az angol-amerikai katonai misszióknak a tagjai jugoszláv területre jöttek, Rankovics egy általános utasítást adott, amelyben az volt, hogy jöttek ilyen meg ilyen nevű angol-amerikai tisztek, ők szövetségesek és nekik minden segítséget meg kell adni, barátságosan kell őket fogadni. Ez az utasítás minden tartományi vezérkarhoz elment és nekünk meg kellett tanulnunk ezeket a neveket, hogy ha például ők eljönnek azokra a területekre, ahol mi vagyunk, pontosan tudjuk, hogy kik ezek. Azután később, 1947-ben, 1948-ban, amikor módomban volt betekintést nyernem a titkos archivumba, akkor is elolvastam ezeket a neveket és azért emlékszem is jól rájuk.

Elnök: Hát jó, ezzel várjunk még egy kicsit. Most egyelőre azt mondja el, hogy kik voltak ezek az angol-amerikai katonai megbizottak, akik megjelentek 1943-tól kezdve Tito fővezérkaránál és a tartományi vezérkaroknál.

Brankov: Igen.

Elnök: Amennyiben emlékszik, sorolja fel ezeket.

Brankov: Akik 1943 végén, 1944 elején voltak?

Elnök: Igen.

Brankov: Tito vezérkaránál akkor az amerikai katonai misszió tagjai voltak Hamilton ezredes, Fire és Farts alezredesek. Az angol misszió tagjai voltak McLean tábornok, Salwin és Moore alezredesek, azután Churchill Randolph őrnagy, Churchill Winston fia. Ezek az angol-amerikai tisztek Tito fővezérkaránál voltak. Azután a tartományi vezérkaroknál ugyanúgy voltak angol-amerikai katonai képviselők. Macedóniában volt Kenney őrnagy, angol és Mac Donald hadnagy, angol. A vajdaságban voltak Davidson őrnagy és Wood hadnagy, angol tisztek. Boszniában volt Wilson őrnagy, angol tiszt. Szerbiában a fővezérkarnál volt Green amerikai kapitány, Armstrong és Hanniquer Madger angol őrnagyok. Horvátországban volt Red kapitány, amerikai tiszt és Rogers angol őrnagy. A szlovéniai vezérkarnál volt egy amerikai

őrnagy, Goodwin James és Johnson angol őrnagy. Vis-szigetén volt Urban őrnagy, amerikai tiszt.

Ezek voltak Jugoszláviában az angol-amerikai katonai missziók tagjai, a háború alatt Tito fővezérkaránál és tartományi vezérkarainál.

Elnök: Erre olyan jól emlékszik? Mert látom, hogy mostanáig egyáltalán a jegyzeteit sem használta, ezt a sok nevet is teljesen emlékezetből mondotta.

Brankov: Igen. Azért emlékszem jól, mert a háború alatt kívülről kellett nekünk tudni, hogy kik ezek, hogyha találkozunk velük . . .

Elnök: Hogy kiszolgálhassák őket.

Brankov: . . . minden segítséget meg tudjunk nekik adni Rankovics utasítására, mert az utasításban az volt, hogy ők, mint szövetségesek jöttek Jugoszlávia területére. De én ezt tudom azért is, mert ugyanúgy megláttam 1947-ben, 1948-ban az irataikat Belgrádban az UDB-nél. Ott nagyon sok adat volt arról, hogy ezek az angol-amerikai missziók tagjai tapasztalt hírszerzők voltak és nagy kémtevékenységet fejtettek ki a háború alatt Jugoszlávia területén. Azért jól emlékszem ezekre a nevekre . . .

Elnök: (közbevág) Mi volt az angolszász elgondolás ezen keresztül, hogy oda ezeket a hírszerzőket a vezérkarokhoz behelyezik. Tud erről valamit mondani?

Brankov: Először is volt egy jól kidolgozott terv, amelyet Churchill, az angolok és amerikaiak még a háború alatt kidolgoztak. A terv szerint, ahogyan már szokás, nem angol-amerikai katonák vérével akarták azt elérni, hogy a Balkánt a befolyásuk alá (gondolkozik a kifejezésen) tegyék, hanem ezt ezeken a tapasztalt hírszerzőkön keresztül akarták elérni és ilyen módon akarták befolyásuk alá vonni az akkori jugoszláv vezetőket.

Elnök: Milyen célból akartak befolyásra szert tenni? Hogy a háború után uralmukat kiterjesszék Jugoszlávia népeire is?

Brankov: Ők még a háború alatt arra törekedtek, hogy Jugoszláviát, azután a közeli államokat, Bulgáriát, Romániát, Magyarországot az angol-amerikai befolyás alá helyezzék és főtörekvésük az volt, hogy megakadályozzák a Szovjetunió befolyását, ezt a befolyását csökkentsék, mert nagyon jól tudták, hogy a jugoszláv nép túlnyomó része nagy többségében a Szovjetunió mellé áll, hogy szereti a szovjet népet. Nekik akkor az volt a tervük, hogy a katonai missziók tagjain keresztül először megnyerjék ezekhez a tervekhez Titot, Kardeljt, Rankovicsot, Gyilaszt és ezen keresztül Jugoszláviát, a jugoszláv népet helyezzék befolyásuk alá és Jugoszláviát egy gyarmat, vagy félgyarmat állapotába helyezzék.

Elnök: Honnan tudja mindezt?

Brankov: Erről én tudok, mert erről sokszor beszéltem.

Elnök: Kivel?

Brankov: Cicmil ezredessel, aki nagyon jól volt tájékozva ezekről a tervekről, mert ő volt Tito megbízottja a háború alatt az Adria melletti tar-

tományokban és ott érintkezett állandóan velük. Ő volt a házigazdája az amerikai, angol tiszteknek ott. Nagyon jól ismerte ezeket a terveket, mert sokszor beszélt velük. A háború után, amikor én találkoztam itt Cicmillel, mi erről sokszor beszéltünk. Azután beszéltem erről a vajdasági csapatok parancsnokával is, Orovicz . . .

Elnök: Orovicz Száva!

Brankov: . . . Orovicz Száva tábornokkal, aki ugyanolyan jól tájékozott volt ebben a kérdésben. Azután beszéltem egy szűk körben Gyilaszról is erről a kérdésről.

Elnök: (kiigazítja) Gyilasszal!

Brankov: . . . Igen, Gyilasszal és ezeknek a beszélgetéseknek alapján akkor világos lett előttem, hogy egy ilyen terv létezik és hogy milyen módon akarják ezt a tervet megvalósítani.

Az elnök ezután rövid szünetet rendelt el, majd szünet után ismét megnyitotta a tárgyalást.

Elnök: Mit tud Ön arról gyakorlatilag, hogy az angol-amerikai kiküldöttek Tito fővezérkaránál milyen befolyást gyakoroltak Titora még a világháború alatt? Tud erről valamit mondani?

Brankov: A háború alatt ezek az angol-amerikai katonai tisztek nagy befolyást, káros befolyást gyakoroltak Titora és fővezérkarára. Különösen Kardeljt, Gyilaszt és Rankovicsot sikerült befolyásuk alá keríteni. Nekem erről Cicmil sokat beszélt s emlékszem, hogy ilyen három konkrét eset volt, amelyből látszik, hogy milyen törekvései voltak a háború alatt az angol-amerikai politikának a Balkánon. Egyik 1944-ben, amikor a német ejtőernyősöket dobták le Jugoszláviában Drvar környékén, ahol Tito és fővezérkara tartózkodott. Akkor Tito és vezérkara nagyon nehéz helyzetben volt és biztos, hogy nem sikerült volna akkor megmenteni sem Titot, sem a vezérkarát, ha idejében nem érkeznek meg a szovjet repülők, akik Drvarban, amely német tűz alatt volt, berepültek a bekerített térségbe s Titot és az egész vezérkarát megmentették és Bariba vitték. Akkor az angol-amerikaiaknak, különösen az angol McLean tábornok és Churchill Randolph, Churchill fiának sikerült Kardeljt Rankovicsot és Gyilaszt megnyerni arra, hogy Titot Vis-szigetre hozzák vagy angol hadihajóra. Az volt az elképzelésük, hogy akkor jobban fogják tudni befolyásuk alatt tartani Titot és vezérkarát. Tito, Kardelj, Gyilasz és Rankovics nyomására beleegyezését is adta akkor ehhez. Az utolsó pillanatban a szovjet főparancsnokság közbelépett és ez a terv meghiúsult. Emlékszem, hogy Gyilasz szűk társaságban akkor panaszkodott a szovjet parancsnokságra, hogy a szovjet parancsnokság már többször beavatkozott és néhány jó tervet, amelyet Kardelj, Gyilasz és Rankovics dolgoztak ki, megakadályoztak, meghiúsítottak. A második eset az volt — ez inkább Churchill terve volt —, hogy az angol-amerikaiak a háború alatt szállják meg az Adriai tengerpartot. Erre akkor nem volt szükség, mert a tengerpartot már a partizánok nagy részben felszabadították és kezükben tartották. De Churchillnek akkor szüksége volt erre azért, hogy befolyását Jugoszláviára és a környező államokra kiterjessze. Akkor is McLeannak sikerült Rankovicsot, Gyilaszt és Kardeljt meg-

nyerni ennek a tervnek. Nagy vita volt a fővezérkarnál, Tito ismét beleegyezett ebbe, mert úgy gondolta, hogy az angolok fogják úgyis felszabadítani Jugoszláviát. Ez — ahogy ő mondotta — Jugoszláviának nacionalista érdeke és ezért kell, hogy jó viszonyban legyünk az angolokkal és amerikaiakkal. Akkor is vita volt ebben a kérdésben a fővezérkarnál. A szovjet parancsnokság ebben a kérdésben más álláspontot volt, tanácsot adott Titonak, aki visszahúzódott s ezért a Churchill-féle terv, hogy a Balkánt és az angliai tengerpartot megszállják, a háború alatt meghiúsult.

Egy harmadik eset a háború végén történt, 1944-ben, amikor Szerbia és Belgrád főváros felszabadításáról volt szó. A helyzet olyan volt, hogy Tito és a jugoszláv hadsereg nem volt képes annakidején Belgrádot és Szerbiát gyorsan felszabadítani és Tito segítséget akart kérni. De az angolok és amerikaiak katonai megbízottai, McLean és Hamilton ezredes Kardeljen, Gyilaszon és Rankovicson keresztül megint mindenáron arra igyekeztek, hogy Tito semmiesetre se kérjen segítséget a Szovjet Hadseregtől, amely már közel volt Bulgáriában és Romániában. E miatt is nagy vita folyt. Tito ingadozott, de amikor belátta, hogy Belgrádot és Szerbiát nem tudja felszabadítani saját erejével, mégis segítséget kért a szovjet kormánytól. A Szovjet Hadsereg fel is szabadította Szerbiát és Belgrádot annakidején.

Elnök: Az előbb beszélt arról, hogy az angol-amerikai katonai kiküldöttek a fővezérkarnál és a tartományi vezérkaroknál hírszerző tevékenységet fejtettek ki. Ehhez a hírszerző tevékenységükhöz szükség volt arra, hogy beszervezzenek bizonyos embereket, akik nekik adatokat szolgáltatnak Kiket sikerült beszervezniök?

Brankov: Ezek tapasztalt hírszerzők voltak és sikerült sok jugoszláv tisztet és vezetőt akkor befolyásuk alá keríteni vagy beszervezni is.

Elnök: Neveket tudna felsorolni?

Brankov: Cicmil nekem azt állította, hogy különösen Kardelj, Gyilasz és Rankovics voltak azok, akiket sikerült az angol-amerikaiaknak szolgálatukba állítani még a háború alatt. De 1947-ben és 1948-ban, amikor én lettem az UDB főrezidense, módom volt betekintést nyerni az UDB titkos irataiba és ott megláttam azt, hogy vannak sokan a jugoszláviai vezetők és tisztek között, akik úgy vannak feltüntetve, hogy a háború alatt és a háború után is kapcsolatokat tartanak az angol-amerikai hírszerző szolgálattal. Azért tudok ezekre emlékezni, mert ismertem őket, vagy beszéltek róluk és tudom, hogy sokan vannak magas pozíciókban is, a Tito-kormányban is, általában az állami apparátusban. Például emlékszem, hogy a horvát fővezérkarnál mint angol-amerikai barátok vannak feltüntetve: Marko Belinics, a horvát kormánynak mai minisztere . . .

Elnök: Hogy mondta? Belinics?

Brankov: Igen, Belinics, Marko Belinics, azután Mrazovics Karlo, mai moszkvai nagykövet, Szerbiában Sztambolics Petar, aki ma a szerbiai kormány elnöke, Boszniában Avdo Humo, a Boszniai Kommunista Párt központi vezetőségének titkára, a macedóniai vezérkarnál Aposztolovics Mihajlov altábornagy és Vukmanovics Szvetozár altábornagy, a vajdasági vezérkarnál . . .

Elnök (közbevág): Ki az a Vukmanovics?

Brankov: Vukmanovics most a jugoszláv központi kormánynak minisztere. Azután a vajdasági vezérkarnál Orovics tábornok, Veszelinov Jovan a vajdasági központi pártbizottság titkára és Jojkics, ennek a bizottságnak tagja.

Elnök: Ez az a Jojkics, akit aztán ideküldtek?

Brankov: Igen, azonos ezzel. Azután a szlovéniai vezérkarnál Miha Marinko, aki ma a szlovéniai kormánynak elnöke, Kidrics, aki a központi kormányban ma iparügyi miniszter és a gazdasági főtanácsnak titkára . . . nem titkára, elnöke... (gondolkozik). Aztán Leszkosek Franc miniszter a mai jugoszláv központi kormányban. Voltak még többen, de már nem emlékszem pontosan. Számomra ez akkor nagyon feltűnő volt. Csodálkoztam, hogyan lehet, hogy ilyen személyek, akiket azzal gyanusítanak, hogy az angol-amerikai hírszolgálatnak ügynökei, Jugoszláviában ilyen magas pozíciókban lehetnek. Ezt a kérdést fel is tettem Milics altábornagynak, aki az UDB külföldi szolgálatának vezetője egy alkalommal azt válaszolta, hogy én nem értettem jól ezeket a dolgokat, mert ez úgy van, hogy ezek az emberek a háború alatt jó kapcsolatban voltak az angol-amerikai misszió tagjaival és nagy szolgálatot tettek Jugoszlávia érdekeinek ezeknek a kapcsolatoknak alapján. És ma az angolok és ameriakiak lehetnek barátai a jugoszláv népnek. Nem kell azt úgy tekinteni, hogy ezek az emberek, akik most jó kapcsolatban vannak angolokkal és amerikaiakkal, károsak és ellenségesek Jugoszláviának. Erről beszéltem Jávorszkyval is, aki szintén magas pozícióban van az UDB-nél. Ő már részletesebben beszélt erről a kérdésről és azt mondta, hogy Rankovics is tud erről. Vannak az UDB-ben emberek, akik nem helyeslik ezt, de nyilvánosan nem mernek erről beszélni, mert mindez legfelsőbb utasításra történik, mert Rankovics és más vezetők is tudnak erről. Beszéltem erről egyszer Miliccsel is, de magam is észrevettem a háború alatt, hogy a jugoszláv pártban és hadseregben már a háború alatt tényleg folyt a harc, a vita Tito, Kardelj, Gyilasz, Rankovics emberei között és Zsujovics, Hebrang és Jovanovics vezérezredes között, aki a háború alatt a partizán fővezérkarnál vezető volt. Amikor később Jávorszkyval egyszer beszéltem — ez már a Tájékoztató Iroda határozatának idején volt —, akkor azt a véleményét nyilvánította, hogy az az egész anyag, amelynek alapján Zsujovicsot és Hebrangot letartóztatták, nem felel meg a tényeknek, hanem az igazi okok már a háború alatti okok voltak, mert már akkor harc folyt Zsujoviccsal és Hebranggal. Ők egy másik politikai vonalat képviseltek és semmiképpen sem helyeselték ezt a barátkozást az angol-amerikai hírszolgálattal, az angol-amerikai politikával. Nem voltak hajlandók együttműködni. Különösen Rankovics volt itt fontos, mert ő volt a szervezési titkár, a káderosztályt vezette, aztán a hírszerző szolgálatot, kémelhárító szolgálatot. Az egész párt apparátusa az ő kezében volt, sikerült saját embereit mindenhova betenni. Neki sikerült akkor mindazokat, akik nem helyeselték ezt a vonalat, amelyet Tito—Kardelj—Gyilasz és Rankovics a háború alatt vittek, különösen az együttműködésben, eltávolítani és a párttagok előtt úgy beszéltek

róluk, mint akik baloldali elhajlók. És az is megtörtént például — erről sokat beszéltek a partizánok már 1944-ben —, hogy ezeket az embereket, akiket baloldaliaknak tartottak, akik a Szovjetunió hívei voltak és nem voltak hajlandók az angol-amerikaiakkal szorosan együttműködni, a háború alatt olyan helyekre küldték, ahol biztos volt, hogy elesnek.

Elnök: Arról tud-e valamit, hogy Tito és környezete ugyancsak az angolszászokkal való hírszerző kapcsolatok ápolására külföldre küldtek ki jugoszláv hírszerzőket, ügynököket?

Brankov: Igen. Azt hiszem, hogy az előbb már megemlítettem ezt a kérdést. Tito beleegyezett abba — Rankovics, Karuelj és Gyilasz javaslatára —, hogy elküldi még a háború alatt megbizottait külföldre, hogy úgy, ahogyan az már jugoszláv területen is megtörtént, külföldön is felvegyék a kapcsolatot az angol-amerikai hírszolgálattal. Tudom, hogy Svájcba küldtek egy ilyen megbizottat, ez volt Lompar Mihajlov, vagy Misa, aztán Franciaországba, Marseillebe Latinovicsot...

Elnök: Beszéljen mindjárt arról, ki volt ez a Lompar és mi volt a feladata?

Brankov: Lomparnak az volt a feladata, hogy minél szorosabban együttműködjék az ottani angol-amerikai hírszolgálattal. Kapcsolatban állt Allan Dullesszal, az amerikai Stratégiai Hírszerző Szolgálat vezetőjével, aki Svájcban tartózkodott. Misa Lompar ott kapcsolatokat épített ki a trockistákkal és Rankovics utasítására együttműködött Svájcban az amerikaiakkal. Franciaországban, Marseilleben Latinovics volt az, aki ugyanúgy szoros kapcsolatokat létesített az ottani amerikai hírszolgálattal. Aztán Bariban, Olaszországban volt Jovanovics Vaszo, ugyancsak Rankovics személyi megbizottja, aki szoros kapcsolatokat tartott az angol-amerikai hírszolgálattal. Londonban volt Velebit tábornok, akiről ismeretes volt, hogy beszervezett angol ügynök. Velebit tábornok Tito megbizottja volt és minden anyagot, amelyet a háború alatt a jugoszláv hírszerző szolgálat összeszedett, átadott az angoloknak. Ebben olyan anyagok voltak, amelyek a Szovjet Hadseregről is szóltak. Erről az UDB archivumában vannak adatok. Ezek voltak azok, akik külföldön Tito utasítására szorosan együttműködtek az angol-amerikaiakkal.

Elnök: Milyen pozicióban vannak most ezek az emberek? Most is befolyásos tényezők ezek?

Brankov: Hát például Velebit magas pozicióban volt a háború után, ő volt a külügyminiszter első helyettese. Misa Lompar Bukarestben első követségi tanácsos, Latinovics svájci követ. Ezek mind magas pozicióban vannak. Jovanovics Vaszo ugyanúgy magas pozicióban van az UDB-nél. Ő az az ember, aki Pesten is volt mint követségi tanácsos és akit a magyar hatóságok kiutasítottak 1948 októberében.

Elnök: Cicmil Obrád micsoda most?

Brankov: ... Londonba küldték követnek. Emlékszem arra, hogy 1948-ban októberben Popovics nagyon dicsérte Cicmilt, hogy nagyon jól dolgozik Londonban.

Elnök: Most a világháború után Titonak és társainak, közvetlen munkatársainak, Rankovicsnak, Kardeljnek, Gyilasznak Magyarországot illetően és a többi szomszéd ország vonatkozásában milyen elgondolásai voltak?

Brankov: Tito, Kardelj, Rankovics, Gyilasz úgy gondolták, hogy Jugoszlávia a Balkánon különös stratégiai helyzetben van és Jugoszláviának fontos szerepe kell, hogy legyen a Balkánon és Közép-Európában. Részletesebben, konkrétebben kevesebbet tudok mondani a többi államokra vonatkozó terveikről, de ami Magyarországot illeti, sokkal többet tudok mondani, mert ezeknek a terveknek végrehajtásánál én is résztvettem a jugoszláv kormány utasítására.

Elnök: Mik voltak ezek a tervek Magyarországot illetően?

Brankov: Ilyen tervek felmerültek már 1945-ben, de nem mindenki tudott ezekről a tervekről, azért, mert nagyon titkolták őket. Tito, Kardelj, Rankovics, Gyilasz, tehát csak egy szűk kör tudott róluk. Ők eltitkolták ezeket a terveket a kormány többi tagjai előtt is, eltitkolták a párt központi vezetőségének többi tagjai előtt is.

Elnök: Most arról beszéljen, miről volt szó.

Brankov: Ez a terv abban állott, hogy Jugoszlávia egy központi, vezető állam legyen a Balkánon és Közép-Európában és hogy Jugoszlávia szervezzen meg egy balkáni középeurópai blokkot, amely olyan lesz, mint a burzsoá-demokratikus balkáni köztársaságok szervezete s amely inkább Nyugatra és nem a Szovjetunióra fog orientálódni.

Elnök: Jó, erre majd rátérünk később. Ez a terv, amelyet Ön most lényegében vázolt, burzsoá-demokratikus alapon szervezett államok balkáni konföderációját akarta létrehozni, tehát szembenállva a szocialista fejlődéssel. Ők nem szocialista fejlődést akartak?

Brankov: Burzsoá-demokratikus államot akartak.

Elnök: Burzsoá-demokratikus államokat akartak. Ezt a tervet ki sugalmazta? Tud Ön erről valamit. Ez Titoék agyában született meg?

Brankov: Ők igyekeztek olyan benyomást kelteni, mintha Tito gondolta volna ki ezt a tervet és úgy a párttagok, mint a nép előtt kezdték úgy magyarázni, hogy ez valami új a marxizmusban, amivel Tito gazdagítja a marxizmust és történelmi fejlődését. Szóval a párttagok és a jugoszláv nép előtt úgy tüntették fel, de mivel tudjuk, hogy mik voltak az angol-amerikai tervek a Balkánon és Közép-Európában és milyen viszonyban voltak Tito, Kardelj, Rankovics és Gyilasz az amerikai hírszolgálattal, világos lett, hogy nem Tito, Kardelj, Rankovics és Gyilasz agyalták ki ezt a tervet, hanem ők csak végrehajtói voltak egy tervnek, amelyet valaki más gondolt ki. Igazi sugalmazói még a háború alatt McLean tábornok, Churchill Randolph ...

Elnök: Ezt már mondotta. Hallott is Ön valakitől kifejezetten ilyet, hogy ez az amerikaiaktól ered?

Brankov: Erről beszéltem Cicmillel.

Elnök: Mással nem?

Brankov: Beszéltem a többiekkel is, például egyszer Gyilasszal is beszéltem ...

Elnök: Tehát Gyilasz is kijelentette Önnek, hogy ezeknek a terveknek hátterében az angol-amerikaiak állanak? Igen?

Brankov: Ő nem akarta ezt olyan nyiltan megmondani, de az világos volt...

Elnök: Ön előtt egy pillanatig sem volt ez már akkor kétséges?

Brankov: Mikor én beszéltem Gyilasszal, később Ciemillel és azután mikor láttam, hogyan hajtják végre és milyen utasítások vannak Magyarországra vonatkozóan, hogy milyen természetűek ezek az utasítások, akkor már előttem is kezdett világosabb lenni, hogy itt csak erről lehet szó, semmi másról.

Elnök: Igen. Most ön az előbbiekben beszélt már elég részletesen arról a kémszervezetről és kémhálózatról, amelyet Magyarországon létesített Tito és klikkje. Ennek a kémszolgálatnak és kémszervezetnek mi volt a célja ennek a tervnek a vonatkozásában? Érti a kérdésemet? Ez a kémszolgálat is azt célozta, hogy előmozdítsa ezt a burzsoá-demokratikus konföderációt?

Brankov: Ennek a kémhálózatnak fő feladata volt, hogy népszerűsítse Titot, Tito politikáját itt Magyarországon és hogy megnyerje a magyar politikai vezetőket, a magyar népet ezekhez a tervekhez.

Elnök: És megismerjék a magyar államvezetés titkait? Azt is akarták?

Brankov: Azt is akarták, természetesen.

Elnök: Milyen célból?

Brankov: Mert ezekhez a tervekhez az is szükséges volt, hogy tökéletesen ismerjék a magyarországi helyzetet és a vezetőket. Akkor tudják megszervezni a harcot azok ellen, akik ellenéznének egy ilyen tervet, amelyet Tito kormánya akart megvalósítani Magyarországon.

Elnök: Úgy van. Tehát azt mondja Ön, hogy a kémszolgálatnak, amelyet itt Magyarországon a legmesszebbmenően megszerveztek, ugyancsak az volt a feladata, hogy a Balkán Szövetség létesítését megkönnyítse, előmozdítsa.

Brankov: Igen, úgy van.

Elnök: Tehát csak egy részlete volt...

Brankov: Azoknak a...

Elnök: Minek a részlete?

Brankov: Részlete ennek a tervnek.

Elnök: Említette már az előbb, hogy ez a terv nemcsak Magyarországot, hanem az összes népi demokratikus államokat is fenyegette.

Brankov: Igen.

Elnök: Erről tud még valamit részleteiben? Hallott erről?

Brankov: Erről tudok, de ez egy kicsit későbbi időben volt, 1948-ban már.

Elnök: Nem baj, előlegezze itt.

Brankov: Ugyanúgy, mint Magyarországon, más környező államokban is igyekeztek ezt megvalósítani. Mikor nekem Rankovics utasításokat adott

Magyarországra vonatkozóan, akkor szokása volt megemlíteni, hogy más országokban milyen a helyzet, hogy ott jobban, vagy rosszabbul dolgoznak. Ezzel akarta serkenteni a magyarországi munkát. És ebből tudtam meg én, hogy ilyen tervek vannak más népi demokratikus országokban is.

Elnök: Sőt, amint mondja, hogy azokban is ugyanazon cél megvalósítása érdekében dolgoznak.

Brankov: Igen. Rankovics említette, hogy Romániában is ilyen terv volt, de ez a terv nem teljesen sikerült ott. Említette Patrascanu akkori igazságügy minisztert, aki ugyanúgy Tito vonalán volt és Tito terveit akarta megvalósítani Romániában, de a romániai Párt Központi Vezetősége idejében eltávolította Patrascanut és elszigetelte őt a Párttól. Mondotta, hogy majd folytatni kell újból a munkát ott is. Konkréten tudom, hogy ezzel foglalkozik Zec Ranko követségi tanácsos és később odaküldték Lompar Mihajlot, aki a háború alatt Svájcban volt Tito megbízottja. Mondotta, hogy ők ketten Bukarestben vannak és foglalkoznak egy ilyen hasonló tervvel. Emlékszem, mikor Lengyelországban a Gomulka-eset volt, nagy reményt fűztek hozzá, hogy Gomulka megvalósítja Tito elgondolásait Lengyelországban és várakozó álláspontón voltak. Emlékszem arra is, hogy nem akartak olyan közvetlenül odahatni, bekapcsolódni, azt hitték, hogy Gomulkának sikerülni fog ez az akció a Lengyel Kommunista Pártban. De, amint ismeretes, Gomulka nem hajtotta végre, beismerte, hogy ez helytelen vonal volt és egyszer Rankovics panaszkodott is, hogy egészen újból kell kezdeni Lengyelországban. Lengyelországban akkor egy Kovacsevics Szrbiszlava nevű követségi tanácsos működött, aki foglalkozott ezzel a tervvel. Őt később visszahívták és Rukavina Ivan követségi tanácsost küldték ki, aki most Lengyelországban van. Többet nem tudok Lengyelországgal kapcsolatban mondani.

Volt Bulgáriában is. Ott nem emlékszem, hogy konkrét személyt említett volna, csak arról volt szó, hogy ott is fáradoznak, hogy ezt a tervet végrehajtsák. Albániában is volt egy nagy komoly kísérlet, hogy az albán kormányt megbuktassák, de ez meghiusult. Ott Djerdja Josip és Zlatics Szavo dolgoztak ezen a terven.

Elnök: Mindezt, amit most elmondott, közvetlenül Rankovicstól, illetve Gyilasztól hallotta?

Brankov: Ezt nagyrészben Rankovicstól, azután Gyilasztól és Milics altábornagytól, aki ugyanúgy jól be van avatva ezekbe. Amikor utasításokat adtak, akkor mindig valami összehasonlítást tettek.

Elnök: Ezekután összegezzük az Ön által ebben a kérdésben vallottakat. Ön azt vallotta, angol-amerikai célkitűzés, törekvés volt, hogy itt a Jugoszlávia körül elhelyezkedő államokat jugoszláv vezetés mellett egy burzsoá-demokratikus berendezkedésű államokból álló konföderációba tömörítsék és ennek a törekvésnek megvalósítására használták fel az angol-amerikai tényezők a jugoszláv kormányzatot. Ezt vallotta Ön lényegében.

Brankov: Igen.

Elnök: Tehát a Tito-vezette jugoszláv kormányzat ennek az angol-amerikai törekvésnek volt az eszköze.

Brankov: Igen, ez világos.

Elnök: Elkezdte már az előbb, most térjünk rá a részleteire annak, hogy a Tito kormányzat, mint az angol-amerikai tényezőknek az eszköze, ezt az elgondolást Magyarországot illetően, itt Magyarországon hogyan, milyen eszközökkel kívánta megvalósítani. Erről beszéljen most részleteiben.

Brankov: Ezt a tervet az első időben, a Tájékoztató Iroda határozata előtt még békés eszközökkel próbálták. A Tájékoztató Iroda határozata után, más eszközökkel is próbálkoztak, mert belátták, hogy békés eszközökkel nem fog sikerülni a dolog. Így nagy szerepe volt természetesen a már jól kiépített jugoszláv hírszerző hálózatnak Magyarország területén.

Elnök: Talán arról beszéljen először, hogy ön a saját tevékenységét illetően Titotól, Rankovicstól, Gyilasztól, vagy általában a felsőbb jugoszláv vezetőségtől milyen utasításokat kapott és hogyan vitte ezeket végbe. Talán ezen kezdjük.

Brankov: Hogy valami készül ezen a vonalon, azt először 1947 májusában tudtam meg, amikor Rankovics Belgrádba hívott. De meg kell mondanom, hogy azelőtt, már 1945-ben, mikor Magyarországra jöttem, akkor is már valami említés volt arra, hogy a magyarországi helyzet nem stabil...

Elnök: Tehát nemcsak 1947-ben tudta meg — ki is akartam igazítani, csak vártam a mondat befejezését —, hanem tudta, mikor a katonai misszióval idejött, csak ez egyre világosabban alakult ki az idők folyamán.

Brankov: Igen. Azután Rankovics 1947-ben nyiltan megmondotta, hogy Magyarországon olyan a helyzet és olyan politikai vonal érvényesül, amely Jugoszlávia érdekei ellen irányul. Szóval Magyarország kormányának más politikát kell folytatnia.

Elnök: Ezt sem így mondjuk, hogy Jugoszlávia érdekei ellen, hanem olyan irányzat érvényesül, amely ellentétben áll a Tito-klikk törekvéseivel. Így talán helyesebb.

Brankov: Úgy akartam mondani. Nekem azt mondotta, hogy meg kell nézni a hálózaton keresztül, hogy milyen alkalmas emberek vannak Magyarországon, akiket meg kell nyerni a jugoszláv kormány politikájához. Említette Rob Antalt, akinek jól kiépített hálózata van Magyarországon. Fel kell vennem a kapcsolatot Rob Antallal, aki annakidején országgyűlési képviselő és a Magyarországi Demokratikus Szlávok Szövetségének főtitkára volt.

Elnök: Talán ne Rob Antalon kezdjük, hanem a legnagyobbakon, mert azt mondotta, hogy körül kell nézni, kik vannak itt Magyarországon vezető emberek, akik hajlandók a jugoszláv kormányzat utasításainak, célkitűzéseinek kiszolgálására.

Brankov: Igen. Azután azt említette . . .

Elnök: A legnagyobbakról beszéljen. Kik voltak ilyenek?

Brankov: Említette, hogy azt a vonalat, amely nem egyezik meg Jugoszlávia terveivel, Rákosi, Gerő és Farkas folytatják Magyarországon, de ugyanakkor vannak vezetők a Pártban, akik más véleményen vannak. Akkor már említette, hogy Rajk az az ember, akit népszerűsíteni kell Magyarorszá-

gon és a kémhálózaton keresztül Rákosi, Gerő és Farkas tekintélyét kell csökkenteni. 1947 végén, amikor Tito a kormánydelegációval Budapesten járt, ezek a tervek már megérettek és konkrét formát öltöttek, különösen egy találkozón, amely Kelebián történt Rankovics belügyminiszter és Rajk magyar belügyminiszter között. Ezen a találkozáson én mint tolmács szerepeltem. Rankovics konkrét utasításokat, tanácsokat adott Rajknak, hogy mi a feladata és hogyan kell dolgoznia, hogy a magyar kormányt, annak vezetőit és a Párt vezetőit, Rákosit, Farkast és Gerőt, akiket Rankovics főellenségeinek tartott a Tito-terv megvalósításában, elhárítsa az útból.

Elnök: Hát mondja el részletesen, milyen utasításokat adott Rankovics ez alkalommal Rajknak?

Brankov: Én emlékszem...

Elnök: Ez az a találkozás úgye, Kelebián a vasúti kocsiban?

Brankov: Amikor én bementem a szalonkocsiba, ott volt már Rankovics és Rajk. Azt mondották, hogy legyek a tolmácsuk. Először arról volt szó, hogy a jugoszláv és a magyar belügyminisztérium között minél szorosabbnak kell lennie az együttműködésnek. Erről kezdtek beszélni, de gyorsan rátértek arra, Rajknak a feladata, hogy mindent megtegyen a kormány megváltoztatására. Rákosit, Gerőt és Farkast pedig mindenesetre el kell távolítani a vezetőségből. Emlékszem, arról volt szó, hogy ha Rajknak csak annyi sikerül, hogy megszervez egy komoly ellenzéket a Pártban, azután az állami apparátusban, akkor ő számíthat arra, hogy komoly segítséget fog kapni Titotól, hogy átvehesse a Párt és a magyar kormány vezetését. Rankovics Rajknak azt mondotta, hogy ő alkalmas ember arra, hogy ezt megvalósítsa. Arról is szó volt, hogy Rajknak kell segítenie, szakszervezeti, ifjúsági és női szervezetek egyesítésében, hogy Belgrádban legyen az összes balkáni és középeurópai népi demokratikus állam központja.

Elnök: Pálffy Györgyről nem volt szó?

Brankov: Pálffy Györgyről még akkor nem volt szó. Pálffy Györgyről Rankovics először 1948 májusában, amikor Belgrádban voltam, tett nekem említést.

Elnök: Erre majd rátérünk.

Brankov: Ennek a csoportnak a feladata az kell, hogy legyen, hogy eltávolítsák a mai kormányt és a Párt vezetőit.

Elnök: Különösképpen kiket?

Brankov: Különösképpen, ahogy már mondtam, Rákosit, Gerőt és Farkast.

Elnök: Tehát arról volt szó, hogy ez a csoport Rajk vezetésével vegye kezébe a hatalmat.

Brankov: Igen.

Elnök: . . . és mihez kezdjen ezzel a hatalommal?

Brankov: Rankovics tanácsokat adott Rajknak és azt mondotta neki, hogy olyan elemekre kell támaszkodnia, akik segíteni fogják, hogy Magyarországon burzsoá-demokratikus kormány alakuljon meg. Természetes, hogy

elsősorban a trockista elemekre kell támaszkodnia a Pártban, mert már ezek úgyis folytatnak harcot Rákosi ellen a Pártban. Azután a nacionalista, soviniszta elemekre kell támaszkodnia Magyarországon, a katolikus erőkre, különösen a falun a kulákokra és példaként kell hozni a jugoszláv esetet, ahol nem folytatnak harcot a kulákok ellen. Egyszóval Magyarországnak Jugoszlávia útján kell haladnia.

Elnök: Az előbb azt mondotta, kezdetben olyan dolgokat hallott, hogy Jugoszlávia majd valami speciális szocializmust fog megvalósítani.

Brankov: Igen.

Elnök: Gazdagítani fogja a marxizmust, ezt mondotta. Emlékszik?

Brankov: Igen.

Elnök: Amit most itt elmondott: Rajk vegye kezébe a hatalmat, nacionalista, soviniszta elemekre, trockista elemekre, a kulákokra, az egyházi reakcióra támaszkodjék, miféle gazdagítása a marxizmusnak? Vagy miféle speciális szocializmus? Semmiféle szocializmus. Semmiféle elkendőzéssel és maszlaggal sem lehet ezt szocializmusnak nevezni.

Brankov: Itt nincs . . .

Elnök: Miről volt szó itt?

Brankov: Itt nincs ellentét, hanem csak álcázásról van szó.

Elnök: Hát erről beszéljen.

Brankov: Amikor a szocializmusról, a marxizmus gazdagításáról volt szó, az a jugoszláv népnek szólt.

Elnök: Szóval itt már mindjárt megmutatkozott . . .

Brankov: . . . hogy a jugoszláv nép és a párttagok ne vegyék észre, hogy miről van szó. Tényleg egy jól kidolgozott tervről volt szó, amiről itt beszéltem.

Elnök: Na, most azt kérdezem ezzel kapcsolatosan, hogy nem tett-e Rankovics említést valami olyasmiről, hogy Titoéknak eszükágában sincs a szocializmus megvalósítása felé haladni? Soha nem is akartak szocializmust? Amit csináltak, az csak látszat volt, hogy megtévesszék a jugoszláv népet? Nem beszélt ilyesmiről Rankovics?

Brankov: Hát ő . . .

Elnök: Gondoljon csak vissza!

Brankov: Igen. Ők nyiltan nem beszéltek úgy . . .

Elnök: Rajk és Rankovics között nem volt ilyesmiről szó? Gondolkozzék csak!

Brankov: Nem értem a kérdést. A vasuti kocsiban?

Elnök: Amikor Ön tolmács volt.

Brankov: Nem értettem jól a kérdést.

Elnök: Amit én kérdezek?

Brankov: Igen.

Elnök: Elismételem. Kelebián a vasuti kocsiban, amikor Ön tolmácsolt, nem mesélte el Rankovics Rajknak, hogy mi — Titoék — soha nem is akartunk szocializmust? Mi kapitalizmust akartunk, mi csak mutattuk Jugo-

szlávia népének, hogy becsapjuk, hogy szocializmust csinálunk, hogy félrevezessük őket?

Brankov: Ilyen nyilt formában nem emlékszem, hogy Rankovics mondotta volna. De igaza van, emlékszem jól. A lényege az volt, csak nem ilyen szavakkal; nem emlékszem, hogy ilyen szavakkal . . .

Elnök: Szóval volt ilyesmiről szó?

Brankov: Volt ilyesmiről szó.

Elnök: Rajk László, jöjjön ide. (Rajk Brankov mellé lép) Rajk László, Brankov Lázár, figyeljen ide, elsősorban Ön most! (utóbbi szavait Brankovhoz intézi) Rajk László a következőket vallotta tegnap — szószerint idézem: „Rankovics nekem a következőket adta elő" — Ezt Rajk mondja, érti?

Brankov: Igen.

Elnök: *(folytatja az idézést)* „Tisztában kell lennem azzal" — vagyis neki, Rajknak tisztában kell lennie — „hogy sem Tito, sem a jugoszláv kormány, annak többi tagjai a felszabadulás után sem akarták a népi demokratikus rendszert és azon keresztül Jugoszláviában a szocializmus építését".

Elnök (folytatja): „Ha ők mégis kénytelenek voltak olyan forradalmi intézkedéseket hozni, amelyek lényegében és de facto a kapitalizmus likvidálása felé kezdtek vezetni, ez nem azért volt, mert ők komolyan ezt a programot, a szocializmust akarták megvalósítani, hanem kényszerültek csupán ezt megtenni a jugoszláv dolgozó néptömegek nyomása alatt". Ezt vallotta Rajk László tegnap, hogy ezt Önnel Rankovics Kelebián nyiltan, cinikusan közölte. Emlékszik ilyesmire?

Brankov: Úgy, ahogy már megmondtam, erről volt szó...

Elnök: Tehát ez volt az értelme?

Brankov: Igen, de nem emlékszem, hogy ilyen szavak...

Elnök: Nem a szavak a fontosak, hanem a tartalom!

Brankov: Tartalmilag ez volt.

Elnök: Vagyis tartalmilag mi a lényeg? Azt mondta Rankovics: Soha nem akartunk szocializmust, csak becsaptuk Jugoszlávia népét, mintha ezt akarnánk. Ez a lényeg. Ilyesmit mondott Rankovics? Mert Rajk ezt vallja.

Brankov: Ő mondott ilyesmit, csak nem olyan határozott formában.

Elnök: (Rajkhoz): Ön fenntartja vallomását, Rajk László? Igy van?

Rajk: Fenntartom a vallomásomat azzal, hogy természetesen közel két esztendő után szóról-szóra...

Elnök: Nem a szavak a fontosak, kérem! Én is egészen más szavakkal mondtam. De tartalmilag.

Rajk: A lényegét pontosan adom vissza annak, amit Rankovics mondott.

Elnök: A lényeg pontosan az, amit most én egyszerű szavakkal elmondtam.

Rajk: Sőt annak alátámasztására említette fel azt, amit tegnap is vallottam, hogy a Népfrontban azért nem engedték a Kommunista Pártnak önálló és független szerepét, hogy ne legyen egy párt, amely kikristályosítja a szocialista erőket.

Elnök (Brankovhoz): Emlékszik arra, amit most mond Rajk László?

Brankov: Rajk beszélt többször Rankoviccsal és most itt talán arról lehet szó, hogy összetéveszti, hogy mikor mit beszélt.

Elnök (Rajkhoz): Ön határozottan állítja, hogy Kelebián történt ez a beszélgetés Brankov tolmácsolása mellett?

Rajk: Igen, határozottan vallom.

Elnök: Mondja a szemébe!

Rajk (Brankovnak a szemébe mondja): Fenntartom a vallomást.

Elnök (Brankovhoz): Lehet, hogy így volt, Brankov?

Brankov: Lehet, de most nem tudok pontosan visszaemlékezni. En nem akarok olyat állítani, amire pontosan nem emlékszem, de ez a lényege.

Elnök: Sőt tartalmilag Ön is tudja, hogy valóban így volt?

Brankov: Igen, Népfrontról is szó volt, csak nem tudok pontosan emlékezni, hogy így volt-e. Lehet, hogy Rajk jobban emlékszik, hogy szóról-szóra hogyan volt.

Elnök: Jó. Menjen a helyére, Rajk László. (Rajk László visszamegy a helyére.) Amit Rankovics ez alkalommal beszélt, azt saját nevében mondta, vagy kifejezetten hivatkozott Titora és közvetlen környezetére?

Brankov: Pontosan emlékszem, hogy a végén kihangsúlyozta, hogy amit ő mondott, nem a maga nevében mondotta, hanem Tito nevében beszélt.

Elnök: Ön már beszélt arról, hogy Rankovics ugyancsak Tito nevében segítséget is igért a hatalom átvételéhez?

Brankov: Igen.

Elnök: Részleteiben beszéljen most erről. Milyen segítséget igért?

Brankov: Annak idején a kelebiai tartózkodáson nem merült fel konkréten, hogy milyen segítséget. Csak úgy általában merült fel, hogy ha Rajknak sikerül egy komoly ellenzéki csoportot megszervezni Magyarországon, akkor számíthat Tito segítségére. Később pedig beszélgetések voltak folyamatban arról, hogy milyen segítséget kell adni Rajknak is.

Elnök: Kelebián is volt szó erről, nem?

Brankov: Konkréten?

Elnök: Nézze, Brankov! Ne beszéljünk arról, hogy mikor volt, hol volt. Tud-e Ön arról, hogy Rankovics Rajknak segítséget ígért a hatalom átvétele céljára, éspedig ígérte azt, hogy szükség esetére jugoszláv katonai egységeket fog áttenni a határon. Tud erről?

Brankov: Igen, tudok.

Elnök: Erről beszéljen. Nem fontos, hogy hol és mikor volt. Elhiszem, hogy össze is keveri, mert esetleg többször volt róla szó.

Brankov: Több találkozó volt, nagyon sok beszélgetés volt és én pontosan nem tudok emlékezni, hogy mi volt melyik beszélgetésen.

Elnök: Jól van.

Brankov: De arról szó volt, hogy Rajknak feladata volt egy államcsínyt megszervezni.

Elnök: Ezt már mondta. Ennek az államcsínynek a segítségére milyen erőket ígért Rankovics?

Brankov: Először azt ígérte neki, hogy Magyarországon fog segíteni és ha Rajk elvégzi ezt a komoly szervezést, akkor ő számíthat komoly katonai segítségre is . . .

Elnök: Ezt kérdezem.

Brankov: ... amit Tito fog adni Rajknak. Konkréten . . ,

Elnök: Magyar ruhában fogja áttenni őket a határon?

Brankov: Igen, arról volt szó, hogy milyen formában lesz.

Elnök: Erről beszéljen!

Brankov: Tervek voltak arról, hogy átdobnak több jugoszláv zászlóaljat magyar egyenruhában, akik magyar-jugoszláv származásúak és így Magyarországon ez nem lesz feltűnő, mert úgy fognak kinézni, mint a magyarországi délszlávok. Azután azt is ígérte, segíteni fog, hogy azok a magyar alakulatok, amelyek most Ausztriában, angol és amerikai zónában tartózkodnak, jugoszláv területen át Magyarországra tudjanak jönni.

Elnök: Azokban a kérdésekben, amelyekről már beszéltünk, talán kifelejtett Ön valamit. Amikor azt kérdeztem, hogy a többi népi demokráciában, milyen eszközökkel kívánták Titoék megvalósítani a jugoszláv kormányzat célkitűzései mellé való sorakoztatásukat, akkor Ön mondott egy pár eszközt, módszert. Nem emlékszik arra, hogy a jugoszláv kormány kieszelte azt, hogy a népi demokráciák kommunista pártjai központi bizottságaiba küldjenek ki képviselőket a saját kommunista pártjuk részéről?

Brankov: Igen.

Elnök: Erről nem szólt az előbb.

Brankov: Ennek a tervnek megvalósítására 1946—47-ben Tito elküldte megbízottait a népi demokratikus országokba, konkréten Magyarországra és ezeket nevezték meg, mint a Jugoszláv Kommunista Párt központi vezetőségének képviselőit. Én voltam ilyen képviselő Magyarországon. Csehszlovákiában, Novosel, később Stilinovits Marian. Novosel követségi tanácsos volt, Stilinovits mai prágai követ. Lengyelországban Kovacsevics Szrbiszlava volt, később Rukavina Iván. Bukarestben Ranko és később Lompár Mihajlov. Bulgáriában először volt Kovacsevics Mikola, azután Cicmil. Albániában Djerdja és Zlatics voltak. Ezek voltak a Jugoszláv Kommunista Párt központi vezetőségének képviselői ezekben az országokban és feladatuk volt, hogy népszerűsítsék Titot, Jugoszlávia rendszerét és hogy mindent tegyenek meg, amit csak tudnak, hogy ezek az államok Jugoszlávia útján haladjanak.

Elnök: Bomlasszák az ottani kommunista pártokat?

Brankov: Bomlasszák. Ha ott olyan vezetőség van, amely szembenáll az ilyen tervekkel, akkor a vezetőség ellen kell folytatni a harcot.

Elnök: Ezután még egy kifelejtett dolog. Ön beszélt a módszerekről.

Brankov: Igen.

Elnök: Említést tett Rob Anton részére kiállított hamis papírokról. Ez nem egyedüli eset, hogy hamis útlevelet, hamis papírokat állítottak ki.

Bizonyára volt felszerelésük vagy talán utasításuk is, hogy egy kis hamisítás ne legyen probléma?

Brankov: Volt. Ezzel foglalkozott a konzulátusosztály, amely hamisított igazolványokat állított ki, azoknak a jugoszláv diplomatáknak, akik hírszerzéssel foglalkoztak Magyarország területén és amikor szükség volt, náluk mindig voltak ilyen hamis igazolványok.

Elnök: Hát erre direkt fel voltak készülve?

Brankov: Igen és ilyen igazolványokat adtak másoknak is, magyar állampolgároknak is adtak, ha szükség volt ilyen igazolványokra.

Az elnök most szünetet rendel el.

Szünet után dr. Jankó folytatja Brankov kihallgatását:

Elnök: Brankov Lázár! Hogyan készítették elő a Rankovics jugoszláv belügyminiszter és Rajk közötti konspiratív találkozót Paks környékén 1948 október elején?

Brankov: Tudok arról, hogy egy találkozás volt Magyarország területén 1948 októberében. Ez úgy kezdődött, hogy amikor én augusztusban Belgrádban voltam Rankovicsnál, azt mondta nekem, ha visszamegyek Budapestre, mondjam meg Rajknak, hogy ő okvetlenül szeretne találkozni vele. Én mikor visszatértem Budapestre, Rajkhoz mentem a külügyminisztériumba, megmondtam neki, hogy Rankovics szeretne találkozni vele, Rajk azt válaszolta, hogy helyesli és csak azt kéri, hogy ezt a találkozást nagyon konspiratív módon bonyolítsuk le. Elvileg beleegyezett és Rankovicsra hagyta, hogy konkrét javaslatokat tegyen.

Később, mikor októberben voltam Rankovicsnál beszélgetés közben megmondta, hogy a találkozás megtörtént Rajkkal. Utasított, mondjam meg Mrazovicsnak, hogy menjen Rajkhoz, mert arról volt szó, hogy Mrazovicson keresztül legyen a kapcsolat. Mikor én visszajöttem, Mrazovics már járt Rajknál, beszélt vele és külön futárral írásban jelentést küldött Belgrádba.

Elnök: Most mondja el azt, hogy mint az UDB magyarországi főmegbizottja, milyen utasításokat kapott 1948 októberében Rankovics jugoszláv belügyminisztertől és Gyilasztól a magyarországi államcsiny előkészítésének meggyorsítása érdekében?

Brankov: Emlékszem, ezen a találkozón Rankovics panaszkodott Rajkra, hogy nagyon lassan dolgozik, pontosan, szóról-szóra emlékszem, hogy úgy fejezte ki ezt: „Hogyha Rajk határozottabban cselekedne Magyarországon, akkor egy éjszaka elintézhetnék Rákosit.

Arról volt szó, hogy Rajknak kellett volna végrehajtani az államcsinyt, amelyet ők megbeszéltek azon a találkozón. Rankovics mondotta, meg kell sürgetni Rajkot ebben az ügyben, hogy határozottabban cselekedjék.

Elnök: Tud valamit arról, hogy Tito és Rankovics milyen gyakorlati intézkedéseket tett a jugoszláv-magyar határon és egyébként is magyar területen abból a célból, hogy Rajk Lászlót segítsék a magyar államrend megdöntése érdekében?

Brankov: Szóba jött az is, hogy a határincidensek kell, hogy bevezetői legyenek ennek a fegyveres akciónak. A határincidensek a magyar népben olyan nyugtalanságot kell, hogy keltsenek, hogy valami nincs rendben Magyarországon, a rendszer nem elég szilárd, mert ez segíteni fog akkor a Rajk-akciónak.

Elnök: Milyen előkészületekről tud Ön, amelyeket Tito és Rankovics tettek a magyar kormány egyes tagjai elleni terrorcselekmények végrehajtása érdekében és milyen utasításokat kapott Jovanovics és Jojkics Rákosi Mátyással szembeni merénylet végrehajtásának előkészítését illetően?

Brankov: Rajknak az volt a feladata, hogy megszervezze a Rákosi—Farkas—Gerő elleni merényletet. Mivel Rajk nagyon lassan dolgozott, Rankovics nem volt az ő munkájával megelégedve s ezért meg akarta sürgetni a dolgot, e célból szakértőkként Jugoszláviából két UDB-embert küldött, akik tapasztaltak, járatosak voltak a politikai gyilkosságokban. Ezek Jovanovics és Jojkics voltak, az UDB ügynökei. Budapestre érkeztek 1948 októberében és figyelték Rákosi lakását, különösen Rákosi személyével foglalkoztak. Meg akarták figyelni, hogy például Rákosi, ha nem megy autóval, ha gyalog megy, hogyan őrzik, hányan vannak és hasonló adatokat, amiket szükségesnek tartottak. Jovanovicsot később kiutasították a magyar hatóságok. Jojkics pedig 1948 végén visszatért Belgrádba. Nagyon konspiratív módon figyelték Rákosi lakását és az egész munkát nagyon konspiratívan végezték.

Elnök: Rankovics jugoszláv belügyminiszter milyen szerepet szánt a magyar kormány elleni terrorcselekményeknek a magyarországi államcsiny keresztülvitelében?

Brankov: Ezt a merényletet mintegy bevezetőnek tartotta az államcsiny végrehajtására. Ezzel kellett volna jelt adni a mai kormány eltávolítására.

Elnök: 1948 októberben Rankovics és Gyilasz mit mondtak Önnek arról a titkos megegyezésről, amely Tito és az angolszászok között létesült a Szovjetunió és a népi demokráciák elleni akcióra, harcra vonatkozóan?

Brankov: Gyilasz akkor azt mondotta, úgy emlékszem pontosan, hogy Tito amerikai és angol megbizottakkal tárgyalt Belgrádban és megegyezett velük abban, hogy segíteni fogják a Tito-kormányt szovjetellenes harcában. Nemcsak gazdasági segítséget, hanem politikai, sőt katonai segítséget is fognak adni Titonak. Arról is beszélt Gyilasz, hogy az amerikaiak csak abban az esetben hajlandók támogatni Tito kormányát, ha Jugoszlávia a harcot folytatja a Szovjetunió ellen. Rankovics hozzáfűzte, hogy fel kell venni a kapcsolatot megint Magyarországon az angol-amerikai hírszolgálattal és velük együtt kell működni, hogy erősítsék a harcot a magyar kormány megdöntésére, mert a helyzet kiéleződött és nem kell nagyon vigyázni, hogy itt milyen módszereket fognak használni. Szóba került az is, hogy milyen lesz ez az új kormány, Rankovics említette, hogy Rajk miniszterelnök lesz az új kormányban, Pálffy mint hadügyminiszter. Aztán arról is beszélt, hogy a jobboldali szociáldemokraták, akik Nyugaton vannak, szintén résztvesznek majd az új kormányban. Emlékszem, említette Bán Antalt is, aki még a

háború előtt Rankoviccsal volt kapcsolatban. Tudom az UDB irataiból, hogy Bán Jugoszláviában régi rendőrspicli volt és Rankovics most jónak látta, hogy Bán is vegyen részt ebben a kormányban, mert biztos embere lesz a Tito-kormánynak.

Elnök: 1948 októberben Ön Rankovics jugoszláv belügyminisztertől milyen utasítást kapott, hogy provokációs nyilatkozatot tegyen a Tito-kormánnyal való színleges szakításáról?

Brankov: Egyenesen megmondotta, Magyarországon most olyan a helyzet, hogy régi módszerekkel nem lehet dolgozni, ezeket meg kell változtatni. A magyar hatóságok olyan éberek lettek, hogy a követségi tagoknak már majdnem lehetetlen lett a munkájuk.

Utasítást adott nekem, hogy menjek vissza Budapestre, hagyjam el a követséget és adjak egy nyilatkozatot, amelyben elítélem Tito politikáját és mint politikai emigráns maradok Magyarországon. Én a háború alatt négy évig mint partizántiszt harcoltam és megszoktam, hogy minden utasítást, ha ez Titotól jött, teljesítsek. Rankovics, miután látta, hogy ingadozom, azt is mondotta nekem, hogy ebben az ügyben Titoval személyesen beszélt, aki elvárja tőlem, hogy ezt a feladatot eredményesen fogom végrehajtani. Bár ingadoztam, nem volt erőm, hogy egy parancsot, egy utasítást, amelyet személyesen Titotól kaptam, ne hajtsak végre. Rankovicstól kaptam még konkrét utasításokat, hogy mit kell tennem Magyarországon, ha visszajövök és akkor elutaztam Budapestre. Az utasítások ezek voltak: Először is meg kell nyernem a Magyar Dolgozók Pártja vezetőségének a bizalmát. Ez volt az első feladat. A második, hogyha megnyerem ezt a bizalmat, akkor én észrevétlenül tovább tartsam a kapcsolatot a magyar összeesküvőkkel, főként Rajk és Rankovics között, mert ez nagyon fontos, majdnem a leglényegesebb kérdés. Nekem és Mrazovicsnak abba kell hagynom minden más munkát és csak ezzel kell foglalkoznunk. További feladatom volt az is, hogy az összeesküvéssel kapcsolatban felvegyem az összeköttetést még néhány fontos jugoszláv ügynökökkel, akik Magyarországon voltak. Ezek voltak: Szalai András, a Magyar Dolgozók Pártja központi vezetősége káderosztályának helyettes vezetője, Ognyenovics Milán, aki a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének szervezési titkára volt, azután Hegedüs József, aki a Magyar Jugoszláv Társaság vezetőségi tagja volt. Végül pedig valamilyen anyagot kell szereznem, amely valamilyen módon kompromittálni tudná a magyar pártot és a jugoszláv politikai emigránsokat is. Rankovics közölte, a kapcsolatot velem úgy fogja tartani, hogy egy-két hónap mulva Budapestre küldi mint követségi tanácsost Sakota Dusánt, ő lesz a kapcsolat közöttünk. Ezek voltak az utasítások.

Mikor Budapestre érkeztem, átgondoltam az egész ügyet. Ingadoztam, nem voltam hajlandó végrehajtani ezt az utasítást, mert nemcsak ezt az utasítást, hanem már hamarabb is, más dolgokat sem helyeseltem. De számomra nem volt akkor más lehetőség, mint végrehajtani az utasítást, ha tovább is tagja akartam maradni a Jugoszláv Kommunista Pártnak, mert ha jugoszláv állampolgár akartam maradni és ha nem akartam olyan helyzetbe kerülni, hogy törvényen kívül helyezzenek. Két hétig Budapesten voltam, ingadoztam

és nem hajtottam végre ezt az utasítást. Ekkor Belgrádból diplomáciai posta útján levél jött Rankovicstól, amelyben felelősségre von azért, hogy miért nem hajtottam végre még mindig az utasítást. Ha nem fogom ezt végrehajtani, akkor engemet úgy fog tekinteni, mint a Tájékoztató Iroda hívét, törvényen kívül helyez és a családom ellen, amely Jugoszláviában van, megfelelő intézkedéseket fog tenni. Amikor megkaptam ezt a levelet, nem láttam kiutat. Végül mégis elhatároztam, hogy végrehajtom ezt az utasítást. Hittem Titonak, nekem nehéz volt szakítani Titoval és tudtam, hogy nincs más út, mint végrehajtani azt az utasítást, amit nem helyeseltem. Ezek után megtettem ezt a nyilatkozatot Rankovics utasítására, amelyben megmondtam, hogy szakítok Tito politikájával és kezdtem az utasításokat, bár akaratom ellenére, teljesíteni.

Elnök: Most azt mondja el, hogy a gyakorlatban hogyan hajtották végre itt Magyarországon Rankovicsnak azt az utasításait a magyarországi államcsiny előkészítésében, azután, hogy 1948 októberében provokatív módon megtette a Tito kormányával való szakítást nyilvánító kijelentését.

Brankov: Az első időben vártam, mert az volt az utasítás, hogy ne kezdjem mindjárt az utasítások végrehajtását. Bár Belgrádban úgy beszéltük meg, hogy én minden vasárnapon estefelé sétálni fogok a Gugger-hegyen egy menedék-ház körül. Ha Sakota Budapestre jön, akkor ott fogunk találkozni. Sakota eljött.

De előbb beszélnem kell a Rajkkal való kapcsolatról. Nyilatkozatom után az első találkozás, azt hiszem novemberben volt. A Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségi épületében a folyosón találkoztunk. Akkor csak röviden mondtam Rajknak, hogy miről van szó, mert nem tudta, miről van szó és félt. Mondottam neki, hogy én nem fogom elárulni őt és hogy ő se áruljon el. Nem tudom pontosan, hogy hányszor találkoztam ezután Rajkkal, de emlékszem, hogy december közepén megint egyszer találkoztam vele. Felhívtam őt telefonon a külügyminisztériumban és megállapodtunk abban, hogy a Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségi épületében az ő irodájában nyolc órakor este találkozunk. Megmondtam, hogy milyen feladatot kaptam Rankovicstól. Azután többször is találkoztam Rajkkal. Nem volt mindjárt világos, hogy abban az időben Rajk hajlandó-e ezeket az utasításokat végrehajtani, vagy sem. Ingadozott és a végén azt mondotta nekem, hogy véleménye szerint az összeesküvés, az államcsiny végrehajtását egy későbbi időre kellene elhalasztani, mert nem aktuális. Vannak komoly okok, amelyek miatt el kell halasztani. Mondta, hogy közöljem ezt Rankoviccsal.

Azután megkerestem Szalai Andrást, vele beszéltem. Ő mindjárt beleegyezett, hogy tovább is ugyanúgy fog dolgozni, mint ahogy eddig dolgozott és rendelkezésre fog állni. Ognyenoviccsal és Hegedüssel a helyzet más volt. Ezek azt mondották, hogy az államvédelmi osztály nagyon figyeli őket, hogy ők gyanusak az államvédelmi osztálynak és nem akarnak dolgozni, mert ez nagyon veszélyes, letartóztatják őket.

Februárban Sakota felkeresett a megbeszélt helyen. Összesen négyszer találkoztunk. Az első és a második találkozáson Rankovics utasításai

azok voltak, hogy Rajkot serkenteni kell, meg kell mondani neki, hogy már elég volt az előkészítésekből, térjen a tettekre. Rankovics emlékeztette Rajkot, hogy ők megbeszélték a merénylet megszervezését, mi van ezzel, miért nem tett Rajk semmitsem ebben az ügyben. Elégedetlen volt, hogy Rajk késik a merényletek megszervezésével.

A két utolsó találkozáson Sakota azt mondta nekem, Rankovics elégedetlen eddigi csekély munkámmal, hogy minden, amit csináltam, jelentéktelen és hogy már kételkedik abban, hogy egyáltalában végre fogom-e hajtani utasításait, vagy sem. Azt is üzente, hogy azokat az intézkedéseket, amelyeket említettem már, ellenem és családom ellen, amely Jugoszláviában maradt, végre fogja hajtani. Így fenyegetett engem. Akkor elhatároztam, hogy véget kell vetni az egésznek. Beszéltem Rajkkal. Láttam, Rajk azon a véleményen van, hogy nincs kilátás, hogy ez az összeesküvés sikerülni fog. Javasolta az elhalasztását.

Elnök: Hát Moics Milos meggyilkolásáról mit tud? Ezzel kapcsolatban Rankovics utasításáról, az Ön és Blazsics szerepéről mit tud mondani?

Brankov: Moics volt a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének egyik vezetőségi tagja, Az UDB-nek is dolgozott. Azt hiszem, már a háború előtt személyes kapcsolatban volt Rankoviccsal. Amikor a Tájékoztató Iroda határozata megjelent, Moics azzal kezdett fenyegetődzni, hogy le fogja leplezni Rankovicsot és az UDB magyarországi működését.

Rankovics utasítása úgy szólt, minden ügynökét, aki nem teljesíti utasítását, árulással fenyeget és veszélyes, valamilyen módon likvidálni kell. Jelentést küldtünk Belgrádba Rankovicsnak és értesítettük a Moics esetről. Válaszul Rankovicstól utasítás jött, hogy Moicsot likvidálni kell. Én nem helyeseltem ezt az utasítást, ellene voltam, hogy Moicsot meggyilkolják. Ezért Mrazovics követhez fordultunk.

Amikor Mrazovics az egészet megtudta, és Rankovics egyenes utasítását elolvasta, azt mondta, hogy ezt végre kell hajtani. Továbbra is ellene voltam és más javaslatokat tettem, hogy lehetne például beszélni Moiccsal és rábeszélni őt, nem meggyilkolni. Mrazovics akkor megharagudott és azt mondotta: ha én félek, akkor ő odaadja saját revolverét, hogy gyilkoljam meg Moicsot, ő nem fél, mert Rankovics utasításai szentek. Végre kell hajtani őket. Azután mindjárt odaadta a pisztolyát Blazsicsnak. Blazsics ezt az ügyet Boarov Zsifko sajtóattaséval szervezte meg és mint ismeretes, Boarov Mrazovics revolverével meg is gyilkolta Moicsot.

Elnök: Tehát Önnek mi volt a szerepe itt?

Brankov: Én tudtam erről, elleneztem, ez volt az egész.

Elnök: Nem Ön adott utasítást Boarovnak?

Brankov: Nem, én nem adtam. Én ellene voltam.

Elnök: Jelen volt akkor, amikor Boarov az utasítást kapta?

Brankov: Nem voltam jelen.

Elnök: Erre majd még visszatérünk!

Ezután a tanácselnök a tárgyalás folytatását hétfő délelőtt 9 órára tűzte ki.

Hétfőn, szeptember 19-én reggel kilenckor folytatódott a főtárgyalás.

Elnök: a népbíráknak van kérdése Brankov Lázárhoz? Nincs! A népügyész úrnak?

Népügyész: Van kérdésem. *(A vádlotthoz.)* A Magyarországra érkező jugoszláv katonai missziót, amelynek Ön is tagjai közé tartozott, szeretettel fogadták Magyarországon. Mivel viszonozták ezt a szívélyes fogadtatást a jugoszláv katonai misszió egyes tagjai?

Brankov: Minket, amikor Magyarországra érkeztünk 1945-ben, és az egész idő alatt, amikor itt voltunk, barátságosan fogadtak és állandóan, mint barátok érintkeztek velünk. Be kell ismernem, hogy nekem sokszor kellemetlen volt, szégyenkeznem is kellett volna, hogy olyan utasításokat kellett végrehajtanom, amilyeneket Belgrádból kaptunk. Ezek az utasítások olyanok voltak, hogy azok ellen kellett dolgozni, akik minket barátságosan fogadtak, hogy kémszervezetet kell szervezni olyan módszerekkel, amelyekről már beszéltem, azután összeesküvés megszervezése...

Népügyész: Itten a főtárgyaláson a per anyagából az tűnik ki, hogy a jugoszláv misszió, majd később a jugoszláv követség majdnem minden egyes tagjának megbizatása volt Tito, Rankovics, Kardelj és Gyilasz jugoszláv államférfiaktól, hogy szervezzenek kémhálózatot, hogy végezzenek romboló munkát. Mit tud erről még?

Brankov: Tény az, hogy a misszióban és a követségen a nagy többség foglalkozott hírszerzéssel.

Népügyész: Nagy többsége, kezdettől fogva.

Brankov: De nem lehet azt mondani, hogy mindenki foglalkozott, mert voltak olyanok is, akik nem foglalkoztak. Ezek csak rendes kapcsolatokat tartottak a magyar külügyminisztériummal és politikai vonalon dolgoztak. Politikai vonalon dolgoztak, mint hírszerzők annakidején Cicmil, azután Jávorszky, Szmiljanics, Blazics, azután gazdasági vonalon dr. Gavrilovics kereskedelmi attasé és helyettesei, Csacsinovics, Judics, Szinanovics, aki a jóvátételi bizottságnak a vezetője volt. Azután katonai vonalon is dolgoztak. Ilyen volt Kovács őrnagy a misszióban, később Lozics ezredes és utódja, Zsokalj ezredes katonai attasé. Természetes az is, hogy minderről tudott a követ is, mert állandóan informálták és egyetlenegy fontosabb kérdésben sem lehetett tudta nélkül valamit megtenni.

Népügyész: Ismer-e Ön még olyan eseteket, amikor elraboltak és Magyarország területéről erőszakkal elhurcoltak Jugoszláviába olyan személyeket, akik magyar állampolgárok voltak? Ön itten már Hribar Ljubicát megnevezte. Az ő esetén kívül tud még ilyen esetekről?

Brankov: Emlékszem még egy ilyen konkrét esetre. Ez 1947 elején, januárban történt. Akkor hasonló módon, mint Hribar Ljubicát, illegálisan, erőszakkal vitték Jugoszláviába — előbb letartóztatták és a missziónál tartották — Mikula Ferenc magyar állampolgárt. Átvitték Jugoszláviába, a misszió gépkocsijával, hamis útlevéllel. Csacsinovics Rudolf szervezte meg ezt az akciót.

Népügyész: Hamis okmányokkal szervezte meg.

Brankov: Hamis okmányokkal, igen. És közreműködött még, azt hiszem, Krek Nikola.

Népügyész: Nikola Krek?

Brankov: Igen. Egy hét multva Mikulát megint visszahozták Budapestre. Ott Belgrádban kényszerítették őt, hogy az UDB részére dolgozzon.

Népügyész: Más nem volt?

Brankov: Azután voltak olyan esetek, hogy az ügynökök Jugoszláviába illegálisan mentek át és jöttek vissza Magyarországra, mindig hamis útlevelekkel, amelyeket vagy a jugoszláv misszió, vagy a követség állított ki részükre. Így utazott például: Hegedüs, azután Sebljanics, dr. Lászlovics, Vidákovics. Többen utaztak.

Népügyész: A bíróság előtt Ön részletes vallomást tett arról, hogy Tito, Rankovics, Kardelj, Gyilasz a népi demokratikus államok egész sorában, így Lengyelországban, Romániában, Bulgáriában, Albániában és nálunk Magyarországon kém- és romboló-tevékenységet fejtettek ki. Tud-e Ön arról, hogy jugoszláv diplomáciai küldetésben lévő egyének más országokban is folytattak ilyen kémtevékenységet és romboló-tevékenységet, azokon az országokon felül, amelyeket Ön már a vallomásában megemlített?

Brankov: Igen. Tudok arról, hogy ilyen módszerekkel dolgoztak, hasonló utasításokat is kaptak, mint én itt Magyarországon, Albániában, Bulgáriában, Romániában, Lengyelországban, Csehszlovákiában.

Népügyész: Azt is tudja, hogy Csehszlovákiában. Beszéljen erről részletesebben.

Brankov: Tudom, hogy különösen Csehszlovákiában nagyon erős munka folyt. Amikor egyszer Rankoviccsal beszéltem azt mondotta, hogy Csehszlovákiában sokkal jobban dolgoznak mint Magyarországon.

Népügyész: Milyen volt ez a „jó munka" Csehszlovákiában, amelyet Rankovics dicsért?

Brankov: Emlékszem például, hogy Rankovics említette Drnditset, aki Prágában a katonai attasé helyettese és egyben az UDB főrezidense volt. Drndits a katonai attasé helyettese és Novosel Djoko követségi tanácsos, mindketten az UDB főrezidensei voltak. Azután ott dolgozott ilyen, hasonló munkán, mint én itt Magyarországon, Stilinovits követ is, aki Rankovics és Kardelj külön speciális megbízottja volt. Rankovics akkor azt mondotta, — erre jól emlékszem —, hogy Csehszlovákiában Drnditsnek sikerült jó kapcsolatokat kiépíteni az ottani csehekkel és szlovákokkal, akik a háború alatt nyugaton voltak, Amerikában, Angliában, Svájcban, Franciaországban. Különösen jó kapcsolatot teremtett azokkal a csehekkel és szlovákokkal, akik Anglia hadseregében szolgáltak a háború alatt. És akkor nekem azt ajánlotta, hogy nekem fel kell vennem a kapcsolatokat azokkal a magyarokkal, akik nyugaton voltak. Trockistákkal és hasonló elemekkel.

Népügyész: Ön Drnditssel találkozott is?

Brankov: Igen, Drnditssel találkoztam egyszer 1947-ben Belgrádban. Kérdeztem, hogyan dolgozik ő Csehszlovákiában. Azt mondotta, hogy neki a legnagyobb sikere Szlovákiában volt, ott a szlovákiai nacionalistákra és

Hlinka-gárdistákra támaszkodott. Csehszlovákiában sokan voltak, akik a háború alatt Jugoszláviában mint partizánok voltak. Hasonló kapcsolatokat teremtett Drndits azokkal is. A módszerek ugyanazok voltak, mint amelyeket itt Magyarországon alkalmaztunk.

Népügyész: Most mondja el pontosan, mint az UDB magyarországi főrezidense, milyen utasításokat kapott Titotól és Rankovicstól arra vonatkozólag, hogy hogyan válogassák ki a beszervezésre alkalmas egyéneket Magyarország területén.

Brankov: Először beszélni kell velük és javasolni nekik, hogy dolgozzanak az UDB részére. És ha nem akarnak, akkor leleplezéssel kell fenyegetni őket.

Népügyész: Zsarolni őket?

Brankov: Igen. Különösen azokat, akik kompromittálva voltak. Például akik a régi horthysta rendőrségen, Szálasiék számára dolgoztak, a Gestapo ügynökei voltak, az amerikai, angol hírszolgálattal működtek együtt. Ilyen elemekkel kell elsősorban felvenni a kapcsolatokat, mert bebizonyult, hogy ezek lettek a legjobb ügynökök.

Népügyész: Gyakorlatuk volt már.

Brankov: Ezeket jobban kézben lehetett tartani és hajlandók voltak dolgozni is. Ezek természetesen Gestapo-módszerek voltak. Rankovics ezt nem is titkolta és emlegette, hogy a Gestapotól is lehet sokat tanulni. Véleményem szerint hasonló módszereket használtak biztosan az angol-amerikaiak is Titoval és Rankoviccsal is. Tudom például, hogy még a háború alatt a partizánok sokan beszéltek arról, hogy Rankovics egyszer egy kis csoporttal német kézre került és akkor ezt a csoportot kivégezték, csak Rankovicsnak sikerült néhány hét mulva megszabadulnia. Akkor...

Népügyész: Nem lett semmi baja?

Brankov: Nem volt semmi baja. Akkor beszélték, lehetséges, hogy Rankovicsot annakidején már beszervezték a németek. Azután arról is sokat beszéltek a háború alatt, hogy Tito 1941-ben, 42-ben és 43 elején tárgyalásokat folytatott a németekkel, hogy abbahagyja a harcot abban az esetben, ha a németek beleegyeznek abba, hogy ő egy kormányt alakítson Jugoszláviában. Abban az időben sokan voltak, akik nem hittek ebben, de voltak, akik hittek, azok biztosan jobban és többet tudtak róla. 1943-ban, már a közepén, amikor a Szovjet Hadsereg nagy győzelmeket aratott a német hadsereg felett, Tito abbahagyta ezeket a tárgyalásokat, de akik tudtak arról, hogy ő tárgyalásokat folytat a németekkel, azokat — már beszéltem arról, hogy ilyen módokat használtak — olyan helyekre küldték, ahol biztos volt, hogy elpusztulnak. Úgy minősítették akkor, mint Tito ellenségeit.

Népügyész: Szóval lemészároltatták őket?

Brankov: Odaküldték, ahol kilátástalan volt a harc és így százával pusztultak el. Akkor sokat beszéltek erről, de mondom, nem mindenki tudott róla.

Népügyész: Szóval voltak olyanok, akik hittek ebben s voltak, akik nem hittek. Rob Anton esetére térjünk vissza. Rob Anton magyarországi

képviselőnek Magyarországról való kiszöktetésénél a jugoszláv követség működött közre. Milyen magyar bélyegzőket használt fel Rob Anton hamis útlevelének az elkészítéséhez és ki volt az a követségen működő jugoszláv egyének közül, aki Rob Antont átvitte a határon?

Brankov: Rob egy hamis útlevelet kapott, amelyet a konzulátusi osztályon állítottak ki neki. Ilyet nemcsak Rob Anton, hanem többen is kaptak, akik Jugoszláviába illegálisan utaztak. Egész kollekció volt különböző pecsétekből.

Népügyész: Magyar pecsétekből?

Brankov: Magyar pecsétekből. Ők akármikor magyar vizumokat adtak a magyar külügyminisztérium nélkül.

Népügyész: Belehamisították a jugoszláv útlevélbe?

Brankov: Igen. Ilyen útlevéllel ment át Rob Anton Jugoszláviába. Ezzel először Szmiljanics, aki a konzulátusi osztály vezetője volt, később Blazics foglalkozott.

Népügyész: Mondja meg pontosan: Moics Milos magyar állampolgárnak a meggyilkolásában milyen közvetlen szerepe volt Rankovicsnak?

Brankov: Moics meggyilkolása Rankovicsnak megismételt írásos utasítása alapján történt.

Népügyész: Ön látta ezt?

Brankov: Igen.

Népügyész: El is olvasta?

Brankov: Igen.

Népügyész: Ezt a rejtjelzett utasítást?

Brankov: Igen, mert ilyenféle utasításokat Mrazovics követ, én, meg a követségi titkárok olvastunk.

Népügyész: Nincs több kérdésem.

Elnök: Brankov Lazar védőjének van kérdése? *(Nincs.)* Rajk László védőjének? *(Nincs.)* Pálffy György védőjének? *(Nincs.)* Üljön le, Brankov Lazar! *(Brankov Lazar a helyére megy.)*

— Rajk László, álljon ide a mikrofon elé. Kiegészítő kérdésem van Önhöz. *(Rajk László a bírói emelvény elé lép.)* Ön elmondotta vallomása során, hogy franciaországi internálótáborokban Ön trockista munkát végzett. Sorolja fel azokat a magyar személyeket, akik ezekben az internálótáborokban voltak Franciaországban Önön kívül.

Rajk: Én a vallomásomban ezzel kapcsolatban már felemlítettem egynéhány nevet; azoknak a megismétlésén túl többet nemigen tudnék felsorolni. Egyrészt azóta rengeteg emberrel fordultam meg és a nevek elmosódtak bennem, másrészt pedig a magyarok közül is nagyon sokan használtak háborús fedőnevet Spanyolországban. Én magam sem Rajk néven működtem Spanyolországban, hanem Firtos néven. A nevek, amelyek az emlékezetemben megmaradtak: Cseresnyés Sándor, Major Frigyes, Gayer Imre, akik azt hiszem, nem említettem eddig és ideszámítható Ráth, Kálcics, Kovács. Ezzel kapcsolatban mást így a magyarok közül nemigen tudnék felemlíteni. Én említettem azt is, hogy mi, a magyar trockista csoport, ha a csoport

maga az én vezetésem alatt is állott, de szorosan és szervesen együttműködtünk a jugoszláv trockista csoporttal, amely a táborban a legszámosabb volt s a tulajdonképpeni vezérkarát az egész trockista munkának ők képezték. Itt is felemlítettem egypár nevet és itt sem tudnék több nevet felemlíteni. Egyrészt azért nem, mert ugyancsak mint idegen nevek elmosódtak bennem, másrészt, hogy azok a nevek, amelyek emlékezetemben megmaradtak, ma Jugoszlávia különböző vezető posztjain milyen állásokat töltenek be, itt sem tudnék felelősségteljesen és hiba nélkül mindenkit felsorolni. Egyrészt azért nem, mert mi Spanyolországban és még inkább később, a francia internálótáborokban nagyon le voltunk romolva, sokan bajúszt, szakállt növesztettek. Emlékszem arra, hogy amikor Milics Brankov társaságában például 1947 őszén engem a lakásomon felkeresett, hogy Tito kormányküldöttségét fogadjuk, bemutatkozott és elkezdett velem spanyolul beszélni, nehezen ismertem fel tábornoki uniformisban, jólápoltan azt a Milicset, akivel én az internálótáborban együtt voltam. A másik ok, amiért nem tudnék itt felelősségteljesen és tévedésmentesen mindenkit megnevezni, hogy ma ki hol van, ez azért van, mert ők is igen gyakran fedőneveket használtak. Most előfordult az, hogy olyan nevek mellett, akik mögött én volt spanyolországi harcosokat sejtettem, kiderült, hogy nem azok voltak és fordítva, akikről egyáltalán nem gondoltam, hogy Spanyolországban voltak, azokról kiderült, hogy Spanyolországban voltak. Ezt tudom ezzel a kérdéssel kapcsolatban előadni.

Elnök: Üljön le! *(Rajk László visszamegy a helyére.)*

Dr. Szőnyi Tibor kihallgatása

Elnök: Dr. Szőnyi Tibort vezessék be! Dr. Szőnyi Tibor álljon ide! *(Dr. Szőnyi Tibor a bírói emelvény elé áll.)* Megértette a vádat?

Szőnyi: Megértettem.

Elnök: Elismeri a bűnösségét?

Szőnyi: Elismerem bűnösségemet.

Elnök: Önt az amerikai kémszolgálat Svájcban beszervezte. Mondja el, mikor és milyen körülmények között történt ez a beszervezés részleteiben.

Szőnyi: Az amerikai titkos szolgálattal 1944 őszén Svájcban kerültem kapcsolatba. A háború alatt én, mint politikai emigráns, 1938 végétől kezdve Svájcban tartózkodtam. Svájcban a háború alatt a középeurópai és keleteurópai országokból, csaknem mindegyikéből, nagy számban voltak politikai emigránsok, közöttük baloldali kommunista csoportok is. A baloldali politikai emigránsok között az angol és különösképpen az Amerikai Egyesült Államok titkos hírszerző szervei már a háború első esztendejében igen aktív munkát fejtettek ki. Svájcban volt a háború alatt az amerikai katonai stratégiai hírszerző szolgálat, az úgynevezett Office of Strategic Services, európai központja, amelynek vezetője Allan Dulles volt, mint európai megbízott. Hivatalosan Allan Dulles a berni amerikai követség beosztottja volt. Ténylegesen európai vezetője volt az OSS-nek. A háború végefelé, az utolsó esztendőben, amikor már 1944 nyarán nyilvánvaló volt, hogy a keleteurópai és középeurópai országok egy részét a szovjet csapatok fogják felszabadítani, akkor az amerikai hírszerző szolgálat Allan Dulles vezetésével munkájának középpontjába azt a feladatot állította, hogy az ottlévő politikai emigránsok között, különösen, a baloldali kommunista csoportok között kémeket szervezzen be, azzal a célkitűzéssel, hogy ezeket azokra a területekre, amelyeket a szovjet csapatok szabadítanak fel, a kommunista pártok elleni aknamunkára beépítse. Ennek a munkának a során kerültem én is kapcsolatba az amerikai kémszervezettel. Allan Dullesnek ebben a munkájában, a politikai emigránsok közötti kémszervező munkájában, fősegítője és közvetlen munkatársa volt: Noel H. Field, aki hivatalosan Svájcban, egy amerikai segélyszervezetnek, az unitárius segélyszervezetnek, az Unitarian Service Comittee-nek volt a vezetője, ténylegesen Dulles közvetlen munkatársa volt a kémszervezetben. Feladata az volt, hogy mint a segélyező szerv vezetője, a politikai emig-

ránsoknak anyagi támogatást és segítséget nyujtson és ezen keresztül kapcsolatot, barátságot építsen ki hozzájuk és beszervező munkát végezzen az amerikai kémszervezetek részére. Allan Dulles további segítőtársai és közvetlen munkatársai voltak ebben a feladatban a jugoszláv kémek. Nevezetesen Lompar Misa, aki akkor Zürichben hivatalosan az ottani jugoszláv emigráns csoportnak a vezetője, ténylegesen amerikai kém volt már akkor. Később Lompar Misa Zürichben főkonzul lett, hivatalos diplomata. Segítőtársa volt Dullesnek Latinovics jugoszláv kém, aki először Svájcban, Genfben tevékenykedett, később pedig főkonzul lett Franciaországban Marseilleben. Ugyancsak segítője volt még Dullesnek egy Gonfino nevű jugoszláv kém.

Én akkor vezetője voltam egy magyar politikai emigránscsoportnak, amely 1942 végén, 1943 elején a Magyar Függetlenségi Front svájci csoportja néven létesült. Ez a csoport diákokból, értelmiségiekből állott, politikailag ingadozó elemekből, akiket én 1944-ben éppen Lompar Misa befolyása alatt, szervező munkája, befolyása alatt, soviniszta és amerika-barát szellemben neveltem. Lompar Misa ezt a munkát részben a velem tartott közvetlen kapcsolaton keresztül, részben pedig a csoportnak egy másik tagján, Vági Ferencen keresztül végezte el, aki megbízásomból tartotta a közvetlen kapcsolatot vele, Lompar Misa politikai befolyásának hatása alatt, amelyben nagy szerepet játszott Browdernek, az amerikai kommunista párt volt vezetőjének teoriája, amelyet akkor az amerikai titkos szervek megbízásából Lompar és Field nagy számban, francia és német nyelven kinyomtatva terjesztettek Svájcban és Franciaországban. Az én csoportom arra a nézetre jutott, hogy a háború után Magyarországon nekünk a kommunista párton belül kell elhelyezkednünk és általában olyan politikai irányvonalat kell képviselnünk, amely Magyarországot az amerikai Egyesült Államok oldalára állítja. — Lompar, — 1944 szeptemberében — azt a javaslatot tette nekem, hogy lépjek kapcsolatba közvetlenül Allan Dullessel az OSS vezetőjével. Lompar és Field nemcsak a magyar politikai emigránscsoporttal foglalkoztak ilyen szellemben, hanem más politikai emigránscsoportokkal is. Így konkrét tudomásom volt arról, hogy a csehszlovák csoporttal, nevezetesen Pavlikkal, aki ott élt akkor, ilyen kapcsolatot építettek ki, továbbá egy német trockista-csoporttal, amelynek vezetője Politzer volt és más országokkal, konkréten Lengyelország politikai emigráns csoportjaival. Vági Ferenccel együtt egy memorandumot dolgoztam ki, mely arról szólt, hogy csoportomban, csoportom tagjainak és magamnak elsősorban a háború utánra milyen politikai elképzelésem van és kifejtettem, hogy hajlandók vagyunk és szükségesnek tartjuk az amerikai szervekkel együtt dolgozni a háború után. Ezt a memorandumot eljuttattam Lomparon keresztül Dulleshez és akkor, 1944 szeptember végén létrejött az első személyes találkozásom Allan Dullessel Bernben. Hazatértemig, 1945 januárig rendszeresen találkoztam Dullessel. Formális beszervezésem az amerikai kémszervhez 1944 november végén történt meg Bernben. Ezen a találkozáson Dulles hosszabban kifejtette nekem politikai elképzelését a háború után, elmondotta, hogy nyilvánvaló,

hogy a keleteurópai országok egy egész sorában, amelyeket a szovjet csapatok szabadítanak fel, a kommunista pártok kormánypártokká lesznek és az amerikai orientáció, az Amerikával való együttműködés politikájáért elsősorban a kommunista párton belül kell tevékenykedni. Kikérdezett arravonatkozóan, hogy nekem Magyarországon milyen lehetőségem van a kommunista pártba beépülni. Amikor én erre megadtam a megfelelő felvilágosítást, akkor ellátott engem feladatokkal. Ezen az összejövetelünkön, 1944 november végén, Dulles, annak ellenére, hogy közöttünk a közös tevékenység kérdésében nézeteltérés nem volt és én azt az álláspontot, melyet Dulles akkor előttem kifejtett, teljesen magamévá tettem, mégis mint hatalmi eszközt velem szemben felmutatta azt a nyugtát, amelyet én Noel H. Fieldnek, az említett segélyszervezet vezetőjének egy alkalommal előzetesen, egy felvett segély ellenében személyesen aláírtam. Ezt a nyugtát akkor — 1944 novemberében — Dulles kezében láttam. Azután még többször találkoztam Dullessel. Dullessel megegyeztem abban, hogy hazatértünk után kapcsolatban fogunk egymással maradni, mégpedig olyan módon, hogy én a kapcsolatnál a „Péter" fedőnevet fogom használni, ő pedig „Wagner" néven fog szerepelni.

Elnök: Lompar Misáról beszélt már. Most összegezve: neki mi volt a szerepe?

Szőnyi: Lompar Misa, mint mondottam, abban az időben hivatalosan, mint a jugoszláv politikai emigráns csoport vezetője élt Svájcban. Lomparral folytatott beszélgetésemből, továbbá Vági Ferenctől — aki, mint mondottam, az én megbízásomból közvetlen kapcsolatban állott Lomparral — tudomásom volt már akkor arról, hogy 1944-ben Tito jugoszláv miniszterelnök és Allan Dulles, az amerikai hírszerző központ akkori európai vezetője között titkos kapcsolat jött létre és tárgyalások folytak hivatalos amerikai körök és Tito között a háború utánra vonatkozó közös munkájuk, közös taktikájuk kidolgozására azzal a céllal, hogy a Balkánon Tito, mint központi személy szervezze és irányítsa a Szovjetunió és a Kommunista Pártok ellen irányuló romboló aknamunkát.

Elnök: Mondja el, kik voltak annak a csoportnak tagjai, akiket azután szervezett meg az amerikai hírszolgálat megbízásából?

Szőnyi: A csoport tagjai, mint említettem már, diákok és értelmiségiek voltak, akik kezdettől fogva politikailag ingadozók, tapasztalatlanok voltak és az én befolyásom alatt az amerikaibarát, soviniszta nézeteket magukévá tették. Név szerint csoportom tagjai voltak: Vági Ferenc, Kálmán András, Demeter György, Kuti Gyula, Dobó János, Földi Iván, Demeter Györgyné, Hódos György, Balabán Péter és Somló György.

Elnök: Mikor, milyen úton, milyen megbizatással küldték ezt a csoportot Magyarországra?

Szőnyi: 1944 november végén adta Dulles azt az utasítást, hogy csoportommal együtt készüljek fel a hazatérésre, hogy ő maga fogja megszervezni a csoportnak átdobását Magyarországra. Erre az útra azonban a csoportnak csak egy része indult el.

Elnök: Hányan?

Szőnyi: Velem együtt hatan voltak: Vági Ferenc, Demeter György, Kuti Gyula, Kálmán András és Dobó János. A csoportnak többi tagjait utasításomra otthagytuk. Megbíztam Földi Ivánt a további munkával, azzal a feladattal, hogy amíg haza nem tér Magyarországra, addig utasításomra egyrészt ott végezze a magyar kormány ellen irányuló romboló munkát, másrészt megbíztam a bizalmas titkos kém-híranyag továbbításával Fieldhez és Fielden keresztül Allan Dulleshez. Hazautazásunkkal kapcsolatban, mint mondottam, Dulles november végén adott konkrét utasítást nekem. Azt mondotta, hogy az utazást Lompar Mihajlo fogja megszervezni és az utazás anyagi részéről, a költségek fedezéséről pedig az ő utasítására Noel H. Field fog gondoskodni. Én magam közvetlenül a Dulessel folytatott tárgyalásom után Lompar Mihajlohoz fordultam, aki az utazáshoz bennünket — e hattagú csoportot — hamis papirokkal látott el. Ezek az igazolványok azt bizonyították, hogy mi jugoszláv tisztek vagyunk és mint jugoszláv tiszti küldöttség megyünk Jugoszláviába. Azonkívül Lompar Misa adott egy bizalmas levelet a belgrádi belügyi hatóságokhoz, amelyben közölte, hogy az amerikai titkos szolgálat megbízottaiként utazunk Magyarországra és továbbutazásunkat Belgrádból támogassák. Field előzetesen Dulles utasítására négyezer svájci frankot utalt ki a csoport utazási költségeire és ő szervezte a csoport illegális átdobását a svájci francia határon. A Lompar Misától kapott igazolványokkal, hamis papirokkal, Marseillebe mentünk Lompar utasítása szerint és ott jelentkeztünk Latinovics jugoszláv főkonzulnál, aki már tájékozva volt érkezésünkről és utazásunk céljáról, jellegéről. Latinovics továbbutazásunkhoz segítséget nyujtott olyképpen, hogy további hamis igazolványokat adott nekünk, adott egy levelet a jugoszláv katonai misszióhoz Bariba és összekötött bennünket még Marseille-ben az amerikai katonai felderítő szervekkel, amelyeket „G. 2."-nek neveztek. Beajánlására az amerikai katonai hatóságok külön repülőgépet bocsátottak rendelkezésünkre a továbbutazáshoz, amellyel Marseilleből Nápolyba és Nápolyból egyenesen Belgrádba repültünk. Belgrádban a Lompar Misától kapott levéllel a belügyi hatóságoknál, Kovacsevics őrnagynál jelentkeztünk, átadtam a levelet. Ennek alapján Kovacsevics összekötött engem Kalafatics Nikolaj OZNA-őrnaggyal, aki azután megszervezte továbbutazásunkat Magyarországra. Egy külön autót, az OZNA autóját bocsátotta rendelkezésünkre, kíséröül egy OZNA-tisztet adott, aki Novisádon és Suboticán keresztül Szegedre vitt bennünket az autón. Amikor Szegedre érkeztünk, annak az utasításnak megfelelően, amit Kalafatics Nikolajtól kaptam, utasítottam csoportomnak tagjait arra, hogy a hamis jugoszláv papirokat semmisítsék meg, amit végre is hajtottak.

Elnök: Az Ön előadása szerint tehát a kémcsoportnak Magyarország területére juttatásában a jugoszláv és amerikai hírszerző-szolgálat között világosan felismerhető együttműködés volt.

Szőnyi: Igen, a legszorosabb együttműködés volt. De az együttműködés kiterjedt még a hírvonal megszervezésére is. Ugyanis, mint mon-

dottam, utolsó találkozásunkkor, 1944 decemberében Bernben Allan Dulles, az OSS vezetője megadta nekem azokat a hírvonalakat, amelyeken keresztül én vele az érintkezést, a kapcsolatot fenntarthatom. Így első helyen megnevezte Lompar Misát, aki azután konkréten és részletesen meg fogja nekem adni ezt a vonalat. Latinoviccsal azután marseillei tartózkodásom alatt megbeszéltem, hogy Belgrádban az OZNA szerveivel fogom ezt még részletesebben megbeszélni. Kalafaticcsal Belgrádban folytatott bizalmas tárgyalásunkkor ez meg is történt. Kalafatics azt mondotta, hogy az amerikai titkos szolgálat részére szánt kémanyagot Budapesten Cicmil Obrad ezredesnek, a jugoszláv katonai misszió akkori vezetőjének és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagjának adjam át, aki ezt az anyagot őhozzá, Kalafaticshoz, Belgrádba fogja eljuttatni, ő pedig a hivatalos kurir útján fogja az OZNA szervein keresztül Latinovicshoz elküldeni. Latinovics Lomparhoz és ez közvetlenül Allan Dulleshez.

Elnök: Mi volt a rendelkezés arra nézve, hogy a magyar területen gyüjtendő híranyagot, kémanyagot még milyen úton juttassák el megbízóikhoz?

Szőnyi: Amikor 1944 november végén és azután decemberben a két utolsó beszélgetésem, tárgyalásom volt Allan Dulessal, az OSS vezetőjével Bernben, akkor konkréten először is megadta Allan Dulles azokat az utasításokat, feladatokat, amelyek ránk várnak Magyarországra való visszatérésünkkor és azután. És ugyanakkor megadta a hírtovábbításnak az útját. Az egyik út volt az, amiről már beszéltem, a jugoszláv titkos hírszerző úton keresztül Fatics Nikoláj OZNA őrnaggyal. Ezenkívül a másik vonal, amit rendelkezésemre bocsátott Allan Dulles, az Noel H. Fielden keresztül ment. A harmadik lehetőségként rendkívüli esetben való felhasználásra Dulles megadta azt, hogy a berni amerikai követség 2. számú irodájában én, mint „Péter" álnevű „Wagner" részére leadhatok híranyagot. Ez a három hírvonal állt rendelkezésemre.

Elnök: A Magyarországon működő jugoszláv hivatalos megbizottak közül ki segített önnek a kapcsolat tartásában?

Szőnyi: Magyarországon Cicmil Obrad ezredes, a jugoszláv katonai misszió vezetője, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagja segített, akivel a közvetlen kapcsolatot itt, Budapesten csoportomnak tagja, Kálmán András tartotta.

Elnök: Ezek után térjünk rá most arra, hogy az ön által szervezett csoport Magyarországra érkezve itt az ön vezetésével milyen kémtevékenységet és milyen egyébirányú romboló munkát fejtett ki a magyar államrenddel szemben és számoljon be mindjárt arról is, hogy ténylegesen az összegyüjtött kémanyagot milyen úton juttatták el az amerikai hírszerző szervekhez?

Szőnyi: Hazaérkezésünk után együttesen végrehajtottuk azokat a feladatokat, amelyeket két utolsó találkozásomkor Bernben Allan Dullestől, az OSS európai vezetőjétől kaptam. Elsősorban természetesen elhallgattuk azt a tényt, hogy az amerikai titkos szervekkel kapcsolatban álltunk és így

megtévesztéssel nekem sikerült mindjárt kezdetben a Magyar Kommunista Párton belül igen jelentős munkakörbe, pozicióba kerülni. Ezt a pozíciómat én azután arra használtam fel, hogy a csoportom többi tagját is beajánlással részben a pártban, részben pedig más állami vagy gazdasági funkcióba befolyásos komoly helyre helyezzem el. Így elhelyeztem Vági Ferencet először sajtóvonalon, azután pedig később a miniszterelnökség sajtóosztályán. Kálmán Andrást a népjóléti minisztériumba juttattam komoly beosztáshoz. Demeter Györgyöt először a Kovács gépgyárban, később a Danuvia üzem vezetőjeként és még később a Haditechnikai Intézetben helyeztem el. Elhelyeztem később csoportomnak azon többi tagjait is, akik nem velünk együtt jöttek meg. Így Balabán Pétert a Rádiónál fontos beosztásban és később Földi Ivánt, amikor hazaérkezett Magyarországra, a Magyar-Szovjet Olajvállalatnál vezető állásban helyeztem el. Csoportom tagjaival 1945-ben és 1946-ban rendszeres megbeszéléseket tartottunk kéthavonkint, részben az én lakásomon, részben Kálmán András és Demeter György lakásán voltak. Ezeken adtam én utasítást csoportom tagjainak konkrét tevékenységre. Azt az utasítást adtam nekik, hogy munkahelyükön, amelyet az említett módon az én beajánlásomra kaptak, igyekezzenek látszólag eredményes, jó munkát végezni, és így előrejutva komoly befolyásos pozicióra szert tenni. Igyekezzenek munkatársaikkal jó viszonyt, baráti viszonyt kiépíteni és ezen keresztül az amerikai-barát politika számára elsősorban és a hírszerzés számára munkatársakat megnyerni. Megbíztam őket arravonatkozóan is, hogy a Párt vezetőségének politikája ellen ellenpropagandát fejtsenek ki munkaterületükön munkatársaik között. Csoportom tagjai ezeket a feladatokat végrehajtották.

Amikor 1945 végén Földi Iván Genfből néhány napra Budapestre jött, hogy ottani munkájáról beszámoljon, az én megbízásomból és jelenlétemben Vági Ferenc és Földi Iván megegyeztek abban, hogy Vági Ferenc összegyűjtött politikai és gazdasági természetű titkos híranyagot fog rendszeresen eljuttatni Földi Iványon keresztül Noel H. Fieldhez és onnan Dulleshez. Vági ezt a híranyagot Csmil Obrad ezredesen keresztül rendszeresen eljuttatta Földihez 1946. év folyamán. Ilyen híranyag ment az infláció leküzdésére vonatkozó tervekről, más gazdasági intézkedésekről, a Kommunista Párt erőviszonyairól, vagyis általában politikai és gazdasági bizalmas természetű híranyag, amely rendelkezésünkre állott. Ezenkívül, a főútvonalon kívül még küldöttem külön futáron keresztül is közvetlenül Földihez és Földin keresztül Fieldhez híranyagot. Maga Földi Iván is futárként vitt ilyen anyagot 1945 végén, azután 1946 májusában, amikor Budapesten tartózkodott. Amikor Földi Iván 1946 májusában Genfből néhány napra Budapestre jött, akkor hozott nekem egy lezárt levelet Fieldtől, amelyben három amerikai kémnek a neve szerepelt, éspedig Szász Béla, Ádám György és Máté Ivánnak a nevei, akiket az amerikai kémszolgálat már előzetesen beszervezett és ezt nekem tudomásomra adta. Én később Szász Bélát és Ádám Györgyöt annak tudatában, hogy amerikai kémek — Szász Béla

esetében konkréten Rajk László utasítására —, fontos pozícióba helyeztem el.

Amikor Földi Iván visszatért 1946-ban Svájcba, én azt az utasítást adtam neki, hogy készítse elő a csoport még ottmaradt tagjainak és sajátmagának a hazatérését Magyarországra és ugyanakkor beszélje meg Noel H. Fielddel, hogy a kapcsolatot miképpen fogjuk fenntartani, miután ezután 1946 őszén Földi ismét Budapesten volt néhány napra és akkor megmondotta nekem, hogy átadta az üzenetemet Fieldnek, aki azt a választ küldi, hogy a kapcsolat helyreállítása hamarosan be fog következni. Ez tényleg azután olyan módon következett be, hogy én egy külön futár útján Wagnertől, azaz Allan Dullestől utasítást kaptam, hogy vegyem fel Rajk Lászlóval a kapcsolatot.

Elnök: Mikor, milyen módon vette fel azután ezt a kapcsolatot?

Szőnyi: Rajk Lászlóval 1946 november végén vettem fel a kapcsolatot. Ennek előzményeképpen el kell mondjam azt, hogy 1944-ben novemberi beszélgetésünknél, Dullessel folytatott tárgyalásomnál Bernben, Dulles részletesen kikérdezett engem arról, hogy milyen lehetőségeim vannak Magyarországon a Kommunista Pártba való beépülésre? Ennek a beszélgetésnek a során Dulles megkérdezte tőlem, hogy ismerem-e Rajk Firtost? Én megmondtam, hogy személyesen nem ismerem de tudom, hogy kicsoda. Ő erre elmondotta nekem, hogy Rajk-Firtossal még a spanyol polgárháború idején Franciaországban megismerkedett. Bár ő sem tudja, hogy Rajkkal mi van mostan, lehetséges, hogy későbbi munkám során együtt kell majd dolgoznom vele.

1946-ban az a külön futár, aki azt a szóbeli üzenetet hozta nekem, hogy „Péter vegye fel a kapcsolatot Wagner franciaországi ismerősével", azaz Rajkkal, Bartók László volt, a magyar külügyminisztérium volt követségi tanácsosa. Egy-két napra rá, hogy ezt az üzenetet megkaptam, felkerestem Rajkot. Közöltem vele, hogy szeretnék fontos ügyben vele tárgyalni és kértem, keressen fel. Rajk még aznap a pártközpont szervezési osztályán az én munkaszobámban, irodahelyiségemben felkeresett. Átadtam neki ezt az üzenetet, hogy én vagyok Péter és Wagner megbízásából veszem fel vele a kapcsolatot. Rajk erre azt mondotta, hogy már tud rólam, már értesült erről. Ebből a tényből akkor megállapítottam, hogy Rajk már előzetesen az amerikai titkos kémszervekkel kapcsolatban kellett, hogy álljon, hiszen az én fedőnevemről és arról a tényről, hogy ezen a néven én jelentkezni fogok nála, már előzetesen tudomást szerzett.

Ez az első beszélgetésünk csak igen rövid volt. Azután hamarosan újra találkoztam Rajkkal és ettől az időponttól kezdve, egészen 1949 májusáig, letartóztatásomig, rendszeres kapcsolatot tartottam fenn Rajkkal, ő irányította az én romboló munkámat, őtőle kaptam az utasításokat és ő volt az, aki a fegyveres felkeléssel, összeesküvéssel kapcsolatban engem is tájékoztatott azután bizalmasan. Én magam Rajk utasításai szerint végrehajtottam az ő általa kijelölt feladatokat. Ez elsősorban abban állt, hogy 1947 novemberétől kezdve, mint a káderosztály vezetője, minden területen a Párt-,

gazdasági és állami életben fontos helyekre olyan embereket helyeztem el, akiket az összeesküvés szempontjából megnyerhetőknek, felhasználhatóknak, megbízhatóknak tartottam.

Elnök: A káderpolitika részleteire majd később rátérünk.

Szőnyi: Szóval az én szerepem az összeesküvés előkészítésében lényegileg: emberek kiválogatása különböző területekre, befolyásos pozíciókba való elhelyezése volt. Konkréten azt a feladatot is kaptam Rajktól, hogy az összeesküvés a fegyveres puccs végrehajtása utáni időpontra készítsek elő egy pártkonferenciát, amely . . .

Elnök: Mikor kapta ezt az utasítást?

Szőnyi: 1949 április végén először és május elején, utolsó találkozásunkon, a letartóztatásom előtt, amely találkozás a Párt üdülőjében volt, adta Rajk ezt a megbizatást. Konkrét időpontról akkor sem volt még szó, ellenben Rajk azt mondotta, hogy függetlenül az időpont bizonytalanságától, már most kezdjem el kiszemelni azokat a számunkra megbízható személyeket, akik egy ilyen pártkonferencián mint delegátusok résztvehetnének, egy olyan pártkonferencián, amelynek feladata a puccs utólagos legalizálása lett volna.

Elnök: Utólagos legalizálás?

Szőnyi: Igen.

Elnök: A puccs utánra adta ezt a megbizatást a konferenciát illetőleg?

Szőnyi: Igen. Igen.

Elnök: Tud Ön arról, hogy a magyar kormány ellen, nevezetesen annak egyes tagjai ellen terrorcselekményeket is terveztek? Kik voltak a magyar kormánynak ezek a fenyegetett tagjai és van-e valami része ezeknek a terrorcselekményeknek a megtervezésében Önnek?

Szőnyi:- Tudomásom volt ilyen terrorcselekményeknek a tervéről. Rajk László akkor, amikor 1949 májusában a puccs részletes, konkrét tervéről nekem kimerítő tájékoztatást adott az említett beszélgetésünknél a pártközpont üdülőjében, május első hetében, körülbelül két héttel a letartóztatásom előtt, egyebek között azt mondotta, hogy tervbe van véve — és ő ezt Rankovics jugoszláv belügyminiszterrel megbeszélte — a vezető magyar államférfiaknak, nevezetesen Rákosi, Farkas és Gerő minisztereknek a fizikai megsemmisítése.

Elnök: Ön mit szólt ezekhez a terrorcselekményekhez?

Szőnyi: Úgy a terrorcselekményekkel kapcsolatban, mint már előzetesen, amikor az összeesküvés fegyveres puccs jellegéről először tudomást szereztem Rajk tájékoztatójából, én ezzel a tervvel nem értettem egyet (mozgás) és meg is mondtam ezt Rajknak. Megmondtam ezt olyan formában, hogy én ezt kivihetetlennek, helytelennek tartom. Rajk azonban igyekezett engem befolyásolni és nekem annak ellenére, hogy továbbra is fenntartottam véleményemet és szembeszálltam ezzel a tervvel, nem volt bátorságom, hogy ezt a tervet a magyar hatóságok előtt leleplezzem.

Elnök: Sőt a tervet a továbbiakban is szolgálta.

Szőnyi: A továbbiakban is végrehajtottam a tervvel kapcsolatban Rajktól kapott utasításokat.

Elnök: Ki volt a tervezett fegyveres felkelés külföldi sugalmazója?

Szőnyi: Rajkkal folytatott beszelgetéseimből tudok arról, hogy Rajk kezdettől fogva az összeesküvés tervének kidolgozásában, úgy ami az általános tervet illeti, mint részleteire vonatkozóan szoros kapcsolatot tartott fenn jugoszláv vezető politikusokkal, Titoval, Rankoviccsal és a tervekre vonatkozóan onnan kapta az utasításokat. Elmondotta azt is, hogy az időpont kérdésében is az amerikai titkos szolgálat és Rankovics utasításai szempontjai szerint fogunk eljárni. Kifejtette nekem azt, hogy az időpont döntő módon függ a nemzetközi helyzettől és amikor a nemzetközi helyzet megfelelőnek látszik, akkor kerül majd sor a terv gyakorlati végrehajtására.

Elnök: Ez az egész tervezett fegyveres felkelés a magyar kormányzattal, a magyar állammal szemben milyen hatalmak érdekét szolgálta az Ön meglátása szerint?

Szőnyi: Ez a terv, a magyar népi demokratikus kormányrendszer megdöntésére irányuló összeesküvés terve természetesen azoknak az érdekét szolgálta, akik a tervet kidolgozták, akik a tervnek értelmi szerzői voltak, vagyis az amerikai és jugoszláv közös terveknek volt az egyik része. Az összeesküvés, a puccs, részét képezte annak a tervnek, amelyről én már említést tettem és amelyről én Rajktól először 1948 nyarán, később részleteiben 1949 elején értesültem: a Balkán-Szövetség tervének.

Elnök: Rajk László és a jugoszláv kormánykörök közötti kapcsolatokról tud még valami újabbat mondani?

Szőnyi: Rajk László kapcsolata a jugoszláv kormánykörökkel előttem ismeretes volt azokból a tájékoztatásokból, amelyeket én Rajk Lászlótól az összeesküvéssel kapcsolatos tevékenységünk folyamán kaptam.

Mindezekből megállapítottam, hogy az egész fegyveres puccs előkészítésében, terveinek kidolgozásában, a részletes végrehajtás terveinek megbeszélésében Rajk és a jugoszláv vezető politikusok között a legszorosabb kontaktus állt fenn. Jellemző volt Rajk László kapcsolatára jugoszláv vezető politikusokkal, hogy Rajk 1948 júliusában a belügyminisztériumban folytatott megbeszélésünknél, — amely közvetlenül a Tájékoztató Iroda nyilatkozata megjelenése után történt — elmondotta, hogy őt az egész ténysorozat, amely a Tájékoztató Iroda nyilatkozatával kapcsolatban nyilvánosságra került, nem lepte meg, mert Rankovics belügyminiszter neki már régebben elmondotta azokat a provokációs módszereket, amelyeket a jugoszláv belügyi hatóságok Rankovics vezetésével a Szovjetunió és a népi demokratikus országok hivatalos diplomata képviselőivel szemben alkalmaznak.

Elnök: Milyen belső erőkre számítottak, amelyeket elképzelésük szerint a fegyveres támadást a kormányzat ellen hivatottak lettek volna támogatni?

Szőnyi. A belső erőkre vonatkozólag Rajk e megbeszéléseinken meg említette Pálffy Gyorgyöt, akinek támogatására és rajta keresztül a hadsereg egy részének támogatására számít.

Elnök: Azután?

Szőnyi: Azután megemlítette azt, hogy számít a rendőrség támogatására. Érdeklődésemre már régebben elmondotta, hogy belügyminiszter korában igyekezett a rendőrségen, a belügyi hatóságokon belül, saját személyes befolyását kiépíteni és biztosítani. Megnevezte névszerint, hogy elsősorban Szebenyi Endrére támaszkodott, aki államtitkár volt a belügyminisztériumban, Oszko Gyulára, aki a belügyminisztérium személyzeti osztályának vezetője volt és Cseresnyés Sándorra. Azonkívül a rendőrségen és a belügyminisztériumon belül Rajk már részben az én, mint a káderosztály vezetőjének közreműködésével, részben pedig saját hivatalos útján, vezető helyekre, saját megbízható embereit, régi kémtársait helyezte el. Így nevezetesen bevitte a belügyminisztériumba a nevelési osztály vezetőjeként Marschall Lászlót, azután bevitte Mátyás Lászlót, továbbá elhelyezte a rendőrségen Beck Jánost, Kálcsicsot, Kovácsot, Ráth Károlyt, akik mindannyian Rajknak régi társai voltak romboló munkájában.

Elnök: Azután milyen erőkre számítottak még?

Szőnyi: Rajk nekem 1947 nyarának végén, vagy ősz elején elmondotta azt, hogy ő a rendőrségen kiépített befolyásának biztosítására a rendőrségi pártszervezetek feloszlatását határozta el és vitte keresztül azzal a célkitűzéssel, hogy így minden olyan ellenőrzést vagy beavatkozást, amely az ő személyes befolyását esetleg csökkentené a rendőrségen belül megakadályozzon. Az egyéb erők, belső erők, akikre még az összeesküvéssel kapcsolatban számítottunk, azok a fontos párt-, állami, közigazgatási és gazdasági funkciókban elhelyezett személyek voltak, akiket én már az előzetesen említett terv szerint, mint a káderosztály vezetője, helyeztem el. Azonkívül általában számítottunk a magyar reakciós és soviniszta körök támogatására. Ilyen körökben Rajk személyes befolyását már az utolsó két éven keresztül Rajk utasítására tervszerűen igyekeztünk kiépíteni. Így nevezetesen a diákok között a NÉKOSz-ban, mint a magyar nemzeti erők vezetőjét népszerűsítettük Rajkot és ezeknek az erőknek támogatására is számítottunk.

Elnök: Külföldről kapott ezeket a felhasználandó belső erőket illetően valamilyen utasítást?

Szőnyi: Igen. Rajk nekem elmondotta azt, amikor ezekről a belső erőkről és a jugoszláv részről megígért támogatásról tárgyaltunk, hogy általában orientálódni kell, különösen a középrétegekre, ami alatt a falvakban a kulák-rétegek értendők és a városokban is azokra a rétegekre, ahol a nacionalista, soviniszta befolyás érzelmileg erős.

Elnök: Milyen erőket ígértek külföldről Önöknek és általában milyen külföldi erőket gondoltak felhasználhatni?

Szőnyi: Rajk nekem részletesen beszámolt 1949 tavaszán áprilisban és májusban arról, hogy Jugoszlávia részéről Rankovics belügyminiszter, amikor Rajkkal tárgyalt, személyesen ígért meg ilyen segítséget. Segítséget ígért Rankovics a már említett terrorcselekmények végrehajtásánál a magyar államférfiak ellen.

Elnök: Kik ellen névszerint?

Szőnyi: Névszerint Rákosi, Gerő és Farkas ellen.

Elnök: Milyen segítséget ígért?

Szőnyi: Erre vonatkozólag részleteket nem ismerek. Aztán kilátásba helyezett — és ezt a segítséget már a gyakorlatban meg is valósították — fegyveres provokációkat, fegyveres összecsapásokat a jugoszláv-magyar határon. Ezeken a fegyveres segítségeken kívül a puccs végrehajtásánál külföldi segítségre még más oldalról is volt igéret. Konkréten arra vonatkozólag, hogy a puccs végrehajtása után, az Amerikai Egyesült Államok részéről, Magyarország gazdasági, pénzügyi segítséget kapna, továbbá — s ezt még régebben, már 1948 óta mondotta nekem Rajk —, hogy igéretet kapott arra vonatkozólag, hogy a puccs sikere esetén, amikor Rajk lenne a miniszterelnök, az Amerikai Egyesült Államok támogatná Magyarország felvételét az Egyesült Nemzetek szervezetébe, az UNO-ba. Az én aknamunkám az összeesküvéssel kapcsolatban még abban is állt, hogy a Tájékoztató Iroda nyilatkozata után kapcsolataim körében terjesztettem a Jugoszláviában kiadott, Tito politikája mellett kiadott propaganda-iratokat, brosurákat, amelyeket Szalai Andrástól kaptam. Szalai András előttem ismeretes volt, mint olyan ember, aki Titoékkal szimpatizált és ezért én őt káderpolitikámban is felhasználtam, mint helyettesemet és ő az én utasításomra megadott minden támogatást ehhez a romboló káderpolitikához.

Elnök: A romboló káderpolitikát illetőleg, ezt a pár nevet, amelyről vallomásában már szólott, csak szemléltetőleg mondotta? Az Ön káderpolitikája ezeken messze túlterjedt?

Szőnyi: Igen, messze túlterjedt. Olyan értelemben, hogy én minden területre igyekeztem fontos vezetőhelyekre igazi karrierista, elégedetlen, politikailag megbízhatatlan elemeket helyezni, akiket később azután céljainkra felhasználtunk.

Elnök: Kémtevékenységét is folytatta ebben az időszakban, vagyis a Rajkkal való kapcsolatának időszakában?

Szőnyi: Hírszerző tevékenységet is folytattam, de közvetlen kapcsolatom az amerikai hírszerző szervekkel akkor már nem volt, csak Rajkon keresztül.

Elnök: Tehát, a szerzett és az amerikaiakhoz eljuttatandó híreket Rajk Lászlón keresztül továbbította?

Szőnyi: Igen.

Elnök: Magyarország kül- és belpolitikájában milyen lényegi változtatásokat terveztek az összeesküvés esetleges sikere esetére?

Szőnyi: Elsősorban egy új kormánynak a létrehozása. Azután tervbe volt véve, hogy az ország politikai struktúrájának a megváltoztatása olyan értelemben történjék, mint ezt Rajk a jugoszláv vezető politikusokkal megbeszélte és amelyben mintaképül a jugoszláv belpolitikai helyzet szolgált volna, vagyis olyan változás, hogy a pártoknak, elsősorban a Magyar Dolgozók Pártjának a szerepe az ország politikai életében, háttérbe kellett volna, hogy szoruljon és helyébe, egy kiszélesített bázisú Népfrontnak kel-

lett volna lépnie, mint az a szervezet, amely az ország politikai életét irányítja. A kiszélesítés abban az irányban történt volna, hogy a kulákságot, a Népfronton belül politikai képviselethez juttattuk volna. Gazdasági téren arról volt szó elsősorban, hogy fokozatosan — természetesen nem egyszerre — a népi demokrácia összes lényeges vívmányait újra megsemmisítettük volna: azaz a gyárakat, a bankokat, a bányákat, a tőkéseknek visszaadni, a földosztás vívmányait részben megsemmisíteni. A terv az volt ennek taktikai keresztülvitelét illetően, hogy ezt természetesen nem lehet egy csapásra megvalósítani, hanem fokozatosan, lassan, a helyzetnek megfelelően. Ugyanilyen lassú fokozatos változások voltak külpolitikai vonatkozásban is tervbevéve. Azt a célkitűzést, hogy Magyarországot a Szovjetunió és a népi demokráciák baráti oldaláról átállítani az Amerikai Egyesült Államok oldalára, megint fokozatosan, lassan akartuk végrehajtani. Erre azért volt szükség, mert tisztában voltunk azzal, hogy a magyar dolgozó nép soraiban óriási a rokonszenv a Szovjetunió iránt és ugyanakkor hiányzik teljesen vagy igen nagy mértékben a rokonszenv Amerika iránt és ezért egy ilyen változást csak lassan, fokozatosan lehetett volna végrehajtani. Még azzal a tervvel kapcsolatban is, hogy az Egyesült Államoktól gazdasági segítséget — egy financiális kölcsön formájában — vegyünk igénybe, is olyan elképzelés volt, hogy annak is valamilyen burkolt formában, nem nyiltan, mint amerikai kölcsönnek kellene megtörténnie, mert egy ilyen amerikai kölcsönnel szemben a magyar dolgozók körében nagy volna az ellenállás. Szóval a taktika az volt, hogy ugyanolyan módszert alkalmazzunk, mint Jugoszlávia is alkalmazott.

Elnök: A puccs sikere esetére létesítendő magyar kormány összetételét személyileg hogyan tervezték?

Szőnyi: Miniszterelnöknek Rajk László volt kiszemelve. Azonkívül a kormány tagjai lettek volna még az összeesküvés többi vezetői; a kormányba be lettek volna vonva azok a reakciós politikai körök Magyarországon és részben külföldön tartózkodó magyar politikusok, akik az összeesküvés célkitűzésével, az amerikabarát politika célkitűzésével, a burzsoá-demokratikus rendszer helyreállításával Magyarországon egyetértettek volna.

Elnök: Jöjjön ide. Ismeri ezeket a fényképek által ábrázolt személyeket? *(Három fényképet mutat Szőnyinek).*

Szőnyi *(az elnöki emelvényhez lép és megnézi a fényképeket)*: Ismerem.

Elnök: Ki ez? *(Mutatja az egyik fényképet).*

Szőnyi: Ez Noel Field.

Elnök: Ez? *(Mutatja a másik fényképet).*

Szőnyi: Ezt nem ismerem.

Elnök: Allan Dullest nem ismeri fel ebben?

Szőnyi: De igen felismerem. Akkor nem viselt szemüveget.

Elnök: Nem viselt szemüveget, ez zavarja Önt.

Szőnyi: Igen.

Elnök: Ez kicsoda? *(Megmutatja a harmadik fényképet.)*

Szőnyi: Ez azt hiszem Rankovics.

Elnök: Őt talán nem látta Ön. Rajk László Jöjjön ide. *(Rajk az emelvényhez jön.)* Ismeri ezeket a személyeket? Ki ez? Felismeri? *(Mutatja az egyik fényképet.)*

Rajk: Ezt ismerem, ez Rankovics.

Elnök: Fieldet felismeri?

Rajk: Nem ismerem. Én általában nem emlékszem, hogy Fielddel beszéltem volna. Határozottan arra emlékszem, hogy a táborban megjelent és ugyanabban az időben kérettek engem. Innen van az, hogy én állítom, hogy minden valószínűség szerint Field, de ez ezelőtt nyolc esztendővel volt, és az arcára nem emlékszem.

Elnök: De Önnek akkor azt mondták határozottan, hogy az Field?

Rajk: Ez Field.

Elnök: Szóval egyszer látta, de az elmult idők távlatában nem emlékszik az arcára határozottan.

Rajk: Mikor én beszéltem vele, utána mondották, hogy ez Field volt és én akkor meg se figyeltem.

Elnök *(Szőnyihez.)*: De Ön, mint mondotta, határozottan felismeri ebben a fényképben Fieldet?

Szőnyi: Igen.

Az Elnök ezután szünetet rendel el.

Szünet után az elnök dr. Szőnyi Tibor kihallgatásával folytatja a tárgyalást.

Elnök: Egy kérdésem van még Önhöz. Beszéljen arról, hogy kémtevékenységüket Ön vagy, ha tud róla, Rajk, milyen anyagi ellenszolgáltatásokat kaptak?

Szőnyi: A vallomásom során már elmondottam azt, hogy a hazautazással kapcsolatban az én és a csoportom többi tagjainak utazási költségeire Allan Dulles utasítására Fieldtől 4000 svájci frankot kaptam.

Elnök: Erről az egyről beszélt. Ezenkívül?

Szőnyi: Ezenkívül csoportom tagjai, nevezetesen Vági Ferenc és Demeter György tudomásommal 1943-ban és 1944-ben rendszeresen kaptak Noel H. Fieldtől anyagi támogatást. Ugyancsak én is két alkalommal kaptam Noel Fieldtől anyagi támogatást.

Elnök: Összegeket nem tud mondani? Szóval kaptak?

Szőnyi: Kaptak. Meg tudom mondani az összeget is. Két-háromszáz svájci frankot. Ezt Noel Field akkor úgy, mint az unitárius segélyszervezetnek a vezetője fizette ki. Rajknak az anyagi támogatásáról nekem nincs tudomásom és feltételezem, hogy ilyen nem volt.

Elnök: Hogyan?

Szőnyi: Feltételezem, hogy nem kapott anyagi támogatást, mert úgy gondolom, hogy őt más vonalon tartotta kézben az amerikai titkos szolgálat.

Elnök: Befejezte?

Szőnyi: A kérdésre a választ befejeztem, de engedélyt kérek arra, hogy még egy kijelentést tegyek itten, ami nem függ össze a kérdéssel.

Elnök: Tessék!

Szőnyi: Én a kihallgatásom során itten mostan úgy, mint előzetesen a nyomozó hatóságok előtt is teljes őszinteséggel és nyiltsággal elmondottam mindazt, amit a váddal kapcsolatban ebben az ügyben én tudok és tudtam. Elmondottam azt is, hogy az utolsó hónapokban a fegyveres összeesküvéssel kapcsolatban ingadoztam és bizonyos kérdéseknél ellenállásomat és más véleményemet Rajkkal szemben kifejezésre is juttattam. Igaz ugyan, hogy a gyakorlatban azért a rámbízott feladatokat végrehajtottam, mert nem volt bátorságom, hogy az egész ügyet leleplezzem és feltárjam a hatóságok előtt. Azonban az a tény, hogy már letartóztatásom előtt is hiányzott bennem a belső meggyőződés, annak helyességéről, amit csináltam, nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy letartóztatásom után őszintén és nyiltan fel tudjam tárni az előttem ismert tényeket. Cselekedeteimet megbántam és igyekeztem őszinteségemmel — amennyire ez így megkésve és ilyen körülmények között lehetséges — jóvátenni bűnös cselekedeteimet.

Én azért tartom ezt most szükségesnek itt kifejezésre juttatni és hangsúlyozni, mert tapasztalatból tudom azt, hogy politikai természetű pereknél bizonyos körök és a tollforgatásnak bizonyos bajnokai azt a mesét szokták híresztelni, hogy a vádlottak beismerő vallomása kényszerrel vagy bizonyos gyógyszereknek, injekciónak vagy szuggesztiónak a hatása alatt jön létre. Én orvos vagyok, sőt idegorvos és azelőtt is tudtam azt, hogy ilyesmi lehetetlen. Most azonban saját tapasztalatomból állapítottam meg, hogy ilyesmiről szó sincs. Az én őszinte beismerő vallomásomnak egyetlen egy oka az, hogy elhatároztam, hogy őszinte leszek azért, hogy azt a keveset, amit még lehet, egy ilyen súlyos bűncselekménnyel összefüggésben jóvátenni, jóvátegyem. Ezért tudtam nyílt és őszinte lenni. Ezt akartam még mondani.

Elnök: A népbíráknak van kérdésük dr. Szőnyi Tibor vádlotthoz? *(Nincs!)*

A népügyész úrnak?

Népügyész: Van kérdésem. Amennyiben az Önök szervezkedésének terve sikerül és akkor a terv szerint Magyarországra bevonult volna Kisbarnaki Farkas Ferenc Ausztriából a nyilasaival együtt és az ő vezetésével nyilván ezek kerültek volna uralomra, mi lett volna magának ennek a puszta bevonulásnak így a konkrét és gyakorlati következménye?

Szőnyi: Az előttem ismert tervek és főképpen a szerint, amit én elképzeltem, az átalakulás, ami a puccs után Magyarországon bekövetkezett volna, a népi demokratikus köztársaság átalakulását egy polgári demokratikus köztársasággá jelenthette volna.

Népügyész: Én inkább gyakorlatilag kérdezem. De nem gondolt netán arra, hogy ezek a nyilasok pontosan azt folytatnák, amit 1944-ben abbahagytak, amikor kiverték őket az országból?

Szőnyi: Én azért hangsúlyozom, hogy „az én elképzelésem szerint", mert ugyanakkor tisztában vagyok ma azzal, hogy a következményeiben és a további kialakulásában végülis nem egy burzsoá-demokratikus köztársaság, hanem a fasiszta uralomnak, véres uralomnak valamilyen új formája következett volna be ugyanolyan gyakorlati következményekkel, vagy hasonló gyakorlati következményekkel, mint a multban a véres fasiszta diktatúrában... Bekövetkezett volna az, hogy a gyárosok visszakapják a gyáraikat, a földesurak nagyrészt a földjeiket, a bankárok a bankokat, vagyis a magyar dolgozó nép minden olyan vívmányától, melyet a népi demokráciában elért, újra megfosztatott volna. A tőkés uralomnak véres formája alakult volna ki Magyarországon.

Népügyész: És mi lett volna a nők egyenjogúságával?

Szőnyi: Nyilvánvaló, hogy idővel ez is megszűnt volna.

Népügyész: Ön tagja volt a cionista mozgalomnak?

Szőnyi: Tudtommal Vági Ferenc és Demeter György tagjai voltak a cionista mozgalomnak. Ezzel kapcsolatban ismeretes előttem és ott Svájcban is tapasztaltam, hogy általában a cionista mozgalom igen szorosan együttműködött az amerikai titkos szolgálattal.

Népügyész: Az Ön vallomásában van egy rész, ahol érintette azt, hogy az amerikaiak más népi demokráciák országaiból is bizonyos csoportokat megszerveztek és ezeket átdobták és kémtevékenységgel bízták meg. Milyen államokba építettek be az amerikai kémszervezetek ilyen csoportokat és Ön ilyen csoportok közül állott-e valamelyikkel összeköttetésben? Ha igen, név szerint kik voltak azok?

Szőnyi: Konkrét tudomásom van Csehszlovákiával kapcsolatban, hogy ottan egy ilyen titkos szervezetet az amerikai hírszerzőközpont kiépített, nevezetesen Pavlik személyéről tudom ezt. Pavlikkal én Magyarországra való visszatérésem után is kapcsolatban álltam és találkoztam vele.

Népügyész: Kapcsolatban volt ezzel a Pavlikkal?

Szőnyi: Igen. Pavlikról azonkívül tudom azt, hogy még svájci tartózkodása idején szoros kapcsolatban állott az akkori londoni cseh kormány képviselőjével Svájcban, Kopeckyvel . . .

Népügyész: Kopeckyvel?

Szőnyi: . . . aki nem azonos a Csehszlovák Kommunista Párt tájékoztatásügyi miniszterével.

Népügyész: Más országokban?

Szőnyi: Más országokkal kapcsolatban tudomásom van Németországgal kapcsolatban ilyen csoportról.

Népügyész: Ottan kik voltak ezek a személyek.

Szőnyi: Egy személyről tudok név szerint, Politzerről.

Népügyész: Ez az a Fräulein Politzer, akit Ön így említett?

Szőnyi: Igen. Azután tudom, hogy Lengyelországban is volt ilyen kapcsolat, de név szerint nem ismerem.

Népügyész: Az ottan szereplő neveket nem ismeri.

Szőnyi: Azonkívül mindazon országokban, ahol Noel Field közvetítésével az unitárius segélyszervezetnek ilyen segélyszervét kiépítették, ezek a szervek mindenütt tulajdonképpen az amerikai titkos szolgálat fedőszervei voltak.

Népügyész: Hiszen lényegében helyesen: fedőszerv volt, mely azután gyakorlatilag mintegy kémszolgálat dolgozott ezekben az államokban. Az Ön eredeti neve Hoffmann?

Szőnyi: Igen.

Népügyész: Belügyminisztéri engedéllyel változtatta?

Szőnyi: Igen.

Népügyész: Már a felszabadulás után?

Szőnyi: Közvetlenül a felszabadulás után.

Népügyész: Nincs más kérdésem tanácselnök úr.

Elnök: Szőnyi Tibor védőjének van kérdése? *(A védelemnek nincs kérdése.)* Az eddig kihallgatott vádlottak védőinek ugyancsak nincs kérdése? *(Nincs.)* Üljön le Szőnyi Tibor. *(Szőnyi Tibor a helyére megy.)*

Szalai András kihallgatása

Elnök: Kérem bevezetni Szalai András vádlottat... Szalai András megértette a vádat?

Szalai: Igen, megértettem.

Elnök: Elismeri bűnösségét?

Szalai: Igen, elismerem bűnösségemet.

Elnök: Beszéljen arról, hogy a Horthy rendőrsége mikor szervezte be Önt agent-provokatőrré és hogyan?

Szalai: A Horthy-rendőrséggel kapcsolatban voltam. 1933-ban Réti detektivfelügyelő, a pécsi rendőrség politikai csoportjának vezetője szervezett be. 1930 óta egy trockista cionista mozgalomban vettem részt, melyben olyan munkásosztályellenes nevelést kaptam, hogy ez elősegítette Réti beszervezési kísérletét. A beszervezésre úgy került sor, hogy 1932-ben bekapcsoltak az illegális kommunista mozgalomba. A mozgalom rendőrkézre került, én magam is rendőrkézre kerültem. Letartóztatásom ideje alatt gyáván és áruló módon viselkedtem. Felfedtem az alsó és a felső kapcsolataimat. A vallomásommal hozzájárultam ahhoz, hogy a már letartóztatásban lévő alsó és felső kapcsolataimat súlyosan elítéljék. Az én ügyemet árulókhoz méltón enyhén kezelték, nem kerültem bíróság elé, csupán a fiatalkorúak bírósága tárgyalta a kérdésemet. Kihallgatásom folyamán Réti detektívfelügyelő felvetette előttem, hogy lépjek a rendőrség szolgálatába. Én ezt vállaltam. Réti feladatokkal bízott meg a későbbiek folyamán, és én a feladatokat végrehajtottam. Így 1934-ben azt a feladatot kaptam Rétitől, hogy puhatoljam ki azokat a személyeket, akik a lebuktatott kommunista mozgalom letartóztatásából még kimaradtak. Én beférkőztem ezeknek a személyeknek a bizalmába és Réti tudomására hoztam mindazokat, akiket ismertem. Tudomására hoztam a találkozási helyüket és működésüket. Réti megfigyeltette ezeket az általam leadott személyeket, akik rájöttek, hogy őket figyelik. A mozgalom tönkrement, további működést nem fejtettek ki és be kell ismernem, hogy sok más körülmény mellett ez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az évek folyamán Pécsett komoly illegális mozgalom nem erősödött meg.

Elnök: Milyen további feladatot kapott?

Szalai: 1935-ben a Sophiana nevű gépgyárban működtem mint provokátor és rendőrségi besugó.

Elnök: A következő feladat mi volt?

Szalai: Réti ellenszolgáltatásokat adott a feladatok elvégzéséért. Az egyik ellenszolgáltatás az volt, hogy az ő révén két alkalommal jutottam útlevélhez, amelyet magánutazás céljaira felhasználtam. Azonkívül kilátásba helyezte előttem azt is, hogy be fog juttatni az egyetemre, ha vállalom az egyetem kommunista mozgalmáról való informálást. Én ezt a feladatot vállaltam ugyan, azonban végrehajtására nem került a sor, körülményeim megváltoztak, Pécsről elköltöztem és egyidőre a politikai rendőrséggel való kapcsolatom megszűnt.

Elnök: Mikor vette fel újra a kapcsolatot?

Szalai: A kapcsolatot a politikai rendőrséggel legközelebb 1942-ben, ismét egy lebukással kapcsolatban vettem fel.

Elnök: Ettől az időponttól kezdve beszélje el a működését.

Szalai: 1942-ben az illegális pártnak egyik tagja felszólított, hogy egy kommunista csoport működésében vegyek részt. Résztvettem ebben a munkában, vállaltam tőle ezt a felszólítást, a csoport működésében azonban nem került sor a bekapcsolásomra, mert ez a csoport az én bekapcsolásom előtt már rendőrkézre került. Én magam is rendőrkézre kerültem, ahol ismét áruló módon viselkedtem. A rendőrségen felfedtem felső kapcsolatomat és hogy a jóindulatukat elnyerjem, felfedtem azokat a többi csoporttagokat is, akikkel tulajdonképpen nekem kapcsolatom nem volt. Hogy a rendőrség jóindulatát saját személyem érdekében megnyerjem, közöltem Juhász Antal csendőrnyomozóval, aki az én kihallgatásomat vezette, hogy a Szociáldemokrata Párt országos ifjúsági bizottságában kommunisták működnek. Megneveztem a kommunista vezetőket, akik ezt a munkát irányítják, Ságvári Endrét, Orbán Lászlót és Lakos Évát. Ságvárit és Orbánt nem sikerült letartóztatni, mert ezidőben már illegalitásban voltak, de vallomásommal nagyban hozzájárultam ahhoz, hogy Lakos Évát, aki egy más ügyből kifolyólag került rendőrkézre, súlyosan elítéljék. A rendőrségen az én magatartásomat árulóhoz méltóan újra csak enyhén kezelték. Nem szállítottak át a többi letartóztatottal együtt fegyházba, hanem elkülönítették az ügyemet és kórházba kerültem. A kórházban négy hétig feküdtem és ott igen jó bánásmódban részesültem. Négy hét után visszakerültem az Andrássy-laktanyába, hogy a jegyzőkönyvemet felvegyék. A jegyzőkönyvem felvételénél azt vallottam, hogy az országos ifjúsági mozgalom többi tagjai, akik időközben letartóztatásba kerültek, szintén kommunisták. Vallomásommal újra hozzájárultam ahhoz, hogy ügyük súlyosabb mértékben legyen elítélve. Az én ügyemet árulóhoz méltóan megint csak enyhén kezelték, a tárgyalásig szabadlábra helyeztek árulásom jutalmául. Közben be kellett vonulnom munkaszolgálatra. A munkaszolgálat parancsnoka, Rugonfalvi Kiss Károly százados, tudott áruló magatartásomról és felszólított, hogy számára is végezzek besúgó munkát. Ezt vállaltam. Tudomására hoztam mindazokat,

akik a munkaszázadunkban voltak mint volt spanyol harcosok, a nemzetközi brigád tagja', valamint azt is, hogy kik dolgoznak rosszul, és Rugonfalvi Kiss Károly úgy a nemzetközi brigád tagjait, mint azokat, akiket én megneveztem, súlyosabb munkakörülmények közé juttatta és ezzel büntette. A későbbiek folyamán az én árulásomat ezer pengő pénzjutalommal jutalmazta.

Elnök: És mi történt Sátoraljaújhelyen?

Szalai: Annak ellenére, hogy én a Horthy-rendőrséggel együttműködtem, ügyemet mégis bírósági tárgyalás elé vitték. A bíróság, hogy leplezze az én provokátori működésemet, büntetést mért rám. Rugonfalvi Kiss Károly mindent megtett az ítélet után, hogy kihúzza az időt, amikor büntetésemet el kell kezdenem, azonban nem sikerült ezt neki végrehajtania és így a sátoraljaújhelyi börtönbe kerültem. Sátoraljaújhelyen néhány nappal megérkezésem után felvette velem a kapcsolatot. Lindenberg hadnagy, a börtön parancsnoka, aki szintén tudott arról, hogy én a rendőrségen áruló magatartást tanúsítottam, felhívta a figyelmemet arra, hogy végezzek számára is hasonló munkát, egyben kilátásba helyezte, hogy ez esetben büntetésem jelentékeny részét el fogja engedni. Vállaltam Lindenberg megbizatását s az első napokban már beszámoltam neki mindarról, amit a börtönben néhány nap alatt sikerült megtudnom. Beszámoltam a foglyok hangulatáról és a későbbiek folyamán sorozatosan adtam Lindenbergnek hangulatjelentést a börtön eseményeiről. Így közöltem vele azt is, hogy a börtönbe politikai irodalom került, amit a foglyok egymás közt kicserélnek. Lindberg ennek a közlésnek az alapján kutatást rendelt el és sok könyvet elkobzott. Lindenberg, hogy a besúgó munkámat jól tudjam végezni, megbízott a börtön mosódájának megszervezésével, amely körülmény lehetővé tette számomra, hogy teljes szabad mozgást kaptam a fegyház területén. 1944 januárjában közöltem Lindenberggel azt, hogy a foglyok kitörést terveznek. Lindenberg megbízott azzal, tudjam meg, kik a kitörés szervezői. 1944 márciusában közöltem Lindenberggel a kitörés vezetőinek nevét.

Elnök: Milyen foglyok voltak azok, akik a kitörést szervezték?

Szalai: Szerb antifasiszták és kommunisták. A kitörést elsősorban a szerb foglyok kezdeményezték.

Elnök: Ugyancsak politikai foglyok, nem köztörvényiek?

Szalai: Nem. Csupa politikai fogoly volt a sátoraljaújhelyi fegyházban, circa 400. Ennek a fele körülbelül szerb nemzetiségű volt. Lindenberg tudomásul vette közlésemet és árulásom jutalmául a börtönből kiengedett. további büntetésemet felfüggesztve. 1944 március 11-én kerültem ki a börtönből és március 21-én megtörtént a kitörés, amelynek időpontját én természetesen Lindenberggel közölni nem tudtam. De az a tény, hogy Lindenberg figyelmét felhívtam arra, hogy a foglyok ilyen kitörést terveznek, Lindenberget figyelmessé tette, ellenintézkedéseket foganatosított és az ellenintézkedések hatása az volt, hogy a foglyok kitörési kísérletét leverték. Egyetlenegy ember sem tudott kitörni és megmenekülni, a foglyok kitörését vérbe-

folytották, 54 embert kitörés közben lelőttek, további tizet kitörésük után a statáriális bíróság kivégeztetett. Ez volt az én tevékenységem a Horthy-rendőrségnél.

Elnök: Most azt mondja meg, hogy amikor Ön ezt a besúgást teljesítette, a kitörési kísérletről, tudatában volt-e annak, hogy ennek mi lehet a következménye?

Szalai: Pontos tudatában nem voltam, hogy mi lehet a következménye, hiszen a pontos időpontot magam sem tudtam, de az a tény, hogy Lindenberggel közöltem a kitörés tervét és a kitörés vezetőit, feltétlenül azt jelenti, hogy súlyos árulást követtem el.

Elnök: De úgy értem: tudatában volt annak, hogy ennek emberi életek lesznek az áldozatai?

Szalai: Ennek pontos tudatában nem voltam, de tudtam, hogy Lindenberg meg fogja akadályozni a kitörést. Hogy milyen formában történik a kitörés megakadályozása, azt természetesen előre nem tudtam.

Elnök: Ki szervezte Önt be a jugoszláv hírszerző szolgálat ügynökévé? Erről beszéljen most!

Szalai: A felszabadulás után, mult áruló tevékenységemet a Párt előtt elhallgattam, így a párttagok sorába felvettek. Fontos beosztást kaptam, az Országos Központ munkatársa lettem, a propagandaosztályon dolgoztam. A jugoszláv hírszerzőszervek 1946 tavaszán szerveztek be, a beszervezést Szmiljanics őrnagy végezte, aki a jugoszláv katonai misszió tagjaként tartózkodott az országban. Beszervezésemet Szmiljanics szolgálati helyiségében, a Jávor-utca 14. sz. alatt végezte.

Beszervezésemet három körülmény tette lehetővé. Az első körülmény az volt, hogy Szmiljanics őrnaggyal hivatali munkámból kifolyólag összeköttetésbe kerültem, a második körülmény az volt, hogy magam szimpatizáltam Tito Jugoszláviájával, a harmadik körülmény pedig az volt, hogy Szmiljanicsék tudomására jutott áruló magatartásom a sátoraljaújhelyi börtönben és Szmiljanics megfenyegetett, hogy azt úgy a jugoszláv, mint a magyar hatóságok tudomására hozza, ha nem teljesítem mindazokat a kívánságokat, amelyeket velem szemben felállítanak.

Elnök: Szmiljanicson kívül Ön Magyarországon a jugoszláv hivatalos megbízottak közül kikkel került még kapcsolatba?

Szalai: Szmiljanicson kívül a jugoszláv hivatalos megbízottak közül egyedül Brankov őrnaggyal kerültem kapcsolatba.

Elnök: Most beszéljen arról, hogy minő kémfeladatokat kapott nevezettektől, Szmiljanicstól és Brankovtól?

Szalai: Szmiljanicstól kapott feladataim a következők voltak: Elsősorban konkrét híranyag szerzése, másodsorban politikai propagandamunka végzése, harmadsorban a Szmiljanics által megnevezett jugoszláv hírszerző szervek ügynökeinek különböző állami és gazdasági funkciókba való elhelyezése.

Elnök: Ezeket a feladatokat kitől kapta?

Szalai: Ezeket a feladatokat Szmiljanics őrnagytól kaptam. Szmiljanics rendkívüli módon érdeklődött a magyar belpolitikai viszonyok iránt. Nagy érdeklődést tanúsított a politikai pártok erőviszonyai, a politikai pártok egymáshoz való viszonya iránt. Szmiljanics őrnagyot érdekelte hároméves tervünk teljesítése és kérdéseket adott fel olyan irányban, hogy a magyar ipar hogyan és miképpen fejlődik. 1947 augusztusában Szmiljanicsnak anyagot adtam a közelgő választások előkészítéséről, a választások lezajlása után a választások lefolyásáról. Ugyancsak Szmiljanicsnak anyagot adtam 1947 őszén arról, hogy a már államosított ipari üzemeinknek és bányaüzemeinknek milyen munkáslétszáma van. Szmiljaniccsal 1946 tavaszától 1947. év végéig álltam összeköttetésben. Ezekről, a Párt erőviszonyairól, a Párt szervező bizottságának határozatairól őt folyamatosan értesítettem. Ezek voltak azok a híranyagok, amelyeket Szmiljanicsnak 1946 tavaszától 1947 végéig fokozatosan átadtam.

Elnök: Hogyan jutott Ön ezeknek a híradatoknak az ismeretébe?

Szalai: Ugy, hogy felhasználtam hivatali beosztásomat.

Elnök: Melyik hivatali beosztását?

Szalai: A Kommunista Párt Központjának propagandaosztályán teljesített munkakörömet. Mint ilyen kerültem a híranyag birtokába és ezt a híranyagot szolgáltattam ki Szmiljanicsnak. Szmiljanics feladatot adott számomra a politikai propagandamunka terén is. Mi volt ez a politikai propagandamunka? Szmiljanics azt mondotta, hogy fel kell használnom hivatali beosztásomat és szerveznem kell az ország területén Jugoszlávia propagálására előadásokat részben úgy, hogy ezeket az előadásokat magam tartom, részben pedig úgy, hogy állami propaganda szerveket irányítok arra, hogy hasonló előadásokat tartsanak. Az előadásoknak a célja nem az volt, hogy Jugoszlávia népeinek hősi harcát népszerűsítsük, hanem egyedül és kizárólag az volt — ahogyan engem Szmiljanics megbízott —, hogy népszerűsíteni kell Tito Jugoszláviájának politikai viszonyait és a titoista vezetők személyét. Szmiljanics nemcsak konkrét anyagokkal látott el, hogy ezt a feladatot végre tudjam hajtani, hanem politikailag is megmagyarázta, hogy az előadásoknak milyen vonalat kell követniök. Politikai gondolatainak homlokterében a Duna-konföderáció gondolata volt. Kifejezetten megmondotta már akkor — 1946-ban —, hogy Jugoszláviára kell támaszkodniok a népi demokráciák országainak és nem a Szovjetunióra. Kifejezetten megmondotta, hogy a népi demokráciák országainak feladata, hogy Jugoszláviát gazdaságilag erősítsék, gazdaságilag fejlesszék. A népi demokráciákon belül pedig — kifejezetten megmondotta — a magyar ipar, elsőrendű feladata nem az ország újjáépítése, hanem a jugoszláv jóvátételi terv túlteljesítése, azonkívül feladata az is, hogy a jugoszláv ötéves terv bázisául szolgáljon.

Szmiljanics politikai eszmefuttatásából világos volt előttem, hogy a legnagyobb figyelemmel kíséri azokat az átmeneti nehézségeket, amelyek a magyar demokrácia fejlődésének történetében 1946-ban és 1947-ben megmutatkoztak. Ezeket az átmeneti nehézségeket mind arra használta fel, hogy

előttem azt bizonyítsa, egy olyan országot, ahol ilyen átmeneti nehézségek vannak, nem érdemes építeni. Építeni azt az országot kell — ahogy Szmiljanics ezt nekem mondotta —, ahol a népi demokrácia legfejlettebb és ez Jugoszlávia és az, hogy Jugoszláviát építse ki a magyar ipar, ez nemcsak Magyarország érdeke, hanem Szmiljanics beállítása szerint az összes népi demokráciák közös érdeke.

Szmiljanics nagyon sokat beszélt nekem a Szovjetunióval való v szonyról is és azt a feladatot állította elém, hogy az előadásoknak azt a célt kell szolgálniok, hogy áthangolják Magyarország lakosságát szovjetbarát hangulatból jugoszláv-barát hangulatba. Szmiljanics minden igyekezete arra irányult, hogy a Szovjetunió helyére Jugoszláviát állítsa a magyar tömegek előtt.

Elnök: Milyen kémfeladatokat kapott még?

Szalai: Szmiljanicstól feladatot kaptam arra, hogy Rob Antalt, a jugoszláv titkos szolgálat ügynökét, a Délszláv Szövetség vezetőjét az 1947. évi választásokon olyan helyre kell jelölni, hogy feltétlenül a magyar parlament tagja legyen. Én Szmiljanicsnak elmondottam, hogy ezt a feladatot én csak úgy tudom végrehajtani, ha olyan posztra kerülök párton belül, ahol beleszólásom van az emberek jelölésébe. Szmiljanics erre utasított, hogy tegyem meg a szükséges lépéseket, hogy a propagandaosztály helyett a káderosztályra kerüljek. Vállaltam Szmiljanicsnak ezt a feladatát. Tagja lettem annak a kádertanácsnak, amely az 1947-es jelölésekre a képviselő jelöltek összeállítását végezte. Ezt a helyemet felhasználtam arra, hogy Rob Antalt olyan helyre jelöltessem, ahol a megválasztása biztosítottnak látszott. Szmiljanics feladatot adott nekem még más személyi vonatkozásban is. Nevezetesen azt, hogy Hegedüs Józsefet, aki rendőrszázados volt, helyezzem el a Jóvátételi Hivatalba, amit Szmiljanics azért tartott rendkívül fontosnak, hogy így egy beszervezett ügynökükön keresztül közvetlenül is láthassa a Jóvátételi Hivatal munkáját és közvetlenül is információt szerezzen azokról a személyekről, akik elsősorban a jugoszláv jóvátétellel foglalkoznak.

Elnök: Brankovtól Ön külön feladatokat is kapott. Mik voltak ezek?

Szalai: Brankov 1947 decemberében közvetlenül hozzám fordult és azt az utasítást adta, hogy azt a Hegedüs Józsefet, akit én néhány hónappal ezelőtt Szmiljanics utasítására a Jóvátételi Hivatalba helyeztem el, helyezzem most át a Magyar-Jugoszláv Társaságba, a Társaság vezetőségének tagjaként, mert ebben a jugoszláv hírszerzés erősen érdekelve van. Ezt a feladatot elvégeztem.

Elnök: Egyéb feladatot mit kapott és mit teljesített?

Szalai: Egyéb feladatot kaptam, amelyeket Rob Antalon keresztül teljesítettem. Beszámoltam elsősorban Brankovnak a Magyar-Jugoszláv Társaság közelgő tisztújító választásairól és azokról a személyekről, akikről tudtam, hogy a Magyar-Jugoszláv Társaság vezetőségébe jelölve vannak.

Elnök: Miről számolt be még?

Szalai: Rob Antal nagyon nagy súlyt helyezett arra, hogy nagyon jól válogassam össze, hogy kiket választanak a Magyar-Jugoszláv Társaság

intézőbizottságába, mert ahogy Rob Anton kifejtette előttem Brankov álláspontját, a Magyar-Jugoszláv Társaságot fejleszteni kell, odáig kell fejleszteni, hogy erősebb és befolyásosabb legyen, mint a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság.

Elnök: Ebből elég ennyi. Kémfeladatot mit teljesített?

Szalai: Kémfeladatokat teljesítettem Brankov kérésére, Rob Antalon keresztül. Beszámoltam az 1948 tavaszán végbemenő államosításokról.

Elnök: Hogyan jutott ezeknek az adatoknak birtokába?

Szalai: Hivatali működésemet használtam fel, hogy a minisztertanács titkos határozatát idő előtt közöljem Rob Antalon keresztül Brankovékkal. Megbízott, puhatoljam ki, hogy a Tájékoztató Iroda határozatával kapcsolatban — a határozatot megelőző időpontban —, mi az a terv, ami tulajdonképpen a Pártot foglalkoztatja. Résztvettem egy zártkörű ülésen, ahol informáltak bennünket a Tájékoztató Iroda közeli határozattervezetéről. Beismerem, hogy Rob Antalon keresztül Brankov rendelkezésére juttattam ezt az anyagot. A Tájékoztató Iroda határozata után Rob Antal, mint ismeretes megszökött az országból. Szökése után a jugoszláv hírszerző szervek legfontosabb munkája a Délszláv Szövetségben végbemenő tisztújító közgyűlés volt, hiszen Rob Antal szökésével megüresedett a Délszláv Szövetség főtitkári posztja. Semjanics rendkívüli módon érdeklődött aziránt, hogy mik a tervek Rob Antal szökése után, aki az egész jugoszláv hírszerző szolgálatot — ahogy Semjanics nekem elmondta — Brankov utasítására arra használta fel, hogy a hírszerző szervek ügynökeit elküldjék a délszlávlakta vidékre, hogy ezek az ügynökök titkos előadásokat, titkos összejöveteleket tartva, a délszláv lakosságot a magyar kormány elleni állásfoglalásra bírják. Tervük nem sikerült. Bár mozgósították az általam ismert valamennyi hírszerzőt, így többek között Grumcsicsot, Ognyenovicsot, Karagicsot, Vidákovics Máriát, a délszláv lakosság legnagyobb része a Tájékoztató Iroda határozatával azonosította magát. Közöltem Semjaniccsal, hogy azok a délszlávok, akik azonosítják magukat a Tájékoztató Iroda határozatával Moics Milost akarják jelölni a főtitkári székbe. Semjanics e név hallatára rendkívül izgatott lett és azt mondotta, hogy várjak ezzel, ő majd megbeszéli a követséggel, Brankovval ezt a kérdést. Elment és rövid idő mulva jelentkezett. Közölte velem, hogy Brankovval megtárgyalta Moics Milos jelölésének kérdését. Brankov azt mondotta neki, hogy Moics Milost a budapesti követség Tito ellenségének tekinti és Moics Milos könnyen az életével játszhat, ha elfogadja a Tájékoztató Iroda határozata mellett állástfoglaló délszlávok jelölését. Moics Milost ezután a beszélgetés után két nappal a lakásán meggyilkolták. Világos volt előttem, hogy a gyilkosságot csak a budapesti jugoszláv követség követhette el.

Elnök: Milyen híranyagot szolgáltatott Semjanics kezéhez?

Szalai: Semjanics kezéhez szolgáltattam egy címanyagot. A címanyagra azért volt szükségük, mert a jugoszláv követség — ahogy Semjanics nekem erről beszámolt —, miután nem sikerült magyar kormány elleni állásfoglalásra bírnia a délszlávokat, új eszközt kíván felhasználni, hogy a

magyar nép egy részét a magyar kormány ellen hangolja. Ez az eszköz híranyagnak, propagandaanyagnak, nyomtatott anyagnak postán való kézbesítése volt, amely híranyag Jugoszláviából illegális úton került át a határon.

Elnök: Azután milyen további anyagot adott?

Szalai: Karakterisztika volt két beosztott tisztviselőről, akiket a külügyminisztérium a belgrádi követségre akart helyezni. Semjanics félt attól, hogy a magyar hatóságok őt le fogják leplezni és egyik napról a másikra, a nélkül, hogy nekem erről bejelentést tett volna, elhagyta az országot. Néhány hétig kapcsolat nélkül maradtam és akkor került sor Brankov provokatív átállására, amit előttem felfedett és ettől az időtől kezdve Brankov személy szerint vette fel már a kapcsolatot . . .

Elnök: Most beszéljen erről a közös tevékenységükről Brankovnak átállása után.

Szalai: Brankov részére híranyagot szolgáltattam arra vonatkozólag, hogy államvédelmi szerveink milyen intézkedéseket foganatosítanak a határ megerősítésére, hogy lehetetlenné tegyék jugoszláv ügynökök határon túli átdobását. Informáltam őt arról, 1949 januárjában, hogy hogyan megy végbe a felülvizsgálás a Magyar Dolgozók Pártjában. Ezenkívül 1949 áprilisában informáltam Brankovot arról, hogy a hadsereg szervezete bizonyos változásokon megy keresztül, bevezetik a politikai tiszti intézményt és a politikai főcsoportot. 1949 májusában pedig, közvetlenül letartóztatásunk előtt, informáltam Brankovot a közelgő választások előkészítéséről. Brankov utasított engem arra, hogyan vegyem fel a kapcsolatot Rex Józseffel, aki a külügyminisztériumban dolgozott és aki a jugoszláv titkos szolgálatnak szintén beszervezett ügynöke volt. Ezen keresztül Brankov olyan anyaghoz jutott, amely megmutatta neki a külügyminisztérium szervezeti struktúráját és bizonyos diplomáciai lépésekre engedett következtetni, amelyeket a külügyminisztérium a belgrádi követségen keresztül végre akar hajtani. Egy alkalommal Brankov továbbá azt az utasítást adta nekem, hogy hivatali beosztásomat felhasználva a Miniszterelnökség Sajtóosztályán keresztül szerezzek számára napi sajtót, Borbát és más napi sajtót Jugoszláviából. Brankov azt szorgalmazta, hogy hivatali működésemet felhasználva, tegyem lehetővé számára, hogy határmenti magyar hatóságokkal felvegye a kapcsolatot, hogy közvetlen kapcsolatot tudjon kiépíteni Jugoszlávia felé. Arra utasított, hogy a magyar hatóságok felé ezt a tervét úgy magyarázzam, hogy neki erre azért van szüksége, hogy Tito-ellenes brosurákat küldjön Jugoszláviába. Elmentem a belügyminisztérium illetékes fórumához és felvetettem előtte ezt a kérdést. A belügyminisztérium azt válaszolta, hogy a magyar hatóságok nem foglalkoznak illegális anyag átdobásával a határon. Közöltem Brankovval a belügyminisztérium válaszát, Brankov nagyon elégedetlen volt, hogy ezt a feladatot nem tudtam végrehajtani.

Elnök: Mit tud Szőnyi Tibor káros káderpolitikájáról, amely lényegében hasonló volt az ön által kifejtett káderpolitikához?

Szalai: Szőnyi Tibor rajtam keresztül is elhelyezte csoportjának tagjait az állami és gazdasági élet különböző posztjaira. igy például Demeter

György rajtam keresztül helyeződött el a Danuvia-gyár igazgatójaként az államosítás után. Tudok arról, hogy 1948 decemberében Szőnyi Tibor Demetertől két alkalommal rajtam keresztül jelentést kapott az üzem életéről és ez a jelentés kitért arra a körülményre is, hogy az üzemet hadi munkára mennyire lehet igénybevenni. Világos, hogy a kádermunka végzésénél ilyen anyagra, ilyen adatszolgáltatásra szükség nem volt. Nemcsak Demetert helyeztük el így Szőnyivel egyetértésben, hanem elhelyeztük Földi Ivánt is, aki a MASZOVOL-nál (Magyar-Szovjet Olajvállalat) kárftevő munkát végzett és kártevő munkájának tudatában elhelyeztük őt egy másik helyre, egy hiradástechnikai üzemnél. Elhelyeztük közösen a Chiléből hazatért Forgács Lászlót, aki a MAORT-szabotázs leleplezése után a MAORT-hoz került, mint ennek a hatalmas üzemnek technikai vezetője. Bár értesülésünk volt róla, hogy Forgács a MAORT-nál kártevő munkát végez — mégis úgy határoztunk, hogy Forgács László a MAORT-nál maradjon. Ugyancsak Szőnyi utasítására elhelyeztem Kunczot, a Svédországból hazatért német trockistát Németországban kereskedelmi delegáció vezetőjeként. A német Szocialista Egységpárt tiltakozott ennek a közismert trockistának Németországba helyezése ellen. Ezután Szőnyivel való megbeszélés értelmében Kunczot Lengyelországba küldtük kereskedelmi megbízottként.

Elnök: Tehát ön és Szőnyi lényegileg közös célú káderpolitikát folytattak.

Szalai: Igen.

Elnök: Mi volt káderpolitikájuk közös célja és közös jellege?

Szalai: Közös jellege káderpolitikánknak az volt, hogy mind a ketten kártevőket helyeztünk a gazdasági és állami élet különböző posztjaira.

Elnök: A magyar népi demokratikus rendszerrel szemben káros elemeket igyekeztek elhelyezni az állami és gazdasági élet vezető posztjaira A népbíráknak van kérdése. *(Nincs.)* A népügyész úrnak?

Népügyész: Van kérdésem. Amikor ön a sátoraljaújhelyi fogházban volt, akkor ott jól tudta, hogy a kitörésnek, amikor lelepleződik, következményei lesznek. Ön mit gondolt, milyen következménye lehet egy kitörésnek, ha a fasiszták kezére kerülnek az antifasiszták, akik rájuk fegyvert emeltek.

Szalai: Én arra számítottam, hogy a kitörést nem fegyverrel fogják leverni, hanem börtönintézkedéseket foganatosítva, a kitörést meg fogják előzni.

Népügyész: De ön jól tudta, hogy nyilván engedik őket kitörni azért, hogy elpusztítsák őket. 1944-ben voltak ilyen jelenségek.

Szalai: Ezt én nem gondoltam így át. Biztos voltam abban, hogy börtönintézkedések foganatosításával a kitörés elkerülhető.

Népügyész: Ennek az úgynevezett kitörésnek, ennek a felkelésnek az áldozata 64 ember. Ötvennégy, akit lelőttek és 10, akit bitófára juttattak. Ez mind törvénytelen kivégzése volt a felkelésben részvevőknek, az antifasisztáknak. Ezt nem vette számításba?

Szalai: Ezt nem vettem számításba.

Népügyész: A munkaszolgálatból való leszerelése alkalmával ön bizonyos pénzt kapott.

Szalai: Igen.

Népügyész: Mennyi volt ez?

Szalai: Ezer pengőt kaptam.

Népügyész: Ez az egyetlen ilyen összeg, amit a munkaszolgálat vezetőitől a leszerelő munkaszolgálatosok kaptak. Egész ügyészkedésem alatt ez az első eset, amiről hallok. A többiek az ön századában sem kaptak ilyent?

Szalai: Nem tudok róla.

Népügyész: Ez afféle vérdíj volt.

Szalai: Vérdíjról nem lehet beszélni, miután vér nem tapadt hozzá, de kétségtelen, hogy áruló magatartásom jutalmául kaptam ezt az ezer pengőt.

Népügyész: Az árulás bére volt ez. Ön együtt dolgozott a Magyar Kommunista Pártban olyanokkal is, akiket ön denunciált. Mondja el, mivel tudta ezeket megtéveszteni?

Szalai: Elhallgattam előttük áruló magatartásomat.

Népügyész: A puszta elhallgatás elég volt ehhez?

Szalai: Jó munkát végeztem, hogy bizalmukba férkőzzek.

Népügyész: Hát jó munka... Talán ez valami alakoskodás volt?

Szalai: Alakoskodás volt. Jó munka...,

Nepügyész: Megtévesztés.

Szalai: Megtévesztés volt.

Népügyész: Árulás.

Szalai: Árulás volt.

Népügyész: Ez volt tehát az Ön munkássága. Nincs más kérdésem.

Elnök: Védelemnek van kérdése? *(Nincs.)* Üljön le Szalai András.

Ognyenovics Milán kihallgatása

Az elnök Ognyenovics Milánt vezetteti elő.

Elnök: Megértette a vádat?

Ognyenovics: Igen, megértettem.

Elnök: Elismeri bűnösségét?

Ognyenovics: Elismerem, hogy bűnös vagyok.

Elnök: Beszéljen arról, hogy mikor és ki szervezte Önt be a jugoszláv hírszerző szervek ügynökévé?

Ognyenovics: 1948 május elején Blazsics József, a jugoszláv konzulátus vezetője, aki tulajdonképpen jugoszláv hírszerző ügynök volt Magyarországon és aki a diplomácia leple alatt a magyar kormány ellen folytatott munkát Magyarországon. Behívott a jugoszláv követségre és ott beszervezett a jugoszláv hírszerző számára.

Elnök: Most Blazsicson kívül a Magyarországon tartózkodó hivatalos jugoszláv megbízottak közül kivel volt Önnek még kapcsolata?

Ognyenovics: Blazsiccsal, azután Brankovval, Brankovon keresztül a jugoszláv követtel, Mrazoviccsal, utána, mikor Blazsicsot kiutasították Magyarországról, akkor Devecsics Dusan érkezett és ő vele voltam kapcsolatban.

Elnök: Milyen kém-feladatokat, vagy egyéb romboló feladatokat kapott Ön ezektől a hivatalos jugoszláv személyektől?

Ognyenovics: Beszervezésem után Blazsicstól azt a feladatot kaptam, hogy délszláv titkári állásomat arra használjam, hogy a délszláv vidéken nagyszabású kémhálózatot szervezzünk meg a jugoszláv hírszerzés számára. Név szerint Blazsics kijelölte Kovácsovics Metiát, a bajaszentistváni tanítót, azután Bratzkov Milos bácsalmási tanitót, Gromcsics Jovan Olasz községi tanítót, azután Makusics Misát, alsószentmártoni kulákot és Mohácson Suput Milánt. Utána feladatul kaptam még Blázsicstól, hogy terjesszem a Jugoszláviából érkezett kormányellenes illegális sajtóterméket és gyüjtsek anyagot a magyarországi helyzetről. Mikor Blazsicsot Magyarország területéről kiutasították, akkor érkezett Devecsics Dusán. Devecsics Dusán romboló munkát követelt tőlem a magyar kormány ellen. Azt, hogy utazzak Pécsre és ott igyekezzem minél több Magyar Dolgozók Párt-i vezetőségi tagot és

funkcionáriust megnyerni a Tito-politika számára. Ezt a munkát különösen a pécsi bányavidéken kell kifejtenem.

Elnök: Olyan feladatot nem kapott, hogy jugoszláv soviniszta irodalmat is terjesszen?

Ognyenovics: Igen. Devecsicstől ugyanakkor azt az utasítást kaptam, hogy Baranyában. Pécs környékén, különösen a határszéli délszláv falvakban terjesszem a magyar kormányellenes sajtótermékeket, egyben Tito mellett propagandát fejtsek ki. Ezeket a sajtótermékeket másnap indulás előtt kellett Devecsicstől a jugoszláv követségen megkapnom.

Elnök: Ön jelentette Blazsicsnak, hogy a magyar hatóságok Önt magukhoz rendelték. Emlékszik valamire?

Ognyenovics: 1948 június 11-én a magyar hatóságok a Boarov-gyilkossággal, a Moics-üggyel kapcsolatban engem több délszláv vezetővel együtt letartóztattak. A letartóztatás és hét napi őrizet után szabadonengedtek azzal, hogy Budapest területét engedély nélkül nem szabad elhagynom. Amikor Blazsiccsal újból felvettem a kapcsolatot, természetesen közöltem vele azt. Blazsics mégis kérte, hogy menjek a délszláv falvakba és ott illegálisan terjesszem a Jugoszláviából érkező kormányellenes sajtótermékeket és gyüjtsek anyagot a magyarországi politikai, gazdasági helyzetről. És ezeket már nem tudtam akkor végrehajtani, mert féltem és nem akartam, hogy mégegyszer letartóztatásba kerüljek.

Elnök: Ön azután kapott egy feladatot, hogy össze kell hívni a Délszláv Szövetség vezetőségét. Emlékszik ilyesmire?

Ognyenovics: Ez a Tájékoztató Iroda határozatának megjelenése után volt. A határozat megjelenése után nem tudtam mit tegyek, mert a magyar hatóságok másnap behívtak, hogy nyilatkozzam a Tájékoztató Iroda határozattal kapcsolatosan. Én akkor bementem a jugoszláv követségre és kértem Blazsicstól további utasítást.

Elnök: És ezt Blazsicsnak megmondotta ott? Azt is megmondotta, ugye, hogy Önnek most össze kell hívnia a Délszláv Szövetség vezetőségét?

Ognyenovics: Igen.

Elnök: Ezt is előre jelentette a jugoszláv követségnek.

Ognyenovics: Én bementem a jugoszláv követségre, hogy keressem Blazsicsot. Blazsicsot nem találtam. Akkor ott engem Brankov, a jugoszláv követség első tanácsosa fogadott, akinek elmondtam a látogatás célját és azt, hogy engem másnapra a magyar hatóságok berendeltek, hogy nyilatkozzam a Tájékoztató Irodával kapcsolatban. Brankov akkor azt az utasítást adta nekem, hogy a magyar hatósággal azt kell közölnöm, hogy a Délszláv Szövetség mint kultúrszövetség nem óhajt semmiféle ideológiai vitában résztvenni és azért semleges álláspontot fog tanúsítani ebben a kérdésben. Nem fog fellépni a Tito-politika ellen, sem a Tájékoztató Iroda határozata mellett. Természetesen Brankovtól ez csak manőver volt, mert Brankov határozott utasítást adott nekem, hogy a Délszláv Szövetségnek Tito politikáját kell támogatnia Magyarországon. Még azt is hozzátette, hogy a mai naptól kezdve minden nap kell őket informálnom, hogy milyen erőfeszítéseket készül

tenni a Délszláv Szövetség, hogy Tito politikáját Magyarországon továbbra is népszerűsítse és erősítse. Továbbá még arra is utasított Brankov, hogy őt mindenről értesítsem, hogy milyen erőfeszítéseket tesznek a magyar hatóságok, hogy a Délszláv Szövetséget és a tagokat megnyerjék a Tájékoztató Iroda határozata mellett és a Tito-politika ellen. Másnap én Brankov utasítása szerint cselekedtem.

Elnök: Na, várjon egy kicsit! Brankov Önnek le is diktált egy határozatot, ügye?

Ognyenovics: Tessék kérem?

Elnök: Brankov Önnek egy határozatot is lediktált, hogy milyen határozatot fogadjanak el.

Ognyenovics: Ez kérem a következő nap volt, amikor én a magyar

Elnök: Hát erről beszéljen most, erről a határozatról, amelyet Önnek Brankov lediktált akkor.

Ognyenovics: Amikor én a magyar hatósággal közöltem a Délszláv Szövetség semleges álláspontját, akkor ők kérték tőlem, hogy hívjam össze a Délszláv Szövetség vezetőségét, ahol véglegesen fogunk határozni a Tájékoztató Iroda határozatáról. Én azonnal elmentem a jugoszláv követségre, hogy erről referáljak Brankovnak. Brankovnál ott volt még Mrazovics, Jugoszlávia budapesti követe és Blazsics. Ők nagyon megdícsértek magatartásomért, amelyet a magyar hatósággal szemben tanúsítottam és amikor azt közöltem, hogy két nap mulva összehívjuk a Délszláv Szövetség vezetőségét, akkor Brankovtól és Mrazovicstól egyetértve azt az utasítást kaptam, hogy semmiesetre sem szabad engednünk, hogy a magyar hatóságok résztvegyenek az ülésen és ha mégis megjelennek, ki kell őket utasítani az ülésről. Brankov utána lediktálta nekem azt a határozatot, amelyet nekem mindenáron keresztül kellett vinnem. A határozat körülbelül az volt, hogy miután mi kultúrszövetség vagyunk, nem fogunk belekeveredni az ideológiai vitába és hogy mint ilyen, nem fogjuk elítélni Tito politikáját, hanem semleges álláspontot tanúsítunk.

Elnök: Ebben a határozati javaslatban nem volt benne még valami, amit Brankov lediktált? Rob Antalról nem volt szó benne?

Ognyenovics: Igen. Ebben a határozati javaslatban azt is diktálta Brankov, hogy Rob Antalnak, aki illegálisan elszökött Magyarországból Jugoszláviába, kérjük vissza a képviselői mandátumot.

Utána Mrazovics meghívott engem ebédre. Az ebéden résztvett Mrazovics, Brankov és még meglepetésemre Rob, aki három napja bujkált a jugoszláv követségen. Ahogy hallottam, Brankov azt mondta, hogy ma este kell átdobni őt a határon — később hallottam is, hogy átdobták a jugoszláv határon.

Elnök: Na most beszéljen arról, hogy ugyancsak Brankov Lázárnak az utasítására a Magyarországi Demokratikus Délszlávok Szövetségében Ön milyen provokációs feladatokat, missziókat hajtott végre?

Ognyenovics: Brankovtól utasításokat kaptam, hogy a gyűlést úgy intézzem és úgy szervezzem meg, hogy a magyar hatóságok ne vehessenek részt, s ha mégis résztvesznek, ki kell őket utasítani.

Elnök: Ezt már elmondotta. Ezenkívül?

Ognyenovics: Ezt az ülést meg is szerveztem. Amikor a gyűlésen megjelentek a magyar hatóságok, én nem tudtam kiutasítani őket. Azt mondta az elnök, hogy üdvözli őket és ők ott a délelőtt folyamán vettek részt a gyűlésen. Amikor az ülést megszakítottuk azzal, hogy délután tovább folytatjuk és határozatot fogunk hozni, én délben bementem a jugoszláv követségre, hogy ezt közöljem Brankovval. Amikor elkezdtem elmondani a dolgokat Brankovnak, akkor berohant Mrazovics és Brankovval együtt rámtámadt. Én akkor meg is igértem, hogy délután azt a határozatot fogjuk elfogadni és ki fogjuk utasítani a magyar hatóságokat.

Délután, amikor az ülés megkezdődött, megjelent a magyar hatóság részéről kijelölt személy. Mi azt kiutasítottuk az ülésről és azt a határozatot hoztuk, amelyet Brankov nekem a jugoszláv követségen diktált.

Elnök: Mikor, milyen pénzbeli juttatást, pénzt vagy anyagi ellenértéket kapott Ön a jugoszláv követség tagjaitól az Ön működéséért?

Ognyenovics: Többízben kaptam a jugoszláv hírszerzés számára elvégzett munkámért pénzbeli juttatásokat, különösen akkor, amikor munka nélkül voltam, éspedig augusztus vége felé 800 forintot, szeptember végén 300, október elején és október végén 300—300 forintot. Ezeket, az utolsó három tételt, a jugoszláv követségi pénztárból nyugta ellenében vettem fel.

Elnök: A népbíráknak van kérdésük? Népügyész úrnak?

Népügyész: Nincs kérdésem, Tanácselnök Úr.

Elnök: A védelemnek? *(Nincs.)* Üljön le!

Korondy Béla kihallgatása

Elnök: Korondy Béla, álljon ide. Megértette a vádat?

Korondy: Igen, megértettem.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?

Korondy: Igen.

Elnök: Mondja el, milyen rangban és milyen beosztásban és mennyi időn keresztül teljesített Ön csendőrségi szolgálatot a Horthy-rezsim alatt?

Korondy: A Ludovika-Akadémia és a csendőrtiszti tanfolyam elvégzése után 1939-ben kerültem ki a csendőrségre, mint hadnagy. 1942-ig különböző vidéki beosztásokban, 1942-től pedig Budapesten az államvédelmi központ vezető-helyettesének segédtisztjeként teljesítettem szolgálatot. Ez idő alatt a csendőrségnél erős soviniszta politikai felfogás alakult ki bennem és megszoktam azt, hogy az előljárótól kapott parancsokat minden különösebb gondolkodás nélkül teljesítsem.

Elnök: A felszabadulás után úgy-e Ön a határvadászokhoz került?

Korondy: Igen.

Elnök: A határvadászoknál bizonyos feladatot kapott. Beszéljen erről a működéséről, mennyiben érzi magát bűnösnek, államellenesnek?

Korondy: 1945 augusztusában először a katonapolitikai osztályra kerültem és a katonapolitikai osztályon azt láttam, hogy itt hozzám hasonló felfogású soviniszta, antidemokratikus gondolkodású tisztek vannak a vezető pozíciókban, sőt az osztály vezetője, Pálffy György akkori ezredes, később vezérőrnagy is szintén burzsoá származású, a régi Horthy-hadseregnek a volt vezérkari tisztje, aki demokráciaellenes és az imperialista államok felé orientálódó szellemben nevelte beosztottjait. Itt először a második főcsoport vezetője lettem és itt Pálffy utasítására a nyugatról visszatért Horthy-hadseregbeli tiszteknek a legalizálásában működtem közre. Csak azok ellen a tisztek ellen indítottunk eljárást, akiknek a bűnössége közismert volt, a többieket legalizáltuk és ezeket azután Pálffy György később a honvédség különböző beosztásaiba helyezte el. Később, 1946 tavaszán a határőrség főparancsnokságához kerültem, ahol mint az 1. b. osztály vezetője hasonló politikát folytattam és a határőrségnek, amely akkor a honvédség zömét alkotta, majdnem valamennyi vezető beosztásába régi Horthy-hadseregbeli tiszteket, régi 2. vkf-beli tiszteket, volt csendőrtiszteket javasoltam, akiket

Pálffy be is osztott a határőrséghez, úgy hogy a határőrség legtöbb vezető beosztásában, zászlóaljparancsnoktól századparancsnokig, mind a mi soviniszta beállítottságú tisztjeink teljesítettek abban az időben szolgálatot.

1946 tavaszán, amikor a B-listázások voltak, kaptam utasítást Pálffy Györgytől arra vonatkozólag, hogy állítsak össze egy listát azokról a tisztekről, akik B-listára kerültek volna, de akik a mi embereink, és nem akarjuk, hogy B-listára kerüljenek. Én ezt össze is állítottam, ezeket azután Pálffy a B-lista alól kivette és ezek a hadseregben továbbra is szolgálatot teljesítettek.

Az általam és Pálffy által a katonapolitikai osztályon és a határrendőrség-főparancsnokságon kifejtett tevékenységünk iránya az volt, hogy lehetőleg minél több Horthy-hadseregbeli tisztet mentsünk meg a felelősségrevonástól s ezeket a demokratikus hadsereg különböző beosztásaiban helyezzük el. Szándékunk az volt, hogy később ezeket, amennyiben sor kerül rá, a demokratikus rendszer ellen fel tudjuk használni. Magatartásommal és működésemmel elértem azt, hogy Pálffy bizalmát elnyertem, s így 1946 novemberében, amikor Rajk a belügyminisztériumból egy tisztet kért a karhatalmi alakulatok megszervezésére a rendőrségnél, akkor ő engem ajánlott.

Elnök: Tehát így került át a belügyminisztérium státusába?

Korondy: Igen.

Elnök: Beszéljen arról, hogy azt a tevékenységét, amelyet már megkezdett a honvédelmi minisztérium keretében, a belügyminisztériumnál hogyan folytatta?

Korondy: 1946 novemberében kerültem át a belügyminisztériumba. Itt hasonló kép fogadott, mint ami a határrendőrségnél, illetve a katonapolitikai osztályon volt. A vezető beosztásokban volt csendőr- és rendőrtisztek voltak, akik teljesen antidemokratikus, angolszász szellemet alakítottak ki és láttam, hogy Rajk ugyanazt csinálja a rendőrségen belül, mint amit Pálffy a honvédségen belül, vagyis kialakít egy olyan fegyveres erőt, amely bármikor felhasználható a demokratikus rendszer elleni fegyveres fellépésre. Rajk engem a karhatalmi alosztály vezetésével bízott meg, feladatom volt a karhatalmi alakulatok megszervezése. Azt az utasítást kaptam tőle, hogy az alakulatok keretébe régi rendőr-, honvéd- és csendőrtiszteket tegyek és ezek segítségével az alakulatoknál olyan szellemet alakítsak ki, amely nekünk kell, amely demokráciaellenes, soviniszta volt. Ennek a szellemnek kialakításába Rajk utasítására a NÉKOSz kollégium agitátorait is bevontuk és a legszorosabban kapcsoltuk a különböző zászlóaljainkhoz.

1947 tavaszán kaptam utasítást Rajktól arra, hogy szervezzek meg egy különleges, gépesített, gyorsan mozgó zászlóaljat. A zászlóaljat meg is szerveztem, felállítottuk. Ez a zászlóalj a kiképző keretét, tisztjeit és tiszthelyetteseit Pálffytól, a határőrségtől kapta. Ezek valamennyien régi Horthy-hadseregbeli tisztek és tiszthelyettesek voltak, akiknek segítségével a zászlóaljnál soviniszta és demokráciaellenes szellemet sikerült meghonosítanunk s ezenfelül pedig a lehetőségig legmagasabbra fokoztuk Rajk személyi

kultuszát azért, hogy a rendőrség tagjai őt tekintsék minden körülmények között nemzeti vezetőjüknek. Ez a zászlóalj komoly fegyveres erőt jelentett, amely az akkori viszonyok között nehéz fegyverekkel, gépesített egységeivel bármilyen katonai feladat önálló megoldására alkalmas volt Magyarországon. Ez volt az a zászlóalj, amelyre Rajk puccs esetén elsősorban számíthatott. Ennek az antidemokratikus szellemnek a kialakítására még tankönyveket adtunk ki a rendőrségnél a régi csendőrségi és rendőrségi tankönyvek lemásolásával és azokból a tankönyvekből úgy állítottuk össze 1948. év elején a rendőrtiszti alapvizsga anyagát, amely minden rendőrtiszt részére kötelező volt, hogy azt az új rendőrtisztek ne tudják letenni és így a rendőrségtől eltávolíthatók legyenek. Működésünkkel sikerült elérni azt, hogy a rendőrség tanulmányi alakulatai komoly fegyveres erőt jelentettek és szellemüknél fogva alkalmasak voltak arra, hogy bármikor felhasználhatók legyenek a demokrácia és a demokratikus rendszer ellen.

Elnök: Mikor és ki szervezte Önt be a magyar kormányzat, a magyar államrend elleni összeesküvésbe?

Korondy: Másfélévi belügyminisztériumi munkám után, 1948 márciusában egy alkalommal Rajk László magához hivatott jelentéstételre. A karhatalmi alakulatok létszámáról, elhelyezéséről, kiképzési fokáról, oktathatóságáról kért tájékoztatást. A tájékoztatásom befejezése után különös nyomatékkal, úgy, hogy érezni lehetett, hogy ennek súlya van, azt kérdezte tőlem, hogy hajlandó vagyok-e én az ő személyes utasításait, parancsait teljesíteni. Igenlő válaszomra azt mondotta, hogy a demokratikus kormány ellen fegyveres puccsot készít elő és velem kapcsolatban az a szándéka, hogy szervezzek meg egy olyan különítményt, amelynek segítségével a kormány tagjait, elsősorban Rákosi, Farkas és Gerő minisztereket őrizetbe tudom venni. Korábbi együttműködésünk alapján Rajknak ez a kijelentése részemre nem jelentett különösebb meglepetést és azt válaszoltam, hogy erre hajlandó vagyok. Rajk részleteket ez alkalommal nem közölt velem. A beszélgetés egészen rövid volt és azt mondotta, hogy amennyiben sor kerül erre az akcióra, idejében fogok tőle utasítást kapni.

Elnök: Mit tudott Ön ennek az összeesküvésnek céljairól, amely összeesküvésről ez alkalommal hallott előadása szerint Rajktól?

Korondy: Én az összeesküvés céljáról azt tudtam, hogy terve és célja fegyveres puccs segítségével a kormányt eltávolítani, Rákosi, Farkas és Gerő minisztereket őrizetbe venni, ellenállásuk esetén fizikailag megsemmisíteni őket és a hatalmat átvenni; a hatalom birtokában a régi burzsoá-kapitalista rendszert visszaállítani, a földbirtokokat a régi földbirtokosoknak visszaadni, a gyárakat a gyárosoknak, a bankokat a bankároknak, visszahelyezni régi beosztásaikba a volt csendőrség, rendőrség, a Horthy-hadsereg tisztjeit, tisthelyetteseit, a minden bizonnyal ez ellen elégedetlenkedő munkásságot pedig különösen a nagyobb munkáslakta vidékeken — Diósgyőr, Salgótarján, Ózd, — terrorcselekményekkel megfélemlíteni.

Elnök: Ki volt ennek az összeesküvésnek belföldi és külföldi vezetője? Pálffy?

Korondy: Igen, főleg. Engem az összeesküvésbe Rajk és Pálffy szervezett be, tőlük kaptam az utasítást.

Elnök: Igen. Pálffy György, jöjjön ide. Hallotta Ön, Korondy Béla elmondotta, hogy mi volt annak az összeesküvésnek a célja, aminek Ön is egyik vezetője volt?

Pálffy: Igen, hallottam.

Elnök: Megfelel ez a valóságnak?

Pálffy: Megfelel a valóságnak.

Elnök: Szóval Ön is tudatában volt ennek?

Pálffy: Igen, teljesen tisztában voltam azzal, hogy egy ilyen megindított folyamat nem áll meg a félúton, különösen a második világháború utáni általános helyzetben tudtam, hogy nincsenek langyos középutak — vagy-vagy — és egy ilyen burzsoá-demokratikus célkitűzésű változás a magyar politikában, akár akarjuk, akár nem, visszamegy egészen a Horthy-fasizmusig. És azzal is tisztában voltam, hogy egy ilyen Horthy-fasizmushoz való visszatérés nemcsak politikai és gazdasági változásokat jelent az adott helyzethez képest, elsősorban a munkásosztállyal szemben, hanem a fasizmust jellemző brutális rendészeti elnyomást is a munkásokkal szemben. Tisztában voltam ezzel.

Elnök: Üljön le. *(Korondyhoz)* Ön arra a kérdésemre, hogy ki volt a belföldi vezetője az összeesküvésnek, elsősorban Pálffyt említette.

Korondy: Az összeesküvésbe engem először Rajk László vont be, később aztán Pálffy György is felvette velem a kapcsolatokat.

Elnök: A külföldi irányító, sugalmazó, ki volt? Tud erről?

Korondy: Velem Pálffy annyit közölt 1949 áprilisában, hogy Jugoszlávia titoista vezetői is tudnak az összeesküvés tervéről, fegyveres támogatást igértek a puccs esetére és ez minden bizonnyal biztosítani fogja részünkre a sikert. Arról különben személyes tapasztalataim is voltak, hogy Rajk László a jugoszláv titoista vezetőkkel kapcsolatban volt, mert 1947-ben, amikor Tito budapesti tartózkodása után Kelebiára vadászatra mentünk le és együtt szálltunk fel Rajkkal a jugoszláv különvonatra, Rajk a biztosítást végző jugoszláv alezredest kérte, hogy vezesse Rankovicshoz. Ez meg is történt. Rajk hosszabb ideig volt távol és utána visszatért. Másnap pedig az egyik hajtás alatt szemtanuja voltam annak, amikor Rajk kb. 20—30 percig beszélgetett Gyilasz miniszterrel. Ezek megerősítették bennem azt, amit Pálffy György mondott.

Elnök: Igen. Ön, mint ennek az összeesküvésnek résztvevője, milyen feladatokat kapott saját személyét illetően?

Korondy: Rajktól azt a feladatot kaptam, ami az ő terve volt, hogy én szervezzek egy olyan különítményt, volt csendőr-, rendőr- és honvédtisztekből, akiknek segítségével a kormány tagjait, elsősorban Rákosi, Gerő és Farkas minisztereket őrizetbe tudják venni. Ezt az utasítást azután 1949 áprilisában kiegészítette Pálffy György azzal, hogy a Rajktól kapott feladatokon kívül, az én feladatom lesz a rendőrség karhatalmi erőinek a parancsnokságát is átvenni és ezzel a karhatalmi erővel megszállni Budapest fontosabb objek-

tumait, az MDP központot, Postát, Távirdát, Rádiót, vasútállomásokat, minisztériumokat. Pálffy még külön hangsúlyozta, hogy amennyiben a saját, tehát a rendőrkarhatalmi erő nem lenne elégséges ennek a feladatnak a végrehajtására, úgy rendelkezésemre áll egy általa tartalékban tartott speciális honvédalakulat. Ezzel kapcsolatban ennél a beszélgetésnél Pálffy még arról is beszélt velem, hogy a kormány tagjainak őrizetbevételét hogyan foganatosítsuk. Ő azt mondotta, hogy úgy látná jónak, hogy előzetes lefigyeléssel megállapítanánk a tartózkodási helyüket és azután éjjel egyszerre, egyidőben vennénk őket őrizetbe.

Elnök: A kormány valamennyi tagjára vonatkozott ez?

Korondy: Igen, azonban külön ki lett hangsúlyozva beszélgetésünkben, hogy amennyiben Rákosi, Farkas és Gerő miniszterek esetleg ellenállást kísérelnek meg, akkor fegyvert kell használni.

Elnök: Rajkkal Ön mikor beszélt utoljára?

Korondy: Rajkkal 1948 októberében, a külügyminisztériumban beszéltem utoljára. Ez alkalommal Rajk azt mondotta nekem, hogy fontos az, hogy a rendőrségnél lévő pozíciómat megtartsam, mert az összeesküvéssel kapcsolatban tervei nem változtak és ezek végrehajtásában a rendőrségnél szükség van rám.

Elnök: A kormány, illetőleg annak egyes tagjai elleni terrorcselekmények végrehajtásának vonatkozásában mi volt az Ön terve, hogyan gondolta ezt megvalósítani?

Korondy: Régi ismerőseimből, csendőr-, rendőr- és honvédtisztekből akartam megszervezni egy különítményt, ezzel a különítménnyel lefigyeltetni a kormány tagjainak tartózkodási helyét és azután éjjel, egyszerre, egyidőben az őrizetbevételüket végrehajtani. Amennyiben Rákosi, Gerő és Farkas miniszterek ellenállnának, úgy őket fizikailag megsemmisíteni.

Elnök: És a kormány többi tagjai, ha azok ellenállnának?

Korondy: Minden bizonnyal ott is fegyverhasználatra került volna a sor, ha ellenálltak volna.

Elnök: Akkor miért kellett külön kiemelni Rákosi, Gerő és Farkas minisztereket?

Korondy: Azért, mert az ő személyük volt az, akiket feltétlenül félre kellett állítani ahhoz, hogy a mi fegyveres felkelésünk sikerülhessen.

Elnök: De azt mondja, hogy a többit is le akarták tartóztatni?

Korondy: Igen.

Elnök: Hát ha a kormány valamennyi tagját le akarták tartóztatni és ellenállásuk esetére valamennyivel szemben fegyvert is szándékoztak használni, — ha ez így lett volna, akkor semmi szüksége nem lenne annak, hogy Rákosi, Gerő és Farkas miniszterek személyét külön kiemeljék, mint olyanokét, akik fizikailag megsemmisítendők. Ez ellentmond az Ön védekezésének.

Korondy: Kérem Elnök Úr, Rákosi, Farkas és Gerő személye azért lett külön kihangsúlyozva, mert ő ellenük a legkisebb ellenállás esetén is fegyvert kellett volna használni, míg a kormány többi tagjait csak őrizetbe kellett volna venni. Erre kaptam utasítást.

Elnök: A népbíráknak van kérdése? *(Nincs.)* A népügyész úrnak van kérdése?

Népügyész: Van kérdésem. Ön éppen az imént mondotta, hogy Pálffytól, illetőleg Rajktól az volt a parancsa, hogy a legkisebb ellenállás esetén is azonnal fegyvert használjon. Most pontosan mondja meg, mi az a „legkisebb ellenállás"?

Korondy: Hát kérem, ha például azt mondja, hogy nem hajlandó menni azokkal, akik őrizetbe veszik.

Népügyész: Szóval már egy szóbeli ellenkezés is ilyet jelentett volna?

Korondy: Igen.

Népügyész: Lényegében ez tehát elkendőzése annak, hogy a parancs közvetlen célja a fizikai megsemmisítés?

Korondy: Igen. A fizikai megsemmisítés volt a parancs célja.

Népügyész: Ön 1939-ben került ki a Ludovika Akadémiáról?

Korondy: 1939-ben.

Népügyész: Most 1949 van. Amennyiben megmaradt volna a csendőrségen, nyilvánvalóan nem lenne ma még ezredes?

Korondy: Nem, őrnagy lennék.

Népügyész: Önnek tehát ez a rendszer nagyon sokat adott. Miért kívánt ennek ellenére mégis kezet emelni a rendszer vezetői közül a legelsőbbekre, a legjelentősebbekre?

Korondy: Mint vallomásomban mondottam, a csendőrségnél és nevelésemnél fogva erős soviniszta politikai felfogás alakult ki bennem, amelynek ez a ténykedés, hogy az összeesküvésben résztvegyek, teljes mértékben megfelelt.

Népügyész: Igen. Lényegében ezzel fizette volna meg azt az előnyt, amelyet ez a rendszer adott Önnek. Nincs több kérdésem.

Elnök: A védelemnek van kérdése?

Alács Ferenc védő: Esetleg majd a bizonyítási indítvány során.

Elnök: Üljön le, Korondy! Justus Pált vezessék elő!

Justus Pál kihallgatása

Elnök: Justus Pál! Megértette a vádat?

Justus: A vádat megértettem.

Elnök: Elismeri bűnösségét?

Justus: Elismerem bűnösségemet és őszintén sajnálom, amit elkövettem.

Elnök: Beszéljen először is arról, mikor és milyen körülmények között szervezte be Önt Hain Péter, a Horthy-rendőrség besúgójává!

Justus: Ennek az előzményei a következők voltak: 1930—31-ben én már kialakult trockista meggyőződéssel bírtam, amelynek lényege a Szovjetunió és a Kommunista Párt elleni küzdelem volt. Nemcsak terjesztettem ezeket a nézeteket előadásokon és személyes agitációval, hanem 1930-ban létrehoztam egy trockista szervezetet is, amelynek „oppozició" volt a neve. Ez a szervezet főtevékenységét az illegális kommunista mozgalom elleni küzdelemben látta. Ahhoz, hogy ezt a küzdelmet eredményesebben folytassák a szervezet tagjai, én magam is és a többiek, az én befolyásomra a Szovjetuniót rágalmazták és megpróbálták megingatni a forradalmi munkásoknak a Szovjetunióba és a kommunistákba vetett bizalmát. Annak, hogy a szervezet tevékenysége kizárólag az illegális Kommunista Párt ellen irányult, az lett a következménye, hogy a horthysta rendőrség nemcsak tűrte, hanem kifejezett jóakarattal támogatta ezt a mozgalmat és időközben engem és társaimat hagyott a legradikálisabb szólamokkal operálni, míg ugyanakkor a kommunista mozgalmat a legbrutálisabban üldözte. Mindez, mai szemmel világosan látom, azt jelenti, hogy tulajdonképpen a horthysta-rendőrség szövetségese és eszköze voltam, még mielőtt az engem ténylegesen beszervezett volna. Maga a beszervezés a következőképpen történt: 1932 augusztusában a politikai rendőrség másodízben tartóztatott le, éspedig egy nagymezőutcai lakásban, ahol nagyrészt értelmiségi, kispolgári elemek jöttek össze, én magam is ott voltam ezen az összejövetelen, amelyen rajtaütött a rendőrség Hain Péter személyes vezetésével. Hain, aki hónapokkal azelőtt az első letartóztatásom alkalmával kihallgatott, annak ellenére, hogy ez az első kihallgatás nagyon rövid volt, rögtön megismert. Miután az összes többieket kihallgatásuk után szabadlábra helyezték, engem Hain Péter külön behívott dolgozószobájába és ott azt mondotta, hogy bár módjában volna engem súlyosan

megbüntetni és egyéb fenyegetésekkel is élt, ennek ellenére eltekint ettől, amennyiben hajlandó vagyok a rendőrségnek rendszeresen jelentéseket adni. Ezt a... (gondolkozik) felszólítást én elfogadtam részben a fenyegetések hatása alatt, részben pedig azért, mert — mondom, mai szemmel világosan látom — már előző tevékenységem is ténylegesen a horthysta politikai rendőrség szövetségesévé tett engem. Hain ekkor még egy rövid írásbeli nyilatkozatot is aláíratott velem, amelynek tartalma az volt, hogy kötelezem magam minden államellenes cselekedetről, amely tudomásomra jut, a rendőrséget értesíteni.

Elnök: Beszéljen arról, hogy miután így beszervezték, kiket árult Ön el, kiket súgott be a földalatti forradalmi mozgalom résztvevői közül a politikai rendőrségnél?

Justus (hosszabb habozás után): 1932 végétől 1936-ig külföldön tartózkodtam. 1936 nyarán jöttem vissza és e közben azt az utasítást kaptam a politikai rendőrségtől, hogy elsősorban a kommunisták és a kommunista szimpatizánsok munkájáról tegyek jelentést, főleg azokról, akik a Szociáldemokrata Párt és a különböző munkás-kultúrszervezetek legális kereteit kihasználva dolgoznak. Jelentéseimben az ötödik és hatodik kerületi szociáldemokrata mozgalomban szereplő kommunistákról vagy kommunista szimpatizánsokról tettem név szerint említést.

Elnök: És azután?

Justus: 1932-ben, még mikor elsőízben hívatott Hain Péter, hogy jelentést tegyek neki, megmondottam, hogy miután Budapesten elvesztettem az állásomat, az a tervem, hogy Párisba költözöm és ott, mint újságíró fogok dolgozni.

Elnök: Hagyjuk egyelőre párizsi útját. Magyarországi besúgásairól beszéljen sorrendben, amit elkezdett az előbb.

Justus: 1936-ban tértem haza, mint mondottam, külföldről és első megbízásom az volt, hogy a hosszas külföldi távollét után megismerkedjem a magyar politikai, munkásmozgalmi helyzettel és elsőnek a munkás kultúrszervezetek munkájáról, illetve az ott dolgozó kommunistákról és szimpatizánsokról tegyek jelentést. Egy másik alkalommal — ez 1937 tavaszán történt — arról a szocialista mozgalomról kért tőlem jelentést Hain Péter, amelynek egyik vezetője voltam. Így jelentést kellett tennem arról, hogy ennek a mozgalomnak résztvevői közül ki tartózkodik Magyarországon, külföldön ki dolgozik a Szociáldemokrata Párt keretei között és ki folytat aktív tevékenységet. 1937 nyarán, a Szalmás-kórus munkájáról és arról kellett jelentést tennem, hogy játszanak-e ott kommunisták szerepet (hosszasan gondolkozik). 1938-ban nem Hain Péternek, hanem egy más rendőrtisztnek kellett a jelentést átadnom, akinek nevét nem tudom, nem ismertem. Ő elsősorban az V. kerületi Szociáldemokrata Párt viszonyairól kért és kapott tőlem jelentést, megint csak főleg a kommunisták ottani befolyásáról. Ugyancsak 1938-ban be kellett számolnom a politikai rendőrségen azokról az előadásokról és szemináriumokról, amelyeket én, a Szociáldemokrata Párt előadója, abban az időben tartottam. Ugyanerről [illegible] alkalommal adtam jelentést

és hangsúlyoztam, hogy ezek az előadások és szemináriumok vagy nyiltan vagy leplezetten a Szovjetunió és a kommunisták elleni propagandaanyagot tartalmaznak. 1941-ben én már nem az V. kerületi, hanem a hatodik kerületi Szociáldemokrata Pártszervezetben működtem és arról elsőízben az ottani ijúság...

Elnök (közbevág): 1941-ben? Nem 1940-ben volt ott már?

Justus: 1940-ben nem adtam a rendőrségnek jelentést, mert akkor az év nagyrészében katonai szolgálatot teljesítettem. 1941-ben adtam a VI. kerületi Szociáldemokrata Pártszervezetről elsőízben jelentést, úgy emlékszem azzal kapcsolatban, hogy az ottani szociáldemokrata vezetőség a kerületi ifjúsági csoportot a kommunisták erős befolyása miatt fel akarta oszlatni. Ugyancsak 1941-ben megint a saját előadásaimról kérdezett a politikai rendőrség és ekkor én megemlítettem, hogy abból a célból, hogy megnyerjem a hallgatók bizalmát és rokonszenvét, meglehetősen radikális hangot kellett használnom, amit a rendőrtiszt helyeselt. 1942-ben a katonai és munkaszolgálatos behívások a szociáldemokrata funkcionáriusok egy részét, jelentős részét elvitték. Felmerült az a gondolat, hogy engem válasszanak meg a VI. kerület Szociáldemokrata Pártszervezet titkárává. Ezt én szintén jelentettem a rendőrségnek és a rendőrség embere utasított arra, hogy ezt vállaljam el és használjam fel a kommunista befolyás elleni küzdelemre. 1943 elején ismét a VI. kerületi pártszervezetről, az ottani kommunista befolyásról kérdeztek és ez alkalommal jelentettem a vezetőségi emberek nagyrészét. Utolsó alkalommal, 1943 legvégén, a pontos időt nem tudom, hivatott a politikai rendőrség és azt kérdezte, tudok-e arról, hogy a VI. kerületi Szociáldemokrata Pártszervezetben egy erős kommunista csoport működik. En azt mondtam, hogy ilyennek a létezéséről én nem tudok, ha tudnék, akkor minden módon küzdenék ellene. Ezzel kapcsolatom a Horthy-rendőrséggel megszakadt, mert 1944 májusában munkaszolgálatra hívtak be és Jugoszláviába, Bor-ba vittek el. Összefoglalóan azt szeretném mondani a rendőrségnek végzett besúgó munkámról, hogy . . . (habozik) bár Hain Péter fenyegetésekkel kényszerített arra, hogy ezt a szerepet elvállaljam, mai szemmel egész világosan látom, hogy trockista meggyőződésem és tevékenységem tett engem először a rendőrség tényleges szövetségesévé. Ez a tevékenység hívta fel rám a rendőrség figyelmét és ez vitt odáig, hogy a horthysta-rendőrségnek ügynöke lettem.

Elnök: A lényege ennek az idáig tárgyalt kémtevékenységnek az, hogy ezeknek az éveknek a folyamán az V. és VI. kerületi Szociáldemokrata Pártszervezetben teljesen felderítette a politikai rendőrség előtt a kommunista befolyás érvényesülését.

Justus: Hogy teljesen felderítettem-e, azt nem tudom.

Elnök: Amennyire módjában állt.

Justus: Amit tudtam, azt elmondottam a rendőrségen.

Elnök: Az előbb már el akarta kezdeni franciaországi időszakát.

Justus: Igen.

Elnök: Beszéljen erről! Milyen feladatokat végzett ugyancsak a magyar politikai rendőrség megbízásából?

Justus: 1932-ben az első alkalommal, amikor Hain Péter hivatott, elmondtam neki, hogy miután elvesztettem állásomat Magyarországon, Párizsba akarok költözni és ott mint újságíró dolgozni. Ezt ezért kellett megmondanom Hain Péternek, mert a politikai rendőrségen két priuszom volt és így a politikai rendőrség megakadályozta volna külföldi utazásomat. Hain erre azt válaszolta, hogy csak azzal a feltétellel járul hozzá külföldi utazásomhoz, ha ott is folytatom a rendőrségnek tett szolgálatokat olymódon, hogy Párizsba érkezésem után jelentkezem az ottani magyar követségen és ott fogom megkapni a további utasításokat. 1932 végén utaztam el, de csak több mint egy esztendővel később jelentkeztem a párizsi követségen, mert időközben hosszabb időt töltöttem Bécsben és Berlinben, illetőleg először Berlinben és aztán Bécsben. Mindkét helyen ottani trockistákkal kerültem kapcsolatba, köztük a nemzetközi trockista mozgalom vezetőivel.

Elnök: Ezekután Párizsban mit csinált?

Justus: Párizsban jelentkeztem a magyar követségen. Mint újságírónak, a követség sajtóattaséjához kellett fordulnom, Gesztesi Gyulához, aki felszólított arra, hogy adjak neki jelentéseket és megmondta, hogy ő az, aki Hain Péter utasításait továbbadja nekem és ő fogja az én jelentéseimet Budapestre, Hain Péterhez továbbküldeni. Azt a megbízást adta, amiről Hain Péter Budapesten is beszélt, hogy kimerítő információkat szerezzek a párizsi magyar kommunista emigráció vagy a kommunistákkal rokonszenvező emigránsok tevékenységéről.

Elnök: Gesztesivel fedőszámát nem közölte?

Justus: Gesztesi kérdezte tőlem.

Elnök: Tehát Ön erre közölte?

Justus: Én erre megmondtam neki.

Elnök: Mit mondott, mi a fedőszáma?

Justus: J/17. Azt hiszem, J/17 volt.

Elnök: Mennyiben végezte el a Gesztesi által kívánt feladatokat?

Justus: A Gesztesi által kívánt feladatokat jóformán egyáltalán nem tudtam elvégezni, főleg azért, mert a párizsi kommunisták és szimpatizánsok ismerték az én trockista, szovjetellenes és kommunistaellenes nézeteimet, ennek következtében . . .

Elnök: Elzárkóztak Ön elől, nem engedték soraikba.

Justus: Teljesen bizalmatlanok voltak velem szemben. Helyette én Gesztesinek, mikor többször reklamált tőlem jelentést, tudtam jelentést adni az ottani magyar és francia trockista mozgalomról, ami azonban Gesztesit nem érdekelte.

Elnök: Már most Franciaországról, francia területről lévén szó, kapcsoljuk talán ehhez mindjárt azt, hogy a felszabadulás után Ön Budapesten francia hivatalos személyek részéről milyen megbizatást kapott! Beszervezték Önt? Erről beszéljen!

Justus: A felszabadulás után a francia kémszolgálatnak, titkos szolgálatnak is adtam jelentéseket

Elnök: Ennek a részleteiről beszéljen! Hogyan jutott Ön abba a helyzetbe, hogy jelentéseket adjon, hogyan alakult ki ez a kapcsolat, mivel bízták meg, milyen adatokat kértek, milyen adatokat adott, kinek?

Justus: A francia titkos szolgálat számára engem a budapesti francia követség sajtóattaséja, François Gachot, szervezett be, akit én körülbelül 1938 óta ismertem. Az ismeretség onnan ered, hogy hosszú, többéves franciaországi tartózkodásomból hazatérve, kerültem kapcsolatba Gachot-val. A kapcsolat a felszabadulás előtt elég felületes volt közöttünk. A felszabadulás után szorosabbá vált és pedig olyan módon, hogy Gachot engem a Szociáldemokrata Párt titkárságában többízben felkeresett, eleinte főleg kulturális kérdésekről tárgyalt velem, amelyek az én hatáskörömbe tartoztak a Szociáldemokrata Pártban. Később egyre inkább politikai jellegű kérdéseket tett fel és kérdéseinek feltevéséből látható volt, hogy ismerte az én trockista, szovjetellenes és kommunistaellenes nézeteimet, mert főleg a két munkáspárt viszonya, a szociáldemokraták és a kommunisták közötti surlódások és más politikai kérdések iránt érdeklődött. Én 1948 elején egy alkalommal meg is kérdeztem Gachot-t, hogy mi a magyarázata annak, hogy a sajtóattassé így kifejezetten bizalmas belpolitikai kérdések iránt érdeklődik. Gachot azt válaszolta erre, hogy ő egészen őszintén megmondja, hogy ő a hivatalos funkcióján kívül információkat gyűjt a francia titkos szolgálat számára is és reméli, hogy ennek tudatában én sem fogom tőle az információkat megtagadni A felszólításnak én két okból tettem eleget. Egyrészt azért, mert már előzőleg adtam neki egészen bizalmas információkat és így nagymértékben ki voltam szolgáltatva neki, másodszor azért, mert a Gachot-nak adott információkban valóban eszközt, fegyvert láttam a kommunista befolyás elleni küzdelemben A helyzet az, hogy engem Gachot nem szervezett be formálisan, én neki sem írásban, sem szóban olyan kötelezettséget nem adtam, mint amilyet például a horthysta-rendőrségnek, de ténylegesen ilyen formális beszervezés nélkül is ügynöke lettem Gachot-ton keresztül a francia titkos szolgálatnak.

Elnök: Tartalmilag milyen információkat szolgáltatott?

Justus: Említettem, hogy a felszabadulás után főleg a két munkáspárt viszonyáról, a két munkáspárt közötti surlódásokról, az egyesülése után . . .

Elnök: Az egyesülés előtt.

Justus: Az egyesülés előtt. Az egyesülés után pedig a Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségi üléseiről és egy sor különböző készülő és többé vagy kevésbbé bizalmas jellegű kormányintézkedésről. Például — nem emlékszem valamennyire — a szövetkezeti kérdésben, azután a kulákok elleni, a klerikális reakció elleni előkészületben lévő és más hasonló kormányintézkedésekről és párthatározatokról.

Elnök: Szóval bizalmas természetű, készülő kormányzati intézkedésekről?

Justus: Igen.

Elnök: Honnan szerezte ezeket az adatokat?

Justus: En a Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségének tagja voltam és ezen a réven megvoltak ezek az információim.

Elnök: Kitől kapta? Magyar közéleti funkcionáriusoktól? Kormányzati tényezőktől?

Justus: Különböző, részben kormányzati, részben vezető...

Elnök: Szóval részben magyar kormányzati, nemcsak pártfunkcionáriusoktól, hanem egyben magyar kormányzati tényezőktől is.

Justus: Részben igen. Akkor ezenkívül átadtam Gachot-nak a jugoszlávok számára gyüjtött anyag egy részét is, végül pedig több felvilágosítást adtam neki a Magyar Rádió szervezeti és politikai kérdéseiről.

Elnök: Most térjünk át a jugoszláv hírszerző szervekkel valo kapcsolatára! A jugoszláv hivatalos tényezők hogyan szervezték Önt be és mikor?

Justus: Ennek előzményei a következők voltak. 1945 végén a Szociáldemokrata Párt akkori vezetősége egy fogadást rendezett az összes budapesti diplomaták tiszteletére, főleg azzal a céllal, hogy a nyugati diplomatákkal fennálló kapcsolatait tegye szorosabbá. Ezen a fogadáson én is ott voltam és ugyancsak ott volt Obrád Cicmil ezredes, a jugoszláv katonai misszió vezetője. Bemutattak Cicmilnek és úgy emlékszem, hogy mellette is ültem az asztalnál és az ő kérdésére, hogy voltam-e Jugoszláviában, elmondottam neki, hogy 1944-ben a németek munkaszolgálatra Borba vittek, hogy a jugoszláv partizánok szabadítottak ki a németektől, és hogy milyen rokonszenvvel és megbecsüléssel viseltettem a jugoszlávok iránt és hogy kiszabadításom után önként jelentkeztem fegyveres szolgálatra a németek ellen, de harcra már nem került sor, amit nagyon sajnálok. Erre Cicmil azt válaszolta nekem, hogy ne sajnáljam, lesz még alkalmam segítségére lenni Jugoszláviának ellenségeivel szemben. Ezt a mondatot őszintén szólva, akkor egyáltalán nem értettem meg. Hónapokkal később, 1946 tavaszán, felhívott telefonon Cicmil és meghívott másnap estére vacsorára. En nem értettem ezt a meghívást és megpróbáltam kitérni előle, ő azonban annyira ragaszkodott hozzá, hogy végül elfogadtam. Cicmil lakásán rajtam kívül jelen volt még Jávorszky őrnagy, Cicmil helyettese, és Cicmil megmondta rögtön, hogy a meghívásnak egyik főoka az, hogy Jávorszky őrnagy feltétlenül meg akar ismerkedni velem. Megjegyzem, hogy akkor feltűnt nekem az, — és nem is értettem eleinte — hogy Jávorszky, aki őrnagy, tehát alárendeltje Cicmilnek, valahogy inkább azt a szerepet játssza, mintha ő adná az utasításokat Cicmilnek és Cicmil végrehajtaná ezeket az utasításokat. Jávorszkyval először németül, azután franciául beszélgettünk és Jávorszky többször célzást tett az én trockista nézeteimre. Mikor a vacsorához ültünk, akkor azt mondta németül Cicmilnek, hogy „nem is tudod, hogy a magyar Trockijjal ülünk egy asztalnál". Erre én azt mondottam neki, tudok ugyan arról, hogy engem így neveztek, de én baloldali szociáldemokrata vagyok.

Erre Jávorszky azt válaszolta, hogy ő nagyon jól ismeri az én nézeteimet és tudja, hogy én szembenállok a kommunistákkal, azt is tudja, hogy én nem vagyok szociáldemokrata és ez a külön út, amin én járni akarok a Szociáldemokrata Párton belül, az neki tulajdonképpen nagyon impo

nál. Ugyanakkor felszólított arra, hogy működjem vele együtt. Ezt meglehetősen ködös formában tette, úgyhogy én nem is értettem, hogy miről van szó, amire ő megmagyarázta, hogy ő tőlem információkat, bizalmas magyar politikai információkat akar kapni. Ezt most még kevésbbé értettem, mert akkor én is — mint mindenki — úgy tudtam, hogy a jugoszláv vezetők szorosan a Szovjetunio mellett állanak, meggyőződéses kommunisták és így nem értettem, hogy miért éppen engem, akinek szovjetellenes nézeteit ismerték, akarnak erre a célra megnyerni és provokációt gyanítottam. Úgyhogy valami olyasmit válaszoltam, hogy kénytelen vagyok a kívánságának eleget tenni, hiszen egy győztes hatalomnak a képviselője Budapesten. Erre Jávorszky gúnyosan megkérdezte tőlem, hogy vajjon olyan információkat akarok-e neki adni, amelyek a lapokban megjelennek. Én azt válaszoltam, hogy mást nem is nagyon tudnék adni, amire ő valamit szerbül mondott Cicmilnek és ezzel a beszélgetésnek a politikai része, — azt hiszem — véget is ért.

Elnök: Legközelebb mikor találkoztak újra?

Justus: Néhány hónappal később.

Elnök: Ekkor mi történt?

Justus: Nem Cicmillel, hanem csak Jávorszkyval az ő lakásán. A következő találkozás alkalmával Jávorszky még sokkal nyiltabban beszélt, megmondotta, hogy Rankovics jugoszláv belügyminiszter egyenes utasítására ajánlja fel nekem az együttműködést a jugoszláv titkos szervezettel. Én megint megpróbáltam ez elől kitérni és akkor Jávorszky azt mondta, hogy nemcsak az én szovjetellenes, kommunistaellenes tevékenységemet, szóval trockista multamat ismeri, hanem tudomása van arról is, hogy a horthysta magyar rendőrségnek teljesítettem szolgálatokat. Ezt én először megpróbáltam tagadni és akkor Jávorszky elém tett egy fényképmásolatot, egy fotókópiát, amely Gesztesi Gyulának Párizsból Hain Péterhez küldött és rólam szóló jelentését tartalmazta. Ezek után nem tudtam, nem volt módomban az újabb felszólítás elől kitérni, beleegyezésemet adtam.

Elnök. Milyen megbízást kapott ekkor nyomban Jávorszkytól?

Justus: Azt a megbízást kaptam, hogy írásban jelentsem a Szociáldemokrata Párt vezetőségén belüli helyzetet, a Szociáldemokrata Párt fontos vezetőinek viszonyát, a beállítottságát Jugoszláviához, illetőleg a jugoszláv vezetőkhöz, a Szociáldemokrata Párt vezetőinek állásfoglalását a magyarországi jugoszláv kisebbségről.

Elnök: Igen. Ezzel tehát Ön a jugoszláv hírszerző szerveknek a beszervezett ügynöke lett.

Justus: Igen.

Elnök: Mint ilyen ügynök, milyen kapcsolatba került Ön magával Rankovics belügyminiszterrel?

Justus: Jávorszky már ezen az első találkozáson azt mondotta nekem, hogy Rankovics kifejezett utasítására fordul hozzám. Azután azt mondotta, hogy Rankovics olyan fontosnak tartja az én szerepemet, hogy nem a Budapesten dolgozó jugoszláv ügynökökkel fogok kapcsolatban állni, hanem külön futárok útján magával Rankovics belügyminiszterrel.

Elnök: Mikor és milyen első feladatot kapott azután ennek a közvetlenül Rankovics belügyminiszterrel való kapcsolatnak során?

Justus: (Rövid gondolkozás után): Az első ilyen közvetlen feladatot nem az első találkozás alkalmával, hanem 1948 áprilisában kaptam, amikor Rankovics külön-megbízottjaként egy magát Vadasnak, Vadas Ferencnek nevező ember jelentkezett nálam és Rankovics megbízásából (gondolkodik) azt közölte velem, hogy a főfeladat a Szovjetunió befolyása elleni küzdelem Magyarországon. Ennek érdekében.

Elnök: Szóval Rankovics nevében közölte ezt kifejezetten.

Justus: Kifejezetten mint Rankovics megbízását és hogy ennek érdekében . . .

Elnök: Magyarul beszélt ez a Vadas?

Justus. Igen. Teljesen korrektül beszélt magyarul, de némi idegen kiejtéssel, úgyhogy én arra következtettem, hogy valószínűleg Jugoszláviának valamilyen magyarlakta részéről való.

Elnök: Igen. Milyen feladatot közölt tehát Önnel?

Justus: Hogy ennek érdekében, a Szovjetunió magyarországi befolyása elleni küzdelem érdekében össze kell fogni mindazokat az elemeket, amelyek elégedetlenek a rendszerrel, a magyar politikai rendszerrel és eléjük állítandó példaként Tito Jugoszláviáját kell felhozni.

Ugyancsak Rankovics üzeneteként arra figyelmeztetett Vadas, hogy a két munkáspárt egyesülésével bizonyos szempontból könnyebb, bizonyos szempontból nehezebb lesz a feladat. Könnyebb annyiból, hogy egy egységes munkáspárton belül könnyebb összefogni az összes elégedetlen és rendszer-ellenes elemeket, de nehezebb azért, mert az én hatáskörőm, befolyásom jóval kisebb lesz az egyesült munkáspártban, mint volt a Szociáldemokrata Pártban, azonkívül pedig az egyesült munkáspárt sokkal szigorúbb pártfegyelme miatt, ott jóval nehezebb ilyen tevékenységet kifejteni. És még azt is Rankovics üzeneteként mondotta, hogy Rankovicsnak az az információja, hogy nemcsak két részből fog állni az egyesült munkáspárt, tehát a volt szociáldemokratákból és kommunistákból, hanem a kommunista párton belül is van egy elég erős csoport, ilyen nacionalista-kommunista csoport és próbáljak én ez után informálódni és ezzel kapcsolatot keresni.

Elnök: Hát ez már azt hiszem, amiről most beszélt, talán nem a legelső találkozás alkalmával történt.

Justus: Ez nem volt a legelső találkozás, de az elnök úr azt a kérdést tette fel, mikor kaptam az első megbízást.

Elnök: Szóval ez volt az első megbízás, de nem az első találkozás?

Justus: Az első találkozás korábban volt, jóval, 1947 tavaszán.

Elnök: Szóval az első találkozásnál Vadastól nem kapott még semmit.

Justus: Vadastól kaptam utasítást, de akkor nem mondta kifejezetten, hogy ez Rankovicsé.

Elnök: Ez, amiről most Ön szólt, hányadik találkozásnál volt?

Justus: Az a harmadik találkozáson volt, 1948 áprilisában.

Elnök: Igen.

Justus: A második alkalommal egy másik futár 1947 őszén...

Elnok: Az a Kemény volt?

Justus: Igen, Keménynek nevezte magát.

Elnök: Azután?

Justus: A harmadik találkozás, amelyről beszéltem, amelyen ismét Vadas jelent meg...

Elnok: A két munkáspárt egyesulése után milyen feladatokat kapott ugyancsak Rankovicstól?

Justus: A formális egyesülés után csak egyízben találkoztam már Rankovicsnak a megbízottjával, ismét Vadassal, éspedig 1948 őszén. Ekkor Vadas ismét Rankovics személyes utasítására hivatkozva felvázolta előttem az egész tevékenységnek a perspektíváját, a távolabbi perspektíváját és célját. Azt is mondotta, hogy az ő céljuk és feltételezi, hogy ez a cél az enyém is: Magyarországot elszakítani a Szovjetuniótól és a többi népi demokráciától és Jugoszlávia mellé állítani. Ez azonban csak úgy lehetséges, hogyha a jelenlegi kormányt megdontik. Rankovics megbízásából kérdez engem, hogy milyen erőket tudnék egy ilyen irányu mozgalomnak a rendelkezésére bocsátani.

Elnök: És amikor az első alkalommal találkozott Ön Vadassal 1947 áprilisában, amikor Ön azt mondja, hogy akkor csak hivatkozott Vadas Rankovicsra, de nem úgy, hogy kifejezetten az ő utasítását hozza, akkor miről volt szó Önok kozott?

Justus. 1947 áprilisában (gondolkozik) arról beszélt, arról kérdezőskodott, hogy mi az én önálló politikám a Szocialdemokrata Párton belül, milyen perspektíváját látom ennek. Azután kozvetlenul Rankovicsra hivatkozva azt mondotta, hogy folytassam eddigi tevékenységemet, de óvatosan, nehogy azt felfedezzék.

Elnok. Valami jelentést, kémjelentést nem adott Ön át neki akkor?

Justus De igen, az azokra a kérdésekre adott írásbeli választ, amelyeket Jávorszky tett fel, az előbb említettem őket.

Elnok: Igen, és ugyancsak lényegileg a Keménnyel való találkozása is...

Justus. Igen, ugyanakkor Vadas az első találkozás alkalmával még szintén egy pár kérdést tett fel azzal, hogy erre a választ a következő futárnak, tehát Keménynek adjam át. És ezek között szerepelt egyrészt a Szociáldemokrata és a Kommunista Párt összekötő bizottsága, annak tárgyalásai, ennek az összekötő bizottságnak a kommunista tagjairól felvilágosítás és szerepelt a Szociáldemokrata Párt Politikai Bizottságának a tagjaira vonatkozó kérdés és végül kulon kérdezőskodott Horváth Zoltán, a Népszava szerkesztője iránt, elég behatóan.

Elnok: Na most mindezeknek az akcióknak, terveknek, cselekedeteknek folyamán Rajk László milyen helyet foglalt el?

Justus: (Hosszabb gondolkozás után) 1948 tavaszán — említettem — felhívta a figyelmemet Vadas Rankovics megbízásából arra, hogy a Kommunista Párton belül van egy nacionalista csoport és próbáljak eziránt informálódni. Most, 1948 októberében, tehát a következő és egyben utolsó talál-

kozás alkalmával én elmondottam Vadasnak, hogy a megbízás értelmében én megpróbáltam információkat szerezni, persze ez nem könnyű, de ezeknek az információknak az alapján úgy látom, hogy Rajk, akinek a nacionalista nézeteiről meg vagyok győződve, akiről tudom azonkívül azt, hogy a baloldali szociáldemokraták és a kommunisták közös megbeszélésein néha olyan kérdésekben, amelyekben már a megegyezés létrejött, rendkívül élesen támadta a szociáldemokratákat a többi kommunista vezetőktől eltérőleg és függetlenül, ami sok esetben majdnem ahhoz az eredményhez vezetett, hogy a megállapodás meghiusult, hogy továbbá Rajkról tudom, hogy nagyon becsvágyó és meglehetősen nagy személyi kultuszt űz, szóval mindezek alapján én feltételezem, hogy ennek a nacionalista csoportnak az élén Rajk áll és rendelkezik egy elég erős csoport felett is. Ha nem volna köztem és Rajk között meglehetősen rossz a személyes viszony, akkor én megpróbáltam volna kapcsolatot keresni vele, de így valamilyen közvetítőre volna szükség. Erre Vadas — ha jól emlékszem — azt válaszolta, hogy az én információim egyeznek a Rankovics információival, de a kapcsolat felvételével várjak addig, míg újból utasítást kapok Belgrádból. Ez volt az körülbelül, ami Rajk személyére vonatkozott.

Elnök: Úgy, hogy arra azután nem került sor, hogy ön Rajk Lászlóval felvegye a kapcsolatot?

Justus: Nem került sor.

Elnök: Miért nem?

Justus: Mert nem jött létre a következő találkozó.

Elnök: Miért nem jött létre? Nem futotta az időből, úgye, mert őt letartóztatták?

Justus: Igen. 1948 októberében, tehát az utolsó találkozás alkalmával én feltettem azt a kérdést Vadasnak, hogy végeredményben hogyan képzelik el ők azt, hogy Jugoszlávia egyedül szembefordul a Szovjetunióval, az összes népi demokráciákkal? Milyen erők felett rendelkeznek? Erre Vadas, ha nem is betű szerint, de nagyon érthető célzásokat tett arra, hogy igen erős szövetségesekre, igen erős nemzetközi támogatásra számíthatnak és számíthatnak, amit én már akkor sem érthettem másképp, mint úgy, hogy angolszász, különösképpen amerikai támogatással számolnak. Már akkor eszembejutott az, hogy 1944-ben, amikor én Jugoszláviában tartózkodtam és a jugoszláv hadsereg tagja voltam, akkor nagyon sok angol, de főleg amerikai tisztet láttam és már az volt a helyzet, hogy egészen jelentéktelen, szóval alacsonyabb rangú amerikai tisztek adtak utasításokat jugoszláv törzstiszteknek és tábornokoknak, szóval ők voltak a tényleges irányítók és urak Jugoszláviában. Ez volt az, amit még hozzá akartam fűzni.

Elnök: A jugoszláv hírszerző szervektől kapott utasításokat Ön menynyiben hajtotta végre, milyen lépéseket tett ezek megvalósítása érdekében?

Justus: A helyzet az, hogy elég hamar láttam, hogy bár a jugoszláv ügynökök, elsősorban Vadas, elinte jelentéseket kértek tőlem, de nem a jelentések voltak a legfontosabbak, hanem bekapcsolásom a jugoszlávok által a magyar népi demokrácia ellen mozgósított erők közé. És ha utólag meg

akarom magyarázni, hogy miért éppen engem választottak ki erre a szerepre, holott ha információkra lett volna csupán szükség, akkor valakit, aki az államapparátusban bent volt, erre jobban fel tudtak volna használni, akkor azt kell mondanom, hogy egyrészt az tett engem különösen alkalmassá, Rankovicsék azért számítottak rám biztosan, mert tudták a Horthy-rendőrséggel való kapcsolataimat, azonkívül pedig azt használták fel, hogy tudták rólam, hogy a trockistáknak egyik vezetője vagyok. Ebben a minőségemben használtak fel elsősorban.

Elnök: Folyamatosan történtek ezek a dolgok? Lényegileg Rankovicstól Önnek mi volt az utasítása? Mit tett Rankovics az Ön feladatává itt, Magyarországon?

Justus: A feladat az volt, hogy szedjem össze mindazokat az elemeket, amelyek szembenállanak a magyar népi demokráciával és a magyar kormány elleni politikai akcióra felhasználhatók vagy szerintem felhasználhatók. Lényegileg ez volt a feladat.

Elnök: Hogyan szedte össze ezeket az elemeket?

Justus: Mindenekelőtt az eddiginél intenzívebb propagandát, agitációt folytattam a magyar népi demokratikus rendszer ellen különböző külés belpolitikai kérdésekben, a kormány és a Párt álláspontjával ellentétes álláspontokat próbáltam terjeszteni. Azután felvettem a kapcsolatot a régebbi, háború előtti trockista barátaimmal és a háború alatt, valamint a felszabadulás után a Szociáldemokrata Pártban nevelt és befolyásom alatt álló tanítványokkal. Azután felvettem a kapcsolatot, ugyancsak Rankovics kifejezett utasítására, olyan volt szocialista funkcionáriusokkal, akik vagy személyi vagy politikai okokból elégedetlenek voltak helyzetükkel és ez az elégedetlenség mintegy alapot adott arra, hogy őket politikailag a Rankovics-féle akcióban fel lehet használni. Azután magam két illegális csoportot szerveztem, az egyiket egy szűkebbkörű, teljesen megbízható politikai híveimből; ennek az lett volna a feladata, hogy ezek az emberek maguk is további csoportokat szervezzenek. A másik egy ilyen lágabb és nagyrészt intellektueleket magában foglaló csoport volt. Azután az egyik ilyen pártellenes frakció vezetőjével, akit régebben ismertem, Demény Pállal, már 1946-ban felvettem a kapcsolatot, szóval még mielőtt jugoszláv szolgálatba kerültem volna. Ő ugyanis a börtönből illegálisan levelet írt nekem és arra kért, hogy az ő frakciójának a tagjait hozzam be a Szociáldemokrata Pártba és hozzá'em el. Ezt megtettem, illetve igyekeztem végrehajtani. Azután egy sor bizalmas információt adtam Rankovics megbizottainak... Lényegileg ezek voltak Rankovics megbízásai.

Elnök: És a magyarországi rendszerrel szembeni erők csoportosítását illetőleg mit végzett?

Justus: Igyekeztem ezeket a részben volt trockista híveimet, részben tanítványaimat, különböző frakciók tagjait, elégedetlen szociáldemokratákat és más elégedetlen elemeket összehozni.

Elnök: Az így csoportosított erőket kívánta volna azután Ön a Rajk

által vezetett szervezkedéshez kapcsolni, amire azonban már nem jutott idő, — így mondotta.

Justus: Így van.

Elnök: Azt mondja meg még, hogy azoknak a bizalmas jelentéseknek, magyarul: kémszolgálatoknak, amelyeket Ön folyamatosan Vadas és Kemény részére teljesített, mi volt a tartalma, milyen tartalmi körben mozogtak ezek?

Justus: Kezdetben a Szociáldemokrata Párt pártvezetőségére, a Szociáldemokrata Párt beállítottságára Titohoz és a magyarországi jugoszláv kisebbségekhez, a szociáldemokrata és kommunista surlódásokra, a két párt közötti viszonyra vonatkozott. Azután: a szociáldemokraták helyzete az egyesült munkáspártban, azután a szociáldemokrata vezetőknek a külföldi, főleg a nyugati kapcsolatai és tárgyalásai s hol, milyen elégedetlen elemek vannak a Magyar Dolgozók Pártján belül és kívül. Ezenkívül: a francia kémszolgálat, a jugoszláv kémszolgálat a rádió- és sajtókérdések iránt érdeklődött különösen behatóan, hogy kik vannak ezen a vonalon.

Elnök: Természetesen ezek a kérdések ismételten is szerepelhettek az adott időponthoz képest?

Justus: Amennyiben új momentum felmerülhetett valamelyikben. Még azt akartam mondani, hogy ezt a tevékenységet, amelyet most összefoglaltam, részben még a jugoszláv kémszolgálattal való kapcsolat előtt megkezdtem, de azt is, amit megkezdtem, kifejezetten Rankovics személyes utasítására erősítettem, fokoztam. És nem mentségemre akarom mondani, de tény, hogy eddig az egész gyakorlati tevékenységet meglehetősen kilátástalannak és reménytelennek tartottam, de a jugoszláv kémszolgálat, magának Titonak a példája az a tény, hogy Rankovics ügynökei és megbízottai állandóan egy egészen nagyszabású magyarországi mozgalomról beszéltek a rendszer ellen, az, hogy többé vagy kevésbbé nyíltan az amerikai kapcsolatokra és amerikai támogatásra hivatkoztak, fokozta és lényegesen erősítette az én ilyen tevékenységemet.

Elnök: Mondja, Justus Pál, cionista szervezkedésnek nem volt Ön tagja?

Justus: Soha.

Elnök: Szalai András! Ön volt, ugye? Az előbb nem kérdeztem meg Öntől.

Szalai: Igen, voltam.

Elnök: Mikor?

Szalai: 1930-tól 1932-ig.

A tanácselnök ezután a főtárgyalás folytatását kedd reggel 9 órára tűzte ki.

A Népbíróság különtanácsa kedden reggel folytatta Rajk László és társai bűnügyének tárgyalását.

Elnök: Justus Pál vádlotthoz a Népbíróság tagjainak van kérdésük? *(Nincs.)* A Népügyész úrnak? *(Nincs.)* A Védelemnek? *(Nincs.)* Üljön le, Justus Pál!

Elnök: Következik a bizonyítás.

Tanúkihallgatások

Dr. Jankó Péter elsőnek

dr. Bokor Lajos

tanút idézi a különtanács elé.

Elnök: (Bokorhoz) Tanúként lesz kihallgatva. Figyelmeztetem, az igazat vallja, mert vallomására esetleg esküt kell tennie. A törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti. Megértette?

Bokor: Megértettem.

Az elnök kérdéseire dr. Bokor elmondja, hogy nyugalmazott rendőrkapitány, Rajk Lászlóval sógorsági viszonyban áll, nincs haragban vele.

Elnök: Mondja el, mi volt Önnek a kapcsolata a Horthy-féle politikai rendőrséggel?

Bokor: A régi főkapitánysághoz tartozó rendőrkapitány voltam, szolgálattételre azonban a belügyminisztérium közbiztonsági osztályára voltam beosztva. A közbiztonsági osztály felettes fóruma, szabatosabban kifejezve, a felügyeleti hatósága volt a rendőrség politikai osztályának.

Elnök: Hogyan, milyen körülmények között szervezte be 1931-ben Hetényi Rajk Lászlót?

Bokor: 1931 őszén megjelent a hivatalomban Rajk László bátyja, Rajk Gyula, közölte velem, hogy az öccsét előállították a főkapitányságra és őrizetbe vették. Arra kért, hogy interveniáljak az érdekében. En vállalkoztam erre az intervencióra. A politikai osztály vezetőjéhez, Hetényi Imre főkapitányhelyetteshez mentem, akivel nemcsak hivatali összeköttetésben állottam, hanem magánérintkezésünk is volt. Vasárnaponkint ismételten voltam vele kirándulásokon. Igy bizalommal fordultam hozzá. Kérésemet Rajk László érdekében előadtam. Ő ezt meghallgatta és behívta Zdeborszky Borszéky Oszkár csoportvezetőt. Azt az utasítást adta neki, hogy Rajk Lászlót haladéktalanul részletesen hallgassa ki és tegyen jelentést erről. Nem sok idő mulva a detektív-csoportvezető visszajött és jelentette, hogy Rajk László, aki röpiratterjesztés miatt került őrizetbe, mindent beismert és itt van az előszobában. Erre Hetényi behívatta Rajk Lászlót és az íróasztalán elébetolt egy gépírásos nyilatkozatot. Azt mondta, hogy, amennyiben Rajk László ezt aláírja, az ellene indított büntetőeljárást azonnal beszünteti, őt pedig hala-

déktalanul szabadonbocsátja. Rajk Lászó ezekután a nyilatkozatot aláírta. Az aláírásnál négyen voltunk jelen: Hetényi, én, Zdeborszky Borszéky Oszkár detektív-csoportvezető és Rajk László. A nyilatkozatnak a tartalma körülbelül ez volt: Alulírott Rajk László kötelezem magamat, hogy minden tudomásomra jutó olyan esetet, amely a bolsevizmusnak, illetőleg a kommunista forradalomnak magyarországi előkészítésére vonatkozik, bizalmasan, haladéktalanul fel fogok jelenteni a rendőrség politikai osztályának. Így történt, ezzel az aktussal Rajk László beszervezése.

Elnök: Mit tud ezekután Rajk Lászlónak a Horthy-rendszer politikai rendőrségével való együttműködéséről, nevezetesen, hogy hogyan működött Rajk László ezekután a forradalmi mozgalom soraiban agent provocateurként?

Bokor: 1932 júniusában Rajk Lászlót másodízben vették őrizetbe. Ez alkalommal is a bátyja, Rajk Gyula arra kért, hogy interveniáljak az ügyben és legalább annyit tudjak meg, hogy milyen üggyel kapcsolatban került ő őrizetbe. Én vállalkoztam az intervencióra és természetesen Hetényi Imre főkapitányhelyetteshez szándékoztam menni. Őt azonban nem találtam a hivatalában és így a helyetteséhez, Sombor-Schweinitzer József akkori rendőrfőtanácsoshoz fordultam. A kérésemet előadva közölte velem, hogy éppen a Rajk László által előzőleg bizalmasan beadott adatok alapján indult meg az eljárás a most őrizetbe vett kommunistacsoport ellen, melynek a tagjai főleg egyetemi hallgatókból állnak. Továbbá kijelentette, hogy Rajk Lászlónak osztoznia kell a társai sorsában, mert ha nem osztozna, akkor a társai előtt nyilvánvaló volna az ő provokátor mivolta. Ekkor szereztem tudomást arról, hogy ő nemcsak névleges agent provocateur, hanem ebben a minőségben aktív tevékenységet is fejt ki. Még Sombor-Schweinitzer hozzátette, hogy legyek nyugodt, mert Rajk Lászlót úgy sem fogják súlyosan megbüntetni, az egész csoportban ő fogja a legkönnyebb büntetést kapni. Hogy miért, azt én tudom és ők is tudják, hogy mikor kell majd ebben az ügyben a bíróságnál lépéseket tenni.

Elnök: Mondja el azt, hogy Önnek milyen szerepe volt Rajk Lászlónak a politikai rendőrség részére való beszervezésében?

Bokor: Semmi szerepem nem volt, én csak az ő érdekében jártam közbe.

Elnök: Ön kapott közlést Sombor-Schweinitzertől, aki a politikai rendőrség helyettes vezetője volt, 1936-ban Rajk Lászlónak Csehszlovákiába való illegális átdobását illetőleg?

Bokor: Igen, 1936 tavaszán felkeresett engem Sombor-Schweinitzer és bizalmasan közölte velem, hogy Losonc és Salgótarján között egy kommunista futárszolgálat van, amelynek tagjai illegálisan szokták átlépni a határt és neki az a gyanúja, hogy ez a futárszolgálat tartja az érintkezést a csehszlovákiai és magyarországi kommunisták között. Továbbá közölte, hogy ennek a futárszolgálatnak a felderítésére Rajk Lászlót szemelte ki. Ezzel kapcsolatban arra kér engem, hogy járjak el Rajk Lászlónak Szlová-

kiába történő toloncolása ügyében. De ez a toloncolás úgy történjék, hogy Rajk László Csehszlovákiában úgy tűnhessen fel, mint aki Magyarországon üldözött politikai menekült, aki Csehszlovákiában keres menedéket. En vállalkoztam, hogy ezt a feladatot teljesítem. Teljesítettem is és Rajk László eltoloncolása detektívkíséret mellett meg is történt.

Elnök: Tud arról, hogy Rajk László ezzel a csehszlovákiai útjával kapcsolatosan a politikai rendőrségtől újabb utasítást kapott?

Bokor: Csak annyit tudok, amennyit Sombor-Schweinitzer nekem ennek az ügynek a bevezetése során, mint előbb is említettem, elmondott.

Elnök: Egyebet nem tud?

Bokor: Egyebet nem tudok.

Elnök: Arról tud-e, hogy Rajk László a kapott feladatot Csehszlovákiában hogyan teljesítette?

Bokor: Az eltoloncolást követő néhány hét mulva alkalmilag találkoztam Sombor-Schweinitzerrel, aki társaságban nagyon szűken beszélt erről a kérdésről, én nem is kérdeztem. Ő azt mondta hozzám fordulva, hogy Rajk László, mint a hozzáérkezett jelentésekből kitűnik, a kapott feladaton eredményesen dolgozik. Mondom, nem volt alkalom annakidején részletesen beszélni erről a témáról, engem sem érdekelt annyira, hogy kérdeztem volna, nem is volt alkalmas az a helyzet, amelyben ezt közölte velem.

Elnök: A népbíráknak van kérdése a tanúhoz? *(Nincs.)* A népügyész úrnak? *(Nincs.)* A védelemnek? *(Nincs.)* Rajk László! Nincs valami észrevétele?

Rajk: Semmi megjegyzésem nincs.

(A bíróság a tanú megesketését mellőzi.)

Elnök: Jöjjön be

Borszéki Oszkár

tanú!

Elnök: Foglalkozása?

Borszéki: Nyugalmazott rendőrnyomozó alezredes.

Elnök: Beszéljen először arról, hogy Önnek milyen beosztása volt a Horthy-rendszer politikai rendőrségén 1931-ben!

Borszéki: 1931-ben a Horthy-rezsim politikai rendőrségén, mint detektívfelügyelő működtem. Heténynek mintegy titkára voltam és mint bizalmasa, különféle nyomozásokat és bizalmi ügyeket intéztem.

Elnök: Mit tud Rajk Lászlonak a politikai rendőrség által 1931-ben történt letartóztatásáról és ezzel kapcsolatosan arról, hogy a letartóztatásával kapcsolatos kihallgatása során Rajk László milyen vallomást tett a politikai rendőrségen?

Borszéki: 1931-ben Rajk Lászlót illegális kommunista mozgalmakban való részvétele miatt vették őrizetbe. Rajknak az illegális mozgalomról való vallomására 18 évi távlatból már nem emlékszem, csak azt tudom, hogy Rajk az illetékes szakcsoportnál úgy magára, mint az általa felfedett társaira teljes beismerő vallomást tett.

Elnök: Arról tud-e, hogy Rajk Lászlót 1931-ben Hetényi rendőrkapitány, mint agent provocateurt hogyan, milyen körülmények között szervezte be?

Borszéki: Rajk Lászlót őrizete alatt Hetényi behozta a szobámba és azt mondotta, hogy Rajk László rokona, Bokor, akkori rendőrkapitány, az ő szobájában van, hallgassam meg Rajkot, mert segíteni szeretne rajta. Én Rajkot megkérdeztem, aki azt válaszolta, hogy az illetékes szakcsoportnál már beismerő vallomást tett. Erre bevezettem. Hetényihez és jelentettem a körülményt. Hetényi kiment és néhány perc mulva visszatért és azt mondotta Rajk Lászlónak: Mondja, nem volna okosabb, ha nekem, illetőleg a politikai rendőrségnek tenne szolgálatokat? Hajlandó volna-e a jövőben az illegális kommunista mozgalmakról, az ott észlelt dolgokról, az ott szereplő egyénekről és azoknak tevékenységéről a politikai rendőrségnek jelentést tenni?

Rajk erre beleegyezőnyilatkozatot tett és azt mondotta, alkalmasnak érzi magát arra, hogy a politikai rendőrségnek titkos szolgálatot teljesítsen. Erre Hetényi eléje tárt egy nyilatkozatot és azt mondotta, hogy ezt írja alá. E nyilatkozatnak szószerinti szövegére szintén nem emlékszem már — 18 év előtti dologról van szó —, de tudom, hogy ebben a nyilatkozatban Rajk lekötötte magát, hogy az illegális kommunista mozgalmakban a politikai rendőrségnek titkos szolgálatot fog teljesíteni, és az illegális forradalmi mozgalmakban agent provokációs szerepet vállal.

Elnök: A lényege tehát annak, amit mond az, hogy Ön jelen volt Hetényi szobájában akkor, amikor Rajk László egy nyilatkozatot írt alá, amelyben kötelezte magát, hogy agent provocateurként fog működni Horthyék politikai rendőrségében. Igen?

Borszéki: Igen. Ennél az aláírásnál Bokor Lajos is jelen volt. Legjobb emlékezetem szerint ezek után aznap Rajk Lászlót szabadonbocsátották.

Elnök: Tud-e arról valamit, hogy ezután Rajk László kiadott a politikai rendőrségnek egy illegális csoportot 1932-ben?

Borszéki: 1932-ben Hain Péter Wayanddal egyetemben kijelentette előttem, hogy Rajk besúgása és agent provocateursége révén sikerült a főiskolások illegális csoportját felgöngyölíteni és ezzel kapcsolatosan említette a Schöpflin nevet.

Elnök: Arról tud-e valamit, hogy Rajk László besúgott a rendőrségnek egy illegális csoportot, úgyszintén azoknak a mozgalmi embereknek a neveit, akik Kőbánya környékén illegális forradalmi röplapokat terjesztettek?

Borszéki: Igen. Ugyancsak Hain Pétertől szereztem tudomást arról, hogy Rajk László besúgása és agent provocateursége révén ki lehetett emelni az illegális nyomdát — illetőleg az egy írógép és egy sokszorosítógép volt — és ugyancsak Kőbánya környékén az illegális kommunista röpcédulák terjesztőinek neveihez tudott jutni. Az ebben szereplők ellen az eljárás folyamatba tétetett.

Elnök: Hát arról tud-e, hogy 1935-ben Rajk László megbontotta az építőmunkások sztrájkját és hogy provokációs fellépése következtében a rendőrség letartóztatott vagy 200 sztrájkolót?

Borszéki: 1935-ben maga Hetényi mondotta el nekem, hogy Hain Péter Rajk működésével nagyon meg van elégedve és legutóbb megbízta őt, hogy furakodjon be a MEMOSz sztrájkbizottságába és ott provokáljon valamilyen sztrájkot és mint sztrájkbizottsági tag vegye rá a MEMOSz vezetőségét, hogy valamilyen nagyobbszabású tüntetést rendezzen; de mindezt úgy végezze el, hogy Hain Péter idejében mindenről értesüljön. Rajk László ennek a feladatnak teljesen eleget tett, a MEMOSz beadott egy kérvényt a belügyminisztériumba, egy tüntető felvonulásra, az engedélyt természetesen nem kapta meg, ennek ellenére Rajk László provokálta a tüntetést, de Hain Péterék idejében beavatkoztak ebbe, megakadályozták és egyben a kitört sztrájkot is likvidálták. Ezzel kapcsolatosan 200 munkást helyeztek rendőri eljárás alá.

Ezután

dr. Jánosi Ferenc

volt hadbíró-százados kihallgatására került a sor.

Elnök: Beszéljen arról, hogy Ön milyen minőségben vett részt 1944—45-ben a Szálasi-féle fasiszta kormány haditörvényszékének Rajk László ügyében tartott tárgyalásán, általában az eljárás folyamán?

Jánosi: Engem 1944 novemberében vezényeltek ehhez a Szálasi-féle bírósághoz, ez a vezérkar főnökének a bírósága volt. 1945 március közepén — a napra pontosan nem emlékszem, de március közepén volt — tartotta Sopronkőhidán a vezérkari főnök bírósága, Szálasinak ez a bírósága az ellenállási mozgalom egy csoportjának ügyében a főtárgyalást. Ezen a főtárgyaláson mint ügyész a vádat képviseltem.

Elnök: Igen. Rajk László ezen a fasiszta bíróság által tartott tárgyaláson egyrészt milyen érveket hozott fel védelmére, mondott valamit a Szálasi-kormányhoz, rendszerhez való lojális viszonyáról és arról, hogy milyen okból, milyen indokolással kérte fivérének, Rajk Endrének a kihallgatását?

Jánosi: Ő mindenekelőtt tagadta bűnösségét, tagadta nevezetesen azt, hogy ő bármikor is baloldali mozgalomban, ellenállási mozgalomban valóban működött volna. Arra vonatkozóan, hogy úgy ő, mint családja a Szálasi-rendszernek híve, a miniszteri jogkörrel felruházott államtitkári minőségben levő Rajk Endre testvérbátyja kihallgatását kérte. Kérte ezt arra vonatkozóan, hogy már hosszú időn keresztül, 1931-től és Szálasi idejében is hasznos és értékes szolgálatokat teljesített a politikai rendőrségnek valamint, hogy híve ennek a rendszernek. Kérte továbbá a politikai rendőrség volt, illetőleg akkori vezetőjének a kihallgatását, kérte Hetényinek, majd utódjának, Sombor-Schweinitzernek és Szálasi politikai rendőr-

sége vezetőjének, Hain Péternek a kihallgatását arra vonatkozóan, hogy ő a rendőrség részére 1931-től folyamatosan egészen letartóztatásáig — ami 1944 végén következett be — hasznos és értékes szolgálatokat teljesített.

Elnök: Mondja el most azt, hogy Szálasi államtitkára, Rajk Endre, Rajk Lászlónak a fivére, a tárgyaláson milyen kijelentést tett?

Jánosi: A bíróság Rajk Endrét kihallgatta. Rajk Endre hivatkozott először arra, hogy nagyobb korkülönbség van közte és testvéröccse, Rajk László között és így idősebb koránál fogva atyailag kísérte figyelemmel testvéröccsének a sorsát és tevékenységét és úgy is, mint egy idősebb testvér, de különösképpen mint Szálasi kormányának felelős államtitkára, ebbeli minőségéből folyó felelősségének a teljes tudatában jelenti ki, hogy testvéröccse, Rajk László, nem folytatott semmi baloldali tevékenységet, illetőleg igazolta azt, hogy a rendőrség részére Rajk László már 1931-től kezdve Szálasiig bezárólag, Szálasi alatt is, tevékenységet fejtett ki. Igazolta továbbá, hogy testvéröccse, Rajk László, a rendszernek nem ellensége, hanem a rendszernek híve és kijelentette végül még azt is, hogy ő hivatali súlyánál fogva vállalja a felelősséget azért, hogy Rajk László a jövőben sem fog a rendszer ellen cselekedni.

Elnök: Igen. Az előbb már mondott valamit, de nem értettem egészen jól, mondja el mégegyszer, hogy Rajk László a tárgyaláson a politikai rendőrséggel való együttműködését hogyan hozta fel mentségére és ezzel kapcsolatban kiknek a megidézését kérte a tárgyalásra!

Jánosi: Ő hivatkozott arra, hogy sohasem folytatott baloldali magatartást cselekvőleg és arra vonatkozóan, hogy nem csakhogy nem folytatott, hanem hasznos szolgálatokat teljesített a baloldali forradalmi mozgalom egyes sejtjeiről adott jelentéseivel — erre vonatkozólag kérte Rajk Endrén kívül a politikai rendőrség 1931-től egymás után következő vezetőinek kihallgatását, tehát elsősorban Hetényinek, majd Hetényi utódjának, Sombor-Schweinitzernek és Szálasi politikai rendőrsége vezetőjének, Hain Péternek a kihallgatását.

Elnök: Ön a haditörvényszék elnökétől milyen utasítást kapott ebben az ügyben, mint a vád képviselője?

Jánosi: Közvetlenül a perbeszédek előtt kaptam egy utasítást arra vonatkozóan, hogy csak röviden foglalkozzam Rajk Lászlónak az ügyével és különösképpen arra utasított, hogy ne foglalkozzam a perbeszédben Rajk Lászlónak a politikai rendőrséggel való kapcsolatával.

Elnök: A fasiszta bíróság ezekután milyen ítéletet hozott Rajk ügyében és milyet a többi vádlottaknak az ügyében, akiket ugyanakkor vontak felelősségre, mint őt?

Jánosi: Ebben az ügyben Rajk Lászlót felmentette a hazaárulás vádja alól, a többi vádlottra vonatkozóan igen súlyos büntetést szabott ki, részben halálos büntetést, részben pedig a legsúlyosabb szabadságvesztés-büntetést, életfogytiglani fegyházat.

Az elnök ezután

Stolte István

kihallgatását rendeli el.

A személyi adatok felvétele után az elnök a következő kérdést intézi Stoltehoz:

Milyen külföldi hírszerző szerv munkatársa? Mondja el a beosztását, a szervezet nevét, adatait.

Stolte: Az amerikai titkos szolgálat, közelebbről a CIC, a Counter Intelligence Corps munkatársa voltam 1945 május 27-től 1947 szeptember 1-ig. A felsőbajorországi Rosenheim városban székelő Supregi a kötelékbe tartoztam, mint nyomozó.

Elnök: A Horthy-rendszer politikai rendőrségének hány éven keresztül dolgozott Ön?

Stolte: Megszakítással dolgoztam 1934 közepétől körülbelül 1935 végéig, majd ismét 1939 közepétől egészen a német megszállás kezdetéig, vagyis 1944 március 19-ig.

Elnök: Rajk Önhöz egy kéréssel fordult, hogy Németország amerikai zónájában keresse fel a Horthy-rendszer volt politikai rendőrfőnökét, Sombor-Schweinitzert és közölje vele, hogy Rajk elindult már Budapestre, Németországból. Erről beszéljen részleteiben!

Stolte: 1945 első hónapjaiban Sopronkőhidán voltunk politikai foglyok, a Szálasi-féle hadbíróság foglyaiként. Rajk Lászlót már sokkal régebbről ismertem, még 1931-ből az egyetemi kommunista mozgalomból. Baráti kapcsolatunk a továbbiakban is fennmaradt, még azután is, amikor engem 1933 nyarán a Kommunista Pártból kizártak. Sopronkőhidán újból összekerültünk. Amikor a közeledő szovjet csapatok nyomása miatt a hadbíróság kénytelen volt Sopronkőhida kiürítését elrendelni, együtt meneteltünk Németországba. Rajk tudta, hogy ő rövidesen szabadulni fog, tekintve, hogy az utolsó napokban Sopronkőhidán a bíróság felmentette. Szabadulására számítva közölte velem; biztos forrásból tudja, miszerint dr. Sombor-Schweinitzer József, a magyar politikai rendőrség főnöke a háború alatt Németországban van, valahol München közelében. Azt állította, hogy dr. Sombor-Schweinitzer József megtalálása nem okozhat különösebb nehézséget, mert az amerikaiaknál érdeklődve bizonyára nyomára lehet akadni, tekintve, hogy a háború folyamán is együttműködött az angolszászokkal. Rajk megkért, keressem fel szabadulásom után dr. Sombor-Schweinitzer Józsefet, és adjam át neki üzenetét, hogy ő, Rajk László, visszatér Budapestre, Magyarországra. Tekintve, Rajk László trockista múltját és nézeteit, valamint a magyar politikai rendőrséghez való kapcsolatait meglehetősen ismertem, eléggé világos volt számomra, hogy ez a kérés az amerikai titkos szolgálattal való kapcsolatfelvétel célját szolgálja. Mégis közelebbi kérdést tettem fel neki, mire ő csak annyit válaszolt: Sombor-Schweinitzer tudni fogja, mit kezdjen ezzel az üzenettel.

Elnök: Sikerült azután Önnek az amerikaiaknál Sombor-Schweinitzert megtalálnia?

Stolte: 1945 vége felé, körülbelül decemberben értesültem arról, hogy Sombor-Schweinitzer a felsőbajorországi Traunstein városban él. Megtudtam azt is, hogy a traunsteini CIC irodában dolgozik, mint ezen irodának hivatalos alkalmazottja. Rövidesen 1946-ban, körülbelül január első felében meg is látogattam ott. Később megtudtam továbbá azt is, hogy dr. Sombor-Schweinitzer ennek az irodának dolgozván, beosztása szerint elsősorban, mint a CIC traunsteini irodájának magyar tanácsadója, illetőleg szakértője szerepelt és döntően fontos ténykedést fejtett ki a Magyarországra küldött kémek és politikai ügynökök kiválasztásában, illetve beszervezésében. 1946 januárjában felkerestem tehát dr. Sombor-Schweinitzert a CIC traunsteini irodájában, elmondottam neki Rajk László kérését, illetőleg üzenetét. Dr. Sombor-Schweinitzer ekkor bemutatott a traunsteini CIC főnökének, emlékezetem szerint Mr. Clodwell-nek nevezte magát. Ők együttesen számos kérdést intéztek hozzám ezzel az üzenettel kapcsolatban. Különösen aziránt érdeklődtek, hogy véleményem szerint Rajk László képes lesz-e arra, hogy tartósan kiemelkedő szerepet vállalhasson, illetőleg vihessen a Magyar Kommunista Pártban. E kérdések után Mr. Clodwell köszönetét fejezte ki az általam közöltekért és kijelentette, hogy meg fogják találni annak módját, hogy Rajk üzenetét hasznosítsák. Ezzel beszélgetésünk le is zárult.

Elnök: Az amerikai hírszerző szervek valamelyik más tényezőjének tett Ön említést arról, hogy Rajk Önt Sombor-Schweinitzerhez küldte?

Stolte: Nem. Az amerikai hírszerző szervek magyarvonatkozású ténykedése ebben az időben Traunsteinre összpontosult.

Elnök: Nincs több kérdésem... Jöjjön be

dr. Szebenyi Endre.

(Dr. Szebenyihez): Tanúként lesz kihallgatva.

Mit tud Ön Rajk Lászlónak a belügyminisztériumban kifejtett tevékenységéről, amikor Rajk László a miniszterségét felhasználta, hogy az akkori köztársaságellenes összeesküvés egyes résztvevőit, így Bartha Albertet, ifj. Nagy Ferencet megmentse?

Szebenyi: 1946 végén és 1947 első harmadában folyt az Államvédelmi Osztályon Donáth és társai összeesküvési ügyének nyomozása. Ezt a nyomozási ügyet mint belügyminiszter maga Rajk László vezette. A nyomozás egy részében én is, mint a belügyminisztérium akkori osztályfőnöke résztvettem, így közvetlen észlelet alapján ismerem Rajk László akkori tevékenységét.

A nyomozás során súlyosan terhelő adatok mutatkoztak Bartha Albert vezérezredes, akkori honvédelmi miniszter, valamint Nagy Ferenc miniszterelnök fia, ifj. Nagy Ferenc, akkori washingtoni követségi attaséval szemben. Rajk László mindkét ügy jegyzőkönyveit magához vette és utasítást adott a nyomozást végző közegeknek, hogy az említettekkel szemben a nyomozást ne folytassák. Tudomásom van arról éspedig Rajk László közlé-

séből, hogy Rajk 1947 február havában belügyminisztériumi dolgozószobájában magához hivatta Bartha Albertet, közölte vele, hogy ellene terhelő adatok vannak az összeesküvési ügy nyomozása során, ajánlotta neki, hogy mondjon le honvédelmi miniszteri állásáról és kilátásba helyezte, hogy ellene a nyomozást tovább folytatni nem fogja. Bartha Albert ezután honvédelmi miniszteri állásáról le is mondott és később megszökött az országból.

Tudomásom van arról is — ugyancsak Rajk László egyidejű közléséből —, hogy Rajk 1947 február végén felkereste Nagy Ferenc miniszterelnököt, közölte vele, hogy az összeesküvési ügy nyomozása ifjú Nagy Ferencre nézve terhelő adatokat produkált, s kilátásba helyezte azt, hogy vele szemben nem fogja folytatni a nyomozást. Nagy Ferenc e közlés után értesítette ifj. Nagy Ferenc washingtoni követségi attasét arról, hogy ellene nyomozás van folyamatban és ennek az lett a következménye, hogy amikor a magyar kormány ifj. Nagy Ferencet Budapestre visszahívta, nem tért vissza, úgy hogy a kormány később állampolgárságától meg is fosztotta. Ez az, amit erről a kérdésről tudok.

Elnök: Mit tud arról, hogy a most szóban volt összeesküvés nyomozása során Rajk László a nyomozati anyagból kiemelt bizonyos államrendellenes brosurákat, amelyeket Szentiványi lakásán találtak, úgyszintén kiemelt egy olyan levelet is, amely leleplezte volna Nagy Ferenc akkori miniszterelnök részvételét? Erről beszéljen!

Szebenyi: Tudomásom van Rajk Lászlónak erről a tevékenységéről. Ez a következőképpen történt: 1946 decemberének végén az összeesküvési ügyben szereplő egyik gyanúsított dr. Szentiványi Domokos, volt rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter lakásán lefoglaltak egy brosurát. Ez a brosura súlyosan terhelő adatokat tartalmazott az összeesküvésben szereplő egyes személyekkel szemben, sőt, kompromittáló adatot tartalmazott magára Rajk Lászlóra vonatkozóan is, éspedig annyiban, hogy egyik bekezdésében dr. Szentiványi Domokos arról írt, hogy a kormányon belül működik egy nacionalista csoport és ennek a nacionalista csoportnak a vezetője maga Rajk László. Rajk ezt a brosurát magához vette, a nyomozás alól elvonta és a nyomozást végző szerveket, személyeket magához hivatva, utasítást adott nekik, hogy e brosura tekintetében a gyanúsítottakhoz ne tegyenek fel kérdéseket. Ugyancsak tudomásom van arról, hogy 1947 januárjában az egyik gyanúsítottnak a lakásán lefoglaltak egy levelet, amelyet az összeesküvésben szereplő egyik személy írt a másiknak és ez a levél arról szólt — a levél eredeti volt —, hogy egy ellenforradalmi csoport működik, ennek az ellenforradalmi csoportnak a vezetője Nagy Ferenc. A levélben — emlékezetem szerint — az ellenforradalmi csoport tagjaiként meg volt említve Gyulai, Jaczkó, Hám Tibor, Saláta Kálmán és mások és ennek a csoportnak a vezetője Nagy Ferenc. Rajk László ezt a levelet is magához vette és kivonta a bizonyítási eljárás alól. Rajk Lászlónak azért volt lehetősége arra, hogy ezeket a cselekményeket az összeesküvési ügy során végrehajtsa, mert egy-

részt a nyomozást sajátmaga irányította, másrészt pedig e nyomozás során és a belügyminisztériumban is igyekezett odahatni a tekintetben, hogy lehetőleg a saját embereit hozza be. Így alkalmazta részben ott, részben az államvédelmi osztályon régi barátait Ráthot, Horváthot, Kálcsicsot és így igyekezett a rendőrségen azokat az embereket — így Marschall Lászlót, Villányi Andrást, Horváth-Königsberg Ottót és másokat —, akiket saját embereinek tekintett, előrevinni olyan helyekre, ahol lehetőleg minél több anyag és minél nagyobb hatáskör fut össze kezükben.

Elnök: Mit tud Rajk Lászlónak a jugoszláv hírszerző szervekkel, így Brankov Lázárral folytatott együttműködéséről?

Szebenyi: Rajk Lászlót — emlékezetem szerint — 1946 márciusában nevezték ki belügyminiszterré. 1946 március végén vagy április elején hivatali dolgozószobájában közölte velem, hogy egyik főfeladatának tartja azt, hogy a legszorosabb viszonyt teremtse a Jugoszláviát képviselő szervekkel. Közölte azt is, hogy ezt a bensőséges viszonyt azért kell megteremteni, mert szerinte Jugoszlávia a népi demokrácia mintaképe és Tito Jugoszláviájának mindinkább vezető szerepe van és lesz a Balkánon és Közép-Európában. Közölte azt is, hogy éppen ezért ő megbeszéléseket folytatott az ittlévő jugoszlávokkal és megegyezett abban Ciemil Obrad ezredessel, a jugoszláv katonai misszió egyik akkori vezetőjével, jelenlegi londoni jugoszláv követtel, valamint Brankov Lázár őrnaggyal, a jugoszláv katonai misszió akkori tagjával, később a budapesti jugoszláv követség első tanácsosával, hogy mindenféleképpen segíteni fogja munkájukat és minden olyan információt — akár szóban, akár írásban — meg fog adni Magyarországra nézve, amire nekik szükségük van. Így különösen kiemelte, hogy az ország politikai, gazdasági kérdéseire, az államvédelmi szervekre és azok működésére vonatkozóan a szükséges bizalmas információkat sajátmaga fogja megadni Brankov Lázár útján és egyben engem, mint a minisztérium tisztviselőjét, utasított arra, hogy amennyiben Brankov Lázár hozzám fordul és akár a rendőrség szervezetére, működésére, akár a közigazgatási szervekre vonatkozóan valamely adatot kér, még ha ez az adat bizalmas is, szolgáltassam ki neki és erről neki tegyek jelentést. Egyébként elmondhatom még azt, hogy ebben az időben Rajk Lászlónál sűrű vendég volt Brankov Lázár követségi tanácsos és később, Budapestre helyezése után, állandó látogatója volt Mrazovics akkori budapesti követ, jelenleg moszkvai nagykövet. Rajk mindkettőt kitüntető előzékenységgel fogadta, akármilyen munkája volt, abbahagyta és ezeknek rendelkezésére állt.

Elnök: Ön saját személyében Rajk Lászlónak utasítására milyen államtitkokat szolgáltatott ki a jugoszláv hírszerző szerveknek?

Szebenyi: Rajk László utasítására több esetben továbbítottam államtitkot képező iratokat, vagy információkat Brankovnak és másnak. Említettem már vallomásomban, hogy Rajk László errenézve 1946 március végén vagy április elején — a pontos napra nem emlékszem — általános utasítást adott. De külön is minden egyes esetben — nyilván, amikor Brankov Lázár hozzáfordult — konkréten meghatározva utasított iratoknak az átadására,

vagy információnak a megadására és ennek megtörténtéről nyomban jelentést követelt. Így Rajk László kifejezett külön utasítására 1946—47. és 48. években továbbítottam Brankovhoz a rendőrség működésére, szervezetére, felépítésére vonatkozó adatokat. 1946 első felében Rajk László utasítására továbbítottam hozzá Magyarország újonnan elkészült bizalmas közigazgatási térképét. 1947 első felében, ugyancsak Rajk László utasítására továbbítottam hozzá a belügyminisztérium államtitkokat képező költségvetési adatait. Rajk László utasítására 1946 végén és 1947 első harmadában szóbelileg informáltam Brankovot, az akkor folyamatban volt és itt már említett összeesküvési ügy egyes bizalmas részleteiről. 1948 augusztusában, amikor Rajk László a belügyminisztériumból távozott, utasítást adott még arra hogy bizonyos minisztertanácsi tárgyalással kapcsolatos bizalmas anyagot Brankovnak, vagy megbízottjának továbbítsam. Ezt 1948 szeptemberében végrehajtottam úgy, hogy Brankov megbízottjának kezéhez kiadattam. Végül meg kell még említenem azt, hogy 1947 márciusában Rajk László utasítására egy az Újvidéki Magyar Szó munkatársaként jelentkező jugoszláv személynek kiadattam az akkor felderítés alatt álló összeesküvési ügyben szereplő Kiss Károly gyanúsított vallomásának egyes részeit. Ezek a részek az ott szereplő fasiszta Magyar Közösség szervezetére vonatkoztak. Ezek azok a ténykedések, amelyeket Rajk László utasítására Brankov, illetve megbízottjával kapcsolatban bizalmas anyagok továbbítása tekintetében utasításra elvégeztem.

Elnök: Jelen volt 1947-ben Rajk László szobájában, amikor ő Brankovtól azt az utasítást kapta, hogy a jugoszláv-magyar határon levő magyar területi sávból el kell távolítani azokat a személyeket, akik ellenségesen viszonyulnak Tito rendszeréhez?

Szebenyi: Igen, jelen voltam.

Elnök: Mondja el ennek részleteit.

Szebenyi: Ez 1947-ben volt, ha jól emlékszem, március hónapban. Rajk Lászlónál Brankov volt jelen és Horváth-Königsberg Ottó rendőralezredes. Brankov követelte akkor Rajk Lászlótól, hogy távolítsa el a magyar-jugoszláv határszélről azokat a magyar állampolgárságú személyeket, akik a jugoszláv államvédelmi szerv, az UDB adatai szerint ellenségesen viszonyulnak Tito Jugoszláviájához. Rajk László késznek nyilatkozott ezt a megbízatást elvégezni és teljesítésére nyomban utasította a jelenlevő Horváth-Königsberg Ottó rendőralezredest. Horváth Ottó az utasítást teljesítette és a magyar-jugoszláv határsávról a jugoszláv titkosrendőrség, az UDB adatai alapján mintegy 70 magyar családot betelepített az ország belsejébe és ezzel nemcsak azt érte el, hogy ez a 70 magyar család súlyos helyzetbe került, — ott kellett hagyniok házaikat —, hanem ezek közül számosan ezzel az indokolatlan intézkedéssel, amely a jugoszláv szervek adatai alapján történt, a továbbiakban ellenségesen viszonyultak a magyar demokráciához.

Elnök: Jelen volt Ön Rajknál akkor is, amikor ő egy Bozsanics Nikola nevű jugoszláv hírszerzőnek egy dossziét adott át, amelyben államvédelmi és általában belügyi titkok voltak?

Szebenyi: Igen, jelen voltam. 1947 május első napjaiban többekkel együtt jelen voltam Rajk László hivatali dolgozószobájában akkor, amikor Rajk Bozsanics Nikola rendőrezredes, jugoszláv hírszerzőnek egy dossziéban az államvédelmi szerv és a belügyminisztérium felépítésére, kádereire vonatkozó bizalmas adatokat és az Államvédelmi Osztály munkamódszerére vonatkozó bizalmas adatokat átadott. Rajk ezt az átadást a magyar és a jugoszláv államvédelmi szerv kölcsönös anyag- és adatkicserélésének ürügye alatt tette, ténylegesen azonban Rajk kémkedésének egyik mozzanata volt.

Elnök: A népbíráknak van kérdése? *(Nincs.)* A népügyész úrnak? *(Nincs.)* A vallomás által érintett Rajk Lászlónak, Brankov Lázárnak van észrevétele? *(Nincs.)*

Ezután következik

Cseresnyés Sándor

tanúkihallgatása.

Elnök: Beszéljen arról, mennyi ideig teljesített Ön szolgálatot az angol kémszolgálatnál és a szolgálat során milyen kémekkel állott kapcsolatban?

Cseresnyés: 1944 januárjában kerültem a Psychological Warfare Branchhoz, magyarul a lélektani hadviselés osztályához, amely az angol kémszervezet egyik szerve volt és egészen az angol hadseregből való leszerelésemig, 1946 októberéig teljesítettem ott szolgálatot. A szolgálatom során Rautlidge őrnaggyal és Sunders-szal, a Psychological Warfare Branch parancsnokaival állottam kapcsolatban.

Elnök: A jugoszláv kémszolgálattal mikor került kapcsolatba?

Cseresnyés: 1944 szeptemberében Bariban, Olaszországban vettem fel a kapcsolatot a jugoszláv OZNA-val.

Elnök: Személy szerint milyen jugoszláv kémekkel állott kapcsolatban?

Cseresnyés: Bariban Markovics fedőnév alatt Löwy Sándor OZNA-századossal, Klagenfurtban egy Peter nevű bledi, szlovéniai származású illetővel, Belgrádban Csoporda Szvetozar OZNA-őrnaggyal. Budapesti jugoszláv kapcsolatom Csacsinovics Rudolf, a budapesti jugoszláv követség kereskedelmi missziójának helyettes vezetője volt.

Elnök: Beszéljen arról, hogy az angol és jugoszláv hírszerző szolgálattól milyen általános feladatokat kapott Magyarországot érintően?

Cseresnyés: Budapesten keressem fel régi barátom Rajk Lászlót, újítsam fel vele barátságomat és Rajk el fog engem helyezni a belügyminisztériumban.

Elnök: Tud arról, hogy kik voltak tagjai annak a trockista csoportnak, amelyet Rajk szervezett a franciaországi internáló táborokban?

Cseresnyés: Én Rajk Lászlót 1937 szeptemberében ismertem meg Spanyolországban, ahol mindketten a Nemzetközi Brigád önkéntesei vol-

tunk. Később Franciaországban együtt voltunk koncentrációs táborokban St. Cyprienben, Gursban és Vernetben. Rajk László ott trockista aknamunkát folytatott, maga köré gyűjtötte a szovjetellenes, demokráciaellenes, kommunistaellenes elemeket és abból egy trockista csoportot formált. A csoport tagjai közül emlékszem Gayer Imrére, Mátyás Lászlóra. Mások is voltak, akiknek nevére azonban most már nem emlékszem. Rajk László e tevékenysége során azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a nemzetközi brigád magyar csoportját megosztja, demoralizálást szít soraikban, a Szovjetunió ellen fordítja őket és ezzel a tevékenységével a francia rendőrségnek a nemzetközi brigádok ellen folytatott üldözését tevékenyen elősegítette.

Elnök: Ugyancsak ezekben az internálótáborokban lévő jugoszláv személyek trockista aknamunkájáról mit tud?

Cseresnyés: Az internálótáborokban lévő jugoszláv nemzetközi önkéntesek soraiban Koszta-Nagy jelenlegi jugoszláv altábornagy és hadtestparancsnok vezetése alatt trockista csoportot létesítettek, amelyikben egyesítették a jugoszláv csoportok szovjetellenes, kommunistaellenes, demokráciaellenes elemeit. Koszta-Nagynak ebből a csoportjából még emlékszem Max Milics, mostani vezérőrnagyra, Ivicsre és másokra. Ennek a trockista csoportnak célja az volt, hogy megossza a jugoszláv csoport egységét, megossza a nemzetközi brigádok egységét, elősegítse a francia rendőrség tevékenységét a nemzetközi brigádok soraiban és soviniszta, nacionalista alapra helyezkedett. A jugoszláv trockisták erőszakos fellépésének tudható be, hogy ők mintegy irányító szerepet kaptak a többi nemzetiségi csoportokban megalakult trockisták munkájában.

Elnök: Tud-e valamit Rajk Lászlónak kapcsolatairól a spanyol trockisták vezetőjével, akit annakidején 1938-ban a barcelonai népbíróság halálra ítélt?

Cseresnyés: 1939 októberében a verneti koncentrációs táborban, Rajk László szoros kapcsolatot teremtett Enrique Andreher Gironella-val, a spanyolországi POUM nevű trockista párt helyettes főtitkárával. Ez a Gironella az 1937 május 2.-i véres barcelonai felkelés során Franco kormányával, Franco hatóságaival és a fasiszta kormánnyal, a fasiszta hadsereggel, együttműködve felkelést szervezett a köztársasági hadsereg, a köztársasági kormány ellen. A barcelonai *népbíróság* 1938 szeptemberében halálra ítélte. Sikerült megszöknie francia területre. 1940 tavaszán ezt a Gironellát aztán Mexico-Citybe mentették ki a francia titkos szolgálat emberei.

Elnök: Rajk Lászlónak a francia titkos szolgálattal, a 2-ième Bureauval való kapcsolatáról tud valamit?

Cseresnyés: Igen tudok. Rajk László többízben járt ki a koncentrációs táborból a 2-ième Bureau (második iroda) nevű kémhálózat kémszervéhez, amelynek vezetője egy kapitány volt. Nekünk nemzetközi brigadistáknak feltűntek Rajk Lászlónak ezek a látogatásai és mivel én jó barátságban voltam vele, társaim megkértek, érdeklődjem nála, mit jelentenek ezek a látogatások. Én megérdeklődtem ezt nála és Rajk László azt mondta, egyízben azért hivatta ki ez a kapitány, mert egy Angliában élő ismerőse a

francia titkos szervek útján érdeklődött Rajk László hogyléte iránt. A második alkalommal Rajk László azt mondta nekem, hogy a kapitány megkérdezte tőle, hogy kiszabadulása után hol óhajt megtelepedni. Én, a Rajk Lászlótól megtudtakat elmondottam a többi nemzetközi brigadistáknak, de mi nem hittük el neki ezeket. Mibennünk az a gyanú keletkezett, hogy Rajk Lászlónak kapcsolata van a francia Második Irodával.

Elnök: Segítette Önt Rajk László azoknak a kémfeladatoknak a belügyminisztériumban való végrehajtásában, amelyeket Ön az angol és jugoszláv hírszerzéstől kapott?

Cseresnyés: Amikor hazatértem Magyarországra, felmentem Rajk Lászlóhoz a belügyminisztériumba. Ott neki őszintén megmondtam, hogy a háború alatt és a háború után a Psychological Warfare Branch szolgálatában állottam. Megmondottam, hogy kapcsolatom van a jugoszláv OZNA-val. Rajk László azt válaszolta erre, hogy ő mindent tud, mindenről értesülve van. Röviddel azután felhivatott a belügyminisztériumba és közölte velem, hogy a belügyminisztériumban ő sajtóosztályt szervez, amelynek vezetésével engem bíz meg. Egyúttal hozzátette, hogy nekem semmiféle hivatalos szervnél, alkalmaztatásom miatt jelentkeznem nem kell, ő személyesen mindent elintéz. 1947 január 13-án újból felhivatott és azt mondta, hogy a belügyminisztérium sajtóosztálya ma megkezdi tevékenységét és én vezetem. Azt mondotta, hogy a sajtóosztály legfőbb feladata az ő személyének, személyes politikájának országos méretű propagálása. Hozzátette még azt, hogy a sajtóval szemben éreztessem, hogy a belügyminisztérium sajtóosztálya mögött ott áll a belügyi kormányzat teljes súlya, de elsősorban ő maga, Rajk László belügyminiszter. Rajk László utasításának az volt a célja, hogy saját személyét előtérbe tolva mértéktelenül megnövelje magát és ugyanakkor a magyar kormányzat más személyiségeinek, elsősorban Rákosi Mátyásnak, Farkas Mihálynak, Gerő Ernőnek a jelentőségét háttérbe szorítsa.

Elnök: Tud Ön valamit Fischer Gyulának, Zilahinak, Korodinak, ezeknek a reakciós beállítottságú egyéneknek a pályafutásáról? Hogyan sikerült ezeknek Rajk László segítségével elhelyezkedniök? Erről beszéljen vázlatosan!

Cseresnyés: Rajk László gyűlölte a munkásosztályt és amíg ő a belügyminisztérium élén állott, megakadályozta, hogy munkásszármazású egyének a belügyminisztérium felelős vagy felelősebb pozicióiba kerüljenek. Ellenben megtöltötte a belügyminisztériumot volt reakciós, horthysta köztisztviselőkkel, csendőr- és rendőrtisztekkel és egyéb demokráciaellenes elemekkel, azért, mert tudta, hogy ezek soviniszta, munkás- és népi demokráciaellenes beállítottságuknál fogva az ő felforgató terveinél készséges és örömteljes eszközei lesznek. Meg kell említenem dr. Fischer Gyulát, miniszteri [illegible] az elnöki főosztály vezetőjét, tehát aki a minisztérium szé[illegible]jét vitte, aki 1944-ben, a német megszállás idején egy [illegible] volt. A városi osztály, tehát az az osztály, amely [illegible] városok ügyeit intézte, dr. Zilahi László dúsgazdag [illegible] kezében volt, miniszteri tanácsosi rangban, aki Rajk László

távozásával egyidejűleg Párizsba szökött. A rendőrségen a helyzet hasonló volt. Rajk László kedvencei, Korondy és más horthysta csendőrök ezredesi rangban vezették a belügyminisztérium felelős rendőrségi osztályait.

Elnök: Rajk Lászlóval kapcsolatban Ön a jugoszláv kémszolgálattól milyen feladatokat kapott és hogyan hajtotta ezeket végre?

Cseresnyés: Azt, hogy tudakoljam meg Rajk Lászlónak hűségét, Rajk Lászlónak barátságát Jugoszlávia iránt. Én Rajk Lászlóval baráti viszonyban voltam. Többízben beszélgettünk és meggyőződtem arról, hogy Rajk László gátlásnélküli híve Titónak, kormányának, rendszerének és ugyanakkor gyűlölettel viseltetik a magyar kormány vezető személyiségeivel, a magyar népi demokráciával szemben. 1947 decemberében például Rajk László Titoról azt mondta, hogy Tito zseniális államférfi, lángeszű stratéga, olyan személyiség, akire az egész világ hódolattal tekint. Röviddel ezután megkérdeztem őt, mi a véleménye a jugoszláv kormány bel- és külpolitikájáról. Rajk László azt mondta, hogy tökéletesen egyetért ezzel és azt mondta, hogy a magyar kormány kül- és belpolitikáját is ilyen vonalon, jugoszláv mintára kellene vinni. Rajk László gyűlölettel beszélt a magyar kormány egyes személyiségeiről, különösen kifogásolta azt, hogy a magyar kormány, a magyar politika intézését többek között elsősorban Rákosi Mátyás, Farkas Mihály, Gerő Ernő stb. végzik. Holott ő, Rajk László van hivatva arra, hogy Magyarország sorsát, Magyarország politikáját irányítsa és vezesse.

Elnök: Ön előbb már említést tett egy Csacsinovics nevű jugoszláv kémről, ezzel Ön többször beszélt. Beszélgetése során ez a Csacsinovics Ön előtt hogyan értékelte Rajk László személyének jelentőségét Tito terveivel kapcsolatban?

Cseresnyés: Már 1947-ben Csacsinovics azt mondotta, hogy Rajk László az a magyar politikus, akire a jugoszláv kormány a legnagyobb várakozással és súllyal tekint. Rajk László személyét és tevékenységét Belgrádban különleges figyelemmel kísérik és számítanak rá. Ezt mondotta.

Ezután

dr. Tarisznyás Györgyi

kereskedelmi iskolai tanárnőt hallgatták ki tanúként.

Elnök: Beszéljen először arról, hogy Ön Mrazovics jugoszláv követtel hogyan ismerkedett meg.

Tarisznyás: Mrazovics jugoszláv követtel 1948 januárjában egy vadászaton ismerkedtem meg, amelyet dr. Klein Antal vadászterületén, a Paks melletti Biritó pusztán tartottak.

Elnök: Ön az ismeretségkötés után a budapesti jugoszláv követségen is tett látogatásokat?

Tarisznyás: Igen. Az első találkozás után ismét összejöttem Mrazovics jugoszláv követtel a lengyel követség fogadásán a Park-Klubban, jó barátságba kerültünk. Többször felkeresett Pakson, ahol szüleimnél lakom és ha néha Pesten jártam, én is meglátogattam őt a jugoszláv követségen.

Elnök: 1948 szeptemberében Önhöz egy konkrét kéréssel fordult, hogy valami vadászatot tegyen lehetővé Klein Antal vadászterületén a barátaival?

Tarisznyás: Igen.

Elnök: Erről beszéljen.

Tarisznyás: 1948 szeptemberében az egyik napon, ahogy az iskolából hazafelé jöttem, a házunk közelében találkoztam Mrazoviccsal. Panaszkodott, hogy figyelik és a magyar barátaival is úgy kell találkoznia, hogy azoknak ne legyen kellemetlenségük belőle. Engem kért meg, hogy beszéljek Klein Antallal, tegye lehetővé, hogy néhány barátjával a legközelebbi napok egyikén lejöhessen Biritópusztára vadászni. Én azt mondtam, hogy mindjárt át is mehetünk a Baumann-féle vendéglőbe, mert tudtam, hogy Klein Antal ott tartózkodik. Ez ott van Pakson. Átmentünk oda. Dr. Klein Antal és Mrazovics megbeszélték, hogy a legközelebbi napok egyikén le is jön vadászni. Akkor Mrazovics arra kért engem, hogy én is kísérjem el őt a vadászatra. Ennek semmi akadályát sem láttam és vállalkoztam is rá.

Elnök: Most mondja el, hogy ez az úgynevezett vadászat, hogyan volt megszervezve, Mrazovics hogyan és kivel érkezett oda?

Tarisznyás: A legközelebbi napok egyikén kimentünk a szekszárdi országúton a 116-os kilométerkőnél lévő MAVAUT-megállóhoz. Innen néhányszáz méterre van egy dülőút, ott várakozott egy homokfutó két lóval. A kocsin Klein Antal ült. Elmondta, hogy Mrazovics arra kérte őt, hogy maga jöjjön érte kocsival. Körülbelül félórai várakozás után feltűnt Mrazovics autója, amelyből ő és egy zöld lódenkabátos, sötét szemüveget viselő férfi szállt ki. A rendőrségen történt szembesítés során megtudtam, hogy az illető Rajk László volt külügyminiszter. Ismerősnek tűnt fel az arca, de akkor nem ismertem fel. Felültünk a kocsira és Biritó-puszta irányába mentünk a dülőúton. A pusztán a házaktól távol megálltunk. Klein Antal a kocsin maradt. Megmagyarázta, hogy merre menjünk el a legközelebbi csőszkunyhóba, ahol a magunkkal hozott élelmiszerekből az uzsonnát is el lehet készíteni. Mrazovics és a zöld lódenkabátos férfi magukhoz vették a két vadászpuskát és elindultak a jelzett irányba.

Elnök: Azon az úgynevezett vadászaton Mrazovics és Rajk László milyen magatartást tanúsítottak az Ön megítélése szerint?

Tarisznyás: Mikor odajöttünk a csőszkunyhóhoz, észrevettem, hogy ott egy férfi várakozik vadászruhában, vadászpuskával. Körülbelül negyven éves lehetett és középmagas termetű volt. Mrazovics arra kért, hogy én maradjak a kunyhóban és készítsem el az uzsonnát. Nekem feltűnő volt, hogy ezt a férfit sem mutatta be, mint ahogy, amikor az autóból kiszálltak, a másikat sem. Ők azután a kunyhó előtt fel-alá sétálva beszélgettek s a kunyhótól távolabb is. Ha néha a közelembe jöttek, akkor hallottam, hogy az egyik férfi valamilyen szláv nyelven beszélt. Biztosan tudom, hogy nem oroszul, valószínűleg szerbül. A zöld lódenruhás férfi magyarul beszélt és Mrazovics tolmácsolt kettőjük között. Mikor a közelembe értek néha, néhány szót megértettem a beszélgetésükből, például azt, hogy Mrazovics Jugoszláviáról beszélt és azt mondta, hogy cselekedni kell. A másik

férfi, az az ismeretlen férfi, ezen a szláv nyelven beszélt, úgy, hogy az ő kijelentéseit nem értettem. A zöld lódenruhás férfi magyarul beszélt. Azután valami Pálffyról is beszéltek, akiből hadügyminiszter lesz. Többször hallottam említeni Rákosi és Farkas miniszterek nevét is. Miután befejezték a beszélgetést, bejöttek a csőszkunyhóba és ott pár falatot ettek.

Mrazovics látva, hogy én nagyon kedvetlen vagyok, hozzám fordult és velem kezdett el beszélgetni. Azután visszafelé indultunk el a kocsihoz, az ismeretlen férfi pedig a két kísérőjéhez ment és együtt indultak el a Csámpa puszta irányába. Amikor a kocsi már elment, megmondtam Mrazovicsnak, hogy úgy érzem, ő nem is akart vadászni, csak találkozni akart valakikkel és én csak azért kellettem ott, hogy kirándulás jellegét kölcsönözze a vadászatnak, illetőleg azt mondtam, hogy felesleges volt engem oda hívni, mert úgy látszik, ő nem velem akart találkozni, hanem más célja lehetett ezzel. Mrazovics mentegetődzött és azt mondta, hogy a kunyhónál álló zöld lódenruhás férfi neki régi ismerőse és úgy elbeszélgettek, hogy a vadászatról meg is feledkeztek. Azután felültünk a kocsira és Klein Antal visszavitt a szekszárdi országútra, ahol Mrazovics és Rajk László beültek az autóba. Mielőtt elindultak volna, Mrazovics félrehívott engem és azt mondta, hogy ne szóljak erről a találkozásról senkinek. Én akkor ingerült voltam és azt mondtam neki, hogy teljesen felesleges volt engem elhoznia, mert úgysem az én társaságom volt neki fontos. Ezután elindultak Pest felé, én pedig felültem Klein Antal kocsijára és bementünk Paksra. Én az úton is megmondtam, hogy nem tetszik nekem ez a találkozás és úgy látszik, a személyem csak azért volt fontos, hogy valami olyan ügyet fedezzek, ami nem egészen tiszta.

Elnök: Jöjjön ide kérem. *(Tarisznyás a bírói emelvényhez lép.)* Az itt ábrázolt képen felismeri azt a személyt, aki a csőszkunyhónál várakozott? Nézze meg.

Tarisznyás *(megnézi a képet)*: Igen, felismerem.

Elnök: Határozottan felismeri?

Tarisznyás: Igen.

Elnök: Megállapítottam, hogy az a kép, amelyen a tanú a szóbanlevő személyt felismerte, Rankovicsnak az iratoknál elfekvő fényképe.

Ezután

Klein Antalt

hallgatják ki.

Elnök: Mondja el mikor, milyen körülmények között ismerkedett meg Mrazovics követtel.

Klein: 1948 január végén itt Budapesten a Park-klubban rendezett lengyel estre voltam hivatalos községünk főjegyzőjének, Tarisznyás Gerőnek Györgyi nevű leányával. Amikor odaértünk a Park-klubba, a termek már mind zsúfolva voltak vendégekkel, de ahogy beléptünk, azonnal ott termett

Mrazovics jugoszláv követ, aki bennünket egy nálam rendezett vadászatról ismert, hozzánk csatlakozott, engem röviden üdvözölt és azonnal Tarisznyás Györgyinek melegen kezdett udvarolni, úgyhogy az egész est folyamán Tarisznyás Györgyivel foglalkozott. Az est után másnap hazamentünk. Nyolc-tíz nap mulva, midőn bementem Paksra, — Pakstól néhány kilométernyire van Biritó-puszta — találkozom Tarisznyás Gerő köszégi főjegyzővel, aki elmondta, hogy most telefonált Mrazovics követ, hogy még a mai est folyamán lejön hozzá vacsorára. Tarisznyás kért engem, hogy maradjak ott, hogy így legalább a követnek legyen társasága. Ottmaradtam, Mrazovics este 7—8 órakor tényleg beállított Budapestről az autójával. Ott volt vacsorán, én is ott voltam vele. A vacsora alatt beszélgettünk. Egész idő alatt Tarisznyás Györgyivel foglalkozott. Hazamentem, ő valószínűleg a reggeli órákban ment az autójával vissza Budapestre. Néhány nap mulva ez megismétlődött. Gyakrabban járt le Tarisznyásékhoz. Utána Mrazovics követet több hónapig nem láttam, csak hallottam, hogy igen erősen udvarol Tarisznyás Györgyinek, gyakran jár le hozzájuk és híre jár, hogy el is akarja venni feleségül. Így történt meg tehát az ismeretség.

Elnök: Végül is hogyan találkozott Mrazoviccsal? Hogyan, milyen körülmények között fordult Önhöz azzal a kéréssel, hogy rendezzen az Ön birtokán, Biritó-pusztán vadászatot?

Klein: Mint mondtam, Mrazovics jugoszláv követet 1948 február óta nem igen láttam egészen őszig. 1948 szeptember hó végén egyszer bent voltunk Pakson. Tarisznyás Györgyi megkért arra, hogy Mrazovics követ szeretne egy-két társával nálam vadászni, engedjem én azt meg. Én erre azt mondtam, ennek semmi akadálya sincs, szívesen. Utána Mrazovics kért meg arra, hogy minthogy egy-két barátjával le akar jönni autójával vadászni, tegyem meg azt, hogy a kocsival jöjjek ki az úgynevezett hatos útra, a budapesti—szekszárdi főútra, mert ott szeli az országutat a dűlőút, a 6-os út a 116-os kilométernél, ahol a MAVAUT-nak is egy megállója van. Várjam ott és vinném be, mert ott bemenni dűlőúton homokon autóval nem lehet, de viszont arra kért, hogy a kocsit, a lovakat, én hajtsam, mert inkognitóban akar ott vadászni. Én ezt meg is igértem. Rá egy pár napra, október elején, a megbeszélt időben kocsimmal kimentem erre a főútra, a 6-os útra, ott, ahol a dűlőút metszi az országutat, ott vártam. Amint odaértem, Tarisznyás Györgyi már ott volt, azt mondotta, hogy Mrazovics őt is meghívta és kérte, hogy jöjjön el. Körülbelül egy félóra mulva megérkezett Mrazovics követ. Kiszállt az autójából ő és egy zöld lódenkabátos, fekete szemüveges férfi, akit én nem ismertem. Rövid üdvözlés után ráültek ketten a kocsimra A kocsit én hajtottam a dűlőúton, be egészen Biritó-puszta határáig. Távol az épületektől megálltunk, ők leszálltak Tarisznyás Györgyivel együtt, vették a Tarisznyás Györgyi által magukkal hozott élelmet és a két vadászpuskát, az előttem ismeretlen zöld lódenkabátos férfi és Mrazovics és Tarisznyás Györgyi mentek be a vadászterületre. Engem megkértek arra, hogy várjam meg őket. Körülbelül két—két és fél óra mulva visszajönnek és akkor vinném ismét ki őket az országútra az autóhoz. Ezután elmentek. Hogy mi tör-

tént, nem tudom. Két és fél óra mulva visszajöttek és akkor én ismét kivittem őket kocsimmal az országútra. Az országúton várakozó autóra felszálltak, ketten elmentek, én pedig Tarisznyás Györgyit az én kocsimmal ismét bevittem Paksra.

Elnök: Milyen benyomást tett önre ez az egész „vadászat"? Nem volt világos, hogy ez csak egy úgynevezett vadászat, amely azt a célt szolgálja, hogy Mrazovics titokban bizonyos személyekkel találkozhasson?

Klein: Kérem, kezdetben egészen természetesnek tartottam, hogy Mrazovics Pakson akar vadászni, mert tudtam azt, hogy az én vadászterületem vadakban elég bővelkedő terület. Megértettem azt is, hogy megkért engem, hogy a dűlőúton lovaimmal, kocsimmal vigyem be, mert azon a dűlőúton autóval bemenni nem lehet, az homokos, bakhátas út. Megértettem azt is, hogy inkognitóban akar vadászni. De amikor kettő, kettő és fél óra alatt visszajöttek vadászzsákmány nélkül, akkor kezdett nekem az egész dolog gyanús lenni. A zöldkabátos, feketeszemüveges férfit nem mutatta be nekem. Gyanússá vált azután az, hogy Budapestről eljönnek vadászni és az egész vadászat nem tart tovább mint két, két és fél óráig. Ezenkívül egy elég vadbő vidéken visszajönnek minden vadászzsákmány nélkül. Én akkor Tarisznyás Györgyit bevittem és láttam, hogy ő is kedvetlen. Kérdeztem: hát mi volt és kik voltak ezek, ki volt, mi volt? Ő azt mondotta, ő sem tudja, mi volt, neki is ez elég kellemetlen. Nem tudja, hogy itt mi volt tulajdonképpen, mert itt nem is volt vadászat.

Elnök: Rajk Lászlónak milyen szerepe volt ezen az úgynevezett vadászaton?

Klein: Kérem én Rajk Lászlót nem ismertem, nem ismerem, soha nem láttam. Most hatóságilag szembesítettek vele, akkor ismertem fel benne azt a férfit, aki akkor Mrazoviccsal zöld lódenkabátban és szemüveggel ott volt.

Elnök: Most is felismeri benne?

Klein Antal *(hosszasan végignézi Rajk Lászlót és társait):* Igen!

Elnök: A népbíráknak van kérdésük a tanúhoz? *(Nincs.)* Népügyész úr? Védelem? *(Nincs.)* Észrevétel, Rajk László?

Rajk: Nincs.

Az elnök rövid szünetet rendel el.
Szünet után

Németh Dezső

kihallgatásával folytatják a tárgyalást.

Elnök: Mondja el, mikor és milyen körülmények között szervezték be Önt a jugoszláv hírszerző szervekhez és a jugoszláv hírszerzők közül kikkel állott Ön kapcsolatban?

Németh: 1945 őszén a honvédelmi minisztériumban megismerkedtem Pálffy Györggyel. Beszélgetéseink folyamán meggyőződtem arról, hogy mindketten soviniszták vagyunk és ellenségei a népi demokratikus rend-

szernek. Hasonló, azonos politikai nézeteink következtében kölcsönös jóviszony fejlődött ki köztem és Pálffy között, és ennek a kölcsönös jóviszonynak a folyományaként 1946 őszén Pálffy segítségével én lettem a határőrségnek a vezérkari főnöke. A határőrségnek ebben az időszakban Pálffy volt a főparancsoka. 1946 végén vagy 1947 elején — pontosan most nem tudom, nem emlékszem már az időpontra — Pálffy magához hivatott és közölte velem, hogy kémkapcsolatban áll Brankov Lázár jugoszláv megbizottal, aki az ő javaslata alapján velem is fel akarja személyesen venni a kapcsolatot. Pálffy utasított, hogy Brankovot részletesen informáljam mindenről a határőrséggel kapcsolatban, ami őt érdekli. Megjegyezte, hogy a kapcsolat felvételére azért szemelt ki engem, mert tudja, hogy soviniszta beállítottságú vagyok és ennek következtében ellensége vagyok a demokratikus rendszernek. Én beleegyeztem Pálffynak abba a javaslatába, hogy felveszem a kémkapcsolatot Brankovval és ezen beszélgetést követőleg körülbelül két-három nappal felkerestem Brankovot az irodahelyiségében. Abban állapodtunk meg, hogy a Brankov által kért kémadatokat minden esetben én fogom hozzá személyesen elvinni, mégpedig előzetes telefonmegbeszélés alapján vagy az irodába, vagy a lakására. Brankov ekkor megjegyezte, hogy a továbbiakban Pálffyhoz is fog fordulni a határőrséggel kapcsolatos híranyagért, de akkor is nekem kell a kért részletadatokat őhozzá az előbbiekben megbeszéltek szerint elvinni

Elnök: Milyen katonai államtitkokat továbbított azután Ön a jugoszláv hírszerző szervekhez?

Németh: Brankov mindenekelőtt tőlem a határvadászok szervezésének a kérdéseit, a határvadászok létszámának, fegyverzetének adatait, valamint az egyes határvadász zászlóaljaknak, a századoknak is, a létszámadatait, állomáshelyét, a parancsnokoknak a névsorát kérte és a parancsnokoknak a politikai karakterisztikáját. Ezeket az adatokat én mindig kiszolgáltattam Brankovnak. Brankov nyomatékosan hangsúlyozta, hogy elsősorban a jugoszláv határsávban állomásozó határvadász alakulatok adatai érdeklik és kérte, hogy ezekkel kapcsolatban a legkisebb változást is azonnal közöljem vele. Ezt is megígértem. Ezek az adatok, amelyeket én Brankovnak átadtam, mind katonai titkot képeztek.

Elnök: Hát a határvadász csapatokra, a határoknak az őrzésére vonatkozóan, kapott utasításokat a jugoszláv hírszolgálattól?

Németh: Igen, kaptam. Természetesen ugyancsak Brankovon és Pálffyn keresztül kaptam. Elsősorban azt az utasítást kaptam, hogy a határőr alakulatok tisztikarát, mindenekelőtt régi fasiszta, soviniszta beállítottságú tisztekkel töltsem fel és ezeket állítsam vezető pozíciókba azért, mert a jugoszláv hírszerzőknek a véleménye szerint ezek a tisztek a politikai beállítottságuk, valamint a bűnös múltjuk következtében rendkívül könnyen voltak beszervezhetők a jugoszláv hírszerző szervek részére. Azonkívül a jugoszláv-magyar határra vonatkozólag azt az utasítást adták, hogy ezen a határon a lehető legkisebb létszámú alakulatokat tartsuk, hogy jugoszláv

hírszerző szervek által kiépített rendkívül erős illegális forgalmat minél több helyen, minél veszélytelenebbül és minél kevesebb zavarral lehessen lebonyolítani. A jugoszláv hírszerző szervek adtak utasítást még a román és a csehszlovák határra vonatkozólag is, amelyekkel kapcsolatban az volt az én kapott utasításom, hogy ott olyan tevékenységet folytassunk a határvadász-alakulatokkal, hogy ennek következtében elégedetlenség, nyugtalanság és demokráciaellenes hangulat keletkezzék, és a szomszédos országnak és a magyar népi demokráciának a politikai viszonya megromoljon. Legfőképpen azonban hangsúlyozták még, hogy a szovjet határra vonatkozólag az a feladatunk, hogy megállapítsuk ezen a határon azokat a pontokat, amelyek a szovjet határőrség részéről gyengébben vannak ellenőrizve és alkalmasak arra, hogy azokon keresztül a jugoszláv hírszerző szervek benderista, fasiszta, imperialista és egyéb szovjetellenes hírszerzőket tudjanak úgy oda, mint onnan vissza is átküldeni és hozni. Nemcsak az volt a feladatom, hogy ezeket a pontokat felderítsem, hanem elő is kellett készíteni ezeket a pontokat erre a közlekedésre.

Elnök: Mikor 1948-ban Moszkvába került, mint katonai attasé, kapott Pálffytól valami speciális feladatokat?

Németh: 1948 május elején Pálffy magához hivatott és — erre emlékszem határozottan — közölte velem, hogy a jugoszláv hírszerző szervek utasítására ő keresztülviszi, hogy engem küldjenek ki Moszkvába katonai attasénak. Megjegyezte, hogy a jugoszlávok meg vannak elégedve a kémtevékenységemmel és éppen ezért ő azzal az utasítással küld engem Moszkvába, hogy a Szovjetunióban folytassam ezt a kémtevékenységet a jugoszlávok javára. Pálffy az ottani tevékenységemre vonatkozólag elsősorban azt az utasítást adta ezenkívül, hogy mielőbb tanuljam meg az orosz nyelvet, hogy ennek a segítségével fel tudjam venni a kapcsolatot a szovjet emberekkel, bizalmukba tudjak férkőzni és félrevezetve őket, kémadatokat tudjak tőlük megszerezni. Fontosnak tartotta Pálffy szoros kapcsolat kiépítését a többi moszkvai katonai attaséval, mert ezektől is olyan fontos adatokat, kémadatokat szerezhetek meg, amik a jugoszláv hírszerző szervek részére rendkívül érdekesek és fontosak voltak. Pálffy utasított, hogy addig is, míg a jugoszláv hírszerző szervek fel fogják venni velem a kapcsolatot, igyekezzek titkos adatokat szerezni a Szovjet Hadsereg szervezeti felépítésére, fegyverzetére, anyagi ellátására és fegyelmére vonatkozólag. Közölte velem, hogy a jugoszlávok valószínűleg csak később, amikor már hosszabb ideje tartózkodom Moszkvában, fogják felvenni velem a kapcsolatot. Ezt azzal magyarázta, hogy számolnak azzal, hogy a szovjet szervek az első időszakban bizalmatlanok lesznek velem szemben. Felhívta a figyelmemet hogy éppen ezért az első időben nagyon óvatos legyek, hogy eloszlassam a szovjet szervekben ezt a kezdeti bizalmatlanságát kémtevékenységem sikere érdekében.

Elnök: Végül aztán mikor és kivel vette fel Moszkvában a kapcsolatot? Mrazoviccsal találkozott, beszélt vele?

Németh: Karlo Mrazovics jugoszláv moszkvai nagykövettel 1949 tavaszán vettem fel Moszkvában a kapcsolatot. Egy fogadáson találkoztunk először. Mrazovics megszólított és Pálffyra, Brankovra hivatkozva közölte velem, hogy ő fogja velem tartani a jugoszláv hírszerző szervek utasítására, a hírszerző szervek nevében a kapcsolatot. Utána kérdezte tőlem, hogy Pálffy milyen utasításokkal látott el engem. Én közöltem a Pálffytól kapott utasításokat, Mrazovics ezeknek az utasításoknak az alapján kérte tőlem a már általam addig összegyűjtött kémanyagot. A legközelebbi időre megbeszélt találkozó alkalmával, ugyancsak egy fogadáson, írásban, zárt borítékban átadtam Mrazovicsnak az általam megelőzőleg összegyűjtött kémanyagokat, amelyek a Szovjet Hadseregre vonatkozó adatokat tartalmaztak. Mrazovics ekkor közölte velem, hogy a további találkozásunkat konspirációs okokból mindig a fogadásokon fogjuk tartani, ezeket a kedvező lehetőségeket fogjuk felhasználni arra, hogy ott feltűnés nélkül, kettesben beszélgethessünk.

A legközelebbi találkozásnál Mrazovics elmondotta nekem, hogy a Tájékoztató Iroda határozatáig azoknak a jugoszláv megbízottaknak, akik a Szovjetunióba tartózkodtak, igen könnyű lehetőségük volt a hírszerzésre, mert nagy bizalmat élveztek. Ez a lehetőség azonban megszakadt. Az én feladatom elsősorban az lesz, hogy azokat az adatokat megállapítsam, amelyek azokra a változásokra utalnak, amelyek a Szovjet Hadseregben a legutolsó kémjelentések óta játszódtak le. Mrazovics megbízott engem azzal, hogy a szovjet fegyveres erők minisztériumának a tisztjeitől igyekezzek titkos adatokat megszerezni a Szovjet Hadseregre vonatkozólag, valamint utasításként adta, hogy megállapítsam a moszkvai népi demokratikus katonai attasék és a moszkvai magyar nagykövetség személyzetének politikai állásfoglalását Tito politikájával kapcsolatban. Mrazovicsnak ezen megbízásai és utasításai alapján kémadatokat szereztem a Szovjet Hadsereg szervezeti felépítéséről, fegyverzetéről, kiképzéséről, fegyelméről, valamint a moszkvai népi demokratikus országok katonai attaséinak és a moszkvai magyar nagykövetség személyzetének a Tito politikájával kapcsolatos állásfoglalásáról. Ezeket a kémadatokat én elsősorban annak a bizalomnak az alapján tudtam megszerezni, amelyet velem szemben mint baráti katonai attaséval szemben elsősorban a Szovjet Hadsereg tisztjei és a népi demokratikus országok katonai attaséi tanúsítottak. Az általam megszerzett kémadatokat Mrazovicsnak a rákövetkező találkozásaink alkalmával szóban és ismét írásban, zárt borítékban adtam át és ezek az adatok majdnem mind teljes egészében titkos adatok voltak. Mrazovicstól az adatok átadása alkalmával megkérdeztem, hogy mi a helyzet Brankovval kapcsolatban, annak következtében, hogy közismertté vált Brankov Tito-ellenes deklarációja. Nem kell-e attól tartani, hogy Brankov el fogja árulni korábbi kémkapcsolatainkat? Mrazovics megnyugtatott, hogy ettől nem kell tartani, mert Brankov Tito-ellenes deklarációja nem egyéb, mint provokációs blöff azért, hogy a helyén maradhasson és folytathassa a Szovjetunió és a népi demo-

kratikus országok elleni kémtevékenységét. Mrazoviccsal körülbelül négyöt alkalommal találkoztam Moszkvában.

Ezután

Rex József

tanúkihallgatására került a sor.

Elnök: Mondja el, hogy Ön mióta működik együtt a jugoszláv hírszerző szervekkel?

Rex: 1945 augusztus óta.

Elnök: Ki szervezte be a jugoszláv hírszerzők közé?

Rex: Brankov Lázár, akkortájt a jugoszláv katonai misszió parancsnokának helyettese.

Elnök: És ennél a beszervezésnél Brankov Önnel szemben felhasznált valami kompromittáló anyagokat?

Rex: Igen. Egy alkalommal, mikor kint voltam nála, augusztusban, 1945-ben, Brankov közölte velem, hogy az OZNA vezetője, Rankovics kompromittáló anyagot küldött személyemre vonatkozólag. Brankov közölte, hogy a háború alatt én 1941-ben megszöktem a partizánalakulatoktól, ahol szolgáltam és ezt a körülményt eltitkoltam a Magyar Kommunista Pártba való belépésemkor. Én ezt a gyanusítást próbáltam eleinte tagadni, de, miután megfelelt a valóságnak, beismertem Brankovnak. Brankov ekkor dilemma elé állított, hogy vagy beleegyezem, hogy a jugoszláv hírszerző szervek szolgálatába állok, mint azoknak ügynöke, vagy a kompromittáló anyagot a jugoszláv katonai misszió átadja az illetékes magyar hatóságoknak. Akkor nem láttam más kiutat, beleegyeztem. Ezzel megtörtént a beszervezésem.

Elnök: Még 1946-ban milyen feladatokat, nevezetesen kémfeladatokat kapott Brankovtól a magyar külügyminisztérium területére?

Rex: Brankovtól azt a feladatot kaptam, hogy bizalmas anyagot gyüjtsek és adjak neki át a külügyminisztérium szervezeti felépítésére vonatkozólag, továbbá karakterisztikákat a külügyminisztérium vezető tisztviselőiről és a külföldi magyar követségek diplomáciai beosztottjairól. Továbbá általában bizalmas anyagot a külügyminisztérium működéséről és adatokat a nemzetközi szerződésekről, amelyeket Magyarország a külföldi államokkal kötött.

Elnök: Hogyan lett a Magyar-Jugoszláv Társaság titkára? Van ebben Brankovnak valami szerepe?

Rex: Igen. A Társaság alakulása előtt, 1945 szeptemberében Brankov utasított, hogy igyekezzem megszerezni a Magyar-Jugoszláv Társaság titkári pozícióját, mint a jugoszláv hírszerző szerveknek egy fontos posztját. Mondotta, hogy jelölésemet és megválasztásomat támogatni fogja mindenképpen. Előttem ismeretlen módon Brankovnak ezt sikerült elérnie és engem jelöltek és meg is választottak 1945 októberében a Magyar-Jugoszláv Társaság titkárává.

Elnök: Tud arról valamit, hogy a jugoszláv hírszerző szervek és közöttük Brankov ezt a Magyar-Jugoszláv Társaságot is felhasználták kémtevékenység céljára és általában a magyar államrend elleni aknamunkára?

Rex: Igen. Nemsokára megválasztásom után Brankov velem egy hosszabb beszélgetést folytatott a Magyar-Jugoszláv Társaság és személyem működéséről. Brankov akkor kifejtette, hogy a Magyar-Jugoszláv Társaságnak minden igyekezettel azon kell lennie, hogy Titot és kormányát széles magyar tömegek előtt népszerűsítse, hogy Tito személyét úgy állítsa be a magyar tömegek előtt, mint nemcsak Jugoszlávia népeinek vezetőjét, hanem mint a Balkán összes népeinek hivatott vezérét. Ugyancsak Brankov kifejtette előttem, hogy a társaságnak nyomtatott propaganda anyagot is ki kell adni, amely a jugoszláv soviniszta-nacionalista politika irányvonalán mozog és ugyanilyen irányvonallal és tartalommal kell rendezni előadásokat, kiállításokat stb. Még egy fontos feladatként Brankov kijelölte, hogy a Magyar-Jugoszláv Társaságnak ki kell építenie vidéki fiókhálózatát és, ahogyan Brankov mondotta, ennek a fiókhálózatnak a későbbiekben fontos szerep kell, hogy jusson a jugoszláv hírszerző szervek céljait illetően Magyarországon.

Elnök: Igaz az, hogy Ön a belgrádi magyar követségen ellopott bizonyos magyar államtitkokat képező anyagot és azt átadta egy Dobrovits Péter nevű jugoszláv hírszerzőnek?

Rex: Igen. 1947 folyamán a magyar követségen szolgáltam Belgrádban mint követségi másodtitkár. Akkor elloptam a követségről és átadtam Dobrovits Péternek, a jugoszláv külügyminisztérium előadójának, aki a jugoszláv hírszerző szervek munkatársa volt, anyagot a követség működésére vonatkozóan és karakterisztikát minden beosztottról, aki a követségen működött s ugyancsak bizalmas adatokat arról az informativ anyagról, amelyet a külügyminisztérium küldött a belgrádi magyar követségnek tájékoztatásképpen Magyarország politikai és gazdasági helyzetét illetően.

Elnök: Ön aztán Belgrádból hazatért, nevezetesen hazarendelték Budapestre?

Rex: Igen.

Elnök: Ekkor felújította kémkapcsolatát Brankovval? Milyen feladatokat kapott tőle, milyen híranyagot adott át neki abban az időben?

Rex: Amikor visszatértem Belgrádból 1948 februárjában, Brankov magához hivatott és felújította ezt a kapcsolatot. Brankov akkor már a jugoszláv követség első tanácsosa volt és bizonyos időben ideiglenes ügyvivő. Brankov arra való hivatkozással, hogy neki most kevés ideje van, összekapcsolt engem Boarovval, a jugoszláv követség sajtóattaséjával, akinek ez a fedőtevékenysége volt. Ő is a jugoszláv hírszerző szerveknek volt az embere. A továbbiakban Boarovnak adtam át, Brankov részére természetesen, bizalmas anyagot a külügyminisztérium működéséről, az állami hivatalok működéséről és néhány karakterisztikát, vezető állami funkcionáriusokról.

Elnök: A népbíráknak van a tanúhoz kérdésük? *(Nincs.)* A népügyész úrnak? *(Nincs.)* A védelemnek? *(Nincs.)* Brankov Lázár, van valami észrevétele?

Brankov: Nincs.

Elnök: Megfelel a valóságnak?

Brankov: Igen.

Az elnök

Hegedüs Józsefet

vezetteti be.

Elnök: Mondja el először, mióta működött Ön együtt a jugoszláv hírszerző szervekkel, hogyan tették azok Önt át illegálisan Jugoszláviából Magyarországra és hogyan leplezte Ön itteni illegális tevékenységét?

Hegedüs: 1944-ben a jugoszláv hadseregben voltam katona. Novemberben a szabadkai városparancsnok segédtisztje voltam. Ekkor szervezett be engem a hírszolgálat ügynökének Stummberg József OZNA-s őrnagy, majd 1945 január végén illegálisan jöttünk át Stummberg József és Nikola Krek. Mindhárman katonaruhában voltunk. Mielőtt átjöttünk volna, engem Stummberg József ellátott hamis iratokkal, amelyek szerint a jugoszláv Szabad Vajdaság című újságnak voltam a magyarországi levelezője.

Elnök: A jugoszláv hírszerzők közül Magyarországon Ön kikkel állt kapcsolatban?

Hegedüs: Stummberg március elején Belgrádba ment Budapestről. Ugyanakkor érkeztek Debrecenből Budapestre a katonai misszió tagjai, Brankov őrnagy és Jávorszky őrnagy. Mindketten a jugoszláv hírszerző szervek tisztjei voltak. Kettőjüknek átadott engem Stummberg, mielőtt elment volna Belgrádba. Később, 1946-ban Budapestre érkezett Szmiljanics Nikola OZNA-s őrnagy, aki szintén kémkedett Magyarországon, de leplezte munkáját azzal, hogy a jugoszláv katonai misszionak a tagja. Ekkor vele kapcsolt össze Jávorszky, majd januárban — 1948-ban — felvettem a közvetlen kapcsolatot Brankov Lázárral, a budapesti követség első tanácsosával, azután február elején Brankov átadott Boarov Zsivkónak, aki szintén OZNA-s tiszt volt.

Elnök: Ön azt mondotta, hogy Brankovval is felvette a kapcsolatot. Miután ez a kapcsolatfelvétel Brankovval megtörtént, 1948-ban Ön milyen feladatot kapott tőle a Magyar-Jugoszláv Társaság munkájára vonatkozóan?

Hegedüs: 1948 januárjában a jóvátételi hivatalban dolgoztam. Január közepén Rob Anton, aki a Délszláv Szövetség főtitkára volt s aki szintén az OZNA-nak volt ügynöke Magyarországon, felhívott telefonon, hogy menjek el hozzá. Elmondotta, Brankov arra kér, keressem fel. Brankov utasított, hogy nekem a jugoszláv hirszerző szervek érdekében a Magyar-Jugoszláv Társasághoz kell mennem. És azonnal meg is határozta, hogy milyen munkakört kell betöltenem: a vidéki és a budapesti csoportok kém-

hálózatát kell kiépítenem. Február közepén Brankov engem Boarov Zsivkóval kapcsolt össze.

Elnök: Tud valamit Brankovnak magyarországi kémtevékenységét illetően a Tito-kormánnyal való színleges szakítást követő időkből?

Hegedüs: Igen, tudok.

Elnök: Erről beszéljen!

Hegedüs: Én Brankovval ezután, amikor odaadott Boarovnak, sokáig, pár hónapig nem találkoztam. 1948 november 29-én, amikor a Jugoszláv Köztársaság ötéves fennállásának megünneplése volt a Madách-Színházban, Brankov tartotta az ünnepi beszédet. M'előtt beszédét megtartotta volna, figyelmeztetett, hogy akar velem beszélni. Amikor befejezte beszédét, akkor kultúrműsor következett. A műsorra sem én, sem Brankov nem mentünk be, hanem kinnmaradtunk a dohányzóban, körülbelül egy óra hosszáig beszélgettünk. Brankov megmondotta, hogy a magyar lapokban megjelent nyilatkozata, amely szerint szakít Titoval és kormányával, színleges, továbbra is kitart Tito és kormánya mellett és megkért, hogy részére továbbra is gyüjtsek kémanyagot. Ezután még háromszor találkoztam Brankovval a Magyar Jugoszláv Társaság székházában, ahol Brankov érdeklődött a Társaság munkája iránt. Én tájékoztattam. 1949 januárjában súlyosan megbetegedtem és azóta nem találkoztam Brankovval, azóta nem láttam.

Elnök: Egyebet nem tud?

Hegedüs: Nem.

Elnök: A népbíráknak van kérdésük? *(Nincs.)* A népügyész úrnak? *(Nincs.)* Védelem? *(Nincs.)* Brankov Lázár! Van észrevétele?

Brankov: Nincs.

Elnök: Megfelel a tanú vallomása a valóságnak?

Brankov: Igen.

Dr. Jankó Péter tanácselnök rövid szünetet rendel el.

Szünet után a tárgyalás

Hribár Ljubica

kihallgatásával folytatódik, aki tört magyarsággal teszi meg vallomását.

Elnök: Feleljen arra a kérdésre: hogyan vonták Önt be Jávorszky és Csacsinovics Magyarország elleni kémtevékenységbe?

Hribár: Csacsinovics Rudolfot a háború óta ismertem és jó barátságban voltam vele. Mindketten mint menekültek éltünk itt. Jávorszkyt 1945-ben ismertem meg. Akkor a háború után a jugoszláv katonai misszióhoz mentem az összeírás miatt. Ez alkalommal Jávorszky fogadott és pontosan kikérdezett arról, hogy milyen körülmények között élek, hogyan élek, milyenek a kapcsolataim és megkérdezte, hogy szándékozom-e Jugoszláviába visszatérni. Én azt feleltem, hogy nem megyek Jugoszláviába, mert Magyarországon akarok élni. Egy idő mulva újból mentem a misszióba egy igazolványért, hogy itt élhessek. Jávorszky újból kikérdezett az ismerőseim felől és akkor kijelentette, hogy én, mint jugoszláv állampolgár, aki Magyarorszá-

gon élek, köteles vagyok a jugoszláv kormányt mindenben segíteni. Ki jelentette, tudomásuk van róla, hogy nekem széles arisztokrata és egyházi ismeretségi köröm van és hogy ezek az emberek nagyon érdekesek, ezért az a kötelességem, hogy 'gyekezzem megtudni, hogyan viszonyulnak a jugoszláv és magyar kormányhoz, milyenek a politikai nézeteik, kapcsolataik s mindezeket pontosan jelentsem neki. Ezen a módon Jávorszky felszólított, hogy titokban dolgozzam a hírszerzők részére. Ugyancsak Csacsinovics erősen foglalkozott velem ebből a célból, kihasználva rég' barátságunkat. Mikor látták, hogy szép szóval a kísérletek nem vezetnek célhoz, fenyegetni kezdtek. 1947 nyarán Csacsinovics felhívott engem a Szent István-kórházban azzal, hogy okvetlen beszélnie kell velem. Mikor én a megbeszélt időben találkoztam vele, megmutatott egy jugoszláv újságot, amelyben azt írták, hogy bátyámat Jugoszláviában, mint kormány elleni összeesküvés résztvevőjét, letartóztatták. Csacsinovics kijelentette, hogy, ha én nem egyezem bele abba, hogy segítsek és dolgozzak az UDB részére, akkor a bátyámat halálra fogják ítélni. Kijelentette: jól tudja, mennyire szeretem a családomat, azért ő már az én nevemben jelentette Belgrádba a beleegyezésemet. Én nem válaszoltam semmit; ő ezt beleegyezésemnek vette. Így kerültem kapcsolatba a jugoszláv hírszerzőkkel.

Elnök: Végül azután hogyan fosztották meg Önt a szabadságától, hogyan tartóztatták le és vették őrizetbe a jugoszláv követség épületében? Erről beszéljen!

Hribár: 1947 decemberében Csacsinovics elküldött engem a jugoszláv konzulátusra, kihasználva az általam folyamatba tett vizumkérelmet. Mikor megérkeztem, Szmiljanics konzul fogadott és kijelentette, hogy semmiféle vízumot nem fogok kapni, mert nem azért akarok Bécsbe menni, hogy meglátogassam a leányomat, aki ott él, hanem azért, mert nem akarok nekik dolgozni és meg akarok lógni. Ezután letartóztattak és ott az épületben két napig őrizetben tartottak.

Elnök: Ezt követően azután Önt átvitték a magyar-jugoszláv határon. Aztán visszahozták. Erről beszéljen, ez hogyan volt?

Hribár: Ezekután két nap mulva este engem két követségi beosztott levitt és kényszerített beülni egy kocsiba. Figyelmeztettek, hogy ne csináljak semmiféle zavart. És erre még egy előttem ismeretlen civil személy és a gépkocsivezető, Nikoláj nevű, beült a kocsiba és elindultunk a határ felé. Ekkor ezt még nem tudtam. A határ előtt valamivel megálltunk. Ezek az emberek, egy-egy, kimentek, akkor visszajöttek és újból mondták, hogy ki kell szállnom és átvittek a másik oldalra. Ott jugoszláv területen már várt rám egy kocsi, egy egész csukott teherkocsi. Oda engem beültettek és ott katonák őrizték. Egy rövid idő mulva még három férfit, akiknek a feje és szeme be volt kötözve, behozták a kocsiba. Akkor a kocsi újból elindult. Néhány óra után, hogy utaztunk, megérkeztünk egy épület udvarába. Mielőtt kiszálltam, bekötötték az én szememet is és bevittek egy fogdába és ott leszedték a kötést.

Elnök: Hogyan tartották azután őrizetben Belgrádban az UDB-nél? Ki hallgatta ott Önt ki, miről hallgatták ki és végül mit követeltek Öntől?

Hribár: Engem ott kb. december 15-től 1948 január 5-ig tartottak. Akkor Blazsics, Jávorszky és még egy ismeretlen UDB tiszt érdeklődött tőlem, Mister Petit budapesti angol főkonzul iránt és az én kapcsolatomról az angol követséghez. Utána utasítottak arra, hogy nekem Magyarországon a magyar kormány ellen kell hírszerző munkát végeznem és egyben összekötő szerepet akartak rám bízni a jugoszláv és angol hírszerzők között. Amikor nem akartam ebbe beleegyezni, akkor megfenyegettek, hogy engem is megsemmisítenek. Ezek után aláírattak velem egy nyilatkozatot, amelyben én köteleztem magamat, hogy a jugoszláv UDB részére fogok dolgozni.

Elnök: És mikor ezt aláírta?

Hribár: Mikor ezt aláírtam, akkor kb. egy óra mulva újból kivittek a fogdából és betettek egy kocsiba. Akkor egy utcasarkon újból megálltunk és a kocsiba beszállt Csacsinovics és akkor újból a határhoz mentünk. A határon a Nikoláj nevű gépkocsi-vezető három útlevéllel kilépett és elintézte az útlevél dolgot és akkor Budapestre vittek, majdnem hazáig és ott szabadon engedtek.

Ezután

Boarov Zsivko

volt jugoszláv követségi tisztviselőt hallgatta ki a Népbíróság.

Elnök: Beszéljen bevezetőül arról, hogy Önnek a jugoszláv hírszerzők között Magyarországon milyen szerepe volt?

Boarov: Én a jugoszláv hírszerző szervek egyik magyarországi munkatársa voltam. Ezt a szerepemet a jugoszláv követségi sajtóattaséi beosztásommal takartam.

Elnök: Tud-e arról, hogy Brankov Lázárnak az úgynevezett hírszerző szervezetnél milyen szerepe volt és hogy ő ezt a szerepet milyen diplomáciai beosztással takarta?

Boarov: Brankov 1947-ig a jugoszláv hírszerző szerv munkatársa volt Magyarországon, 1947-től a jugoszláv hírszerző szervnek, az UDB-nek főrezidense. Ezt a szerepét előbb mint a jugoszláv katonai missziónak tagja, majd később vezetője és azután 1947-ben, amikor a misszió követséggé alakult át, mint a követség első tanácsosa takarta.

Elnök: Ön az 1947. és 1948-as évek során Brankovtól milyen hírszerző, kémfeladatokat kapott?

Boarov: Munkámra vonatkozólag Brankov 1947-ben utasított arra, hogy népszerűsítsem Tito személyét és politikáját Magyarországon, azután, hogy irányítsam a Magyar-Jugoszláv Társaság munkáját a jugoszláv politikának megfelelően, hogy irányítsam ugyanígy a jugoszláv politikának megfelelően a Magyar-Jugoszláv Társaság folyóiratát, a Déli Csillagot, azután utasított, hogy a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének lapját, a Nase Novine című lapot szintén irányítsam a jugoszláv politikának megfelelően. Ugyanúgy utasított, hogy építsek ki egy hálózatot a

különböző kulturális és társadalmi szervezetekben, a különböző minisztériumok sajtóosztályain, a kiadóhivatalokban, az Írók és Ujságírók Szövetségében stb. Utasított arra, hogy ezen a hálózaton keresztül szerezzek adatokat a magyarországi politikai és gazdasági viszonyokról.

Elnök: Most mondja el, hogy 1948-ban Brankovtól milyen feladatokat kapott, amelyek érdekében bizonyos Jugoszláviából illegális úton Magyarországra áttett propagandaanyagot kellett terjesztenie?

Boarov: 1948-ban a Tájékoztató Iroda határozatának megjelenése után Brankov Jugoszláviába küldött egy jugoszláv követségi beosztottat, Torbica Lázárt, aki onnan illegális magyarnyelvű sajtóanyagot hozott. Ez az anyag elsősorban a Tájékoztató Iroda határozata ellen uszított. Brankov utasított arra, hogy ezt a propaganda-anyagot postán küldjem szét a különböző társadalmi szervezetek és minisztériumok vezetőinek. Egyébként is hozattunk hasonló propaganda-anyagot, amelyet hasonlóképpen terjesztettünk.

Elnök: Moics Milost Ön ölte meg. Mondja el, milyen szerepe volt Brankovnak ebben a gyilkosságban! Kitől kapta Brankov az utasítást ennek a gyilkosságnak a végrehajtására és végül ezzel kapcsolatosan, hogy a fegyvert, amit a végrehajtásnál használt, ki adta át Önnek, kié volt ez a fegyver?

Boarov: 1948-ban a Tájékoztató Iroda határozatának megjelenése után egyízben Blazsics közölte jelenlétemben Brankovval, hogy egyik ügynökünk, aki a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségében működik, Moics Milos, magáévá tette a Tájékoztató Iroda határozatát és nyilvánosan fel akar lépni a magyar sajtóban Titoék ellen és le akarja leplezni a Budapesten működő jugoszláv diplomatákat is, mint jugoszláv kémeket.

Ezzel kapcsolatban Brankov mondotta, hogy a Moics-ügyben jelentést küldött Belgrádba és onnan választ kapott Rankovicstól, amely szerint Tito utasítása az, hogy Moicsot dobjuk át Jugoszláviába, ha pedig ez nem sikerülne, fizikailag semmisítsük meg. Ezzel kapcsolatban Brankov nekem adta át az utasítást, hogy ezt a feladatot végrehajtsam. Azt állította, hogy mint szerb, legközelebb állok Moicshoz és így nekem van legtöbb lehetőségem, hogy ezt sikeresen végrehajtsam.

Ezt a feladatot én nem akartam vállalni, visszautasítottam. Akkor Brankov és Blazsics Mrazovics követhez vezettek, akinek megmagyarázták, hogy nem akarom vállalni a feladat végrehajtását. Ekkor Mrazovics ismételte a feladatot, az utasítást, amely Belgrádból érkezett és amikor ő erélyesen utasított, hogy végrehajtsam, nem mertem visszautasítani. Ekkor Mrazovics átadta a pisztolyát a feladat végrehajtása céljából.

Ezután én elmentem Moics lakására július 10-én este és miután megállapítottam, hogy egyedül van, hozzámentem és négyszemközt sokáig tárgyaltunk. Próbáltam meggyőzni, hogy hagyja el eredeti szándékát, próbáltam a követségre magammal vinni, hogy ott beszéljen Brankovval. Úgy számítottam, hogy onnan sikerül őt átdobni. Sehogyse akartam a meggyilkolásra felhasználni a fegyvert. Azonban Moics mindent elutasított. Elutasította, hogy elálljon az eredeti szándékától és hogy velem

elmenjen a követségre. Akkor kezdtem fenyegetni, hogy a fejével játszik. mire goromba szavakra került a sor és dulakodásra. Dulakodás közben elvesztettem a fejemet és rálőttem Mrazovics pisztolyával. Ennek következtében meghalt. Azután én elmentem a követségre és jelentettem az esetet Brankovnak, mivel Mrazovics követ már nem volt Magyarországon.

Elnök: Brankov Lázárnak van valami észrevétele?

Brankov: Van.

Elnök: Tessék.

Brankov: Én szeretném kiegészíteni Boarov vallomását azzal, amit már elmondottam. Körülbelül úgy volt, de vannak eltérések a vallomásaink között. Amikor ez az utasítás Rankovicstól, Titotól jött, ellene voltam, hogy Moicsot meggyilkolják és ezért fordultunk Mrazovics követhez Blazsics meg én, hogy a követ döntse el ezt az ügyet. Amikor Mrazovics megtudta, hogy miről van szó — ő már előzetesen értesülve volt az egészről —, azt mondotta, hogy a Tito és Rankovics utasításai nekünk szentek és ezt végre kell hajtani. Ha én ellene vagyok, vagy ingadozom ebben, ő a saját pisztolyát fogja adni erre a célra. Haragudott rám, hogy én ellene voltam. Azután Blazsicshoz fordult és azt mondotta neki, hogy szervezze meg és hajtsa végre Rankovics utasítását. Blazsics meg én kimentünk a szobából. Blazsics akkor azt mondotta nekem, hogy ő Boarovot tartja legalkalmasabbnak erre a célra és majd megbeszéli vele a dolgot. Ugylátszik Boarov mindjárt megtagadta, nem akarta elfogadni ezt, majd hozzám jött, hogy megtudja, hogy tényleg ez-e Rankovics és Tito utasítása. Azt mondottam, igen, ilyen utasítás jött és az utasítás értelmében Blazsics őt javasolja, hogy ezt hajtsa végre. Boarov megint azt mondotta, hogy ő nem hajlandó ezt végrehajtani, ő a követhez akar fordulni ebben az ügyben, megint mindhárman, még egyszer a követhez mentünk és akkor úgy történt a követnél a beszélgetés, ahogy Boarov elmondotta.

Elnök: Ott adta át Mrazovics a pisztolyt?

Brankov: Akkor Mrazovics ott adta át neki a pisztolyát.

Elnök: Együttes jelenlétükben?

Brankov: Igen.

Elnök: Nincs nagy eltérés a kettőjük előadása között. (Boarovhoz): Igaz az, hogy ő ellenezte a fizikai megsemmisítését, vagy fenntartja a vallomását?

Boarov: Fenn.

Elnök: Szóval ő nem ellenezte, Brankov sem ellenezte.

Boarov: Nem.

Elnök: Mondja a szemébe, hogy ő sem ellenezte.

Boarov *(szembefordulva Brankovval):* Nem.

Brankov: Ellenéztem.

Elnök: A szembesítés eredménytelen. Üljön a helyére Brankov. *(Brankov a helyére megy.)*

Elnök: Ezekután sincs további kérdés, népügyész úr? (Nincs.) Ismételten felteszem a kérdést a népbírákhoz, a népügyészhez, a védelemhez. (Nincs.)

Következik

Földi Iván

kihallgatása. *(Földihez):* Mondja meg, mit tud Ön Szőnyi Tibor vádlottnak az amerikai és jugoszláv hírszerző szervekkel tartott kémkapcsolatáról, gyakorlati kémtevékenységéről és a magyar államrenddel szembeni egyébirányú aknamunkájáról?

Földi: Szőnyi Tibor és csoportjának az amerikai és jugoszláv kémszolgálatok megbízásából folytatott kémkedéséről és egyéb káros cselekményeiről onnan van tudomásom, hogy az 1943—1944-es években tagja voltam Szőnyi Tibor svájci kémcsoportjának. Később, az 1945—1946-os években futárszolgálatot teljesítettem Szőnyi magyarországi kémcsoportja és az amerikai, valamint a jugoszláv kémszervezetek svájci szervei között. 1947-től egészen 1949 májusáig Szőnyi utasítására Magyarországon káros tevékenységet folytattam a kormány érdekei ellen. Szőnyi Tibor 1942 végén Svájcban, Zürichben a politikailag ingadozó magyar emigránsokból csoportot szervezett, amelynek élére állt. Ennek a csoportnak, amely a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front keretében működött, lettem én is a tagja. 1944 tavaszán Szőnyi Tibor Genfben személyes kapcsolatba lépett Field Noellal, az amerikai kémszolgálat tagjával, aki úgy szerepelt, mint az Unitarian Service Committee amerikai jótékonysági szerv európai vezérigazgatója. Field, Szőnyi közvetítésével, ellenséges ideológiát vitt be csoportunkba és ezzel nagymértékben előkészítette azt arra, hogy a későbbiek folyamán az amerikaiak szolgálatába álljon. Szőnyinek Fielddel való megbeszéléséről 1944 nyarán Zürichben magától Szőnyitől értesültem. 1944 szeptemberében Szőnyi Tibor Lompar Misanak, a jugoszláv kémszervezet svájci vezetőjének kezdeményezésére és aktív közreműködésével Bernben kapcsolatba lépett Dulles Allannal, az amerikai stratégiai kémszolgálat európai vezetőjével. Dulles úgy szerepelt, mint a berni amerikai követség beosztottja. Szőnyi Tibort az amerikai kémszolgálat ügynökeként szervezte be. Szőnyinek Dullessal való megbeszéléséről kémcsoportunk egy tagjától, Demeter Györgytől értesültem, aki résztvett azon a megbeszélésen. Dulles megbízásából Szőnyi Tibor 1944 nyarán, illetve késő őszén, az amerikai kémszolgálat javára történő kémkedésre és aknamunkára szervezte be csoportjának tagjait, névszerint Vági Ferencet, Demeter Györgyöt, Demeter Györgynét, Kálmán Andrást, Dobó Jánost, Kuty Gyulát, Hódos Györgyöt, Balabán Pétert és engem. 1945 első három hónapjában Szőnyi Tibor Dulles megbízásából megszervezte és lebonyolította kémcsoportja egyrészének Magyarországra, a Vörös Hadsereg hátországába való illegális átdobását, abból a célból, hogy ez a kémcsoport Magyarországon kémkedést és aknamunkát folytasson. Kémcsoportjának többi tagjait, akiknek vezetésével Szőnyi engem bízott meg, egyelőre Svájcban hagyta és azt az utasítást adta nekünk, hogy egyrészt tartsuk fenn a kapcsolatot Szőnyi magyarországi kémcsoportja és az amerikai, valamint jugoszláv

kémszervezetek svájci szervei között, másrészt azt a megbízást adta, hogy Svájcban folytassunk káros tevékenységet a magyar kormány érdekei ellen. Attól az időtől kezdve, hogy Szőnyi kémcsoportjával 1945 márciusában Magyarországra érkezett, egészen 1949 májusáig a gyakorlatban hajtotta végre az amerikai és jugoszláv kémszolgálat által rája bízott feladatot, kémkedést és kártevést.

Elnök: Most mondja el azt, hogyan és milyen feladatokkal érkezett meg ide Magyarországra Szőnyi Tibor csoportja?

Földi: Amikor Dulles Allan 1944 őszén azzal bízta meg Szőnyit, hogy szervezze meg és bonyolítsa le kémcsoportjának Magyarországra való átdobását, egyben arra is utasította, hogy attól az időtől kezdve, amikor kémcsoportja a Vörös Hadsereg által felszabadított magyar területre ér, kezdje meg kémkedését, káros tevékenységét a magyar kormány érdekei ellen, szabotálja a népgazdasági terveket és általában az állami és gazdasági élet minden területén fejtsen ki romboló és dezorganizáló munkát. Ezzel az amerikai kémszolgálatnak az volt a célja, hogy a kialakult népi demokratikus államrendet és annak törvényes kormányát megdöntsük, helyébe burzsoárendet és burzsoá-kormányt állítsunk és ezáltal az országot az Egyesült Államok által vezetett háborús imperialista blokk tagjává tegyük. Szőnyi Tibor kémcsoportjának Magyarországra való átdobását két részlegben szervezte meg. Az első részleg az amerikai és jugoszláv kémszolgálatok közös segítségével illegálisan lett átdobva Magyarországra 1945 januárja és márciusa között. Ennek a csoportnak vezetője Szőnyi Tibor volt, tagjai pedig Vági Ferenc, Kálmán András, Demeter György, Dobó János és Kuti Gyula voltak. A kémcsoport második részlege, amelynek vezetője én voltam, 1946 folyamán tért vissza az országba legális úton. Tekintve azt, hogy Szőnyi csoportja Magyarországra való átdobásának előkészítésében Svájcban én is résztvettem, tudomásom van arról az együttműködésről, amelyet a kémcsoport hazaszállításában az amerikai és jugoszláv kémszolgálatok kifejtettek. Így tudomásom van arról, hogy Field Noel amerikai kém volt az, aki megszervezte Szőnyi kémcsoportjának a svájci-francia határon való illegális átjuttatását, továbbutazásukat Marseillebe és ezt az akciót négyezer svájci frank összeggel támogatta.

Elnök: Megérkezvén azután Magyarországra, Szőnyi Tibor és csoportja itt milyen kémtevékenységet fejtett ki az amerikai és jugoszláv hírszerző szervek szolgálatában?

Földi: 1945 januárjától 1947 februárjáig Szőnyi Tibor utasítására Svájcban tartózkodtam és futárszolgálatot teljesítettem az ő csoporja és az amerikai és jugoszláv kémszolgálat svájci szervei között. Ezidő alatt rendszeresen továbbítottam a Szőnyi Tibortól és kémcsoportjuk másik tagjától, Vági Ferenctől származó jelentéseket Fieldnek és rajta keresztül Dullesnek. A felszabadulás után elsőízben 1945 októberében jöttem Magyarországra és itt mintegy két hónapig tartózkodtam. Ez alatt körülbelül tíz alkalommal beszéltem Szőnyivel, aki a megbeszélések során közölte velem az ország belpolitikai és gazdasági életére vonatkozó bizalmas jellegű információit,

abból a célból, hogy azokat, visszatérve Svájcba, Genfbe, az amerikai kémnek, Noel Fieldnek adjam át. Ugyanakkor elutazásom előtt Szőnyi egy írásbeli kémjelentést is adott nekem Field számára, mely mindenekelőtt gazdasági kérdésekkel foglalkozott, így elsősorban az újjáépítés eredményeivel, az ipari és mezőgazdasági termelés színvonalával, az infláció egyes kérdéseivel és még több más problémával. 1945 novemberében Szőnyi budapesti lakásán titkos értekezlet zajlott le, amelyen Szőnyin és rajtam kívül kémcsoportunk egy másik tagja, Vági Ferenc is résztvett. Szőnyi ezen a megbeszélésen arra utasította Vágit, hogy az ország politikai és gazdasági életére vonatkozó kémanyagot külön futárok és jugoszláv kémek útján juttassa el az én genfi címemre, hogy azokat én átadhassam Fieldnek és az ő közvetítésével Dullesnek. Ettől az időtől kezdve egészen 1946 augusztusáig rendszeresen kaptam Vágitól kémjelentéseket és ezeket Fieldnek és azon keresztül Dullesnek továbbítottam Svájcba. 1945 decemberében tértem vissza Magyarországból Svájcba és néhány héttel később felkerestem Noel Field amerikai kémet Quai Wilson 39. szám alatt levő genfi irodájában. Átadtam neki a magammal hozott kémjelentéseket. 1946 májusában jöttem ismét Budapestre Svájcból. Átadtam Szőnyinek Field egy zárt borítékban levő levelét, amelyet magammal hoztam. Szőnyi közölte velem azt, hogy kémcsoportunk tagjai, akik még Svájcban vannak, rövidesen vissza kell, hogy térjenek Magyarországra és ezzel kapcsolatban utasított arra, hogy beszéljem meg Fielddel a kémkapcsolat további fenntartásának módozatait. 1946 júniusában utaztam vissza Svájcba. Genfben Fieldet felkerestem irodájában, átadtam neki Szőnyi üzenetét, azt, hogy Field szervezze meg a kémkapcsolat további fenntartását, tekintve, hogy én és kémcsoportunk Svájcban levő tagjai vissza fogunk térni Magyarországra, Field ezt megígérte. Ugyanakkor átadtam neki Szőnyi Tibornak egy zárt borítékban levő levelét és ugyancsak egy Szőnyi Tibortól származó írásbeli kémjelentést az ország belpolitikai helyzetével kapcsolatban. 1946 szeptemberében jöttem ismét Budapestre. Felkerestem Szőnyit és közöltem vele Field igéretét, hogy a közte és Szőnyi között levő kémkapcsolat további fenntartására új lehetőségeket fog találni, amelyeket Szőnyivel közölni fog. Szőnyi arra utasított ez alkalommal, hogy kémcsoportunk Svájcban levő tagjai haladék nélkül térjenek vissza Magyarországra. Rajtam kívül kémcsoportunknak még más tagjai is közvetítettek kémjelentéseket Szőnyitől Fieldhez. Így tudomásom van arról, hogy Vági Ferenc és Demeter Györgyné 1945 augusztusában Svájcba jöttek, ahol Szőnyi megbízásából Fieldnek kémjelentést adtak át. Ugyancsak 1946 márciusában Vági Ferenc jött Magyarországról Svájcba, hogy ott az amerikai kémszolgálat szerveinek kémjelentést adjon át.

Elnök: Most azt mondja el, hogy a kémjelentések általában milyen úton mentek.

Földi: Mint már tanúvallomásomban említettem, a kémjelentések egyrészét én közvetítettem többrendbeli magyarországi utazásaim alkalmával.

Elnök: Ezenkívül?

Földi: A kémjelentések zöme azonban jugoszláv kémek közvetítésével került Magyarországról Svájcba, olyan jugoszláv kémek közvetítésével, akik a jugoszláv diplomáciai misszióba és más jugoszláv állami szervekbe voltak beépítve. Az útvonal, amelyen Budapestről Genfbe a kémjelentések haladtak, a következő volt: Ciemil ezredes, a jugoszláv katonai misszió vezetője, Budapest; Kalafatics őrnagy, az OZNA jugoszláv kémszolgálat felelős beosztottja, Belgrád; Latinovics jugoszláv konzul és egyben jugoszláv kém, Marseille; és végül Lompar Mihajlo, a jugoszláv kémszolgálat svájci vezetője, ugyanakkor magasrangú konzulátusi beosztott, Genf. Ötőle kaptam kézhez én a kémjelentéseket és továbbítottam azokat Field amerikai kémhez és rajta keresztül Dulleshez.

Elnök: Most beszélje el, hogy mit tud az amerikai és jugoszláv hírszerző szervezetek összeköttetéseiről, közös kémtevékenységéről és általában a magyar államrend elleni közös aknamunkájáról a felszabadulást követő időszakból?

Földi: Az amerikai és jugoszláv kémszolgálatok szoros együttműködéséről és kapcsolatáról azokból a megbeszélésekből van tudomásom, amelyeket Svájcban Field Noellel, az amerikai kémszolgálat tagjával, valamint Lompár Misa és Confino Gréte jugoszláv kémekkel folytattam, továbbá onnan is van tudomásom, hogy az 1945—46-os években az amerikai és jugoszláv kémszolgálatok közös irányítása mellett én is kémtevékenységet végeztem számukra. Már a háború alatt Lompar jugoszláv kém volt az, aki kapcsolatot teremtett kémcsoportunk és az amerikai kémszolgálat szervei között. Ugyancsak jelentős, sőt döntő szerepet játszottak a jugoszláv kémek az amerikai kémszolgálattal együttműködve kémcsoportunknak Magyarországra való átdobásában. Tudomásom van arról, tekintve, hogy én is résztvettem ennek előkészületeiben, hogy Field Noel és a G. 2. amerikai kémszolgálat segítsége mellett a jugoszláv kémek és a jugoszláv kémszolgálat szervei nyujtottak segítséget csoportunknak. Lompar Misa volt az, aki 1945 január elején Szőnyi Tibornak két ajánlólevelet adott át egyrészt Latinovics marseillei jugoszláv konzulhoz címezve, másrészt az OZNA jugoszláv kémszolgálat belgrádi központjához. Latinovics jugoszláv kém volt az, aki kapcsolatot teremtett Marseilleben kémcsoportunk és a G. 2. amerikai kémszolgálat szervei között. Ő volt az, aki élelemmel és lakással látta el kémcsoportunk tagjait és aki ajánlólevelet adott Szőnyinek a Baribán levő jugoszláv katonai misszió vezetőjéhez. Belgrádba érkezve az OZNA a legmesszebbmenő segítséget nyujtotta Szőnyi Tibor kémcsoportjának. Nemcsak élelemmel és lakással látta el őket, hanem autót bocsátott rendelkezésükre, amelyen a jugoszláv-magyar határ illegális átlépése után a Vörös Hadsereg által felszabadított Szegedre érkeztek. Ezt az utazást Kalafatics őrnagy, az OZNA beosztottja szervezte meg.

Lompar Misát a jugoszláv állam 1945 elején zürichi konzulnak nevezte ki. Nem sokkal később azonban 1945 nyarán a genfi konzulátusra helyezték őt át, amint tőle személyesen tudom, azért, hogy szoros össze-

köttetésben állhasson Field amerikai kémmel, akinek, mint említettem, irodája Genfben volt. 1946 elején Field is, Lompar is a velem való megbeszéléseik során említették, hogy egymással szoros kapcsolatban állnak, sőt Field 1946 augusztusában egy beszélgetés során azt is közölte velem, hogy külföldi ügynökeivel való titkos levelezését a jugoszláv diplomáciai szolgálat hivatalos futárjai közvetítik, éppenúgy, mint ahogy Szőnyi két csoportjával való kapcsolatát is nagyrészt ezeken keresztül bonyolította le.

Végül felemlítem, hogy 1946 áprilisában Szőnyi Tibor utasítására kapcsolatba léptem Confino Gréte jugoszláv kémnővel abból a célból, hogy a Svájcban élő jugoszláv, illetőleg magyar állampolgárokra vonatkozó értesüléseinket kölcsönösen kicseréljük. Confino Gréte jugoszláv kém közölte velem, de a vele való kapcsolatom során magam is tapasztaltam, hogy a jugoszláv kémszolgálat szélesen kiépített hálózattal bír Svájcban és hogy ez a hálózat Lompar Misán keresztül kapcsolódik az amerikai kémhálózathoz.

Elnök:

Dr. Kálmán András

kihallgatása következik. Mondja el, mit tud Szőnyi Tibor vádlottnak az amerikai és jugoszláv hírszerző szervekkel való kémkapcsolatáról, azután a magyar államrenddel szembeni aknamunkájáról, kémtevékenységéről?

Kálmán: Az a csoport, amelyet Szőnyi 1942 végén megszervezett és vezetett, magyar emigránsokból állott, akiknek politikai állásfoglalásuk igen zavaros volt. Ez a csoport a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front svájci szervezete nevet vette fel. A csoporthoz később még más magyarok csatlakoztak Genfben és Zürichben élők, úgyhogy végül is a csoport tagjai a következők voltak: Szőnyi Tibor, Vág Ferenc, Demeter György és felesége, Dobó János, Kuti Gyula, Hódos György, Balabán Péter, Somló György és én. 1944 elején Szőnyi Tibor kapcsolatba lépett Genfben Noel Fielddel, aki az Egyesült Államok stratégiai kémszervezetének volt a tagja és ezt a tevékenységét az Unitarian Service Comittee nevű amerikai segélyszervezetben betöltött vezérigazgatói állásával leplezte. Ennek az amerikai stratégiai kémszolgálatnak az európai vezetője Allan Dulles volt, aki a háború folyamán Bernben élt. Ő viszont ezt a tevékenységét azzal leplezte, hogy mint az amerikai követség, a Svájcban lévő amerikai követség egyik tisztviselője tépett fel. Field számomra ismerős emigránsoknak pénzbeli segélyt nyujtott és ezzel szorosan magához kötötte őket. Szőnyi Tibornak is állandó anyagi támogatást juttatott Field és ezáltal elérte azt, hogy Szőnyi teljesítette azt a kívánságát, amelyet vele szemben támasztott, mégpedig azt, hogy csoportjának tagjait ideológiailag előkészítse arra, hogy a háború folyamán és a háború után az amerikai kémszervezet számára szolgálatokat végezzen.

Ugyancsak ebben az időben, 1944 elején, Szőnyi Tibor kémkapcsolatot létesített egy Lompar Misa nevű jugoszlávval, aki a jugoszláv kémszervezet megbizottja volt Svájcban. Nekem tudomásom volt arról, hogy Lompar szoros kapcsolatban áll Allan Dulles-szel és számára kémügynöki szolgálatokat végez. Erről alkalmam volt közvetlenül meggyőződni akkor

amikor Lompar javaslatot tett Szőnyi Tibornak arra, hogy őt is összekapcsolja Dulles-szel. Erről a javaslatról csoportunk vezetőségében — amelynek én is tagja voltam — Szőnyi és Vági Ferenc, csoportunk egy másik tagja, számoltak be. Csoportunk vezetősége megbízta Szőnyit azzal, hogy tárgyaljon Dulles-szel. Szőny' egy memorandumot készített el Dulles számára, amelyben késznek jelentette ki magát és a csoportot arra, hogy a háború után visszatérve Magyarországra, az Egyesült Államok részére szolgálatokat végez. 1944 őszén Szőnyi többízben találkozott Bernben Dulles-szel

A Dulles-től kapott utasítások értelmében Szőnyi megkezdte a hazautazás előkészítését. Öt embernek kellett a csoportunkból vele utaznia, mégpedig Vági Ferencnek, Demeter Györgynek, Dobó Jánosnak, Kuti Gyulának és nekem. A csoport többi tagja Földi Iván vezetésével Svájcban kellett, hogy maradjon abból a célból, hogy Szőnyi hazatérése után a kapcsolatot közte és Allan Dulles között Fielden keresztül továbbra is biztosítsák. A hazautazáshoz döntő segítséget nyujtottak a jugoszláv hatóságok és a jugoszláv kémszervezet. Ez Dulles utasítására történt. Konkréten Lompar Mihail gondoskodott arról, hogy a hazautazó csoportunk hat tagja fel legyen szerelve hamis jugoszláv okmányokkal. Ezeknek a kiállítására utasította Lompar a genfi jugoszláv konzult. Én magam voltam az, aki a konzul lakásán konspiratív körülmények között átvettem ezeket az okmányokat. Ezekben az állott, hogy a jugoszláv hadsereg tagjai vagyunk, mint segélymisszió utazunk Jugoszláviába és születési helyként Jugoszláviának magyar helységei voltak megadva. Ezenkívül Lompar két ajánlólevelet adott át nekünk, az egyiket Latinovics marseillei jugoszláv konzulnak címezve, akiről azt mondta, hogy teljesen megbízhatunk benne, a másikat pedig az OZNAnak címezve Belgrádba, a jugoszláv kémszervezetnek, 1945 elején átléptük a svájci-francia határt illegálisan. Ezt Noel Field segítsége tette lehetővé, aki elutazásunk előtt négyezer svájci frankot juttatott a csoportnak. Marseillebe érkezve felkerestük Latinovics konzult. Ő a Lompar-féle levél elolvasása után igen barátságosan fogadott bennünket és közölte, hogy a hajó, amellyel utaznunk kellett volna, néhány nappal előbb elhagyta Marseillet, úgyhogy nem marad más hátra, minthogy repülőgépen utazzunk. Ehhez azonban — mint ő mondta — szükséges a G. 2. nevű amerikai kémszervezet engedélye. Mindjárt egy hivatalos levelet készített a G. 2. marseillei irodájához, melyben kérte ennek az engedélynek a megadását. Ezt a levelet átadta Szőnyinek és összekötötte őt ilyen módon a G. 2-vel. 1945 március elején azután a G. 2. megadta az engedélyt az utazásra és biztosított a csoportunk számára egy amerikai katonai repülőgépet, amelyen először Nápolyba mentünk s ott egy újabb G. 2. engedély alapján egy másik repülőgépet kaptunk, amellyel Belgrádba utaztunk. Latinovics is adott nekünk ajánló levelet Bariba címezve a jugoszláv misszióhoz, mert azt hitte, hogy Bariba megyünk át, azonban Bariban nem álltunk meg. Belgrádba megérkezve, a repülőtérről egyenesen az OZNA épületébe vittek bennünket. Ott Szőnyi átadta a két levelet, amelyet Lompartól kapott és a Latinovics-félét a bennünket fogadó jugoszláv OZNA-tisztnek s ez a levelek alapján rend-

ben találta az ügyünket. Másnap a szállodában megjelent Kalafatics Nikolaj OZNA őrnagy. Ő azt mondta, hogy belgrádi tartózkodásunk és a magyar határon való áttételünk az OZNA feladata lesz, az OZNA fog erről gondoskodni. Azután figyelmeztetett minket arra, hogy Belgrádban titkoljuk el a kilétünket és főleg azt, hogy magyarok vagyunk, majd hosszabb négyszemközötti beszélgetésre vonult vissza Szőnyi Tiborral. Szőnyi később azt mondta nekünk erről a beszélgetésről, hogy a mi csoportunk összetételéről és a kapcsolatairól volt szó. Két nappal később, mielőtt útnak indultunk Magyarország felé, Kalafatics újra megjelent és ekkor kijelentette, hogy hajlandó arra, hogy a Svájcba, az amerikai kémszervezetnek küldendő jelentéseknek továbbításában közreműködjék, amennyiben ezeket a kémjelentéseket Magyarországon az itteni jugoszláv katonai misszió vezetőjének, Cicmil ezredesnek átadjuk. A magyar határt az OZNA gépkocsiján léptük át s a bennünket kísérő OZNA-tiszt gondoskodott arról, hogy semmi fennakadás ne legyen a határon. Szegedre érve, Szőnyi utasítására megsemmisítettük a jugoszláv okmányainkat és itt Szőnyi elmondta, hogy miben állanak konkréten a Dullestől kapott utasítások. Azt mondotta, hogy a csoportunk tagjainak el kell helyezkedniök a magyar gazdasági és állami apparátusnak legfontosabb pozicióiba. Kártevő, romboló munkát kell végrehajtani a magyar demokrácia ellen és kém-információkat gyüjteni. A kémkapcsolatot a jugoszláv és amerikai kémszervezetekkel pedig a csoportunknak fenn kell tartania. Ezeket a feladatokat Szőnyi, felhasználva csoportunk tagjait, valóban teljesítette is, egészen a csoport letartóztatásáig.

Elnök: Hogyan teljesítették ezeket a kémfeladatokat és általában a romboló tevékenységet, amire megbízást kaptak?

Kálmán: 1945-től 1947 elejéig csoportunk rendszeres illegális összejöveteleket tartott részben Szőnyi, részben Demeterék és az én lakásomon. Ezeken az összejöveteleken Szőnyi utasításokat adott a csoport tagjainak — akiket elhelyezett különböző jelentős pozíciókban —, hogy miképp végezzenek romboló munkát, Ezenkívül én magam a hivatali helyiségében is többször beszéltem vele s ilyenkor nekem ugyancsak utasításokat adott arra vonatkozólag, hogy a népjóléti minisztériumban, amelynek egyik vezető állásába bejuttatott, hogyan szabotáljam a kormány intézkedéseit, keltsek bizalmatlanságot a minisztérium vezetőivel szemben és hogyan gyüjtsem a kém-információkat. Szőnyinek ezeket az utasításait én teljesítettem is. Ezenkívül röviddel a megérkezésünk után résztvettem két kémjelentés elkészítésében, amelyek a magyar belpolitikai helyzetre vonatkoztak s ezeket eljuttattam Cicmil ezredeshez. Annak a feladatnak végcéljáról, amelyet Szőnyi a jugoszláv és amerikai kémszervezetektől kapott, nekem azt mondotta, hogy az a magyar népi demokratikus kormány megdöntése s egy olyan UDB-rendszer létrehozása Magyarországon, amely az Egyesült Államok és a Tito-kormány politikájához igazodik.

Elnök: Szőnyi Tibornak van észrevétele?

Szőnyi: Nincs.

Elnök: Igaz az, amit elbeszélt?

Szőnyi: Igaz.

Réti Miklós

kihallgatása következik.

Elnök: Önnek a multban milyen beosztása és rangja volt a pécsi politikai rendőrségen a Horthy-időkben?

Réti: A pécsi rendőrkapitányságnál a politikai csoport vezetője voltam, mint detektívfelügyelő.

Elnök: Emlékszik ebből a beosztásából kifolyólag arra, hogy Szalai András vádlottat, aki ott ül éppen Ön mögött (Réti hátrafordul, Szalai feláll. — Réti: Igen, felismerem), hogyan szervezte be a politikai rendőrség és milyen jelentéseket adott a politikai rendőrségnek a forradalmi munkásmozgalomról?

Réti: Ennek előzménye az volt, hogy 1933 nyarán egy ügyben nyomoztunk. Ez az ügy egy kommunista összeesk..., illetve szervezkedés volt. Ez a szervezkedés 1933 májusában történt, a pécsi csendőrség nyomozó alosztálya leplezte le és fogta el tagjait és rá egy hétre a rendőrség is bekapcsolódott a nyomozásba, azzal a fenntartással, hogy mi a kisebb részleteket nyomozzuk. Ő mint egy kisebb jelentőségű gyanúsított került elém kihallgatásra. Ezen a kihallgatáson önként, minden részletre kiterjedő pontossággal feltárta a szervezkedés egész komplexumát, egész tárgyi anyagát, minden személyi vonatkozását. E vallomás nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a szervezkedést teljes mértékben feltárjuk. A bíróság annak idején honorálta is magatartását, amennyiben a materiális büntetés kiszabását mellőzte, csupán egyévi próbára bocsátotta. Ez volt az előzménye, így ismerkedtem meg vele. A szervezkedés résztvevőit a bíróság súlyosan megbüntette. Az ítélet után Szalait figyelmeztettem, hogy keressen fel néha a hivatalban és számoljon be a magatartásáról. Erre ő azt felelte nekem: „Kérem, nem kell engem félteni, mert nekem már elegem van a kommunizmusból és áttértem a józanabb polgári világszemlélet vonalára". Álláspontjának az igazolására, önként, a saját kezdeményezéséből, felajánlotta a besúgói szolgálatot. Én, kérem, mint rendőr, ezt nem utasíthattam vissza, elfogadtam.

Elnök: Milyen jelentéseket adott azután ennek alapján?

Réti: Az ítélet után két hónap mulva két-háromízben jelentette, hogy néhány ismerőse fel akarja újítani, újjá akarja éleszteni a szervezkedést. E célból a mecseki kirándulóhelyeken találkoztak, ott megbeszéléseket folytattak, megtárgyalták a sejtszervezkedést és a röplapszórást is. A nevekből, amelyeket ő közölt, mindjárt láttam, hogy igazat mond, mert ezek már megelőzőleg is kapcsolatban voltak a szervezkedéssel. A figyelést azonnal megkezdtük, azonban a második nem volt szerencsés, a gyanúsítottak megneszelték és a szervezkedést végleg abbahagyták. Mindenesetre ennek a besúgásnak eredménye az, hogy az 1933-ban lezajlott szervezkedés óta egészen a felszabadulásig Pécsett nem történhetett és nem jött létre kommunista szervezkedés.

Elnök: Mi történt a Sophiana-bőrgyár körül?

Réti: Szalai 1935 tavaszán megjelent a hivatalban, felkeresett és a régebbi összeköttetés alapján jelentette nekem, hogy a Sophiana-gyár munkásai bérsztrájkra készülnek. Ugyanakkor közölte velem azoknak a hangadó munkásoknak a nevét, akik a többieket bujtogatták, izgatták a sztrájkra. Ezt a jelentést még két ízben, időnként meg is ismételte. Ennek következménye volt az, hogy mi, a rendőrség, figyelmeztettük a gyárigazgatóságot. A gyárigazgatóság pedig megfenyegette a munkásokat. A munkások megtorpantak, nem mertek sztrájkot csinálni, elmaradt a sztrájk és így nem tudták kiharcolni bérkövetelésüket. Ez az a két besúgási komplexum, amit ő a rendőrkapitányságnak annak idején teljesített.

Elnök: Egyebet tud?

Réti: Egyébről nem tudok...

Ezután az elnök

Lindenberg Lajost

hallgatta ki.

Elnök: Milyen hivatali beosztása volt Önnek az 1943—44-es években?

Lindenberg (halkan): A honvédvezérkar főnöke sátoraljaújhelyi fogházának voltam parancsnoka, tartalékos hadnagyi rangban.

Elnök: Tud Ön hangosabban is beszélni, a fogházban nyilván nem ilyen csendesen beszélt! Milyen következményekkel járt a politikai foglyok számára az, hogy Szalai András ott valami szökési tervről jelentést tett? Emlékszik erre?

Lindenberg: Igen.

Elnök: Beszéljen.

Lindenberg: 1944 januárjában tett először Szalai András jelentést arról, hogy a szerb politikai foglyok egymás között összesúgnak, összebúgnak és valami szökési tervről beszélnek. Ezt a jelentését megismételte Szalai András 1944 február havában konkrétebb formában, amikor már kitörésről, szökésről beszéltek és megnevezte a kitörés szervezőit. A kitörés 1944 március 21-én történt, s akként zajlott le, hogy a szerb politikai foglyok megtámadták és lefegyverezték az őrséget és kifeszítették a kapukat. — A kifeszített kapukon a szökni készülő elítélteknek azonban csak egy negyedrésze távozott el, mert a dr. Babos József hadbíró alezredes által készenlétbe helyezett utász alakulatok csapatai közben, mert fel voltak készülve, váratlanul a fogházhoz érkeztek, feltartóztatták a kitörni készülő foglyok nagyrészét és visszaszorították a zárkájukba őket. Ezekután a már kapun kívül levő 75 elítéltnek az elfogására indultak s azok üldözése közben 54 foglyot mészároltak le. Elfogtak 21-et. Ezt a huszonegyet visszahozták a fogházba, közben március 26-án kiszállt a katonai honvédtörvényszék vészbírósága és ebből a 21-ből is 11-et kivégeztetett.

Ezután

Vándori Györgyi

nyelvtanárnő kihallgatására került a sor.

Elnök: Beszéljen arról, Justus Páltól milyen feladatokat kapott, amelyeknek államellenes jellege volt?

Vándori: 1948-ban, közvetlenül a két munkáspárt egyesülése előtt, Justus arra utasított engem, hogy szervezzek egy illegális csoportot abból a célból, hogy ő folytathassa azt a trockista káderneve'ést, amelyet előzőleg a Szociáldemokrata Párt keretén belül működő szemináriumokkal és kollégiumokkal már elkezdett. Ennek az illegális csoportnak még az volt a feladata, hogy a csoport minden egyes tagja még újabb illegális csoportot szervezzen. Ennek az illegális csoportnak konspiratív mivoltáért személyszerint engem tett felelőssé Justus, valamint azért is, hogy ha ő valamilyen okból ezeken a megbeszéléseken nem vehet részt, utasításait én továbbítsam az illegális csoport felé. Összeírtuk Justussal a csoport résztvevőinek listáját és én megszerveztem az ő utasítására azt a csoportot, amelyik kb. 20 emberből állt. Ezenkívül azt az utasítást is adta nekem Justus, hogy rendszerellenes nézeteit ne csak az illegális csoport körében terjesszem, hanem közöljem azokkal a volt szociáldemokratákkal is, akikről tudom, hogy trockista beállítottságúak. Ebben az időben Justus, aki a Magyar Dolgozók Pártjának Központi Vezetőségi tagja volt, az illegális csoport számára az illegális összejöveteleken többször tartott külpolitikai és belpolitikai beszámolót. Ezekben a beszámolókban gyűlölettel beszélt a magyar népi demokráciáról, arra tanította hallgatóit, hogy a magyar népi demokrácia nem halad a szocializmus útján, ezért ezt a rendszert gyűlölni kell és ez ellen a rendszer ellen harcolni kell. Szembehelyezkedett a kormány politikájával, rágalmazta a kormány tagjait és különösen élesen támadta a kormány külpolitikáját a Szovjetunió felé való orientációjával kapcsolatban. A felülvizsgálat idején Justus rajtam keresztül arra utasította ennek az illegális csoportnak a tagjait, hogy a felülvizsgáló bizottság előtt viselkedjünk úgy, mintha a legteljesebb mértékben egyetértenénk a kormány és a Párt politikájával, hogy a Pártból ne zárjanak ki bennünket. Ezzel Justus azt a véleményét nyilvánította, hogy rendszerellenes harcunkban a kétkulacsosság módszeréhez kell folyamodnunk. Ezt a kétkulacsosságot bizonyítja az is, hogy cikkeiről, amelyekben a rendszert dícsérte, ezekről a cikkeiről azt mondotta, hogy ez is eszköz számára, a kétkulacsosság eszköze, illegális rendszerellenes harcunk folyamán.

Ez az illegális csoport, amelyet Justus hozott létre, 1948 tavaszától 1949 májusáig működött. 1948 őszétől kezdve egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy Justus aktív harcra készül a rendszer ellen. A véleménye az volt, hogy a rendszer ellen való harcunkban segítséget, szövetségest a nyugati hatalmak között és Tito Jugoszláviájában kell keresnünk. Ilyen szellemben nevelte tovább az illegális csoportot.

Ezeket a nézeteit Justusnak utasítására én közöltem az illegális csoport felé és közöltem mindazokkal, akikről tudtam, hogy az ő nézetével egyetértenek.

Elnök: Igen. Jöjjön ide, közelebb! Felismeri ezekben az írásokban sajátkezűleg vezetett naplóját? Igen?

Vándori *(a bírói emelvényhez lép és megtekinti a felmutatott írásokat)*: Igen, felismerem.

Elnök: Ezekben a naplókban szerepel — emlékszik-e rá — 1948 október 3-án, csak egy ilyen érdekes mondatot idézek: „A diktaturában nem érdemes résztvenni, erősíteni kell a belső ellenállást". Azután 1948 október 10-én itt van: „Árulás lenne nem harcolni ez ellen a rendszer ellen." Majd egy másik helyen: „Kedvem van harcolni a diktatúra ellen, meg kell találnom a kapcsolatot a szabad európaiakkal." Emlékszik erre?

Vándor: Igen.

Elnök: Hát magyarázza meg, hogy értse a Külön Tanács ezeket a mondatokat?

Vándori: 1948 őszétől kezdve Justus arra utasított engem és rajtam keresztül az előbb említett illegális csoportot, hogy erősebben arra kell vennünk az irányt, hogy felkészüljünk a magyar népi demokrácia elleni aktív harcra. Míg aktív harcra sor nem kerül — mondotta Justus —, addig csak a belső ellenállás eszköze marad számunkra. De amikor Magyarországon belpolitikai vagy külpolitikai válság fog kitörni, akkor eljön számunkra a nyílt cselekvés órája. A külpolitikai válságon Justus azt értette, hogy a Szovjetunió és Amerika között elkerülhetetlenül háború fog kitörni, továbbá az volt a véleménye, hogy ebben a háborúban győztesként Amerika kerül ki és ebben az időben jön majd el számunkra a kedvező korszak. Szövetségeseket a magyar népi demokrácia elleni harchoz a nyugati hatalmak között és Titoéknál kell keresnünk. Justus, amikor a „szabad európaiakról" beszélt, ezeket a nyugati hatalmakat és Tito Jugoszláviáját értette. Én ebben a naplóban Justus megjegyzéseit, nézeteit jegyeztem fel és ezek a feljegyzések híven tükrözik azt a gyűlöletet, amire engem Justus a Magyar Népköztársaság iránt nevelt.

Elnök: Justus Pálnak van valami észrevétele?

Justus. A tanúvallomás lényegében megfelel a valóságnak.

Az elnök megkezdi

Fleischer Lászlóné

kihallgatását.

Elnök: Mondja el, hogy mikortól meddig volt Justus Pálnak a titkárnője?

Fleischerné: 1945 februárjától 1948 júliusáig.

Elnök: Egy úgynevezett Vadas nevű személlyel ezen idő alatt találkozott?

Fleischerné: Igen.

Elnök: És milyen megbizatást kapott tőle Justus Pált illetően?

Fleischerné: 1947 decemberében, amikor Justus Antwerpenben tartózkodott, megjelent az irodájában egy magát Vadasnak nevező férfi és őt kereste azzal, hogy személyesen szeretne vele beszélni. Amikor közöltem vele, hogy Justus csak néhány nap mulva érkezik Budapestre, egy papirlapra néhány sort írt s tőlem egy borítékot kért. A borítékba beletette ezt a papirt, leragasztotta, megcímezte Justusnak és azzal adta ide nekem, hogy megérkezése után rögtön adjam át Justusnak. Én ezt meg is tettem és megmondottam Justusnak, hogy ezt egy Vadas nevű elvtárs hagyta részére. Justus a borítékot szó nélkül zsebrevágta. Ennyit tudok Vadasról.

Elnök: Gachotról, a budapesti francia követségnek a beosztottjáról tud valamit Justus Pál vonatkozásában?

Fleischerné: Igen. Egész idő alatt, amig én Justus titkárnője voltam, kapcsolatban állt Gachotval. Gachot gyakran felkereste őt az irodájában és ilyenkor hosszasan tárgyaltak. Rendszerint négyszemközt, azonban néha előfordult, hogy én is jelen voltam a beszélgetésnél, mert ők franciául beszéltek és abból én nem értettem semmit. Ilyenkor láttam, hogy Gachot jegyzeteket készít a beszélgetésről. Néhány esetben előfordult, hogy Gachot távozása után Justus szólt nekem, hogy ezekről a beszélgetésekről ne beszéljek senkinek, mert ezeknek szigorúan titokban kell maradniok. Azt is tudom, hogy néhányszor telefonon beszéltek és hogy házon kívül találkoztak. Legalább egy-két találkozásukról tudok.

Az elnök kérdésére Justus kijelenti: A vallomás megfelel a valóságnak.

A Népbíróság különtanácsa Jankó Péter elnöklésével szerdán folytatta Rajk László és társai bűnügyének tárgyalását. A tárgyalást 1/4 10 óra után néhány perccel nyitotta meg dr. Jankó tanácselnök, aki feltette a kérdést: a bizonyítás kiegészítése irányában van-e indítvány?

Sem a népügyésznek, sem a vádlottak védőinek nincs indítványa a bizonyítás kiegészítésére.

Elnök: Ennek következtében a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítom. Felkérem népügyész urat vádbeszédének megtartására. (Feszült izgalom fut végig a hallgatóság sorain.) Dr. Alapy Gyula népügyész feláll és megkezdi vádbeszédét.

A vádbeszéd

— A tárgyalás, Rajk László és összeesküvő társai bűnügyében, joggal keltett hatalmas visszhangot dolgozó népünkben, külföldi barátainkban és külföldi ellenségeink között egyaránt.

— Ennek a pernek rendkívüli fontossága van. Túlzás nélkül állíthatom: ennek a pernek a jelentősége nemzetközi. Hiszen nemcsak olyan vádlottak felett kell ítélkezni, akik kezet emeltek Népköztársaságunk államrendjére, demokráciánk nagy vívmányaira, hanem egyben olyanok felett is, akik összeesküvő tevékenységükben, a szocializmust építő magyar dolgozó nép külföldi imperialista ellenségeinek voltak az eszközei, dróton rángatott bábúi. A vádlottak padján itt nemcsak Rajk és társai ülnek, hanem külföldi gazdáik imperialista felbujtóik is, Belgrádban és Washingtonban.

— Mi a jellegzetessége ennek a pernek? Nem elsősorban az, tisztelt Népbíróság, hogy a vádlottak padján a magyar népi demokrácia esküdt ellenségei ülnek. Hiszen esküdt ellensége volt már a magyar népi demokráciának Nagy Ferenc és összeesküvő társasága is, amely felett annakidején a magyar Népbíróság ítélkezett. Esküdt ellensége volt a magyar népi demokráciának Mindszenty József is, aki szintén elvette megérdemelt büntetését. Rajk László és cinkostársai többek között abban különböznek a Népköztársaságnak ama ellenségeitől, akikre az elmúlt esztendőkben sújtott le a demokratikus igazságszolgáltatásunk büntető kezе, hogy ezek rendszerré emelték az álnokságot és az álcázást, nem nyílt ellenségként támadtak, hanem sötétben bújkálva, befurakodva népi demokráciánk vezető pártjába és köztársasági államgépezetünkbe. Csúszó-mászó, alattomos kígyókkal állunk szemben, veszedelmesebb és gyűlöletreméltóbb ellenséggel, mint eddig bármikor. Népi demokráciánk eddig leleplezett és ártalmatlanná tett ellenségei is összejátszottak a külföldi imperialistákkal és állami rendünk megbuktatására törtek. Rajk László és bűntársai szintén a külföldi imperialisták cselédjei és szolgái voltak, de specialitásuk, ennek a bűnpernek a sajátossága abban áll, hogy a külföldi imperialisták parancsainak közvetítőiként, főügynökeiként, az imperializmus rohamcsapataként az a jugoszláv vezető klikk lép fel, — Tito és bandája — amely ma leigázza Jugoszlávia hősi népeit és bitorolja a hatalmat Jugoszláviában.

— Ha végigtekintünk a főtárgyalás eredményein, szükséges, hogy ennek a bűnpernek a sajátosságait számbavegyük.

— Tisztelt Népbíróság! A tárgyalás adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a vádirat valamennyi állítása, a nyomozás valamennyi adata teljes bizonyítást nyert. A vádlottak és a tanúk vallomásai, a szembesítések eredményei maradéktalanul beigazolták a vádat, megerősítették a vádiratot. Akiben a tárgyilagosságnak és az elfogulatlanságnak a legkisebb maradványa van, annak el kell ismernie, hogy a főtárgyaláson a vádlottak, valamint a nagyszámú tanú vallomásaiból, ezek sokoldalú összetevéséből és a perben szereplő tárgyi bizonyítékokból teljes fény derült az igazságra.

— Ebben az összefüggésben nemcsak azt kell kiemelnem, hogy a vádlottak teljesen szabadon védekezhettek és védekeztek, hanem azt is, hogy ugyanannak az eseménynek az egyes vádlottak és a tanúk különböző oldalait, más-más részleteit egymástól függetlenül világították meg s hogy a bíróság által megejtett szembesítések tisztázták azokat az árnyalatbeli eltéréseket is, amelyek egyes részletkérdésekben a vádlottak vallomásaiban itt-ott előfordultak. Éppen ezáltal kaptunk világos képet ennek a hitvány bűnszövetkezetnek a galád munkájáról, éppen az tette lehetővé nem utolsó sorban, hogy a főtárgyaláson a való tényállás az igazságnak megfelelően, a maga teljességében kibontakozzék.

— Hadd hívjam fel a Népbíróság figyelmét arra, hogy például Rankovics és Rajk hírhedt paksi találkozójáról 1948 októberében öten is vallanak, így dr. Klein Antalon, dr. Tarisznyás Györgyin, Rajkon kívül Pálffy és Brankov is, de különböző részleteket világítanak meg, olyanokat, amelyekről csak egyikük tudhatott és meg kell állapítani, hogy még sincs semmi ellentmondás közöttük sem időben, sem tényben és éppen ezek a különböző oldalról megvilágított részletek és egyezésük bizonyítja azt, hogy a színtiszta igazságról van szó.

— Hadd hívjam fel a figyelmet ezzel kapcsolatban arra is, hogy Rajk és Rankovics titkos tárgyalásának Kelebián 1947 decemberében lényegében ugyanaz volt a tartalma, mint Pálffy tárgyalásainak Nedelkoviccsal a római partizánkongresszuson. Ez az egyezés azt bizonyítja, hogy egy szétágazó összeesküvésről volt szó, egy olyan galád tervről, amelynek megvalósításához több oldalról fogtak hozzá, olyan tervről, amelyért a vádlottak külföldi megbízóik utasításai szerint éveken át, cselekvéseiket összeegyeztetve dolgoztak.

— Meg kell állapítanom azt is, hogy például Rajk és Brankov lényegében teljesen egyezően adják elő Titoék úgynevezett stratégiai tervét a népi demokráciák belső bomlasztásáról, a Szovjetunióval való szembefordításukról és az áruló jugoszláv vezetők szerepéről ebben a tervben. A nüanszbeli, a részleteket illető eltérések erre vonatkozóan Rajk és Brankov vallomásában éppen azt bizonyítják, hogy Brankov is és Rajk is egymástól függetlenül értesültek ezekről a tervekről és saját élményeik alapján adják elő ezeket. A lényeg mégis megegyezik. Mindkettőjük vallomásából

kitűnik, hogy a Tito-klikk célja a Tájékoztató Iroda ismeretes határozata előtt ugyanazok voltak, mint e határozat után. Csak a módszerek és az eszközök változtak a Tájékoztató Irodának Titoékat leleplező határozata után.

— Ebben az összefüggésben felhívom a figyelmet arra is, hogy Pálffy a saját kapcsolatain, Lozits és Zsokalj jugoszláv ezredeseken keresztül ugyanazokat az utasításokat kapta, mint amelyeket Rajk kapott közvetlenül vagy közvetve Rankovicstól. És ha Pálffy és Rajk vallomásában voltak is lényegtelen eltérések a részleteket illetően — így például a tervezett puccs időpontjára vonatkozóan vagy arra vonatkozóan, hogy Rajk sürgette-e vagy halogatta-e a fegyveres puccsot — ezek az eltérések is az összeesküvő terv valóságát, valódiságát bizonyítják. Azt mutatják, hogy Rajk és Pálffy is azt mondták itt, a főtárgyaláson, amit egymástól függetlenül tudtak meg a maguk saját külön jugoszláv kapcsolatuk révén.

— A tárgyaláson, tisztelt Népbíróság, nemcsak a vádiratban foglalt vádak igazolódtak be teljes mértékben, hanem új, fontos tények is napvilágra kerültek, amelyek sem a vádiratban, sem pedig a nyomozás során nem merültek fel. Így pl. új volt Brankov vallomásában, hogy Titoék bomlasztó munkájukat az imperialista kémszervezetekkel karöltve nemcsak valamennyi népi demokratikus országban folytatták, hanem olyan kapitalista országokban is, amelyekben erős munkásmozgalom van, széles tömegbefolyással rendelkező kommunista pártok vannak. Új volt ugyancsak Brankov vallomásában az a leleplezés is, hogy a fegyveres puccs megvalósítása, a magyar demokrácia vezető államférfiainak meggyilkolása után alakítandó új kormányban Titoék Bán Antalnak is szerepet szántak. Ezt eddig nem tudtuk, csak a tárgyaláson vallotta be Brankov, aki egyben leleplezte Bán Antalnak és a mai jugoszláv uralkodó köröknek igazi kapcsolatait. Kiderült, hogy Bán Antalt is azért akarták Titoék bevenni az új magyar kormányba, mert régi jugoszláv rendőrkém volt, akit ilyen módon ugyanúgy, mint a többieket, Rajkot, Rob Antont, kézbentartottak.

— Rajk vallomása alapján bizonyosfokú új megvilágításba került Titoék egész politikája a háború befejezése óta, sőt a háború befejezése előtti időben is. Rajk a tárgyaláson elmondotta, Rankoviccsal folytatott kelebiai tárgyalása alapján, hogy a mai jugoszláv vezetők már közvetlenül a háború befejezése után, sőt, már a háború alatt is szovjetellenes politikát folytattak, hogy Jugoszláviának azonban kezdetben csupán a tartalék szerepét szánták ebben a szovjetellenes hadjáratban és a nyílt szovjetellenes politika útjára csak akkor tértek rá, amikor a szocialista erők a népi demokráciákban csapást csapásra mértek a reakció erőire és nem lehetett többé a reakció hatalomrajutására számítani ezekben az országokban. Mindez új volt, amit ilyen világosan a vádirat a nyomozás adatai alapján nem fogalmazhatott meg.

— Hogy ez a magántárgyaláson felmerült új mozzanat megfelel a valóságnak, azt maguk a tények bizonyítják. Titoék egész politikája, Rankovics Kelebián Rajknak elmondott őszinte vallomásai az uralkodó jugo-

szláv-klikk igazi politikájáról szolgáltatják a kulcsot, Titoék politikája rejtélyeinek a megértéséhez. Mint ahogy Rajk vallomása a paksi találkozóról és arról, hogy Rankovics mit mondott Pakson a demokratikus Görögország elszigeteléséről, megfullasztásáról, tökéletesen egybevág azzal, ami azóta történt Titoék és a görög monarcho-fasiszták egységfrontjában a görög szabadságharcosok ellen.

— Rajk vallomása a paksi találkozó egyes részleteiről megmagyarázza a görög monarcho-fasiszták és a Tito-féle jugoszláv fasiszták közös készülődését a kis albán népköztársaság függetlensége ellen, Albánia felosztására és — ahogy azt Rankovics Pakson mondotta — bekebelezésére.

— Ismétlem, tisztelt Népbíróság, hogy a főtárgyaláson elhangzott vallomások teljes egészében beigazolták a vádakat. Mi igazolódott be? Elsősorban is Rajk Lászlóról beigazolódott, hogy 1931 óta rendőrkém és provokátor, aki a saját szavai szerint folyamatosan tájékoztatta Horthy rendőrségét és hajtotta végre Hetényi, Schweinitzer, Hain Péter utasításait. Beigazolódott róla, hogy a Horthy-rendszer alatt több, mint egy évtizeden át szállította az áldozatokat a rendőrségnek, árulta el a föld alatt küzdő forradalmi munkásmozgalmat.

— Provokátor volt a kommunista diákok sorai között, rendőrkézre juttatta társait, provokátor volt az építőmunkások között. Beigazolódott, hogy provokátor volt Spanyolországban és hogy gazdáit szolgálta a francia internálótáborokban is. Beigazolódott, hogy nemcsak a magyar rendőrségnek szolgált, hanem — ismét saját szavai szerint — „természetesen" vállalta a szolgálatot a francia kémszervezet, a 2-lème Bureau számára is. Beigazolódott róla, hogy Hain Péter révén kapcsolatba került a Gestapoval, majd a német fasizmus bukása után a Gestapo örökébe lépő amerikai kémszervezet ügynökévé lett, amellyel már a francia internálótáborban kapcsolatba került Noel H. Field — az Office of Strategic Services —, az OSS nevű amerikai kémszervezet egyik svájci vezetője révén. Beigazolódott, hogy Rajk már 1945-ben tudatosan azzal tért haza, hogy az amerikai kémszervezetnek fog szolgálatokat teljesíteni. Ezzel az üzenettel küldötte provokátor társát, Stoltét Sombor-Schweinitzerhez, akiről tudta, hogy Németország amerikai zónájában tartózkodik és az amerikai kémszervezet szolgálatában áll.

— A felszabadulás után a Kommunista Párt soraiban rendszeresen szolgálta az amerikai kémszervezetet, Kovách alezredes és Himmler Márton közvetítette hozzá az amerikai imperialisták utasításait a Kommunista Párt bomlasztásáról, a jobboldali erők titkos támogatásáról. 1946-ban Rajkot — mint ahogy ő maga mondotta — átteszik a jugoszláv vonalra, jugoszláv ügynökké válik a nélkül, hogy megszűnne amerikai ügynök lenni. 1947 nyarán Abbáziában, 1947 decemberében Kelebián, 1948 októberében Pakson Rankovics jugoszláv belügyminiszterrel tárgyalja meg a magyar demokrácia aláaknázására és megdöntésére irányuló terveket és veszi át, mint közönséges ügynök az összeesküvésre, a gyilkosságokra, a fegyveres puccsra vonatkozó utasításokat.

— Beigazolódott Rajkról, hogy pártjának magas funkcionárusaként, mint bel- és mint külügyminiszter, közönséges kém volt, idegen hatalmak eszköze, összeesküvő, aljasságra készülő bandita.

— Pálffy Györgyről a tárgyalás során beigazolódott, hogy meggyőződéses fasiszta volt, aki kétkulacsos módon férkőzött be a Kommunista Pártba, eleve azzal a szándékkal, hogy megtévesztve a Párt, az állam vezetőit, a demokrácia hadseregét a demokrácia megbuktatására alkalmas eszközzé változtassa. Beigazolódott, hogy rendszeresen és tervszerűen igyekezett fasiszta tisztekkel átitatni a honvédséget. Beigazolódott róla, hogy már 1945 óta jugoszláv ügynökké vált, Lozits és Zsokalj jugoszláv katonai attasék éppen népellenes érzelmei alapján szervezték be a jugoszláv kémhálózatba. Beigazolódott, hogy Pálffy már 1947-ben a római partizánkongresszuson megtárgyalta Nedelkovics jugoszláv ezredessel a magyar népi demokrácia megbuktatására irányuló összeesküvés politikáját és egész taktikáját. Pálffy volt a népellenes összeesküvés vezetőjének, Rajk Lászlónak legfontosabb cinkosa. Az ő feladata volt a tervezett puccs katonai előkészítése és végrehajtása. Pálffy dolgozta ki a tervet Rákosi Mátyás, Gerő Ernő és Farkas Mihály meggyilkolására, három, egyenként 12 emberből álló különítmény felállítására. Tőle ered a puccs mozgósítási terve, ő adta az utasítást Korondynak a gyilkosságok és a katonai puccs végrehajtására. Beigazolódott, hogy Pálffy igen fontos katonai titkokat árult el egy idegen ország kémszervezetének, rendszeresen tájékoztatva a jugoszláv ügynököket a magyar hadsereg szervezetéről, elhelyezéséről, a határőrségről, a magyar hadiiparról.

— Brankovról a tárgyaláson beigazolódott, hogy mint a jugoszláv katonai misszió vezetője, mint a jugoszláv követség tagja, egyik fő szervezője volt a magyar demokrácia aláaknázására és megdöntésére irányuló szervezkedésnek, a legaktívabban segített kiépíteni a jugoszláv kémhálózatot Magyarországon. Brankov volt Rankovics fő megbízottja, ő ellenőrizte Rajk összeesküvő tevékenységét, ő közvetítette Titoék parancsait magyarországi ügynökeiknek. Beigazolódott, hogy Brankov átállása Titoék táborából a demokrácia és a szocializmus híveinek táborába, Tito és Rankovics utasítására történt azzal az aljas szándékkal, hogy így aktívabban és eredményesebben vehet részt a Magyar Népköztársaság megbuktatására irányuló szervezkedésben. Beigazolódott, hogy Brankov részes abban a gyilkosságban, amelyet Rankovics utasítására a budapesti jugoszláv követség szervezett és amelynek célja az volt, hogy eltegyék láb alól Moics Milost, attól tartva, hogy Moics leleplezi Magyarországon folytatott kémtevékenységüket és bomlasztó üzelmeiket.

— Szőnyi Tiborról beigazolódott, hogy a háború alatt amerikai kémmé lett, hogy Svájcban Noel H. Field és Allan Dullestől kapott utasítást, az ő irányításukkal magyar emigránsokból kémcsoportot szervezett, hogy az amerikai kémszervezet jugoszláv ügynökeinek segítségével érkezett haza Magyarországra és hogy egész magyarországi tevékenysége az amerikai és jugoszláv kémszervezetek szolgálatában állott. Beigazolódott, hogy

amerikai és jugoszláv kémeket helyezett el a Magyar Köztársaság fontos közigazgatási állásaiban abból a célból, hogy bomlasszanak, hogy szabotáljanak, kémkedjenek. Beigazolódott, hogy Szőnyi Tibor Rajk László egyik legfontosabb segítőtársa volt a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben.

— A főtárgyalás beigazolta a Szalai András ellen felhozott vádakat. Kiderült, hogy Szalai 1935-től hol Jugoszláviában, hol Magyarországon volt provokátor. Beigazolódott, hogy az ő lelkén szárad a sátoraljaújhelyi börtön politikai foglyainak elárulása, 64 ember megölése, törvénytelen kivégeztetése. Beigazolódott, hogy Szmiljanics jugoszláv őrnagy Szalai Andrást éppen provokátori tevékenységének ismeretében szervezte be a magyarországi jugoszláv kémszolgálatba. Beigazolódott, hogy Szalai András fontos államtitkokat szolgáltatott ki rendszeresen a jugoszláv kémszervezetnek.

— A tárgyalás Ognyenovics Milán rendszeres kémtevékenységét is beigazolta, mint ahogy megerősítette azokat a vádakat is, amelyeket a vádirat Korondy ellen emelt. Beigazolódott, hogy Korondy, a fasiszta csendőrszázados Rajk és Pálffy jóvoltából került a rendőrségre. Ott azzal a céllal tevékenykedett, hogy a demokrácia karhatalmából demokráciaellenes fegyveres erőt képezzen. Bebizonyosodott, hogy Rajk és Pálffy utasítására előkészítette a fegyveres puccsot, különleges tiszti fegyveres különítményt szervezett és előkészített Rákosi Mátyás, Farkas Mihály és Gerő Ernő meggyilkolását.

— Justus Pálról a tárgyalás bebizonyította, hogy 1932 óta rendőri besúgó, hogy Magyarországon, Franciaországban egyaránt kiszolgálta Horthyékat. De bebizonyosodott az is, hogy Justus, Horthyék besúgója, Titoék és a francia kémszervezet ügynökévé lett, hogy a budapesti jugoszláv követségnek, majd közvetlenül Rankovicsnak és a budapesti francia követség sajtóattaséjának, Gachot-nak gyüjtötte és szolgáltatta ki rendszeresen a magyar politikai és gazdasági életről szóló kémanyagot, állami titkokat, előbb a Szociáldemokrata Párt, majd a Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségi ülésein megszerzett bizalmas adatokat. Bebizonyosodott, hogy Justus besúgói és hírszerzői mivoltában úgynevezett ideológiai bomlasztó munkát is végzett, rendszeres demokráciaellenes úgynevezett nevelőmunkát folytatott, környezete egész tevékenységét a népköztársaság megdöntésére irányuló összeesküvéssel hangolta össze, melynek élén Titoék megbízásából Rajk László állott.

— Tisztelt Népbíróság! Nem elég a vádlottak bűneit ismerni ahhoz, hogy ítélkezzünk felettük. Ismerni kell ennek az összeesküvésnek politikai hátterét, céljait és tartalmát. Látni kell ennek az összeesküvésnek teljes politikai összefüggését ahhoz, hogy felmérhessük a vádlottak bűneinek egész horderejét.

— Tulajdonképpen miről volt itt szó, igen tisztelt Népbíróság, mik voltak ennek az összeesküvő bandának politikai céljai? Ennek a felderítésével sem kell a vád képviselőjének sokat vesződnie, hiszen a főtárgyalás teljes világosságot derített céljaikra. Röviden szólva restaurálni akarták Magyar-

országon a kapitalizmust. Vissza akarták állítani a nagybirtokosok és a tőkések uralmát. Rajk László és Pálffy György félreérthetetlen nyíltsággal beszéltek erről. Világossá lett a főtárgyaláson, hogy Rajk amerikai és jugoszlav gazdái megbízásából előbb arra törekedett, hogy segítse megakadályozni a demokratikus és szocialista erők győzelmét a magyar reakció erői felett. Később, amikor a magyar munkásosztály-vezette demokratikus erők felülkerekedtek és megkezdték az előrehaladást a szocializmus felé, az összeesküvők a magyar népköztársaság erőszakos megbuktatására, a régi rend restaurálására törekedtek. A Rajk vezetése alatt álló, és a fegyveres puccs sikere után felállítandó koalíciós kormány — Nagy Ferenc híveivel, a jobboldali szociáldemokraták képviselőivel, Rajkkal, Pálffyval, Rob Antonnal egyetemben — a kapitalizmus restaurálásának, a népi demokrácia vívmányai megsemmisítésének a kormánya lett volna. Nem véletlen, hogy Rankovics a fegyveres puccs előkészítése idején Rajkék lelkére köti a jobboldali erők tömörítését, a nacionalista és soviniszta elemek, a klerikális és a kulák reakció felhasználását. Kell-e bizonyítani, hogy egy kormány, amely magában foglalta volna a jobboldali szociáldemokratáktól Nagy Ferencig és Mindszenty híveiig a magyar reakció minden válfaját, a magyar népi demokrácia felszámolásának, az államosítások megsemmisítésének, a földreform likvidálásának kormánya lett volna. Nyilvánvaló az is, hogy ez az új kormány Rajkék vezetésével nemcsak egyszerűen a nagybirtok és a nagytőke hatalmas restaurálásának kormánya lett volna, hanem fasiszta típusú kormány. Olyan kormány, amely véres terrorral, tízezrek legyilkolásával igyekezett volna felszámolni demokráciánk történelmi vívmányait. Hiszen a katonai puccs végrehajtását nemcsak Pálffy és Korondy horthysta tisztekből álló különítményei végezték volna, hanem, amint azt Rankovics Rajkkal Pakson közölte, az amerikai és angol övezetekben megszervezett régi nyilas és csendőralakulatok is.

— A fasiszta Pálffy erről azt mondotta: „Teljesen tisztában voltam azzal, hogy egy ilyen megindított folyamat nem áll meg félúton. Tudtam, hogy nincsenek langyos középutak", — és így folytatta: „Vagy-vagy. Egy ilyen burzsoá-demokratikus célú vállalkozás a magyar politikában, akár akarjuk, akár nem, visszamegy egészen a Horthy-fasizmusig. Én azzal is tisztában voltam, hogy egy ilyen visszatérés a fasizmust jellemző brutális rendészeti elnyomást is jelent a munkásokkal szemben".

— Így vallott Pálffy a főtárgyaláson. Rajk maga cinikus nyíltsággal jelentette ki, hogy ő politikus ember létére tisztában volt ezekkel a következményekkel, tudta, hogy mi történt volna Magyarországon, ha Pálffy, Korondy és Rankovics jugoszláv és magyar fasisztái működni kezdtek volna. Ezt mondotta erről Rajk: „Mindenesetre a legmesszebbmenő kegyetlenkedés, mészárlás következett volna azokkal a demokratikus erőkkel szemben, akik őket, mármint a nyilasokat, az országból kiszorították, a kapitalizmust fokozatosan likvidálták, a földeket felosztották, az üzemeket, bankokat államosították, stb. Erre nyilvánvalóan gondoltam — mondotta Rajk — hiszen politikus ember vagyok, ismerem a politika ábécé-jét". Ime, Rajk szerint a dolgozó

tömegek szolgaságba taszítása, legjobb képviselőik ezreinek és tízezreinek lemészárlása mint politikai ábécé; így tanulta meg Rajk a fasizmus ábécé-jét mesterétől és gazdájától, Titotól, aki ezt a politikai ábécé-t a szerb, horvát, szlovén nép és Jugoszlávia többi népeinek hátán hajtja végre.

— Az is nyilvánvaló, tisztelt Népbíróság, hogy Rajkék összeesküvése a magyar függetlenség eladására, a nemzeti szuverénitás felszámolására irányult. Ez a banda arra szövetkezett, hogy idegen igába hajtsa Magyarországot, hogy hazánkat külföldi gyarmattá tegye, hogy kormányát idegen kémekből és ügynökökből állítsák össze, hogy önálló és független Magyarország helyett idegen füttyszóra táncoló ügynökök parancsát végrehajtó, a magyar nemzeti érdekeket eláruló rendszert teremtsenek. Rankovics Rajkkal való kelebiai és paksi találkozóján nem csinált titkot abból, hogy mit ért ő Jugoszlávia vezető szerepén, hiszen a jugoszláv katonai egységeket is azért akarták Titoék és Rankovicsék a puccs végrehajtására magyar területre átdobni, mert nem bíztak meg még a Pálffy és Korondy által megszervezendő magyar csapatokban sem és ezért, mint Rajk kifejtette, jugoszláv egységekkel akarták „bekeretezni" a magyar egységeket. Tito parancsnoksága a magyar hadsereg felett, jugoszláv tisztek a magyar tisztek felett, jugoszláv fennhatóság a magyar állam felett, — ez az értelme a „bekeretezés" Rajk László-i műszavának.

— A paksi találkozón Rankovics közölte a jugoszláv úgynevezett igényeket a hatalom átvétele után, Rajk erről, ezekről az igényekről a következőket mondotta: „Először a fegyveres erők felett akartak teljes rendelkezési jogot biztosítani maguknak, tehát a honvédség és rendőrség felett. Hogy ez megvalósuljon, Rankovics közölte is velem: Tito leghatározottabb kívánsága, hogy Pálffy legyen a honvédelmi miniszter, mint az ő megbízható embere, valamint Rob Antal, a jugoszláv ügynök, belügyminiszter. Tito természetesen szemelőtt tartotta a végcélt, azaz egy államblokk létrehozását. Olyan külpolitikát követelt Magyarország részéről és erre garanciát, amely mindenkor összhangban áll Jugoszlávia külpolitikájával, azaz külpolitikailag is alárendelt viszonyt a jugoszláv kormányhoz. Végül, mivel Jugoszlávia iparilag fejletlenebb ország, követelte, hogy akár a magyar érdekek teljes háttérbe szorításával is, a teljes magyar ipart, elsősorban a jugoszláv ötéves terv és gazdaságpolitika megvalósításának kell alárendelni". Nem csodálkozom, ha minden öntudatos dolgozó magyarnak, akiben a hazafias becsületérzésnek egy szikrája él, ökölbe szorul a keze, ha ezeket a hazaáruló, egész nemzetünket lebecsülő és meggyalázó terveket hallja. Nemcsak Rajk és bandája hazaáruló munkája, függetlenségünket árubabocsátó aljas tevékenysége világosodik meg előttünk, ha ezeket a Tito-féle feltételeket és igényeket halljuk, hanem egyben az is kiderül, hogy milyen mérhetetlen soviniszta gőg, micsoda nagyzási mánia él Titoban és bandájában, milyen lenézés van bennük a magyar nép iránt. Egymagában az a tény, hogy komolyan gondolhattak arra, és komolyan számbavehették tervük megvalósítására azt, hogy a magyar nép eltűrne egy ilyen leigázást, mutatja, hogy semmibevették a magyar nép ragaszkodását függetlenségéhez, hogy kigúnyolták népünk

nemzeti becsületét. Soha arra, hogy Titoék „bekeretezzék" a független magyar államot, soha arra, hogy saját ügynökeikből állítsanak össze a magyar államnak kormányt, sor nem kerülhetett volna. De jellemző Titora, Rankovicsra és jellemző Rajkra meg Pálffyra, hogy erre komolyan gondoltak.

— Ezeknek a gyalázatos terveknek, gyalázatos feltételeknek, ezeknek a becsületünkbe gázoló feltételeknek fényénél értékelhetjük legjobban a nyugati imperialista rádióknak és sajtónak azt az igyekezetét, hogy Rajkot és cinkostársait valamiféle „nemzeti vonal" képviselőivé avassa. London és Washington uralkodó körei, az angol és amerikai imperialisták szóvivői számára nemzeti vonal képviselője az, aki 18 éven át hivatásszerűen foglalkozott besúgással és árulással, aki kicsinyben és nagyban árulta a hazát külföldi imperialistáknak, kémfőnököknek, Noel H. Fieldtől, Allan Dullestől a 2-ième Bureau és a Gestapon keresztül Tito és Rankovics kémszervezetéig.

— Tisztelt Népbíróság! Abból, hogy Rajk és cinkosai a magyar függetlenség elárulására szövetkeztek, szervesen következik, hogy ki akarták tépni országunkat a hatalmas demokratikus béketáborból és szembe akarták fordítani a Szovjetunióval. Itt ugyanannak az éremnek két oldaláról van szó. Rajkék azért voltak szovjetellenesek, mert a Szovjetunióban látták — és teljes joggal — békénk és a magyar függetlenség legfőbb támaszát és védelmezőjét. És megfordítva, azért voltak szovjetellenesek, mert a béke és a magyar nép függetlenségének ellenségei voltak. A magyar népi demokrácia egész politikai fejlődése bizonyítja, hogy aki a Szovjetunió ellensége, az egyben a magyar dolgozók hatalmának és az ország függetlenségének és békéjének ellensége is.

— Igen tisztelt Népbíróság! Természetes, hogy az összeesküvők, akiknek célja a kapitalizmus restaurálása, a fasiszta típusú véres diktatúra bevezetése az ország függetlenségének az elárulása és az imperialisták számára való gyarmatosítás volt, figyelmüket és erőfeszítésüket annak a politikai erőnek, annak a nagy pártnak a meggyengítésére és bomlasztására fordították, amely Magyarországon a dolgozó nép győzelmeinek a szervezője volt, amelynek politikai céltudatosságán és harci elszántságán megtört a belföldi és külföldi reakció minden próbálkozása.

— Nem véletlen, hogy Rajkék és Szőnyiék imperialista gazdáiktól, Dullestól Rankovicsig és Titoig a magyar kommunisták pártjának, a Magyar Dolgozók Pártjának harcképtelenné tételére kaptak megbízást. Az ellenség is megtanulta, hogy a Párt a nép, a demokrácia, a népköztársaság őre és védelmezője és megtanulta azt is, hogy a népi demokrácia ledöféséhez azoknak a vezetőknek a likvidálása szükséges, akik a párt élén, a magyar munkásosztály, dolgozó népünk ügyének legjobb védelmezői és egyben népi demokratikus kormányunk biztos támaszai.

— Nem véletlen tehát, hogy a népi demokráciánk megbuktatására irányuló összeesküvő terv szerves és döntő része a Magyar Dolgozók Pártja legfőbb vezetőinek a kikapcsolása, „ártalmatlanná tétele", elsősorban

pedig Rákosi Mátyás, Gerő Ernő és Farkas Mihály meggyilkolása volt. Érthető, hogy dolgozó népünk milliós tömegei elsősorban az összeesküvőknek ezen a galád tervén háborodtak fel, ösztönösen megérezvén, hogy aki Pártunk és népünk vezetőjére, Rákosi Mátyásra akarja felemelni véres kezét, az egyben a nép hatalmának, felemelkedésének és jólétének is orvgyilkosa.

— Igen tisztelt Népbíróság! A nyugati imperialista körök szóvivői ezzel a perrel kapcsolatban, hogy kétségbevonják a magyar demokrácia igazságszolgáltatásának a tárgyilagosságát, azt állítják, hogy ez a per tulajdonképpen nem is Rajk László és társainak a pere, hogy ebben a perben tulajdonképpen Tito és társai ülnek a vádlottak padján. Nem tagadom, hogy ebben jó adag igazság van. Igazság szerint, nemcsak a közvetlen tetteseket, hanem a felbujtókat is a vádlottak padjára kellene ültetni. Való igaz, hogy a magyar népbíróság Rajk László és összeesküvő bandája felett ítélkezve politikai és morális értelemben ítélkezik Jugoszlávia árulói, Tito, Rankovics, Kardelj, Gyilasz bűnszövetkezete felett is. Ennek a pernek nemzetközi jelentősége éppen abban áll, hogy a demokrácia és a szocializmus jugoszláv szökevényei és árulói felett is ítéletet mondunk. Leleplezzük kétkulacsosságukat, álnokságukat, a demokrácia és a szocializmus elleni cselszövéseiket, orvgyilkos terveiket és tetteiket egyaránt. Ez a per leleplezte Titoékat, Jugoszlávia mai kormányférfiainak zömét, mint az amerikai imperialisták szövetségeseit, mint az imperialista kémszervezetek közönséges ügynökeit. A tárgyalás bőséges bizonyítékokat szolgáltatott arra vonatkozólag, hogy Titoék klikkjének kapcsolatai az imperialistákkal nem a Tájékoztató Iroda ismeretes határozata után jöttek létre, hanem régi keletűek.

— Mik erre a bizonyítékok? Rajk elmondotta vallomásában, hogy a francia internálótáborokban tucatjával működtek olyan jugoszlávok, akik hozzá hasonlóan kapcsolatban állottak a francia kémirodával és, akiket hozzá hasonlóan a Gestapo segített vissza Jugoszláviába. Hadd tegyem hozzá Rajk vallomásához, hogy a magyar tapasztalatok alapján felettébb valószerű, hogy ezeknek az embereknek nagyrészét annakidején Pál jugoszláv régensherceg fasiszta rendőrsége küldötte ügynökként Spanyolországba, éppen úgy, mint ahogy Rajkot Horthy rendőrsége küldte.

— Rajk és Brankov vallomásából kiderül, hogy ezek az emberek vezető kormányzati állásokat töltenek be a mai Jugoszláviában. Titoék bizalmi emberei és az amerikai kémszervezet vezetői között már a második világháború idején fennálló kapcsolatokról vallott itt Brankovon kívül Szőnyi Tibor is. Szőnyi svájci trockista csoportja az amerikai és a jugoszláv kémszervezet szoros együttműködése révén került 1945-ben vissza Magyarországra. Misa Lompar a háború alatt Svájcban, Latinovics Marseilleben, Velebit Londonban, Jovanovics Bariban egyszerre voltak Titoéknak és az amerikai-angol kémszervezeteknek ügynökei. Ezek az emberek ma is vezető férfiak Jugoszláviában, Titoék legközelebbi bizalmi emberei, ami azt bizonyítja hogy a régi és jelenlegi tevékenységük, az amerikai kémszervezetekkel való kapcsolatuk Titoék tudtával, megbízásából és jóváhagyásával történt és történik.

— A tárgyaláson kiderült az is, hogy a budapesti jugoszláv katonai misszió vezetője, Cicmil ezredes, 1945-ben Tito egyenes utasítására lépett szoros kapcsolatba az angol katonai misszió vezetőjével, Edgecombe tábornokkal és vele dolgozott együtt a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet tagozata és Vorosilov marsall ellen. A Tito-klikk szovjetellenessége tehát régi keletű. Együttműködése az angol-amerikai imperialistákkal a Szovjetunió ellen nem a Tájékoztató Iroda határozata utáni időből származik. Brankov bevallotta, hogy a jugoszláv katonai misszióban Jávorszky és Kovács ezredeseknek már 1945-ben külön megbízatása volt a Magyarországon lévő szovjet hadsereg elleni kémkedés.

— Rajk megbízásából dr. Szebenyi Endre, akkori belügyi államtitkár a Nagy Ferenc-féle összeesküvés egész anyagát átadta Cicmilnek, aki azt eljuttatta Anglia és Amerika budapesti megbízottaihoz, Brankovics elmondotta, hogy Kardelj jugoszláv miniszterelnökhelyettes 1946-ban Cicmilnél sürgette a magyar belső helyzetről szóló jelentést azzal az indokolással, hogy azt az anyagot sürgősen át kell adni az angol és amerikai követségeknek.

— A Tito-klikk benső és régi kapcsolatait az amerikai kémszervezetekkel bizonyítja az, hogy Himmler Márton 1946-ban Rajkot formálisan átadta és alárendelte Rankovicsnak és hogy Rankovics Rajk 1931-ből származó besúgói nyilatkozatának a fényképmásolatát, amelyet nyilván Schweinitzer adott át a magyar rendőrség archivumával együtt az amerikaiaknak és amelynek a segítségével Abbáziában 1947 nyarán formálisan is jugoszláv ügynöknek szervezte be az akkori magyar belügyminisztert, csakis az amerikai kémszervezet jóvoltából kaphatta meg.

— Mindezek a tények és Brankov vallomása a jugoszláv partizánharc kulisszatitkairól új megvilágításba helyezik Tito, Kardelj, Rankovics és Gyilasz egész múltját, egész szerepét a jugoszláv partizánharcban. Titoék a partizánvezérkarhoz küldött amerikai és angol hírszerző tisztek révén már a háború alatt az amerikai és az angol imperializmusra vettek irányt és együttműködtek vele a Szovjetunió ellen, ugyanakkor, amikor a Szovjet Hadsereg Jugoszlávia felszabadításáért ontotta vérét. A Zsujovics és Hebrang elleni harc Titoék harca volt azok ellen az igaz jugoszláv hazafiak ellen, akik már a partizánháború idején ellenezték az angol és amerikai imperialistákkal és kémszervezetekkel való együttműködést. Brankov vallomásának egyik drámai és megdöbbentő része az, amely arról szól, hogy Titoék tudatosan küldték a partizánharc alatt a biztos halálba a becsületes jugoszláv kommunisták ezreit, azzal az előre megfontolt szándékkal, hogy így biztosítsák hatalmukat a háború befejezése után az országban és a pártban.

— A jugoszláv uralkodó klikk és az imperialista kémszervezetek közötti együttműködés fényében könnyebben válik érthetővé Titoék működése Magyarországon. Könnyebben érthetjük meg a jugoszláv követség által alkalmazott módszereket a magyar népi demokrácia aláaknázására. Miután idegen kémszervezetek szolgálatában álltak és eltanulták tőlük a nyugati hírszerző szervezetek skrupulus nélküli, minden erkölcsi és emberi szempontot

lábbal tipró gengszter módszereit, ők maguk ugyanezeket a módszereket alkalmazzák és budapesti követségüket gengsztermódszereket alkalmazó kém és összeesküvő központtá építik ki.

— Jellemző Rankovicsra, hogy Rajk Lászlót Abbáziában hogyan zsarolja meg, hogy nem elégszik meg a Rajk által felajánlott politikai együttműködéssel, hanem kihúzva zsebéből Rajk 1931-es besúgói munkát vállaló nyilatkozatát, annak rendje és módja szerint jugoszláv besúgónak szervezi meg és, mint ilyennel bánik vele a jövőben. Jellemző ezekre a titoista gengszter-módszerekre, hogy magyarországi ügynökeiket kizárólag a régi horthysta besúgók, a horthysta provokátorok közül toborozzák. Nemcsak Rajkra vonatkozik ez, hanem Rob Antalra, Szalai Andrásra, Bán Antalra, az apró spicli-szolgálatokat és nagy politikai ügynöki szolgálatokat teljesítő jugoszláv ágensekre egyaránt.

— Nem csodálatos, hogy az amerikai kémszervezet és az Intelligence Service iskolájában kitanult, a Gestapo-módszereket dícsérő Rankovics, bandítákat, kémeket, gyilkosokat küld Magyarországra jugoszláv diplomáciai köntösben, hogy meggyilkoltatja — félve a leleplezéstől — Moics Milost, hogy Jovanovics és Jojkics személyében gyilkossági szakértőket küld Budapestre, hogy a budapesti jugoszláv követség konzuli osztálya útlevélhamisítással, emberrablással, szöktetéssel foglalkozik. Nem különös ezekután, hogy a Magyar Népköztársaság elleni fegyveres puccs szervezésének fő központja a budapesti jugoszláv követség, hogy a Tito-klikk provokációkkal, határincidensekkel, fegyveres segítséggel, az amerikai és angol megszállási övezetben lévő magyar fasiszta egyéneknek jugoszláv területen való átengedésével kész megsegíteni a magyar népi demokrácia megdöntésére irányuló összeesküvőket. Ezek a gengszter-módszerek természetesen velejárói a jugoszláv árulók politikai programjának. Erre a politikai programra is bőséges fényt derített ez a főtárgyalás. A lényege ennek a politikai programnak a nyugati imperializmus kiszolgálása a demokrácia és a szocializmus elleni harcában elsősorban Délkelet-Európában. Rajk és Brankov elmondották Titoék programját a jugoszláv hegemóniáról, a Jugoszlávia vezetése alatt megszervezendő balkáni államszövetségről; a jugoszláv vezetés ebben az államszövetségben arra szolgált volna, hogy ezeket az országokat fokról-fokra a Szovjetunió ellen fordítsák és kiszolgáltassák az imperialistáknak. Rajk Rankoviccsal folytatott abbáziai, kelebiai és paksi tárgyalásai alapján, kimerítő és pontos képet rajzolt Titoék politikájáról és taktikájáról, amely ennek a szovjetellenes, imperialista szolgálatban álló balkáni blokknak a létrehozására irányult.

— A Tito-klikk politikájának két szakasza volt. Az első szakaszban, amikor a keleteurópai országokban még nem dőlt el a harc a polgári reakció és a népi demokrácia között és a népi demokrácia erőinek harcában még számítani lehetett a reakció felülkerekedésére, Titoék tartalékban maradtak, még nem mutatták ki foguk fehérjét, még nem léptek fel nyiltan az amerikai imperializmus szovjetellenes rohamcsapataként. Ilyen rohamcsapatként csak

a keleteurópai fejlődés második szakaszában léptek fel, amikor a demokrácia és a szocializmus erői ezekben az országokban már döntő győzelmet arattak és a szovjetellenes, imperialistabarát politika erőinek szervezését már nem lehetett rábízni a nyílt reakció szétvert csapataira.

— Ennek a két szakasznak felelt meg az is, hogy Titoék a Tájékoztató Iroda határozatáig még kísérleteztek a népi demokrácia békés fejlődésének, úgynevezett békés úton való megakadályozásával és csak ezután vesznek irányt terrorista, puccsista módszereknek az alkalmazására.

— Ahogyan a háború utáni első esztendőkben Jugoszlávia még tartalékban volt és csak később vált nyílt imperialista rohamcsapattá, ugyanúgy Rajk sem volt mindjárt a magyar demokratikus fejlődés első idejében homloktérben álló figurája, hanem csak segédeszköze a bel- és külföldi reakciónak és csak később, a magyar munkásosztály döntő győzelmei után, a különféle reakciós erőknek a szétverése után került homloktérbe és válik Titoék miniszterelnökjelöltjévé, a magyar reakciónak legalábbis ideiglenesen főfigurájává. Titoék és imperialista gazdáik nem Rajk szép szeméért vettek őreá irányt, hanem azért, mert Nagy Ferencre, Mindszentyre már nem vehettek irányt. De a kulák reakció, a klerikális reakció erőiről akkor sem mondottak le, amikor már Rajkra vettek irányt. Rankovics Pakson külön figyelmeztette Rajkot a klerikális reakció felhasználásának fontosságára, kifejtve, hogy Rajk fegyveres puccsának sikeréhez feltétlenül szükséges, hogy az országban ne egy Pócspetri legyen, hanem hogy az egész ország egy nagy Pócspetrivé változzék.

— A gengszter-eszközöknek és a gengszterprogramoknak ilyen szükségszerű velejárója a sötétben bujkálás, a maszkírozás, a politikai álcázás, a kétkulacsosság gengszterművészete. Rankovics leckét ad Rajknak ebből a művészetből. Kifejti neki Tito úgynevezett „zseniális" áthangolási tervét arról, hogyan fogják a jugoszláv néptömegeket fokról-fokra a Szovjetunió és a népi demokráciák ellen hangolni. Az álcázásnak ezt a gengszterművészetét készültek alkalmazni Magyarországon is, ahol a Rajk-féle uj kormány a puccs után kiáltványt akart kiadni a Szovjetunió iránti változatlan „barátságról", ugyanakkor felajánlva közvetítő szolgálatait a Szovjetunió és Jugoszlávia közötti konfliktusban. Rajk és bandája Rákosi meggyilkolására készülve, az ország leterítésére készülve, a szovjet-magyar barátság útjáról letérve, egyben a magyar dolgozók becsapására készülődik. Fasiszta, gyilkos, kommunista-vértől csepegő kezét baráti parolára akarja nyujtani a Szovjetuniónak, hogy ezzel homokot szórjon a magyar dolgozók szemébe.

— Tisztelt Népbíróság! Ezzel az úgynevezett politikai programmal és ezekkel a módszerekkel folyt a jugoszláv árulók és kémek aknamunkája nemcsak nálunk, hanem az összes népi demokratikus országokban, mint ahogyan azt megmutatták Brankov, Pálffy és Rajk vallomásai Titoék kapcsolatairól, ügynökeik aknamunkájáról, Albániától Lengyelországig és Romániától Csehszlovákiáig.

— Igen tisztelt Népbíróság! Nemcsak Rajknak és bűntársainak jugoszláv gazdái ülnek ezen a főtárgyaláson a vádlottak padján, hanem Titoék gazdái is, a nyugati, elsősorban az amerikai imperialisták. Az amerikai kémszervezetek különleges bomlasztási módszereire derít fényt ez a főtárgyalás. A tárgyalás anyagából ugyanis kitűnik, hogy az amerikai kémszervezetek még a Hitler-ellenes háború idején jóelőre készültek a szocializmus és a demokrácia erői elleni harcra. Nemcsak diplomáciai és politikai eszközökkel, hanem a demokratikus erők, a forradalmi munkáspártok belső bomlasztásának alattomos eszközeivel is Rankovics mögött Field és Dulles árnyéka áll.

— A Rajk-féle összeesküvési per leleplezésére az amerikai imperialisták szokásos tagadással és szokásos módszereik szerint ismételten kerek tagadással válaszolnak. Kovách. alezredes nyilatkozott, hogy Rajkkal soha életében nem találkozott, Chapin, az Egyesült Államok volt budapesti követe kijelenti, hogy Rajkkal soha nem beszélt Rankoviccsal való kelebiai találkozásáról és Tito terveiről. Az amerikai kémszervezeteknek a vezetői tagadnak és alibit próbálnak bizonyítani. De milyen alapon tagadnak, amikor politikájuk, tetteik bizonyítanak? Igaz vagy nem igaz, hogy Ausztria amerikai zónájában most is ott vannak katonai egységekben megszervezve Kisbarnaki Farkas Ferenc fasiszta csapatai? Mire tartogatják őket, ha nem olyan célokra, amilyenekre itt, a főtárgyaláson derült fény? Milyen alapon tagadják, hogy Allen Dulles úrnak köze volt Szőnyi Tibor kémcsoportjához, amikor Allen Dullesnek a fivére, John Foster Dulles, 1948 tavaszán, tehát éppen akkor, amikor Titoék és Rajkék fokozott aktivitásba léptek, jelentette be az amerikai imperializmus úgynevezett „Operation X" nevű tervét földalatti mozgalom megszervezéséről a népi demokráciákban?

— Ennek a titkos tervnek a lényegét John Foster Dulles nyomán a svájci Die Tat című lap 1949 április 26-i száma a következőkben foglalta össze: „A nyugat mindenekelőtt megkísérelte, hogy hozzáférkőzzék a népi demokráciák uralkodó osztályának kádereihez és elitjéhez és állítólag ez irányban várakozáson felüli eredményeket értek el" — írja a Die Tat az idézett helyen.

— Nos, ebben a néhány sornyi vallomásban benne van az egész főtárgyalás anyaga, benne van Tito, Kardelj, Gyilasz és Rankovics szőröstülbőröstül. Az amerikai imperialisták „Operation X" elnevezésű tervének gyakorlati alkalmazásáról hullott itt le a lepel. Mire való tehát akkor Chapin úr, Dulles úr, Kovách alezredes úr tagadása és alibije?

— Az „egyedül üdvözítő" amerikai „demokrácia" gengszter módszereiről, fasiszta eszközeiről és céljairól rántottuk le az álarcot ezen a bírósági főtárgyaláson. Itt áll előttünk ez az úgynevezett demokrácia, mint Hitler és Horthy módszereinek, Hitler és Horthy embereinek törvényes örököse. Rajkot és Stoltét, Schweinitzert és Kisbarnaki Farkast a fasizmustól vette át és állította szolgálatába az amerikai „demokrácia" hogy felhasználja őket a magyar nép ellen.

— Tito és Rankovics egész politikai programjának, a puccsista terveknek a sugalmazója és kieszközlője az amerikai imperializmus! Az amerikai és angol kémszervezetek vásárolták meg még a Hitler elleni háború idején Titoékat, hogy megakadályozzák Délkelet-Európa népeinek nemzeti és szociális felszabadulását, hogy elszigeteljék a Szovjetuniót, hogy előkészítsék a harmadik világháborút. A balkáni blokknak szovjetellenes terve sem Tito fejében, hanem a washingtoni és a londoni kémirodákban született meg. A Titoék által kitervelt és a Rajk-féle kémbanda által végrehajtandó magyarországi puccs nem érthető meg az amerikai imperialisták nemzetközi tervével való összefüggése nélkül. Emlékezzünk rá, mit mondott Rajk a fegyveres puccs időzítéséről, ami alatt a kedvező világpolitikai időpontnak a megválasztása értendő, tehát egy olyan időponté, amikor a Szovjetunió le van kötve, hogy a jugoszláv kalandoroknak szabad keze legyen a Magyar Népköztársaság elleni belső és külső fegyveres beavatkozásnak a megvalósítására.

— A tárgyalás anyagából kiderült, hogy Rajk fegyveres puccsa és gyilkosságai 1949 február és 1949 június közötti időszakra voltak időzítve. Szőnyi a puccs utáni pártkonferenciát 1949 nyarára akarta összehívni, Pálffy 1949 tavaszát jelölte meg a puccs-terv végrehajtásának időpontjaként. Nos, emlékezzünk ennek a periódusnak a világpolitikai konstellációjára. Aligha tévedés azt állítani, hogy a berlini légi híd körül mesterségesen kiélezett konfliktus, hogy a párizsi külügyminiszteri konferencia előtt mesterségesen fokozott szovjetellenes, úgynevezett hidegháború egyebek között éppen a Rankovics- és Rajk-féle időzítés céljait szolgálták: a Szovjetuniónak a lekötését, a szabad kéz biztosítását a jugoszláv és magyar orgyilkosok számára.

— Amikor a Magyar Köztársaság hatóságai ez év májusában megkezdték az összeesküvés felgöngyölítését és az összeesküvők letartóztatását, akkor nemcsak a Magyar Népköztársaság államrendjét védelmezték meg a bérgyilkosoktól, hanem egyben keresztülhúzták a háborús uszítók terveit a nemzetközi politika egyik nem kevéssé fontos szakaszán.

— Nem kételkedem abban, hogy a Népbíróság ítéletének keménysége és következetessége ennek a hazaáruló összeesküvő bandának a könyörtelen felszámolásával hozzá fog járulni az imperialista háborús uszítók agresszív terveinek további megakadályozásához. Ez a tárgyalás és az elkövetkezendő ítélet része annak a harcnak, amelyet a világ demokratikus és szocialista erői a háborús uszítók ellen a békéért vívnak. Ebben a perben, tisztelt Népbíróság, a háborús uszítók magyarországi ügynökeinek, az imperialisták ötödik hadoszlopának a könyörtelen felszámolásáról van szó.

— Igen tisztelt Népbíróság! Fordítsuk el egy pillanatra tekintetünket e per politikai hátteréről, nemzetközi összefüggéseiről, és vessünk egy pillantást magukra a vádlottakra. Miféle emberek, milyen társaság ez, igen tisztelt Népbíróság? A vádlottak padján kis spiclik ülnek és nagy politikai ágensek, de ez a különbség, például Ognyenovics és Rajk László között, csak mennyiségi, de nem minőségi különbség, hiszen Rajk László sem az ellenforradalom miniszterelnökjelöltjeként kezdte pályafutását, nem egy

nagy politikai ügynökként, hanem krajcáros rendőrspiclikként. Nem is ez az igazi különbség az egyes vádlottak között, hanem az, hogy vannak köztük közönséges fasiszták, akik gyűlölik a népet, mint Pálffy és Korondy, és vannak közöttük olyanok, akik az árulás mesterségét a munkásmozgalomba befurakodva tanulták ki. Közös jellemvonásuk azonban, hogy a társadalomnak a söpredék elemeiről van szó, akik valamennyien a 30-as években az előretörő fasizmus légkörében lettek azokká, amikké éppen lettek. Szőnyi és Rajk, Justus és Szalai annak idején odasodródtak a munkásmozgalom peremére, de az első megpróbáltatás pillanatában gyáva és gerinctelen jellemük, gyökértelen lényük következtében árulókká lettek.

— E perrel kapcsolatban nyugati országokban bizonyos oldalról azt kérdik: hogyan került ennyi áruló a forradalmi munkásmozgalom soraiba? Furcsa, hogy éppen azok kérdik ezt, akik a legjobban tudnának felelni erre a kérdésre: a kémszervezetek, az imperialista trösztök szószólói vonnak kérdőre bennünket ezekért az árulókért, éppen azok, akik beküldötték őket a mi sorainkba, a forradalmi mozgalom belső bomlasztására. Régi módszer ellenséges spiclik és provokátorok beküldése a munkáspártokba. Hogy a munkáspártok nem tudták azonnal leleplezni az árulókat? Lett volna csak a mi kezünkben az az irattár, amely a névsorokat tartalmazta! A magyar rendőrség archivuma tudvalevőleg nem a mi, hanem az amerikai kémszervezet rendelkezésére áll.

— Ezzel a perrel kapcsolatban sokan felvetik ezt a kérdést is: vajjon a tárgyaláson miért foglalkoztak csak a tények felderítésével, miért nem a vádlottak lélektanának a felderítésével is?

— Egy államellenes összeesküvés tárgyalásán véleményem szerint a vádlottak cselekedetei a döntők. A lélektani motívumok fölöttébb mellékesek. Nem nehéz azonban megmagyarázni a vádlottak lelki fejlődését, pszichológiáját sem. Miért lettek árulókká? Mert gyávák és gerinctelenek voltak, mert nem tudtak áldozatot vállalni. Miért nem hagyták később abba az árulás mesterségét? Ugyanazért, amiért elkezdették: gazdáik kezében voltak, féltek a leleplezéstől, nem volt elég bátorságuk arra, hogy maguk tárják fel szennyes multjukat. Miért vallanak, miért nem tagadnak, vagy védekeznek? Azért, mert le vannak leplezve, mert tudják, hogy tagadással nem segíthetnek magukon. Megbánás nincs bennük, csak a megtorlástól való félelem. Vallomásaik nem a megbánás, hanem a lelepleződés eredményei.

— Éppen ezért, igen tisztelt Népbíróság, nincs számukra mentő körülmény. Mentő körülmények nincsenek, csak súlyosító körülmények vannak. Ha kimondják az ítéletet a hazaáruló bandafőnök, Rajk László felett, ne feledkezzenek meg Rózsa Ferencről és Schönherz Zoltánról, akiknek halálát okozta. Ne feledkezzenek meg az elárult és börtönbe juttatott építőmunkásokról. Ha Szalai András felett ítélkeznek, jusson eszükbe a sátoraljaújhelyi börtönben meggyilkolt 64 forradalmár, akiknek halála az ő lelkén szárad. Ha Justus Pál felett ítélkeznek, ne feledkezzenek meg fedőjeléről és mondjanak ítéletet ne csak Rankovics kémje, hanem Hain Péter „J. 17." jelzésű besúgója felett is. Ha Pálffy és Korondy felett ítélkeznek, gondoljanak elő-

deikre, gondoljanak ezeknek a példaképeikre, akiket utánozni készültek, 1919 tiszti gyilkosaira, a Prónayakra és Ostenburgokra. Ha Brankovról ítéletet mondanak majd, gondoljanak a hóhér Rankovicsra, akinek ez az ember egyik főügynöke volt, gondoljanak a jugoszláv hazafiak szenvedésére. Ha Szőnyiről ítélkeznek, gondoljanak gazdáira, az amerikai imperialistákra, akik a magyar népet a szenvedő, vérző görög nép sorsára akarták juttatni.

— Népünk halált követel az árulókra és én, mint a vádhatóság képviselője magamévá teszem ezt a követelést. A kígyó fejét, amely meg akar marni bennünket, szét kell taposni. Meg kell védeni demokráciánk vívmányait, nemzeti függetlenségünket, békés építőmunkánkat a hazaárulóktól és orgyilkosoktól. Olyan ítéletre van szükség, amelyből minden imperialista kém és hazaáruló megtanulja, mi vár reá, ha kezet mer emelni Népköztársaságunkra. Veszett kutyákkal szemben a védekezésnek egy módja van: agyonverni őket. A népbíróság ítélete meghozatalánál legyen tudatában annak, hogy a legfőbb kötelessége a népet megvédeni az imperialista zsoldban álló ötödik hadoszloppal szemben. A nép érdeke valamennyi vádlottal szemben a törvényben előírt legsúlyosabb büntetés kiszabását követeli meg.

A védőbeszédek.

Szünet után dr. Jankó Péter tanácselnök felhivja a védőket védőbeszédeik elmondására. (A nyolc védőbeszédet az alábbiakban — a könnyebb áttekinthetőség kedvéért — csak kivonatosan, a lényegbevágó részletek kiemelésével közöljük.)

Elsőnek

Dr. Kaszó Elek,

Rajk László védője beszél:

— Tisztelt Népbirósági Különtanács! Rajk László elsőrendű vádlott védelmében állok a magyar történelem egyik legnagyobb büntetőperében.

— Rajk László bunei nem hétköznapiak. Miért lenne hát a védekezés olyan, mint egy szokványos büntetőper vádlottjáé? Magatartását, megjelenését, viselkedését itt a főtárgyaláson is megtartotta, tehát a bűncselekmények töredelmes beismerése és órákon át való folyamatos elmondása közben nyilván érezte — nehéz a helyes kifejezést megtalálnom, de talán azt kell mondanom —, furcsa lenne lépten-nyomon mentőkörülményekre és megbánásra hivatkoznia. A védelem azonban nem laikus, és így az egész vallomás során állandóan és a legcsekélyebb hangváltozásban is meghallotta, hogy a terhelt védekezik, sőt minden erejével védekezik, mert, amikor csak lehetőség volt rá, mindannyiszor rámutatott azokra a feltétlenül figyelembe veendő kényszerítő körülményekre, amelyek az elkövetett cselekményeit a kevésbbé súlyos értékelés szempontjából determinálták.

— Mindenki előtt ismeretesek az ellenforradalmi rendőrség vallatási módszerei, és bár megbecsülésünket azok számára vagy azok emléke számára tartjuk fenn, akik minden kínzás ellenére hűek maradtak elveikhez és sohasem voltak hajlandók arra, hogy maguknak olyan magatartással biztosítsanak menekülést, amelyből másra a legkisebb kár vagy szenvedés is hárult volna, a védelem vegyes érzelmekkel bár, de tudomásul veszi, hogy voltak olyanok, akik a kínzásoknak nem tudtak ellenállni, vagy azoktól már előre is annyira féltek, hogy végre is eladták a becsületüket.

— Rajk László aláírt egy nyilatkozatot és innentől kezdve, mint Goethe Faust doktorja, ő sem tudott többé az ördögtől szabadulni. Ez kitűnik először is vallomásának abból a részéből, amelyikben elmondja, hogy a rendőrség 1935-ben Csehszlovákiába küldte azoknak a kommunista személyeknek leleplezése céljából, akik illegális anyagot küldtek be a salgótar-

jáni vonalon Magyarországra. „En természetesen vállaltam ezt, nem is tehettem más egyebet" — vallja erről Rajk László. Vallomásának egy más helyén előadja a vádlott, hogy amikor a felszabadulás után a Magyar Kommunista Pártban magas funkciót kapott, nevezetesen a nagybudapesti pártszervezetnek lett titkára, akkor felkereste őt az amerikai katonai misszió egyik tagja, Kovách alezredes és közölte vele, hogy az amerikai zónában tartozkodó Sombor-Schweinitzer volt horthysta főkapitánytól megtudta, hogy a vádlott rendőrségi besúgó volt és felszólította, hogy álljon az amerikai hírszerzők szolgálatába, mert ellenkező esetben le fogja leplezni a Kommunista Párt titkársága előtt, ami természetesen a büntetőjogi felelősségrevonást is maga után vonta volna. 1947 nyarán Rajk László Jugoszláviában, Abbáziában nyaralt. Előadja Rajk László vallomásában, hogy ekkor felkereste őt a jugoszláv belügyminiszter, Rankovics és annak a nyilatkoznak fényképmásolatával zsarolta meg a vádlottat, amelyet 1931-ben Hetényi főkapitánynak adott Rajk László és amelyben szabadulása áráért vállalta a besúgói szerepet.

— A védelemnek rá kell mutatni arra, hogy a Btk. 72. szakasza szerint a lelki kényszer, beszámítást kizáró vagy csökkentő ok, ha a fenyegetett életét vagy testi épségét fenyegeti közvetlen, azaz oly veszély, amelynek közeli beállására lehetőség volt, hacsak azt másként elhárítani nem lehetett. Rajk Lászlónál, ha talán a fenyegetés nem is zárta ki mindig teljesen az akaratot, mégis súlyosan befolyásolta azt, mivel legyőzte a bűncselekmény elkövetésétől visszatartó ellenmotivumokat.

— Jogi vonalon rá kell mutatni arra, hogy a vádirat szerint Rajk László bűnös az 1930. évi III. törvénycikk 60. paragrafusának második pontjában meghatározott hűtlenség bűntettében és egyrendbeli, 1946. évi VII. törvénycikk első szakasza első bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntettében. A Népbíróság Országos Tanácsának kialakult gyakorlata szerint, ha a hűtlenség bűntette a demokratikus államrend megdöntésére irányul, akkor az 1930. évi III. törvénycikk 60. szakasza 2. pontja szerinti bűntett beolvad az 1946. évi VII. törvénycikk 1. szakasza első bekezdése szerinti bűntettbe.

— Az 1945. évi VII. törvénycikkel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. számú rendelet 13. szakasza 4. pontjába ütköző háborús bűntett elkövetésében is bűnösnek találja a vádirat elsőrendű vádlottat, amelyet azzal követett el, hogy magyar állampolgár létére a német hadsereg vagy biztonsági szolgálat, SS, Gestapo stb. kötelékébe lépett. A vádirat nyilván ott látja ezt a bűncselekményt elkövetve, hogy a verneti internálótáborban 1941-ben egy német küldöttség, amelynek vezetője egy Gestapo-őrnagy volt, Rajkot saját kívánságára Németországba vitte munkára és onnan azután Magyarországra hazaküldte. Rajk László ezt a cselekményt elismeri ugyan, de ezen túlmenőleg nem tett vallomást arról, továbbá a vádirat sem állítja a tényállási részben és a főtárgyaláson sem merült fel anyag arra vonatkozólag, hogy a vádlott az SS vagy egyéb német szervezet szolgálatában állott

volna. Ennélfogva vádlott a fentemlített cselekvőségével a népbírósági rendelet 13. szakaszának 4. pontjában meghatározott háborús bűntett tényálladéki elemeit nem valósította meg.

— El kell mondanom, hogy én Rajk Lászlót csak másodrendű vádlottnak tartom ebben a bűnperben — elsőrendű vádlottak az imperialisták és Rajk László csak eszköz volt a kezükben, aki talán ember maradt volna, ha nem lennének erők, amelyek újból azt akarják hogy patakokban folyjék a vér Európában és mindenütt a világon, ahol a haladás a szocializmusért, a humanizmusért, az igazságért küzd. Súlyos bűnökkel terhelten áll a bíróság előtt Rajk László. Idegen hatalmak ügynökeivel együttműködve, a demokratikus államrendet akarta megdönteni. A végső lépések megtételétől azonban visszarettent. Végeredményben az a helyzet, hogy mielőtt még bármi történt volna, az összeesküvés felfedeződött. Tudom, hogy ez Rajk László alanyi bűnösségén mit sem változtat, de ez a teljes eredménytelenség és a vádlott megtorpanása mindenesetre csökkenti a bűncselekmény tárgyi súlyát.

— Rajk László mindent beismerő vallomása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az egész összeesküvést teljesen felfedjék és tisztán láthassuk, kik azok, akik az államrend, a függetlenség és a szabadság ellen törnek. Mindezek figyelembevételével irgalmas ítéletet kérek.

Pálffy György védője,

dr. Kovács István

következik:

— Tisztelt Népbírósági Különtanács! A védelem ebben a perben úgyszólván meghasonlik sajátmagával. A védelem nehéz helyzetére azért kell a szokásosnál talán kissé nyomatékosabban utalni, mert joggal merülhet fel sok polgártársunkban a kérdés, kell-e, lehet-e ezeket a vádlottakat egyáltalán védeni. Ha megbíráljuk ezt a kérdést, tisztelt Népbíróság, a felelet, bármilyen nehéz is az indokolása, csak az lehet, hogy igenis lehet és kell ennek a feladatnak ellátását vállalni, annak a feladatnak, amelyet a védelemre hivatása és szerepe ró.

Dr. Kovács a továbbiakban a védelem feladatait fejtegeti, majd így folytatja:

— A védelem alapjául szolgáló enyhítő körülményeket ebben a perben apró téglákból, sőt kavicsokból vagy méginkább porszemekből kell a védőnek összehordania, hogy ilymódon kíséreljen meg valamiféle azilumot építeni védence számára. Azt hiszem, egyezően megállapíthatjuk, hogy ennek a pernek a legfőbb vádlottai azok a nyugati imperialisták és ezeknek dróton rángatott titoista ügynökei, akik, bár sajnos, nem ülnek itt előttünk a vádlottak padján, de akiknek szelleme mégis itt lebeg az összes vádlottak bűncselekményei felett. A védelem nem állíthatja azt, hogy a vádlottak ezeknek az erőknek csak vak eszközei lettek volna. Hiszen, ki tagadhatná, magas képzettségű, nagy intellektusú, önálló akaratelhatározásra képes emberek ülnek előttünk. De igenis, megkockáztatja a védelem azt az

állítást, hogy a felelősség egy nagy része, mégpedig igen jelentős része ezekre a sötét hatalmakra esik, akik megtalálták a legalkalmasabb, legkevésbbé ellenálló, leggerinctelenebb elemeket, az emberiség haladó erői ellen irányuló aljas támadásaik céljaira, akik kihasználták és könyörtelenül felhasználták mindazt a jellemgyengeséget, amely a vádlottak sajátja, akik embereket zsarolással, az amerikai gengszter-tempót is túlszárnyaló módon és eszközökkel hazaárulókká, kémekké aljasítanak, akik felhasználják a népüket áruba bocsátó minisztereket, a Rankovicsokat és társaikat, ezeket a minden emberi érzésből kivetkőzött szörnyetegeket arra, hogy zsebükben hordva kompromittáló iratokat, mint közönséges zsarolók bírjanak rá másokat legsúlyosabb bűntettek elkövetésére, akik lopnak és csalnak, hazudnak és hazaárulásra késztetnek, Judás-pénzekkel fizetnek és a dolgozók vérét vásárolják, akik pénzeszsákjaikon ülve, az emberiség üdvére törnek és akiknek bűzös lehellete kiáramlik még ennek a pernek miazmás, fertőzött légköréből is.

— Mi mindannyian tudjuk, hogy ők is lakolni fognak bűneikért és sötét erőiket meg fogja semmisíteni a világ haladó erőinek hatalmas, győzhetetlen tábora.

— Amikor a felelősségnek, a bűnösségnek jelentékeny részét ezekre az erőkre kívánja a védelem hárítani, akkor egyúttal azt is kérem Önöktől, hogy ami ezeknek az erőknek a terhére esik, azt védencem bűnösségének megállapításánál enyhítő körülményként figyelembevenni szíveskedjenek. Rajk László hatásának is rendkívül nagy befolyása volt védencemre, Pálffy Györgyre. Pálffy Györgynek már 1945-ben, tehát a szörnyű bűnös úton való megindulásakor mélyültek el Rajk Lászlóval kapcsolatai. Az ország vezetését Rajknak kell átvenni — mondotta Rankovics, a véreskezű belügyminiszter. Pálffy elismerte a nála nagyobb kapacitású Rajk vezetését és befolyását. Pálffy György bevallotta, hogy a római kongresszuson Nedelkovics ezredessel folytatott tárgyalásairól nyomban és tüzetesen beszámolt Rajk Lászlónak. Rajk László azonban — mint a per adataiból nyilvánvaló — a beszámoló idején már tudott mindenről, miután őt, mint a népellenes mozgalom vezetőjét Pálffyt megelőzően tudósították, a Tito-banditák a hazaárulótervekről.

— A Rankoviccsal történt találkozó során a külső szervezés volt Pálffy feladata. Rajk László meg sem mondta neki, hogy hol történt ez a találkozó. Pálffy úgyszólván a szakember — és ezt idézőjelben rossz értelemben mondom — szerepét töltötte be, annak a szakembernek a szerepét, akinek, mint katonának ki kellett keresnie a legmegfelelőbb helyet és terepet ehhez az ocsmány, aljas összeesküvéshez. A fegyveres puccs terveit is Rajk utasítására készítette el, akinek azokat bemutatta és aki azokat kifejezetten jóváhagyta. Pálffy könnyű prédája volt lelkiismeretlen gonosztevő irányítóinak, hiszen Brankov is találóan mondotta róla vallomásában: Nem volt nehéz őt beszervezni, miután már az első találkozáskor látták, hogy olyan ember áll Pálffy személyében előttük, aki nacionalista nevelésénél, beállítottságánál fogva azonnal hajlamos az általuk kijelölt út követésére.

— Pálffy György esetében — mondja ezután — a bűnösség egy másik részét, mégpedig ugyancsak jelentékeny részét, a reakciós Horthy-rendszernek, a fasiszta Olaszországnak, Mussolininek és bandita társainak, a bankigazgatóknak és a kulákoknak a terhére írja és kéri a védelem, hogy ezeket a szempontokat a büntetés kiszabásánál figyelembevenni szíveskedjenek.

— A védelem érveinek harmadik kategóriáját — mint már említettem — vádlott töredelmes beismerése képezi. Pálffy György vádlott mindent töredelmesen bevallott. Bűnét belátta, szerepét nem kisebbítette, cselekményeinek jelentőségét nem kísérelte meg csökkenteni és a megtévedt ember minden szörnyűségét, minden ocsmányságát idetárta a Népbíróság elé.

— Hivatkoznom kell az enyhítő körülményekre azért, mert e szempontok alapján kell kérnem a tisztelt Népbíróságtól annak elbírálását, hogy Pálffy György vádlottal szemben ítéletében a Btk. 91. szakaszát alkalmazhatónak találhatja-e, vagy sem. A védelem arra kéri Önöket, hogy az imént felhozott, vagy egyébként észlelhető enyhítő körülményeket ítéletükben megfontolni szíveskedjenek.

Ezután

dr. Névay László

ügyvéd, Brankov Lázár védője beszél:

— A vádirat Brankov Lázárt három egymástól független bűncselekmény elkövetésével vádolja. Az első bűncselekmény a vádirat szerint egyrendbeli, az 1946 : VII. tc. 1. szakaszának első bekezdésében meghatározott és folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette. A második bűncselekmény a vádirat szerint egyrendbeli folytatólagosan elkövetett, az 1930 : III. tc. 60. szakaszának harmadik pontjában meghatározott és a 61. § harmadik bekezdése szerint minősülő kémkedés bűntette. A terhére rótt harmadik bűncselekmény — a vádirat szavaival — a Btk. 69. szakaszának első pontja szerinti felbujtói bűnrészességben elkövetett, a Btk. 278. szakaszába ütköző gyilkosság bűntette.

— Tisztelt Népbíróság! Meg kell vizsgálnunk, igazolják-e a főtárgyalás adatai az említett bűncselekményekre alapított vádat, helyes tényállást tartalmaz-e a vádirat és a törvényeinknek megfelelően minősíti-e Brankov Lázár cselekvőségeit. Vitatható harmadrendű vádlott e cselekvőségeinek büntetőjogi minősítése. Nem fogadható el helyesnek a vádiratnak az 1946. évi VII. tc. első szakaszának első bekezdésére, vagyis arra való hivatkozása, hogy a vádlott a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésében bűnös. A vádlott ennek a szervezkedésnek csupán résztvevője volt, de nem vezetője. A szervezkedés vezető személyeinek kiléte tárgyában a főtárgyalás nem hagyott semmi kétséget. A vezetők részben itt ülnek a vádlottak padján, részben nem ülnek itt a vádlottak között, de a vádlottak megnevezték őket, azokat, akik külföldről mozgatták a szálait ennek a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésnek.

Brankov Lázár harmadrendű vádlott csupán ügynökük volt nekik, cselekvősége ennélfogva az 1946 : VII. tc. első szakaszának második bekezdése szerint minősül, mint a szervezkedés tevékeny résztvevőjének vagy előmozdítójának cselekvősége.

— A vádirat első és második részeinek 3/B bekezdéseiben megjelölt bűncselekmény elkövetését harmadrendű vádlott beismerte. A főtárgyalás adatai ezt a beismerést alátámasztották. Nem fogadható el azonban tisztelt Népbíróság a cselekvőségnek a vádirat szerinti minősítése. Vádlott kémkedési cselekményei nem az 1930 : III. tc. 61. szakaszának harmadik bekezdése szerint minősülnek, mert az 1930 : III. tc. 61. szakasza helyére lépett 1934 : XVIII. tc. második szakaszának harmadik bekezdésében megkívánt ama kumulatív feltétel, hogy a cselekményt — idézem a törvényt — közhivatali állásnak vagy hivatalos megbizatásnak, vagy hatósággal szemben fennálló szolgálati, avagy szerződéses viszonynak felhasználásával követték el, Brankov Lázár harmadrendű vádlott esetében nem forog fenn. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az említett törvényhely a magyar állam közhivatalnokára, vagy tőle származó hivatalos megbizatásra, vagy magyar hatósággal szemben fennálló szolgálati vagy szerződéses viszonyra céloz. Ennélfogva Brankov Lázár, aki jugoszláv állampolgár, és a jugoszláv állammal, valamint hatóságaival állott az említett viszonyban, nem büntethető az 1934. évi XVIII. tc. második szakaszának harmadik bekezdése szerint, harmadrendű vádlott cselekvősége az 1930 : III. tc. 61. szakasza helyére lépett 1934. évi XVIII. tc. második szakaszának második bekezdése szerint minősül.

— A vádirat első és második részeinek 3/C alatti pontjai a Btk. 69. szakaszának első pontja szerinti felbujtói bűnrészességben elkövetett, a Btk. 278. szakaszába ütköző gyilkosság bűntettével vádolja Brankov Lázár harmadrendű vádlottat. E vádpontban való bűnösségét harmadrendű vádlott nem ismerte be. A vádiratnak ezt a részét a főtárgyalás adatai nem támasztották alá. A vádiratnak ez a része, tisztelt Népbíróság, nem áll meg sem a tényállás, sem minősítés szempontjából.

— Brankov a főtárgyalás adataiból megállapíthatóan nem volt felbujtója Zsivko Boarovnak, aki meggyilkolta Moics Milost. Ellenkezőleg, a főtárgyalás adataiból az állapítható meg, hogy Brankov Lázár ellenezte Moics Milos megölését és helytelenítette Titonak és Rankovicsnak erre irányuló utasítását. Boarovnak, a gyilkosnak erre vonatkozó határozatlan vallomása nem jöhet figyelembe. Arról, hogy mi történt Brankov és Mrazovics között, ellenezte-e Brankov a gyilkosságot vagy sem, ő, Boarov nem tudhat. A szembesítés eredménytelen maradt, de Boarov is csupán azt vallotta, hogy a Moiccsal szemben követendő eljárást Brankov ő előtte, Boarov előtt, nem ellenezte, ami el is képzelhető, mert egy követségi tanácsos külső személy előtt nem helyezkedhetik szembe a követtel. Egyáltalán nem nyert azonban bebizonyítást a vádiratnak az az állítása, amely szerint Brankov Lázár utasította Zsivko Boarovot Moics Milos megölésére és a vádirat szerint az utasítás után átadta Mrazovics jugoszláv követ revolverét Boarovnak. A főtárgyalás adataiból ezzel szemben az derül ki, hogy Brankov Lázár vitába

szállt a Tito és Rankovics utasítását helyeslő Mrazovics jugoszláv követtel és utóbbi saját maga adta oda a pisztolyát Boarovnak. A gyilkosságot Blazsics szervezte meg Boarov Zsivko követségi attaséval és Brankov ez alkalommal nem is volt jelen.

— Úgy vélem, ezekután nem vitatható, hogy a gyilkosságra való felbujtás miatt emelt vád nincs megalapozva Brankov ellen.

Dr. Névay ezután Brankov jellemét vizsgálja, „akaratgyengeségről" és „ingadozásról" beszél, végül ezeket mondja:

— Tisztelt Népbíróság! Úgy gondolom, nem lehet figyelmen kívül hagyni ezeket a nyomatékos enyhítő körülményeket harmadrendű vádlott bűnösségi fokának és a terhére kiszabandó büntetésnek a megállapításánál. Irgalmas ítéletet kérek részére.

A tanácselnök

dr. Csanády György

ügyvédnek, dr. Szőnyi Tibor védőjének adja a szót:

Csanády György: Tisztelt Népbíróság!

— A vád képviselője magát a Szőnyi Tiborral szemben vád tárgyává tett tényállást a főtárgyaláson bizonyította. Ezt a tényállást a vádlott töredelmes beismerésével szemben, amelyet a főtárgyalás egyéb adatai is alátámasztottak, vita tárgyává tenni nem kívánom. E tényállás alapján dr. Szőnyi Tibor ellen egyrészt az 1930 : III. tc. 60. §-a 1. bekezdésének 2. pontjába ütköző és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette, másrészt pedig a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének az 1946 : VII. tc. 1. § 1. bekezdésében körülírt bűntette a vád.

— A vád képviselőjének ezzel az utóbbi minősítésével szemben azonban fel kell szólalnom, mert a védelem álláspontja szerint Szőnyi Tibor a demokráciaellenes szervezkedésnek nem a vezetésében, hanem csak az abban való tevékeny részvételben bűnös, cselekménye tehát az 1946 : VII. tc. 1. §-ának nem az első, hanem a második bekezdése szerint minősül.

— Szőnyi Tibor két cselekményével támogatta a demokráciaellenes mozgalmat. Először kémcsoportjának, amelyet az állami és gazdasági apparátus fontos posztjára épített be, azt a megbízást adta, hogy igyekezzenek a Kommunista Párt és a népi demokrácia politikai vonaláva! szemben romboló munkát, propagandát kifejteni. Másodszor Rajkkal való kapcsolata során Rajk utasítására magas beosztását felhasználva beépített az állami és gazdasági apparátusba oly egyéneket, akikről tudta, hogy kémek, illetve akiket amerika-barát, népi demokráciaellenes elemeknek ismert.

— Ami az első cselekményt illeti, a Szőnyi-féle csoport elsősorban és döntően kémcsoport volt. Zavartkeltő tevékenysége, romboló munkája alkalmas volt arra, hogy kedvező légkört teremtsen egy demokráciaellenes összeesküvésre, de ezzel még csak a demokráciaellenes összeesküvés előkészítő cselekményének a stádiumáig jutott el, vagyis az 1946 : VII. tc. 6. §-a szerint

büntetendő. A Rajkkal való kapcsolat felvétele után az imperialista megbízók már valóban hozzákapcsolták Szőnyit és Szőnyin keresztül a csoportját ahhoz a szervezkedéshez, amelyet az imperialisták a magyar népi demokrácia konkrét megdöntésére hoztak létre. Ettől kezdve azonban már a vezetőszerepet a mozgalomban Rajk László játszotta.

— Ami Szőnyinek másik cselekménysorozatát, a kémcsoportján kívüli egyéb kémek és ingadozó elemek beépítését illeti, itt kialakult szervezetről a főtárgyalás adatai szerint beszélni még nem lehetett. Ez még csak a demokráciaellenes összeesküvésnek a tartaléka volt és ismét mint előkészítő cselekmény, az 1946:VII. tc. 6. §-a alá esik.

— Szőnyi úgy indult el a lejtőn, hogy az amerikai titkos szolgálat céltudatosan befonta. A Svájcban politikai emigrációban, a mozgalmi munkától elszakadva élő, zavaros politikai felfogású csoporthoz az amerikai kémszervezet előbb észrevétlenül hozzáférkőzött. Mint önzetlen, jótékony felekezeti segélyszervezet jelent meg köztük az első amerikai szervező ügynök és az emigránsok anyagi helyzetét felhasználva kisebb segélyekkel támogatta őket. „Támogatta!" Bizonyára a nyugati sajtóban el is dicsekedtek azzal, milyen jótékony munkát végeznek az amerikai felekezeti szervezetek a politikai üldözöttek között. De arról nyilván elfeledkeztek szólni, hogy ezek a segélyszervezetek azonosak a kémszervezetek szervező, vezető rétegeivel és hogy azok a nyugták, amelyeket egy könyvelőnek a pontosságával kértek be a kifizetett segélyekről, mellékesen zsarolás céljaira is tartalékolva vannak. Éveken keresztül folytatott, álcázott munkával így férkőzött közel Field a svájci csoporthoz, nevezetesen Szőnyihez, így lett Szőnyi az ő lekötelezettje és erősödött benne a rokonszenv az amerikaiak iránt.

— De ez még csak az első stádiuma volt a befonásnak. Megjelent az ideológiai félrevezetésnek az eszköze is. A kialakult személyi kapcsolatot és a Szőnyi-csoport politikai zürzavarát kihasználva, az amerikai titkos szolgálat közéjük csempészte a munkásáruló amerikai volt komumnista, Browder könyvét. Bekapcsolódott a hűséges bűntársnak, a jugoszláv titoista csoportnak megbízottja is — mellékesen amerikai kém —, természetesen a forradalmi Jugoszlávia harcosának a köntösében. Sikerült mindezeken keresztül azt a kispolgári csoportot belevinni először abba, hogy az amerikai imperialista politikát elfogadják, politikai ténykedésük alapjává tegyék, utóbb pedig, hogy annak bűntársai, kémei legyenek.

— Szőnyit tehát céltudatosan, körmönfont eszközökkel vonták be a kémszervezetbe, előbb anyagi lekötelezésen, azután ideológiai félrevezetésen keresztül és jellemző, hogy amikor Szőnyi már hajlandó volt arra, hogy a kémszervezetnek szolgálatába álljon, a biztonság kedvéért előkerült Dulles zsebéből a segélyről adott nyugta is. Szőnyi elindulása a bűn lejtőjén nem az ő kezdeményezéséből, nem is egy megveretéstől való félelemből történt, hanem az imperialista ügynökök alapos, sokoldalú beszervező tevékenységének volt az eredménye és ezt Szőnyi felelősségének a megállapításánál nem hagyhatjuk teljesen figyelmen kívül.

— Szőnyinek a főtárgyaláson elhangzott töredelmes beismerő vallomása szerint, amely a főtárgyaláson megcáfolást nem nyert és őszintesége folytán mindenesetre hitelt érdemlő, Szőnyi az erőszakos fegyveres hatalomátvétel tervének közlésekor meghátrált és igyekezett Rajkot lebeszélni.

— Mindez természetesen Szőnyi bűnének szörnyű súlyát ismét csak jelentéktelen mértékben enyhíti, de Szőnyi szerepének feltárásához ez is hozzátartozik.

— Mint valóban lényeges enyhítő körülményt, csak azt hozhatom fel, hogy Szőnyi, aki az utolsó időben már ingadozott, letartóztatása után valóban szembefordult bűnével, szembefordult azzal az aljas szervezettel, amely őt eszközként használta fel és amelynek maga is egy fontos szervét képezte és kezdettől fogva tanúsított beismerő vallomásával igyekezett hozzájárulni annak a veszélynek az elhárításához, amelynek az előidézésében résztvett.

— Az ebben a perben elhangzó ítélet — hangoztatja végül — a nép ítélete lesz azok felett, akik a dolgozó békés munkáját, biztosított és derűs életét ismét nyomorral és vérfürdővel akarják felcserélni. Ez az ítélet messze fog hangzani az ország határain túl. Az ereje tudatában levő magyar népi demokrácia bíróságától pedig annak a súlyos bűnösnek, Szőnyi Tibornak részére, aki mégis csak a fő bűnösöknek eszköze volt, irgalmas ítéletet kérek.

Szalai András védelmében

dr. Somfai János

ügyvéd emelkedik szólásra: — Tisztelt Népbíróság! Szalai András csak század- vagy ezredrangú vádlottja a most befejezés előtt álló bűnpernek. Megelőzik őt az imperializmusnak és vádlottainak fizikailag ugyan még láthatatlan, de működésükben annál érzékelhetőbb sötét erői. Ezeket a sötét erőket vázolni kell, — mert ezeket lehetetlen védeni, ezek számára nincs védekezési lehetőség.

— Szalai András bűnös, bűneit ő maga beismerte. Az általa beismert és a főtárgyalás anyagával bizonyított tények alapján csak azt kell védelmében megállapítanom, hogy miben bűnös, cselekvőségével milyen, mely törvényekbe, vagy törvényhelyekbe ütköző bűncselekményeket valósított meg.

A védő a továbbiakban azt fejtegette, hogy Szalai akkor, amikor a sátoraljaújhelyi fegyház kitörésre készülő foglyait elárulta, nem sejthette, hogy ennek következtében 64 embert mészárolnak le s ezért cselekvőségét enyhébb megítélés alá kell vonni.

— A vád álláspontjával szemben — folytatta a védő —, amelynek értelmében Szalai András az 1930 : III. tc. 60. § 3. pontjában meghatározott és a 61. § 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntettében bűnös, a védelem álláspontja az, hogy vádlott cselekvősége a 64. § 2. bekezdése szerint minősítendő. Szalai András cselekvősége a vádhatóság által felhívott 61. § 3. bekezdése szerint csak akkor lenne minősíthető, ha a vádlott terhére rótt bűncselekményt közhivatalnoki állásának vagy hivatalos megbízatásának felhasználásával követte volna el. A vádlott azonban nem volt közhivatalnok

és hatóságtól eredő hivatalos megbizatása sem volt. Igy tehát Szalai András bűncselekménye sem minősíthető a vád, hanem csak a védelem álláspontja szerint, csak a 64. § 2. bekezdése értelmében, úgy, amint azt kifejtettem.

— Felhívom a tisztelt Népbíróság figyelmét arra, hogy mindazok a titkok, amelyeket Szalai András saját beismerése szerint Tito hírszerzőjével közölt, voltaképpen mind olyanok, amelyeket a jugoszláv kémszolgálat Rajk László vagy Pálffy György révén amúgyis megtudott. Hogy csak másra ne hivatkozzam, a határvédelemre vonatkozólag maga Pálffy György is beismerte, hogy nem volt olyan titok, amelyet nem bocsátott vagy nem bocsátott volna Titoék rendelkezésére, ekként a Szalai András által közölt titkoknak különösebb értéke, hatása nemigen lehetett.

— Ezek a védelem által felhozott körülmények legalábbis mint lényeges enyhítő körülmények mérlegelhetők.

— A vád álláspontjával szemben, amelynek értelmében Szalai András bűnös az 1946 : VII. tc. 1. § 1. bekezdésében meghatározott, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével bűntettében, a védelem álláspontja az, hogy vádlott azon cselekvősége, miszerint a jugoszláv kémszolgálat által kijelölt személyeket többé-kevésbbé, de inkább kevésbbé fontos pozíciókba helyezte el, csak az 1930 : III. tc. 64. §-ának 1. bekezdése szerint minősíthető, mert ezeket a kijelölt személyeket abból a célból helyezte el, hogy azok révén a jugoszláv kémszolgálat által megszerezni kívánt titok vagy titkok a Tito-kémszolgálat érdekében működő személyek részére hozzáférhetővé váljanak. Arra vonatkozólag, hogy vádlott az általa elhelyezett néhány személy működését összefogta, irányította és vezette volna, nincs adat.

A védő felhívta a figyelmet Szalai beismerésére s irgalmas ítéletet kért a Népbíróságtól.

Elnök:

Dr. Zarubai Emil

ügyvéd úr következik Ognyenovics Milán védelmében.

Dr. Zarubai: Tisztelt Népbíróság! Amikor Ognyenovics Milán vádlott védelmében felszólalok, megvallom, hatása alatt állok én is a vádbeszédnek. Ennek a súlyos bűnpernek a politikai értékelését a népügyész úr úgy alapozta meg, hogy a politikai értékelés szempontjából a vádat védői oldalról sem lehet támadni. Büntetőjogi értékelés szempontjából az igazság érvényrejuttatása végett lényeges kérdésekben vitatnom kell a vád álláspontját. Ognyenovics vádlott is beismerte a vád alapjául elfogadott tényeket. Ez a beismerés a főtárgyalás egyéb adataival, nevezetesen Brankovnak vallomásával is összhangban áll. Nincs tehát lehetőség arra sem, hogy a védő a bizonyítás kérdésében valami olyat hozhasson fel, amely ebből a szempontból mentené a vádlottat. A tényállás megtámadhatatlan adottság a védő számára is. Ami támadható Ognyenovics vádlottra vonatkozólag a vádból, az egyrészt a büntetőjogi minősítés kérdése, másrészt pedig a büntetés kiszabásának kérdése.

— Mivel a vádlottnak sem a személye, sem a cselekménye nem olyan mértékben veszélyes, ami a 61. § 1. bekezdésében megállapított legsúlyosabb

büntetés alkalmazását tenné indokolttá — fejezte be beszédét a védő —, tisztelettel kérem, hogy ezeknek és az enyhítő körülményeknek a figyelembevételével méltóztassék a büntetést kiszabni.

Korondy Béla védője,

dr. Alács Ferenc

következik:

— Tisztelt Népbíróság! Kétségtelen, hogy az összeesküvés kiagyalói a legpiszkosabb munkát szánták Korondynak, mert végrehajtása esetén neki kellett volna kiadni a közvetlen parancsokat a bestiális gyilkosságok végrehajtására — hangoztatja a védő. — Nincs kétség abban, hogy Korondy ezekre a feladatokra — legalábbis Rajkkal és Pálffyval szemben — vállalkozott is és ezzel részesévé vált az állami rend megdöntésére irányuló mozgalomnak. Ezt saját beismerő vallomásán kívül Rajknak és Pálffynak az egybehangzó vallomásai bizonyítják. Bűnösségének a kérdése tehát nem vitatható.

— Az sem problematikus a védelem számára, hogy cselekménye a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946 : VII. tc.-be ütközik. A vád Korondy cselekvőségét ezen törvénycikk 1. §-ának 1. bekezdése alá vonja, tehát úgy minősíti Korondynak az összeesküvésben való részvételét, hogy az egyenlő a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével. A vádnak ezt a minősítését azonban tévesnek kell tartanom. Korondy fentebb leírt cselekvése abból áll, hogy Rajktól és Pálffytól utasításokat vett át. Nyilvánvaló az is, hogy abban az esetben, ha a puccs végrehajtására és az utasítások teljesítésére sor került volna, akkor Korondy vezetője lett volna azoknak a fegyveres csoportoknak, amelyeknek a feladatait ismerjük. Vezetője lett volna akkor is, ha a puccs céljára azokat a csoportokat tényleg beszervezte volna, amelyeket a vele közölt terv előírt.

— Tudjuk azonban, hogy a puccs nem tört ki, végrehajtására és így a fővádlottaktól kapott utasítások teljesítésére sem került sor. Vagyis ebben a vonatkozásban Korondynak nem volt alkalma arra, hogy a vállalt vezetői tevékenységet kifejtse. Vallotta ugyan Korondy, hogy horthysta tisztekkel és más antidemokratikus elemekkel penetrálta nemcsak a Katonapolitikai Osztályt, hanem a határőrséget, a belügyminisztériumot és a rendőrséget is. Reakciós elvbarátainak ez az elhelyezése azonban már 1945-től kezdve folytatólagosan történt, még mielőtt az összeesküvésről egyáltalán tudomást szerzett.

— Beismerő vallomásában előadta, hogy Rajk László csak 1948 márciusában avatta be a felkelés tervébe, tehát másfél évvel azután, hogy a belügyminisztériumba került. Semmi bizonyíték erre nincs, de a vádirat sem állítja, hogy Korondy bárkit is az összeesküvés céljára helyezett volna el, segített volna át az igazolási eljáráson vagy mentett volna meg a B-listától. Nem tudunk senkiről, akit Korondy a puccs tervébe beavatott, vagyis az összeesküvésbe beszervezett volna. Nincsenek tehát olyan személyek, akiket Korondy, mint összeesküvő vezetett, akikkel való viszonyában tehát a demo-

kratikus államrend megdöntésére irányuló cselekvésében vezetőnek volna minősíthető.

— Valószínű, hogy a vezetők gombnyomására a maga alvilági munkáját elvégezte volna. Ez azonban csak valószínűség tisztelt Népbíróság és minthogy a vád tárgyává sincs téve, az ítélkezés körébe vonni nem lehet.

Végül Justus Pál védője

dr. Nehéz-Possony József

mondja el védőbeszédét:

Tisztelt Népbíróság! Justus Pál nyolcadrendű vádlott a terhére rótt bűncselekmények tekintetében teljes beismerésben van. Ez a tény felmenti a védelmet az alól a szokásos kötelezettség alól, hogy a tényállással részleteiben foglalkozzék.

— Justus Pál vallomásából ugyanolyan megdöbbentő kép alakult ki a főtárgyalás folyamán e vádlott magatartását illetően, mint vádlott-társai vallomásaiból, akiknek cselekvőségével már úgy a vád igen t. képviselője, mint pedig védőtársaim foglalkoztak. Megdöbbentő ez a kép Justus Pál esetében is. Az ország vezető pártjának központi vezetőségi tagja; országgyűlési képviselő, a Magyar Rádió alelnöke a vádlott, magas politikai beosztásban, jó állásban, szép fizetéssel bíró ember, aki ettől az állami és társadalmi rendtől, a népi demokráciától mindent megkapott, amit csak megkaphat egy társadalom tagja, egy állam polgára. És erről az emberről egyszerre kiderül, hogy rendőrségi besúgó volt, hogy egyidőben két külföldi kémszervezetnek tagja, hogy trockista propagandát folytat idegen imperialista célok érdekében, sőt, hogy a népi demokrácia államrendje ellen, annak megdöntésére irányuló szervezkedésben vesz részt.

— Mint e bűnper valamennyi vádlottjánál, itt is felmerül a kérdés: lehet-e felhozni valamit e vádlott védelmében. A védelem feladata az adott konkrét esetben, tekintettel arra, hogy a vádlott teljes ténybeli beismerésben van és bűnösségét a terhére rótt cselekményekben elismerte, nem lehet más, mint a cselekmények helyes jogi minősítése és a személyi vonatkozású tényekre való utalással az enyhítő körülmények felsorolása.

— Ezek után nem marad más hátra, mint az enyhítő körülmények rövid összefoglalása. Nevezetesen töredelmes beismerése, a nyomozati eljárás kezdetétől fogva, amely tehát így felfedező jellegű és értékű. Kispolgári környezetből került bele a munkásmozgalomba, tehát osztályhelyzete tette ingadozóvá. Rögtön a munkásmozgalomba való bekapcsolása frakciós csoport révén történt meg. A Szociáldemokrata Pártban kisebb pártfegyelemnek alávetve dolgozott és habár későbbi működéséről már nem állíthatom, de legalább az elindulását erősen jellemzi és arra kihat, hogy a Szociáldemokrata Pártban kisebb kiképzésben részesült.

— A munkásmozgalomban való részvétele folytán került a rendőrség karmaiba. Kényszerhelyzetében és kényszer hatása alatt vállalkozott a besúgói szerepre. Utóbb hiába igyekezett szabadulni a rendőrség karmaiból, az mindenhol utólérte és tovább kényszerítette. Trockista hatásnak és propagan-

dának az áldozata. Testileg beteg, azonkívül pedig lelki, akarati konstitúciója igen gyenge, gyáva magatartást tanúsított. A kémszervezetben való működésre is csak azért vállalkozott, mert rendőrbesúgói multja leleplezésével fenyegették meg, tehát olyan kényszerhelyzetben volt, hogy máskép nem szabadulhatott.

— Hivatkozom arra is, hogy cselekményét másoknak, nevezetesen a titoista ügynököknek a szellemi és kényszerítő hatása alatt követte el.

— Mindent összefoglalva kéri a védelem, hogy a cselekmények helyes jogi minősítésével és az összes enyhítő körülmények figyelembevételével hozzon a Népbíróság Justus Pál részére irgalmas ítéletet.

Az utolsó szó jogán

A Népbíróság különtanácsa csütörtök reggel folytatta Rajk és társai bűnperének tárgyalását. Dr. Jankó Péter tanácselnök 9 óra után néhány perccel nyitotta meg a tárgyalást.

Elnök: A Népbíróság különtanácsa folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Megállapítom, hogy a védelem változatlanul eredeti összetételben van jelen. A vádlottak is jelen vannak. A vádlottakat illeti az utolsó szó.

Rajk László

álljon ide!

Rajk: Tanácselnök úr, tisztelt Népbíróság! A vád tárgyát képező cselekménnyel kapcsolatban a nyomozás folyamán és a Népbíróság előtt a kihallgatásom alkalmával részletekben is és a lényeget illetőleg is mindent elmondottam és beismertem. Ehhez semmi hozzátennivalóm nincsen. Szükségét érzem azonban annak, hogy utólag a közben felmerült kérdéseket és szempontokat illetőleg, ámbár éppen csak futólag érintve, de mégis egy-két megjegyzéssel éljek.

— Mindenekelőtt mielőtt a Népbíróság az ítéletet kimondaná, minden félreértés elkerülése és kizárása végett rá kell mutatnom arra, hogy mindazt, amit valaha is tettem és elkövettem, mindenkor s elsősorban saját elhatározásomból, szabad mérlegelés alapján tettem és követtem el. A különböző mellékkörülmények és egyéb kényszerítő körülmények, amelyekre utaltam kihallgatásom folyamán, csak másodrangú, vagy csak egészen sokadrangú szerepet játszottak. Ebben a vonatkozásban kétségkívül fennáll azonban az, hogy bizonyos mértékben Titonak, illetőleg Tito politikájának az eszköze is lettem. Annak a Titonak, aki Hitler nyomdokába lépett és a Balkánon és Kelet-Európában Hitler politikáját folytatja és, akinek a háta mögött, mint irányító gazdák, az amerikai imperialisták állnak.

— Befejezésképpen: az ügyész úrnak legtöbb megállapításával teljesen egyetértek és itt természetesen nem a szinte mellőzhető és az amugysem fontos részletkérdésekre, hanem a lényegre gondolok. Most éppen ezért már eleve kijelentem, hogy rám vonatkozólag, akármilyen is legyen a Népbíróság ítélete, az ítéletet igazságosnak tartom.

Elnök:

Pálffy György

lépjen ide.

Pálffy: Én azért állok a magyar nép bírósága előtt, mert a legsúlyosabb bűnöket követtem el a nép és hazám ellen. Tudatosan és tervszerűen kihasználva párttagságomat és magas pozíciómat, az ellen a nép ellen dolgoztam, amelynek minden előrehaladásomat, minden jólétemet köszönhettem, amelynek hűséges szolgálatára és érdekeinek megvédésére feleskütem. A magyar nép esküdt ellenségeinek érdekét szolgáltam. Egész bűnös tevékenységemet, minden tettemet, tervemet, áruló magatartásomat őszintén és mélységesen megbántam. Igaz az, hogy soviniszta, fasiszta beállítottságom, osztályhelyzetem, egész multam és nevelésem alapján én csak színlelésből, igazi tevékenységem leplezésére és ellenségként léptem a Kommunista Pártba, de őrizetbevételem óta átértékeltem egész életemet. És ma már el tudom ítélni a tevékenységemet. Ma már tisztán látom, milyen következményekkel járt volna a mi tervünk végrehajtása: békés építőmunka helyett véres polgárháború, emelkedő életszínvonal helyett az a nyomor, amely a marshallizált országokban van, a dolgozók szabadsága helyett a visszatérő burzsoáziának kegyetlen elnyomó uralma, függetlenség helyett az Egyesült Államok politikai uralma, gazdasági kizsákmányolása, tetézve azzal, hogy ez kettősen érvényesült volna Amerika ügynökének, Titonak befolyásán keresztül is, úgyhogy a magyar nép számára kettős elnyomást jelentett volna. És végül, a béke és a szocialista jövő helyett az ágyútöltelék szerepe a magyar nép számára, egy újabb szovjetellenes háborúban, az amerikai tőkések profitja és az ő világuralmi törekvéseik érdekében. Ezt eredményezte volna a mi tevékenységünk siker esetén.

— Én nagyon sajnálom, hogy ezt így, ilyen világosan is összefüggéseiben csak most látom és nagyon bánt, hogy ezeket a veszedelmeket a magyar nép fejére felidéztük. Úgy érzem azonban, ahhoz is jogom van, hogy ne csak magamat és magunkat vádoljam, hanem azokat is, akik ennek a magyar nép és a béke ellen irányuló összeesküvésnek a tulajdonképpeni szervezői és irányítói: a Tito-klikket és az ő gazdáikat, az amerikai imperialistákat. Jogom van ehhez, mert az ő áldozatuk is vagyok. Jogom van ehhez, mert mint ez összeesküvés egyik beavatott aktív vezető tagjának, megvan a lehetőségem ahhoz, hogy leleplezzem őket. Mi súlyos bűnösök vagyunk és lehet, hogy ebben már nincs fokozat, de ha van fokozat, még bűnösebbek Tito, Rankovics és társai, akik azért, hogy uralmukat a jugoszláv nép felett még egy ideig meghosszabbítsák és az amerikai parancsokat végrehajthassák, gátlástalanul és tömegméretekben végzik a népi demokrácia országaiban a békét veszélyeztető, népellenes, a szocializmus építését akadályozó aknamunkájukat.

— A mi esetünkből meg lehet állapítani, hogy széles ügynöki hálózat, ravasz tervszerűség, minden eszköznek válogatás nélküli felhasználása és állandó törekvés idegen ország belügyeibe erőszakosan, fegyveresen beavatkozni: ezek a jellemzői Tito és jobbkeze, a kalandor Rankovics módszereinek.

— Az én esetemben felismerték soviniszta, fasiszta beállítottságomat, tudatosan, tervszerűen fejlesztették, kihasználták azt és így fokozatosan vontak és hálóztak be bűnös terveik végrehajtásába. Brankov még csak burkoltan beszélt a politikai változás szükségességéről, ő még igyekezett a kémkedést, a beszervezésemet, kölcsönös együttműködésről szóló frázisokkal elleplezni. Lozits már konkrét tanácsokat adott nekem a romboló munkára, Zsokalj pedig már egyenesen és kereken Rankovics utasításait közvetítette.

— Az is kétségtelen — ezt kereken megmondták —, hogy azok az utasítások, amelyek alapján ők dolgoznak, Tito közvetlen környezetéből, a legtöbb esetben Rankovicstól, de nem egyszer személyesen, magától Titotól származnak. Nem a jugoszláv titkos szolgálat egyik vagy másik szervének, vagy akár az egészének a tevékenységéről van itt szó, hanem Tito személyes tervei és utasításai voltak azok, amelyeket az ő megbízottai felém tolmácsoltak. Lozits, Zsokalj és Nedelkovics is világosan megmondták, hogy nemcsak nálunk, hanem a többi népi demokratikus országokban is ugyanilyen tevékenységet fejtenek ki Tito más megbízottai útján, mégpedig egy összefüggő nagy terv keretében. Ennek a tervnek Titoék maguk is csak végrehajtói; szerzői Amerika imperialista vezetői.

— Még azt szeretném kihangsúlyozni, hogy Titonak és Rankovicsnak egész illegális tevékenysége és ennek a tevékenységnek érdekében kiépített illegális hálózata elsősorban nem a hírszerzést szolgálta, hanem a belügyekbe való erőszakos beavatkozás előkészítését, egy ilyen kalandor jellegű beavatkozás előfeltételének, ürügyének a megteremtését. Tito és Rankovics, akik látták, hogy a népi demokrácia országaiban a belső reakció erői sorra vereséget szenvednek, ürügyet akartak teremteni, hogy a kalandorok utolsó, de kedvenc eszközével, a fegyveres beavatkozással teljesítsék az amerikai parancsot. Azt a parancsot, hogy a népi demokrácia országait erőszakkal válasszák le a béke táborától és kényszerítsék bele az imperialista táborba. Ennek a parancsnak a mindenáron való teljesítése: ez a magyarázata annak, hogy olyan dühödt szívóssággal ragaszkodtak Tito és Rankovics ehhez a tervhez, dacára annak, hogy e terv esélyei szemmelláthatólag és folytonosan csökkentek. Ez az oka annak, hogy az ő tervük döntő elemei: a közönséges gyilkosság, bérgyilkosok kikölcsönzése és fegyveres kaland voltak.

— Én tudom, hogy a felelősségemet mindezzel nem csökkentem, de legalább részben a vallomásommal valamit jóvá szeretnék tenni abból, amit a magyar népnek ártottam. Tudom, hogy súlyos büntetést érdemlek. Kérem a bíróságot, hogy vegye tekintetbe megbánásomat.

Elnök:

Brankov Lázár.

Brankov Lázár: Itt állok a Népbíróság előtt, mint a Magyar Népköztársaság ellen irányuló összeesküvés egyik részvevője. S minthogy egy olyan ország bírósága előtt állok, amely a szocializmust építi, ez arra kötelez engem, mint minden más embert, aki még becsületes akar maradni *(felháborodott moraj)*, hogy az igazságot megmondjam és őszintén beszéljek. Én is így viselkedtem ezen a tárgyaláson.

— Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy ezt nem valami kényszer alatt tettem. Ez a válaszom azoknak, akik azt fogják beszélni, hogy én valamit kényszer alatt vallottam be, vagy valami kábítószereket használtak. Ezért kötelességemnek tartom itt, a Népbíróság előtt nyíltan megmondani, hogy miért mondtam el és miért vallottam mindent őszintén.

— Súlyosan megsértettem a Magyar Népköztársaság érdekeit, súlyosan megsértettem a jugoszláv nép érdekeit is, saját népem érdekeit és az egész nemzetközi munkásmozgalom érdekeit is.

— Ellenem három súlyos vád van. Az egyik az, hogy részese, vezetője és szervezője voltam az összeesküvésnek, a másik az, hogy mint az UDB főrezidense, kémtevékenységet folytattam Magyarország területén s a harmadik az, hogy felbujtó voltam Moics Milos meggyilkolásában. Nem akarom most sem kisebbíteni az én felelősségemet, amikor kijelentem, hogy az első és második vádpontban bűnösnek érzem magamat, a harmadik vádpontban pedig erkölcsi felelősség terhel engem, mert nem tettem többet, hogy ezt a gyilkosságot megakadályozzam.

— Részletesen az ügyvédem beszélt erről s én nem is fogok erről beszélni. Szeretnék még néhány momentumra rátérni, hogy egy kicsit megvilágítsam az én szerepemet itt, Magyarországon. Tito legközelebbi munkatársai imperialista ügynökök voltak. Ők mindenhatók voltak a Pártban és Tito teljesen a kezükben volt. Kardelj, Gyilasz, Rankovics, ezek hárman mindenhatók voltak a jugoszláv pártban és mindazokat az embereket, akik az ő politikájuk ellen mertek valamit szólni, likvidálták. Letartóztatták a politikai bizottságnak két tagját, Zsujovicsot és Hebrangot, bíróság nélkül meggyilkolták Jovanovics Arszó vezérezredest, csak azért, mert ellene voltak a Tito politikájának.

— Ilyen helyzetben érthető, hogy egyszerű párttagok nem mertek tiltakozni vagy a saját véleményüket nyilvánítani, hanem inkább hallgattak és végrehajtották a feladatokat, amelyeket kaptak, bár ezekkel nem értettek mind egyet. Ez így történt velem is, éppúgy, mint a jugoszláv párttagok ezreivel. Teljesítve a Tito-klikk utasításait, saját népünk ellenségei lettünk. Annak a népnek az ellensége lettem, amelynek szabadságáért mint partizán négy évig harcoltam fegyverrel a kézben. Én a magyar népnek sem voltam soha az ellensége, s a magyar nép legjobb fiaival, akik partizánok voltak a háború alatt Jugoszláviában, barátkoztam és együtt harcoltunk a fasizmus ellen. Mégis a háború után teljesítve a Tito-klikk utasításait és

adott feladatát, összeesküvővé váltam a magyar népi demokratikus kormány ellen.

— Hogy ma itt vagyok a vádlottak padján, az annak az eredménye, hogy engedtem, hogy eszközzé váljak a Tito-klikk kezében, valamint annak, hogy nem szakítottam a Tito-klikkel azonnal, a Tájékoztató Iroda történelmi jelentőségű határozata után.

— Bízom abban, hogy a Magyar Népköztársaság bírósága akkor, amikor engem bűneimhez mérten súlyosan ítél el, figyelembe veszi összes körülményeimet. Várom a megérdemelt ítéletet.

Elnök:

Dr. Szőnyi Tibor!

Dr. Szőnyi Tibor: Tisztelt Népbíróság! Vallomásom során itt, a dolgozó magyar nép színe előtt teljes őszinteséggel és nyiltsággal feltártam azokat a súlyos bűnöket, amelyeket én a magyar népi demokrácia erőszakos megdöntését célzó összeesküvéssel, valamint kémtevékenységgel az amerikai és jugoszláv hírszerző szervek részére elkövettem. Mindent elmondtam, amit ezzel az üggyel kapcsolatban tudtam. Nem kíméltem sem magamat, sem bűntársaimat.

— Azért tudtam őszinte lenni, mert bűnös cselekedeteimet megbántam, mert felismertem felelősségem súlyosságát. Azért tudtam mindent nyiltan feltárni, mert nemcsak elszakadtam bűnös multamtól, hanem gyűlölettel és megvetéssel fordultam szembe mind aljas cselekedeteimmel, mind bűntársaimmal, valamint megbízóimmal és azokkal, akiknek érdekeit kiszolgáltam, az amerikai imperialistákkal és csatlósaikkal, Tito aljas bandájával.

— Őszinte megbánással és mélységes szégyenkezéssel állok itt a magyar nép színe előtt kémek, árulók, provokátorok, kalandorok társaságában, akikhez én magam is tartoztam. Csak lehajtott fővel és lesütött szemmel tudok beszélni gaz és aljas terveinkről, amelyek szét akarták rombolni a dolgozó magyar nép szabadságát, boldogságát, békéjét, amelyek aljas kalandorok bandáját akarták az ország élére állítani és Magyarországot amerikai és jugoszláv gyarmati sorsba akarták taszítani.

— Bűneim sorozata nem 1944 őszén kezdődött, amikor az amerikai titkos szolgálat ügynökévé lettem. Előzőleg a mozgalomban már többször kerültem kapcsolatba provokátorokkal, a munkásosztály ellenségeivel, akik bennem elhintették az ingadozás, az ellenséges nézetek magvát. 1943-ban és 44-ben Svájcban, ahol hosszú időn keresztül elszakadtam a munkásmozgalomtól, lépésről-lépésre egyre inkább kerültem trockista körök befolyása alá. 1944-ben már nyiltan az amerikai imperializmus érdekeit szolgáló nézeteket vallottam. Nagy szerepe volt ebben Browder árulói teóriájának. Politikai árulásom mágnesként vonzotta hozzám az amerikai és jugoszláv titkos szolgálat ügynökeit, akiknek kerítő s közvetítő tevékenysége eredményeképpen tudatosan elvállaltam az amerikai titkos szolgálat által

reám bízott feladatokat. Mint annyi sok más esetben, a politikai árulás egyenesen az ellenség és a kémek táborába vezetett az én esetemben is.

— Az amerikai imperialisták, háborús provokátorok és cinkostársaiknak, Tito gaz bandájának érdekében és együttesen kidolgozott utasításaik szerint a magyar népi demokrácia és a béke ellen irányuló aljas bűnök részesévé váltam. Kémkedtem az amerikai és jugoszláv hírszerzők utasítása szerint. Romboló aknamunkát végeztem az amerikai imperialisták és Tito bandájának közös érdekében. Résztvettem a magyar népi demokrácia fegyveres erőszakkal való megdöntésére irányuló tevékenységben, amelynek célja burzsoá kormányzat létrehozása és Magyarország átállítása az imperialista Amerika és Tito bandájának oldalára volt.

— Tudomással bírtam arról a tervről, amely Tito fővezérsége alatt Balkán Szövetség néven szovjetellenes bázist akart létrehozni az amerikai és jugoszláv imperialisták közös terve szerint. Súlyosak bűneim és nem kicsinyíteni akarom azokat, amikor kijelentem, hogy a legfőbb bűnösök az értelmi szerzők, a tervek kidolgozói, a szervezők és irányítók, sajnos, nem ülnek itt a vádlottak padján: az imperialista Amerika háborús uszítói és velük teljesen egyetértő, egy húron pendülő Tito, Rankovics, Kardelj és Gyilasz. Az amerikai imperialisták és Tito közös tervei a népek szabadsága és a béke ellen nem újkeletűek. Ezek a tervek annak a frigynek a szülöttei, amelyet Tito már 1944-ben megkötött az imperialistákkal.

— Kihallgatásom során részletesen vallomást tettem azokról a sajátmagam által tapasztalt tényekről, amelyek szerint az amerikai titkos szolgálat és a jugoszláv titkos szolgálat között a legszorosabb együttműködés állott fenn már 1944-ben. Együttesen dolgoztak annak érdekében, hogy a keleteurópai országokba jugoszláv és amerikai kémeket építsenek be. Megismétlem: a magyar kémcsoport Magyarországra való átdobásánál olyan szoros volt a két titkos szerv együttműködése, hogy nehéz volt megállapítani, hol végződik az amerikai és hol kezdődik a jugoszláv titkos szolgálat.

— De Tito nem elégedett meg azzal, hogy saját népét, országát odadobja az amerikai imperialistáknak. Amerikai értelmi szerzők utasítására vállalta a népi demokráciák megdöntésére, a magyar népi demokrácia elleni provokációk szervezésére irányuló összeesküvés legfőbb irányítását. Ez az összeesküvés, a Rajk-féle összeesküvés kezdettől fogva amerikai és jugoszláv közös irányítás alatt állott s a közvetlen vezetést Tito és Rankovics végezték.

— Tito, Rankovics, Kardelj és Gyilasz jugoszláv nemzetiszínű csomagolásba bujtatott saját gyártmányú elmélettel — hogy külön úton jutnak el a szocializmusig — fedik el a jugoszláv nép előtt amerikai ügynöki mivoltukat. De velünk és bűntársaikkal folytatott tárgyalásaiknál levetették ezt az álarcot, ott nyíltan beszéltek a népi demokratikus kormányrendszer megdöntéséről és ennek a célnak a megvalósítása érdekében semmiféle gaztettől sem riadtak vissza. Titoék készek voltak fegyveres beavatkozásra Magyarországon, aljas terrorcselekedetekre magyar államférfiak ellen és a határmenti véres fegyveres provokációkra.

— Tisztelt Népbíróság! Mindezeket a galád terveket én is kiszolgáltam. A legfőbb bűnösök, az amerikai háborús gyujtogatók és Tito aljas bandája gaztetteinek tükrében az én saját bűnöm nem csökken. Felelősségem súlyát éppen ez a tükör mutatja meg. Letartóztatásom előtt az utolsó időben többször ingadoztam. Helytelenítettem a terveket, de nem volt bátorságom nyíltan szembeszállni velük, leleplezni azokat. Bűnösségemet teljes egészében beismerem. Arra kérem a tisztelt Népbíróságot, hogy a büntetés kiszabásánál vegye figyelembe azt, hogy cselekedeteimet megbántam, hogy igyekeztem az ügy teljes felderítéséhez segítséget nyujtani és mindent őszintén elmondottam és hogy bűnös múltammal szembefordultam.

Elnök:

Szalai András!

Szalai: Tisztelt Népbíróság! Utolsó szó jogán ki kívánom hangsúlyozni és ki kívánom jelenteni a Népbíróság előtt, hogy őszintén feltártam mindazt, amit a Magyar Köztársaság és a magyar nép ellen elkövettem. Ugy érzem, hogy az árulástól, amelyet a munkásmozgalommal szemben követtem el a multban, egyenes út vezet Tito áruló klikkjével való együttműködésemhez. Igy lettem cinkostársa azoknak a kémeknek, gyilkosoknak, azoknak az árulóknak, akik diplomáciai álarcba öltözve végezték kártevő tevékenységüket hosszú éveken keresztül Magyarországon a Magyar Népköztársaság ellen. Bűneimet őszintén feltártam a Népbíróság előtt. Várom a Népbíróság súlyos ítéletét. Mégis azt kérem a Népbíróságtól, hogy kegyelmezzen életemnek.

Elnök:

Ognyenovics Milán!

Ognyenovics: Tisztelt Népbíróság! Az utolsó szó jogán mégegyszer beismerem a magyar kormány ellen elkövetett bűncselekményeimet. Kérem a tisztelt Népbíróságot, az ítélet hozatalánál vegye figyelembe, hogy Tito bandája kihasználta anyagi körülményeimet és bevont saját soraiba. Én megbántam, őszintén megbántam bűneimet s kérem a tisztelt Népbíróságot, hogy életemet kímélve, igyekezzék lehetőséget adni, hogy a jó útra visszatérhessek.

Elnök:

Korondy Béla!

Korondy: Elnök Úr! Tisztelt Népbíróság! Én mint a kormányellenes összeesküvés aktív részvevője, teljes egészében mégegyszer beismerem bűnösségemet, Rajk László meggyőződve arról, hogy követője és híve vagyok, 1948 márciusában bevont az összeesküvésbe. Azt az utasítást adta, hogy megbízható emberekből szervezzek egy olyan különítményt, amelynek feladata lenne a kormány tagjait őrizetbe venni, Rákosi, Farkas, Gerő miniszterekt fizikailag megsemmisíteni. A Rajktól kapott feladaton kívül Pálffytól azt az utasítást kaptam, hogy az én feladatom lesz a rendőrség fegyveres erejének a parancsnokságát átvenni, ezzel Budapest fontosabb objektumait elfoglalni, megszállni és ezáltal az összeesküvés sikerét előmozdítani.

— Ez volt a szerepem az összeesküvésben, amelynek vezetői itt a vádlottak padján ülő Rajk László és Pálffy György voltak.

— Teljes egészében beismerem bűncselekményeimet és kérem a Népbíróságot, az ítélet hozatalában ezt vegye részemre figyelembe.

Elnök:

Justus Pál!

Justus Pál: Az utolsó szó jogán nem mentegetődzni akarok és nem akarok azzal kísérletezni, hogy csökkentsem annak súlyát, amit elkövettem. Beismertem és beismerem a vád által terhemre rótt bűncselekményeket. Ezt az alkalmat arra szeretném felhasználni, hogy megvilágítsam, hogyan jutottam el a dolgozó nép ellenségeinek táborába.

— Ha visszatekintek pályafutásomra, egy alapvető közös okát látom mindannak a bűnnek, amit elkövettem és ez trockista meggyőződésem. Én a trockista irodalom, a kommunista mozgalom ellenségeivel, a nemzetközi trockista vezetőkkel való kapcsolat és befolyás alatt lettem magam is a kommunista mozgalom esküdt ellenségévé. Közel húszesztendős politikai tevékenységem telítve van a trockizmus mérgével. Már a harmincas években szövetkeztem különböző csoportokkal és frakciókkal, amelyek harcoltak az akkor illegális kommunista mozgalom ellen. Ez a tény engem már akkor a rendőrség segítőjévé tett, amikor még nem voltam beszervezett ügynöke, de röviddel később ez is megtörtént és ez egymagában a legsúlyosabb bűn volt a magyar nép ellen.

— A trockista tevékenységet még akkor sem hagytam abba, amikor Hitler megindította rablóháborúját a Szovjetunió ellen, pedig akkor, a háború évei alatt, ez a trockista tevékenység egyértelmű volt a hitlerizmus objektív támogatásával.

— A felszabadulás után megnyílt volna a lehetőség arra, hogy gyökeresen szakítsak multammal és új életet kezdjek. Nem volt bennem ehhez elég erő és bátorság, de a döntő abban, hogy ez nem történt meg, ismét az volt, hogy trockista nézeteim megmaradtak. E nézetek következtében hamarosan a népi demokrácia elleni tervekkel kezdtem foglalkozni. Folytattam a felszabadulás után is trockista káderek illegális nevelését, igyekeztem ezeket a kádereket a kulturális és politikai élet fontos posztjaira juttatni. Külföldi utazásaimon rágalmaztam a magyar népi demokráciát és annak vezetőit.

— Bűnösnek érzem magamat a magyar népi demokrácia elleni aknamunkában, bűnösnek érzem magamat a francia titkos szolgálat részére végzett kémtevékenységben. De a legsúlyosabb bűnt azzal követtem el, hogy a jugoszláv titkos szolgálat és személy szerint Rankovics jugoszláv belügyminiszter utasítására kémtevékenységet és aknamunkát folytattam a magyar népi demokrácia ellen. Magábanvéve az a tény, hogy Rankovics ügynöke a jugoszláv szolgálatba való beszervezésemnél azokat a kompromittáló adatokat használta fel, amelyek a horthysta rendőrségnek tett szolgálataimra vonatkoztak, maga ez a tény, azt hiszem, jellemzi Tito, Rankovics

és társai módszereit. De meg kell mondani, hogy ebben az esetben is a trockista nézetek tettek engem alkalmassá ennek a szerepnek a betöltésére. Az én szerepem Rankovics utasításai szerint az volt, hogy fogjam össze a trockista és más antidemokratikus elemeket és megfelelő időpontban bocsássam ezeket Rajk László, illetve a Rajk-féle összeesküvő szervezet rendelkezésére a magyar népi demokrácia megdöntése céljából.

— Én elmondhatom, hogy nem újságcikkekből, hanem személyes tapasztalatokból, Rankovics külön megbízottaival való érintkezés során ismertem meg a Tito-klikk legfőbb jellegzetességeit. Ezekkel az ügynökökkel való érintkezésben ismertem meg ízzásig hevített sovinizmusukat, gőgjüket, gyűlöletüket és harcukat a Magyar Népköztársaság, a többi népi demokráciák és a Szovjetunió ellen. Személyes tapasztalatból tudom, hogy ebben a harcban készségesen kiszolgálják az amerikai imperializmust és az amerikai imperializmus támogatja őket. Azt is személyes tapasztalatból tudom, hogy válogatás nélkül mindenkit, a nép minden ellenségét és minden eszközt felhasználnak a népi demokráciák ellen, kezdve a rágalmazástól egészen a határtalan, a féktelen terrorig.

— Ez az lényegében, amit még egyszer el akartam mondani az utolsó szó jogán, hozzátéve, hogy őszintén megbántam és nyiltan feltártam már a nyomozás során mindazt, amit tettem, mindazt, amit erről az egész probléma-komplexumról tudtam.

— Tudom, nem számíthatok arra, hogy higyjenek őszinteségemben, tudom, szavakkal nem lehet jóvátenni azt, amit elkövettem. Éppen ezért utolsó kérésem csak az, adják meg a módot arra, hogy a magyar dolgozó nép javára végzett bármilyen hasznos munkával legalább részben jóvátehessem azt, amit ellene elkövettem.

Elnök: Népügyész úr kíván még felszólalni?

Népügyész: Nincs felszólalásom.

Dr. Jankó Péter tanácselnök ezután bejelenti, hogy ítélethirdetésre szeptember 24, szombat délelőtt 9 órakor kerül sor.

AZ ITÉLET

A Népbíróság különtanácsa szombaton, szeptember 24-én hirdetett ítéletet Rajk László és társai bűnügyében. A különtanács tagjai dr. Jankó Péter tanácselnök vezetésével háromnegyed 10 órakor vonultak be a terembe.

Elnök: Ki fogom hirdetni a Népbíróság különtanácsának Rajk László és társai ellen indított bűnügyben hozott ítéletét.

— A Magyar Népköztársaság nevében!

— A Budapesti Népbíróságnak az 1946. VII. tc. 11. §-ának rendelkezéséhez képest alakult különtanácsa az 1949 szeptember 16., 17., 19., 20., 21. és 22. napján tartott nyilvános főtárgyalás alapján Rajk László és társai bűnügyében meghozta a következő

ítéletet:

— A Népbíróság különtanácsa bűnösnek mondja ki:

Rajk László - (anyakönyvi kivonat szerint Rájk László), 40 éves, székelyudvarhelyi születésű, budapesti lakost, magyar állampolgár, tanár, volt magyar külügyminiszter, nős, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 május 30. óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

a Nbr. 15. § 5. pontban meghatározott egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett népellenes bűntettben,

az 1930 : III. tc. 60. § 2. pontban meghatározott, a 61. § 3. bekezdése szerint büntetendő, egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett bűntettben és

az 1946. VII. tc. 1. § 1. bekezdésben meghatározott bűntettben;

Brankov Lázár 37 éves, starijbecsejei születésű, budapesti lakos, jugoszláv állampolgár, volt jugoszláv követségi tanácsos, nőtlen, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 július 19. óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

az 1930 : III. tc. 60. § 1. és 3. pontjában meghatározott, a 61. § 3. bekezdése szerint büntetendő egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett bűntettben,

az 1946 : VII. tc. 1. § 1. bekezdésben meghatározott bűntettben és mint a Btk. 69. § 2. pontja szerinti bűnsegédi bűnrészest, a Btk. 278. §-ban meghatározott gyilkosság bűntettében;

Dr. Szőnyi Tibor (1945 előtt Hoffmann Tibor) 45 éves, budapesti születésű és lakos, magyar állampolgár, orvos, nős, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 május 18-a óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

az 1930 : III. tc. 60. § 3. pontban meghatározott, a 61. § 3. bekezdés szerint minősülő, egyrendbeli folytatólagosan elkövetett bűntettben és

az 1946 : VII. tc. 1. § 1. bekezdésben meghatározott bűntettben;

Szalai András (1945 előtt Ländler Ervin) 32 éves, pécsi születésű, budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, nős, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 május 18. óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

a Nbr. 15. § 5. pontban meghatározott egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett népellenes bűntettben,

az 1930 : III. tc. 60. § 3. pontban meghatározott, a 61. § 3. bekezdés szerint büntetendő egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett bűntettben és

az 1946. VII. tc. 1. § 1. bekezdésben meghatározott bűntettben;

Ognyenovics Milán 33 éves, sároki születésű, budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, nős, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 július 5-e óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

az 1930 : III. tc. 60. § 3. pontban meghatározott, a 61. § 1. bekezdés szerint büntetendő bűntettben;

Justus Pál 44 éves, pécsi születésű, budapesti lakos, magyar állampolgár, a Központi Híradó volt alelnöke, nős, állítása szerint vagyontalan vádlottat, aki 1949 június 18. óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van,

a Nbr. 15. § 5. pontban meghatározott egyrendbeli folytatólagosan elkövetett népellenes bűntettben,

az 1930. III. tc. 60. § 3. pontban meghatározott, a 61. § 3. bekezdés szerint büntetendő egyrendbeli folytatólagosan elkövetett bűntettben és

az 1946 : VII. tc. 1. § 1. bekezdésben meghatározott bűntettben.

A Népbíróság különtanácsa ezért főbüntetésként:

Rajk László vádlottat a Nbnov. 11. §, az 1930 : III. tc. 61. § 3. bekezdés és az 1946 : VII. tc. 10. § 1. bekezdés, a BTK 96. § alapján, a Btk. 90. § alkalmazásával összbüntetésül *halálra,* —

Brankov Lázár vádlottat az 1930 : III. tc. 61. § 3. bekezdés, az 1946 : VII. tc. 10. § 1. bekezdés, a Btk. 278., 72., 66., a Btk. 96. § alapján, a Btk. 91. § alkalmazásával összbüntetésül *életfogytiglani fegyházra,* —

dr. Szőnyi Tibor vádlottat az 1930 : III. tc. 61. § 3. bekezdés, az 1946 : VII. tc. 10. § 1. bekezdés, a Btk. 96. § alapján, a Btk. 90. § alkalmazásával összbüntetésül *halálra,* —

Szalai András vádlottat a Nbnov. 11. §, az 1930 : III. tc. 61. § 3. bekezdés, az 1946 : VII. tc. 10. § 1. bekezdés, a Btk. 96. § alapján, a Btk. 90. § alkalmazásával összbüntetésül *halálra,* —

Ognyenovics Milán vádlottat, az 1930 : III. tc. 61. § 1. bekezdés alapján, a Btk. 92. § alkalmazásával *9 (kilenc) évi fegyházra,* —

Justus Pál vádlottat, a Nbnov. 11. §, az 1930 : III. tc. 61. § 3. bekezdés, az 1946 : VII. tc. 10. § 1. bekezdés, a Btk. 96. § alapján, a Btk. 91. § alkalmazásával összbüntetésül *életfogytiglani fegyházra* ítéli.

Ezenfelül mellékbüntetésként:

Rajk László, Szalai András és *Justus Pál* vádlottakkal szemben a Nbnov. 1. §, az 1930 : III. tc. 70. § és az 1946 : VII. tc. 10. § 5. bekezdés alapján, *Brankov Lázár* vádlottal szemben az 1930 : III. tc. 70. §, az 1946 : VII. tc. 10. § 5. bekezdés, a Btk. 289. § alapján, *dr Szőnyi Tibor* vádlottal szemben az 1930 : III. tc. 70. §, az 1946 : VII. tc. 10. § 5. bekezdés alapján, *Ognyenovics Milán* vádlottal szemben pedig az 1930 : III. tc. 70. § alapján politikai jogaik gyakorlásának tíz évi felfüggesztését, ugyanilyen tartamú hivatalvesztést, úgyszintén feltalálható vagyonuknak teljes egészbeni elkobzását állapítja meg.

A különtanács a szabadságvesztés büntetésből Brankov Lázárt illetően 2 hónap 2 napot (kettő hónap kettő napot), Ognyenovics Milánt illetően 2 hónap 16 napot (kettő hónap tizenhat napot), Justus Pált illetően 3 hónapot és 2 napot (három hónapot és kettő napot), a nevezettek által rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban töltött idővel a Btk. 94. § és a II. Nb. nov. 2. § 2. bekezdés alapján kitöltöttnek vesz.

A különtanács *Pálffy György* és *Korondy Béla* vádlottak ellen emelt vád tárgyában megállapítja hatáskörének hiányát, s ennek eredményeként nevezettek ügyét elkülönítve, azt az illetékes katonai bíróság elé utasítja. (Bp. 263. §. Tc. 111. §.)

A bűnügyi költséget — éspedig az eddig felmerültet egyetemlegesen — Rajk László, Brankov Lázár, dr. Szőnyi Tibor, Szalai András, Ognyenovics Milán és Justus Pál vádlottak az államkincstárnak megtéríteni kötelesek.

A különtanács az ítéletet jogerőre emelkedése után a Nbr. 52. §-ban meghatározott hatóságoknak, a magyar belügyminiszternek, a magyar honvédelmi miniszternek, a magyar kereskedelemügyi miniszternek, ezenfelül jogerőre tekintet nélkül a budapesti Pénzügyigazgatóságnak kiadni rendeli.

FÜGGELÉK

A Népbíróság, az ügyész és a védelem névsora:

Tanácselnök: Dr. Jankó Péter kúriai bíró, a Budapesti Népbíróság elnöke.

Népbírák: Barcs Sándor ujságíró,
Czéh József dolgozó paraszt,
Konta Gyuláné gyári munkásnő,
Simon Lajos bőrmunkás.

Népügyész: Dr. Alapy Gyula, a Budapesti Államügyészség elnöke.

Védők: Dr. Kaszó Elek — Rajk László védője.
Dr. Kovács István — Pálffy György védője.
Dr. Névay László — Brankov Lázár védője.
Dr. Csanády György — dr. Szőnyi Tibor védője.
Dr. Somfai János — Szalai András védője.
Dr. Zarubai Emil — Ognyenovics Milán védője.
Dr. Alács Ferenc — Korondy Béla védője.
Dr. Nehéz-Possony József — Justus Pál védője.

A Rajk László és társai elleni bűnügy vádiratában felhívott jogszabályok

I. A demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló mozgalom vagy szervezkedés.

Az 1946. évi VII. t.-c. 1. § 1. bekezdése:

Büntett miatt büntetendő, aki az 1946:I. tc.-ben megalkotott demokratikus államrend vagy demokratikus köztársaság megdöntésére irányuló cselekményt követ el, mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez, vezet vagy azt lényeges anyagi támogatásban részesíti.

II. Hűtlenség (kémkedés).

1. Az 1930. évi III. tc. 60. § 2. pontja:

Hűtlenség bűntettét követi el és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő, aki közhivatalnoki állásánál, hivatalos megbízatásánál, vagy a hatósággal szemben fennálló szolgálati vagy szerződéses viszonyánál fogva birtokába, vagy tudomására jutott ily titkot nyilvánosságra hoz, vagy illetéktelen személlyel közöl, avagy illetéktelen személynek más módon hozzáférhetővé tesz.

2. Az 1930. évi III. tc. 60. § 3. pontja:

Hűtlenség bűntettét követi el és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő, aki nem az 1. vagy 2. pontban meghatározott módon birtokába vagy tudomására jutott ily titkot nyilvánosságra hoz, vagy illetéktelen személlyel közöl, avagy illetéktelen személynek más módon hozzáférhetővé tesz, ha a cselekmény az állam érdekét veszélyezteti.

3. Az 1930. évi III. tc. 61. § 3. pontja:

A 60. §-ban meghatározott hűtlenség büntetése halál, ha a cselekményt az említett célból és közhivatalnoki állásának vagy hivatalos megbízatásnak, vagy hatósággal szemben fennálló szolgálati, avagy szerződéses viszonynak felhasználásával követték el és a cselekmény az állam érdekét súlyosan sértette vagy veszélyeztette.

III. Háborús és népellenes bűntettek.

1. Az 1945. évi VII. tc.-vel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. rendelet 13. § 4. pontja:

Háborús bűnös az is, aki magyar állampolgár létére a német hadsereg vagy biztonsági szolgálat (SS, Gestapo stb.) kötelékébe lépett.

2. Az 1945. évi VII. tc.-vel törvényerőre emelt 1440/1945. M. E. rendelet 10. § 5. pontja:

Népellenes bűntettben bűnös az is, aki a fasiszta és demokráciaellenes törekvéseknek vagy a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv, párt vagy társadalmi szervezet besúgójaként működött, vagy annak számára adatokat szolgáltatott.

3. Az 1946. évi VII. tc.-vel törvényerőre emelt 81/1945. M. E. rendelet 11. § 5. pontja (1440/1945. M. E. rendelet 6. §):

Háborús bűnös az is, aki a megszállott területek lakosságával vagy a hadifoglyokkal való bánás tekintetében a háborúra vonatkozó nemzetközi jogszabályokat súlyosan megsértette, vagy a visszacsatolt területek lakosságával, a reábízott hatalommal visszaélve kegyetlenkedett, vagy aki általában akár belföldön, akár külföldön felbujtója, tettese, vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának.

IV. Gyilkosságra való felbujtás.

1. Btk. 1878. évi V. tc. 278. §-a:

Aki embert előre megfontolt szándékból megöl, a gyilkosság bűntettét követi el és halállal büntetendő.

2. Btk. 1878. évi V. tc. 69. § 1. pontja:

A véghezvitt vagy megkísérlett bűntett vagy vétség részese az, aki mást a bűntett vagy vétség elkövetésére szándékosan reábír, (felbujtó).

A Rajk-tárgyaláson résztvevő külföldi ujságírók névsora:

SZOVJETUNIÓ

Boris Polevoj	Pravda (Moszkva)
Nikolaj Pantyuhin	TASS (Moszkva)
Pavel Baranyikov	TASS (Moszkva)
Fjodor Potyemkin	Szovjet Tájékoztatási Iroda

CSEHSZLOVÁKIA

Vladimir Koucki	Rudé Právo (Prága)
Mikulas Ezrovic	Pravda (Bratislava)
Jan Trachta	CTK (Prága)

BULGÁRIA

Eduard Safir	Rabotnicseszko Delo (Sofia)
Krum Bosev	BTA (Sofia)
Georgi Pangelof	BTA (Sofia)

ROMÁNIA

Samfir Brumaru	Scanteia (Bukarest)
Leon Sarateanu	Romania Libera (Bukarest)
Ion Sloboda	Rádia Bukarest

LENGYELORSZÁG

Roman Jurys'	Trybuna Ludu (Varsó)
Josef Cywiak	Agencia Robotnicza (Varsó)
Miclav Bibrovski	PAP (Varsó)

Henryk Werner	Prasa Wojskowa és Agencia Prasowa Informacyjna (API) (Varsó)
Maximillian Vergesslich	PAP (Varsó)
Henryk Holland	Rádio Varso

OLASZORSZÁG

Ottavio Pastore	Unità (Milano)
Luca Trevisani	Unità (Roma)
Marcello Palumbo	Giornale della Sera (Roma)

BELGIUM

Anne Vincent	Drapeau Rouge (Bruxelles)

FRANCIAORSZÁG

Pierre Courtade	l'Humanité (Páris)
Francois Lescure	l'Humanité (Páris)
Jean Baby	Democratie Nouvelle (Páris)
Serge Karsky	Le Monde (Páris)
Madeleine Jacob	Libération (Páris)
Georges Heuzé	AFP (Páris)
L. Erdős	France Soir (Páris)

NÉMETORSZÁG

Frau Julius Dávid	Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst (Berlin)

AUSZTRIA

Géza Reitmann Kunert	Volkstimme (Bécs)
Theodor Novák	Die Presse (Bécs)

SVÉDORSZÁG

Olson Knut	Ny Dag (Stockholm)

NAGYBRITANNIA

Derek Kartun	Daily Worker (London)
Peter Fryer	Daily Worker (London)

Michael Burn	Times (London)
Wilfred Burchett	Daily Express (London)
Peter Furst	Reuter (London)

U. S. A.

Josef Kingsbury Smith	International News Service (New York)
Richard Clark	United Press (New York)
Stephen White	New York Herald Tribune (Páris)
A. Márton	Associated Press (New York)
George May	NANA (New York)
J. Szatmári	International News Service (New York)
Mary Egger	Overseas News Agency (New York)

SPANYOLORSZÁG

Arroyo Perez	Spanyol köztársasági sajtó

TARTALOM:

A vádirat 3

A tárgyalás 25

Rajk László kihallgatása 27

Pálffy György kihallgatása 70

Brankov Lazar kihallgatása 89

Dr. Szőnyi Tibor kihallgatása 123

Szalai András kihallgatása 139

Ognyenovics Milán kihallgatása 149

Korondy Béla kihallgatása 153

Justus Pál kihallgatása 159

Tanukihallgatások 171

A vádbeszéd 213

A védőbeszédek 230

Az utolsó szó jogán 243

Az ítélet 253

Függelék 259

Hibakiigazítás

34. oldal: 3-ik sorában, ugyanott alulról a 2. sorban is Vukmanovics = Vukomanovics.

34. oldal: 4. sor Qneber = Queber.

42. oldal: 6. sor helyeztek = helyezzek.

42. oldal: 26. sorában „szervezetekkel" = „szervekkel".

43. oldal: alulról a 8-ik sorban, és a

44. oldal: 26-ik sorában Vukmanovics = Vukomanovics.

53. oldal: 15—16. soraiban „visszaálltását" = „visszaállítását".

95. oldal: 8., 18., 20., 23., 30. és 31-ik sorában Edgecombe helyett Edgecumbe.

102. oldal: 20-ik sorában ameriakiak helyett: amerikaiak.

115. oldal: 29-ik sorában ügynökökkel helyett: ügynökkel.

127. oldal: 24-ik sor Fatics = Kalafatics.

131. oldal: alulról az 5-ik sorban amelyeket helyett: amelyek.

141. oldal: 23-ik sorában Lindberg helyett: Lindenberg.

142. oldal: 1-ső sorában: folytották helyett: fojtották.

147. oldal: 8-ik sorában kávftevő helyett: kártevő.

151. oldal: alulról a 9. sorban mandátumot = mandátumát.

155. oldal: 22-ik sorában: ón helyett: én.

161. oldal: 5-ik sorában: ijúság helyett: ifjúság.

168. oldal: alulról a 10-ik sorban helyet helyesen: helyzet.

172. oldal: 1-ső sorában Lászó helyett László.

176. oldal: alulról a 18. sorban „vonotkozólag" = vonatkozólag.